

Täysistunto

Maanantai 18.12.2023 klo 12.00—21.23

Täysistunto alkoi klo 12.00. Täysistunto päättyi klo 21.23.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (12.00—14.00 ja 16.14—20.00) ja puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.14 ja 20.00—21.23).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2023 (K 21/2023 vp).

3. Kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitoksen hallituksen täydennysvaali

Vaali VAA 48/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ehdokaslistan mukaisesti Kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitoksen (Ulkopoliittinen instituutti) ulkoministeriön ehdottamaksi jäseneksi 1.2.2024 alkaen suurlähettiläs Klaus Korhosen ja valtioneuvoston kanslian ehdottamaksi hallituksen jäseneksi osastopäällikkö, EU-asioiden valtiosihteeri Jari Luodon.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 talousarvioesityksen (HE 41/2023 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 41/2023 vp

Hallituksen esitys HE 86/2023 vp

Talousarvioaloite TAA 1-378/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2023 vp

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 14/2023 vp.

Asian käsittely keskeytettiin 15.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

4.1. Pääluokka 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Esitellään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon-alaa koskeva pääluokka 33.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään kaksi tuntia. — Esittelypuheenvuoro, jaoston puheenjohtaja, edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

12.02 **Minna Reijonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi haluan kiittää hallitusta ja valiokuntaa hyvästä työskentelystä. Syksy on ollut kaikin puolin erittäin työntäyteinen. Kiitos myös ministereille.

Esittelen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan 33 rahoitusta... [Mikrofoni sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pieni hetki. No niin, anteeksi, jatketaan vaan.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden yleiskatteinen valtionrahoitus on vuonna 2024 noin 24,6 miljardia, mikä on 4 miljardia enemmän kuin vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa. Tätä muutosta selittää muun muassa se, että noin 1,9 miljardia euroa rahoituksesta maksettiin jo joulukuussa 2022. Mukana on myös sote-siirtolaskelman tarkastus, joka on 650 miljoonaa sekä vuoden 2023 rahoitusta korjaava kertaerä 531 miljoonaa. Rahoituksessa on huomioitu väestön ikääntymisestä johtuva sote-palveluiden tarpeen kasvu. Hyvinvointialueiden tilinpäätösten perusteella alueet tekisivät yhteensä noin miljardin euron alijäämän vuonna 2023. Uusimmissa arvioissa luku olisi jopa 1,28 miljardia.

Valiokunta pitää vaikeana hyvinvointialueiden toimintaympäristöä, jossa haasteita luo niin henkilöstön saatavuus kuin palkka- ja ostopalveluiden kustannusten nousu. Myös koronan aiheuttama hoitovelka kuormittaa sote-palveluita edelleenkin. Valiokunta pitää tärkeänä, että laadukkaat sote-palvelut ovat yhdenvertaisesti saatavilla, mutta huomauttaa, että sote-kustannusten hillintä on yhtä keskeinen tavoite. Kustannusten hillintä on välttämätöntä, kun otetaan huomioon Suomen julkisen talouden tila ja näkymät. Valiokunta haluaa korostaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, työ- ja toimintakyvyn edistämisen ja ennalta ehkäisevien toimien tärkeyttä. Näissä tarvitaan toimivaa yhteistyötä kuntien ja järjestöjen kanssa.

Hyvinvointialueilla on lain mukainen velvoite kattaa taseeseen kertyneet alijäämät kahden vuoden kuluessa. Kuulemisissa on kuitenkin noussut esiin huoli siitä, että tämän veloitteen täyttäminen voi tuoda suuria haasteita. Valiokunta haluaa painottaa, että hyvin-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

vointialueilla tulee ottaa käyttöön kestäviä toimintatapoja ja rakenteita, jotka edistävät sote-uudistuksen tavoitteita. Kustannusten hillintä on myös tavoite. Valiokunta toteaa, että inflaation ennustamiseen liittyy epävarmuuksia, mikä lisää riskiä siihen, että vuoden 24 rahoitus jää alimittaiseksi. Tämä huomioidaan rahoituksen jälkikäteistarkastuksessa vuoden 26 rahoituksessa.

Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että vuonna 24 velvoitteita ei kiristetä hoitotakuun tai hoivahenkilöstön vähimmäismitoituksen osalta. Nämä edellisellä vaalikaudella tehdyt muutokset olisivat lisänneet merkittävästi sote-alan henkilöstön tarvetta. Väljennykset hoitotakuussa ja henkilöstömitoituksessa olivat tarpeellisia.

Sote-palveluissa osaavien ammattihenkilöiden rekrytointi aiheuttaa haasteita koko maassa. Eläköityminen on keskimääräistä suurempaa sote-alalla, eikä alalle koulututtavien määrä riitä täyttämään eläköityvien jättämää aukkoa. Hallitus on linjannut henkilöstön riittävyden turvaamiseksi hyvän työn ohjelmasta, jolle osoitettaisiin yhdeksän miljonnaa euroa. Valiokunta korostaa, että henkilöstön riittävyden varmistamiseksi tarvitaan monipuolisia toimenpiteitä: koulutuspaikkojen kohdentamista, eri ammattiryhmien työnjaon tarkastelua ja digitalisaation hyödyntämistä, toimintatapojen uudistamista ja johtamisen sekä työhyvinvoinnin parantamista. Mikäli rahoituksen riittämätön taso vaarantaisi sote- ja pelastustoimen palveluiden järjestämisen, niin hyvinvointialueiden lisärahoituksen budjetointi tapahtuu lisätalousarviomenettelyn kautta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Sitten ministereiden puheenvuorot. Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

12.07 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesityksellä lisätään sosiaali- ja terveyspalveluiden vaikuttavuutta ja puretaan hoitojonoja. Huomiota kiinnitetään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ja palvelujen saatavuuteen sekä digitalisaation edistämiseen. Nämä toimenpiteet ovat välttämättömiä, jotta kykenisimme vastaamaan palvelutarpeen kasvusta aiheutuviin haasteisiin henkilöstöpulasta huolimatta.

Sosiaali- ja terveyspalveluita on uudistettava, palvelujärjestelmän vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta on parannettava. Palvelut on porrastettava niin, että painopistettä siirretään raskaammista palveluista kohti peruspalveluita. Hallinnonalan osuus valtion ensi vuoden talousarvioesityksestä on 16,3 miljardia euroa, joka on vajaa viidennes valtion talousarviosta ja 134 miljoonaa euroa suurempi kuin vuoden 23 varsinainen talousarvio. Määrärahan kasvu aiheutuu tarvearvion muutoksista muun muassa eläkkeissä sekä hallitusohjelman mukaisten uudistusten toimeenpanosta.

Hallitusohjelman mukaiseen investointiohjelmaan kohdennetaan STM:n pääluokassa yhteensä 81,3 miljoonaa euroa vuonna 2024, joista 4 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatio-ohjelmaan, 2 miljoonaa euroa kansalliseen terveyden ja hyvinvoinnin ohjelmaan, 3,5 miljoonaa euroa henkilöstön saatavuutta edistävään hyvän työn ohjelmaan, 6,5 miljoonaa euroa ikäihmisten toimintakykyyn, kotona pärjäämiseen ja omaishoitajien tukemiseen sekä 65,3 miljoonaa euroa lääkärin vastaanottopalkkion Kela-korvauksen korotukseen. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän vaikuttavuuden kehittämiseen ehdotetaan 8 miljoonan euron pysyvää määrärahaa ja nuoriin kohdistuvaan erityiseen huolenpitoon 3,2 miljoonaa euroa. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukemiseen ehdotetaan 361 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Porvoon ja Raaseporin sairaaloiden yhteyteen perustettavien verkostomaisten osaamiskeskittymien rahoitukseen kohdennetaan miljoona euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa tiedonhallinnassa jatketaan muun muassa Kanta-palvelujen kehittämistä ja tietotuotannon uudistamista. Momentille ehdotetaan 31,8 miljoonaa euroa.

Hallinnonalan t&k-rahoitukseen ehdotetaan 5 miljoonan euron tasokorotusta, joka kohdistuu terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen.

Itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoon osoitetaan 300 000 euroa vuosittain hallituskauden ajan.

EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitukseen ehdotetaan 43 miljoonaa euroa määrärahaa. Määrärahasta valtaosa, 38 miljoonaa euroa, kohdistuu sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan purkuun sekä hoitoonpääsyn nopeuttamiseen ja loput 5 miljoonaa euroa työkyvyn tuen palveluihin sekä mielenterveyttä ja työkykyä vahvistaviin toimiin.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toteuttamaan opiskeluterveydenhuoltoon ehdotetaan valtion rahoitusta 68,7 miljoonaa euroa sisältäen määräaikaisen miljoonan euron lisäyksen opiskelijoiden mielenterveyspalveluiden tukemiseen.

Veteraanien tukemiseen ehdotetaan 133,7 miljoonaa euroa, josta 86,5 miljoonaa euroa kohdistuu kuntoutukseen ja kotona asumista tukeviin palveluihin.

Avustuksiin yhteisölle ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ehdotetaan 383,6 miljoonaa euroa, jossa siis on noin 10 miljoonan euron lisäys.

Järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien kautta tehtävän ruoka-aputyön tuen vakinaistamiseen ehdotetaan 3 miljoonan euron pysyvää määrärahaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virastojen ja laitosten toimintamenoissa on huomioitu palkkaratkaisujen vaikutukset.

Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle esitetään 600 000 euroa ICD-11-diagnosiluokituksen kansalliseen käyttöönnottoon ja 400 000 euroa lintuinfluenssaepidemian torjuntaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

12.12 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Käännyimme kohti joulua, ja on hyvä hetki kiittää eduskuntaa ja valiokuntia huolellisesta työstä valmistellessaan mietintöä ensi vuoden talousarviosta.

Suurimman uhan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan keskeisille palveluille ja turva verkoille muodostaa julkisen taloutemme kestämaton tilanne. Suomi on elänyt velaksi yhtäjaksoisesti lähes 15 vuotta. Suunnan kääntämiseksi ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi hallitus toteuttaa määrätietoisesti hallitusohjelmansa toimenpiteitä, joilla lisätään työllisyyttä, vauhditetaan talouskasvua ja vahvistetaan julkista taloutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan talousarvioesitys ensi vuodelle sisältää useita muutoksia ja uudistuksia, joilla vahvistetaan julkista taloutta ja työllisyyttä. Hallitus myös parantaa muun muassa hoitoonpääsyä nostamalla Kela-korvauksia sekä tukee lapsiperheiden arkea korottamalla lapsilisiä. Valtiovarainvaliokunta pitää mietinnössään ymmärrettävänä sitä, että osana julkisen talouden sopeuttamista myös etuusmenoja on syytä tarkastella kriittisesti, sillä ne muodostavat merkittävän osan julkisen talouden kokonais-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

menoista. Valiokunta pitää kannatettavana hallituksena tavoitetta siitä, että sosiaaliturvaa uudistetaan kohti työntekoon kannustavampaa ja yksinkertaisempaa niin sanottua yleis-tuen mallia. Valiokunta nostaa esille, että korotusosien ja suojaosien poistaminen yhtenäis-tää ja yksinkertaistaa sosiaaliturvaa, mikä tukee sosiaaliturvan kehitystä kohti yleistukea.

Hallitus on pyrkinyt toteuttamaan välttämättömät uudistukset ja säästöt niin, että hei-koimmassa asemassa olevien tilanne olisi turvattu. Hallitus on pyrkinyt lieventämään muu-tosten vaikutuksia erityisesti lapsiperheisiin. Tätä sekä valtiovarainvaliokunta että sosiaa-li- ja terveysvaliokunta pitivät myönteisenä. Hallitus on lieventänyt vaikutuksia lapsiper-heisiin muun muassa lapsilisiä ja opintotuen huoltajakorotusta korottamalla. Ensi vuonna on tarkoitus antaa hallituksen esitys myös uudesta lapsikohtaisesta työtulovähennyksestä. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin jokaiseen säästölakiin muutoksia, joilla huomioitiin paremmin lasten ja lapsiperheiden tilannetta. Indeksijäädytyksen ulkopuolelle ra-jattiin toimeentulotuen ohella elatustuki. Myös asumistukeen ja toimeentulotukeen kohdis-tuvien muutosten valmistelussa tehtiin muutoksia, jotka lieventävät vaikutuksia lapsiper-heisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi lokakuussa 2023 vuodelle 2024 ehdotettujen sosi-aaliturvan muutosten yhteisvaikutuksista laajan muistion. [Ben Zyskowitz: Eihän sem-moisia ole olemassakaan! — Puhuja naurahtaa] Riippumattoman kokonaisarvion perus-teella lapsiperheisiin kohdistuvat vaikutukset ovat pienempiä kuin työikäisiin lapsettomiin kotitalouksiin kohdistuvat vaikutukset. [Li Andersson: 17 000 uutta köyhää!] Valtiova-rainvaliokunta pitää hyvänä myös sitä, että hallitus pyrkii kohdistamaan suurimmat vaiku-tukset niin sanotusti aktiiviväestöön, jolla on mahdollisuuksia vaikuttaa omaan toimeentu-loonsa ja tulevaisuuteensa. [Krista Kiuru: Vaikutukset aktiiviväestöön!] Valtiovarainvalio-kunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettujen muutosten vaikutus Gini-kertoimeen ei historiallisessa tarkastelussa muuta tulonjakoa dramaattisesti. Haluan lisäksi erityisesti nostaa esiin myös sen, että valtiovarainministeriön riippumattoman arvion mukaan vuo-den 2024 aikana voimaan tulevien uudistusten arvioidaan vahvistavan työllisyyttä noin 60 000—65 000 työllisellä. Oppositiolta usein täällä salissa unohtuu mainita tämä asia, tämä fakta, kun vaikutusarvioinneista poimitaan valikoiden lukuja, joissa työllisyysvaiku-tusta ei ole huomioitu. [Li Andersson: Ei pidä paikkaansa!]

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta, sosiaali- ja terveysvaliokunta sekä perustus-lakivaliokunta nostivat kaikki esiin huolen etuusmuutosten vaikutuksista toimeentulotuen kasvavaan käyttöön. Toisaalta toimeentulotuki pehmentää muutosten vaikutuksia pienitu-loisimpiin kotitalouksiin, mutta on totta, että esimerkiksi työnteon kannusteiden näkökul-masta toimeentulotuen kasvanut käyttö on ongelmallista. Jaan valiokuntien huolen ja tote-an samalla, että asettamani työryhmä aloittaa ensi vuoden alusta työnsä eduskunnankin edellyttämän toimeentulotuen kokonaisuudistuksen parissa. [Sosiaalidemokraattien ryh-mästä: Leikkaatteko siitäkin?]

Haluan lopuksi kiittää työstään kaikkia niitä valiokuntia, jotka ovat käsitelleet huolelli-sesti talousarvioon liittyneet hallituksen esitykset sosiaaliturvan muutoksista. Perustusla-kivaliokunta arvioi esitykset huolellisesti ja totesi, että ne kaikki voidaan käsitellä tavalli-sen lain säätämisyjärjestyksessä. [Krista Kiuru: Äänestämällä kahdesti!] Myös sosiaali- ja terveysvaliokunta teki niin ikään huolellista työtä ja tärkeitä täsmennyksiä hallituksen esi-tyksiin. Pidän tärkeänä ratkaisuna myös sitä, että valiokunta päätti pidentää omistusasujil-ta poistuvan yleisen asumistuen voimaantuloa vuoden 2025 alkuun, eli siirtymäaika on näin ollen pidempi, sinne vuoden 25 alkuun asti. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa yh-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

dessä Kansaneläkelaitoksen ja THL:n kanssa ensi vuonna voimaan astuvien sosiaaliturvan muutosten vaikutuksia yksilöiden ja perheiden toimeentuloon, työllistymiseen ja hyvinvointiin.

Näillä sanoilla kiitos yhteistyöstä, ja odotan jo keskustelua kanssanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Käydään tässä vaiheessa nopeatahtinen keskustelu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat puheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Kiuru.

12.17 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, te hyvin pystyitte totuutta uudelleen muotoilemaan, ja ymmärrän hyvin, että te teette sitä, mutta en ymmärrä, miksi te ajattelette, että se menee täällä läpi. Me olemme hyvin tarkasti käyneet läpi nämä teidän tekemänne isot säästölait sosiaaliturvaan, [Jenna Simula: Se on huomattu!] ja totuus näyttää hieman toisenlaiselta sen prosessin jälkeen. Yksistään SOSTE totesi, että Gini-kerroin kasvasi 0,6 näistä isoista leikkauksista, väestötasolla pienituloisuusaste kasvasi 1,7 prosenttia, lapsiperheiden pienituloisuusaste 1,1 prosenttia, minimibudjettiköyhyydellä mitattuna pienituloisuus kasvasi 1,5 prosenttia väestötasolla ja vastaavasti alle 18-vuotiaissa kasvua olisi 1,4 prosenttia. Tässä nyt jonkinlaista arviota. Tämän jälkeen THL totesi, että 27 prosenttia kasvasi toimeentulotukiriippuvuus. Te siis saatte tällä uudistuksella [Puhemies koputtaa] 100 000 ihmistä toimeentulotuella. Tämäkö oli tarkoitus?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

12.19 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, te perustelit tuossa, kuinka nämä sosiaaliturvan leikkaukset ja säästötoimet eivät kohdistu erityisesti lapsiperheisiin. Kuitenkin jos ajatellaan tänä suhdanneaikana, niin ei välttämättä moni työttömäksi joutunut saa töitä, vaikka haluaisi, ja silloin työttömyysturvan leikkaukset, asumistuen leikkaukset ja erityisesti se lapsikorotuksen leikkaus kohdistuu lapsiperheisiin. Haluaisinkin kysyä tästä, kun olette tuomassa sen lapsivähennyksen verotukseen, joka sinänsä on myönteinen asia, että lapsiperheitä huomioidaan, mutta se on aika pieni summa. Nyt kun hallitus on kaavailemassa, että se tulee vain työtuloon, eli jos lapsiperheessä toinen tai molemmat vanhemmat joutuvat työttömäksi tai ovat perhevapaalla ja he menettävät sen lapsikorotuksen tai heille ei se kohdistu, niin voisiko ajatella, että nyt katsottaisiin kuitenkin, kun nämä säästöt kohdistuvat ja myös kasaantuvat aika pitkälle lapsiperheisiin, että ottaisitte tämän huomioon ja annettaisiin se lapsivähennys kaikille, joilla on alaikäisiä lapsia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

12.20 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen tekemät sosiaaliturvan leikkaukset ovat historiallisen suuria. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL:n mukaan hallituksen kaavailemat sosiaaliturvaleikkaukset ovat monelta osin poikkeuksellisen suuria ja yhdessä hallitusohjelmassa esitettyjen uudistamisten kanssa ne muuttavat toteutuessaan suomalaisen sosiaalipolitiikan suuntaa. Tämä on se jälki, mikä hallituksen toimissa on.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Olisin kysynyt erityisesti sosiaaliturvaan liittyvistä muutoksista. Täällä aika monelta osin muutetaan ja vaaditaan asumisen normin kokonaisuuksien muutoksia. Osa niistä vaatimuksista on niin tiukkoja, että ei niillä toimeentulotuen asiakkailta taikka asumistuen piirissä olevilla ihmisillä välttämättä ole edes mahdollisuutta täyttää hallituksen vaatimuksia. Yksi on toimeentulotuen muutoksen sisällä oleva asumistuen normimuutos. Esimerkiksi salissa edustaja Laiho nosti esille, että Etuovi.comissa on paljon asuntoja olemassa, niin että ihmiset voisivat vain muuttaa halvempiin asuntoihin, mutta sitten kun sitä tutkittiin, niin siellä oli alle 900 asuntoa, jotka olisivat täyttäneet tämän [Puhemies koputtaa] toimeentulotuen asuntonormin. Olisinkin kysynyt ministereiltä: [Ben Zyskovicz: Siinä oli ihan väärä tieto!] onko teillä todellista tajua siitä, mitenkä paljon [Puhemies koputtaa] koh-tuuhintaisia asuntoja on koko Suomessa ylipäätänsä tarjolla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

12.21 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että sosiaaliturvasta vastaava ministeri puhuu paljon taloudesta, mutta aika vähän niistä ihmisistä, jotka tarvitsevat sosiaaliturvaa, niistä ihmisistä, jotka ovat teidän vastuullanne ja joiden arkeen ja pärjäämiseen teidän ajamanne erittäin suuret leikkaukset suoraan tulevat vaikuttamaan.

Hyvin monessa suomalaisessa kodissa on tällä hetkellä suurta hätää ja huolta siitä, miten tullaan ensi vuoden jälkeen pärjäämään, kun nämä tämän hallituksen ajamat sosiaaliturvaleikkaukset astuvat voimaan. Kyse ei ole mistään pienistä muutoksista. Kuten tässä todettiin, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kutsunut tämän hallituksen politiikkaa suunnanmuutokseksi suomalaisessa sosiaalipolitiikassa. [Oikealta: Ja hyvä niin!] Työllisyysvaikutukset on kyllä luettu — ne eivät muuta tätä kokonaiskuvaa ollenkaan. [Ben Zyskovicz: Totta kai ne muuttavat!] Köyhät köyhtyvät silti, tämä käy ilmi ihan hallituksen omista vaikutusarvioista. Ja jos tavoitteena on ollut tukea erityisesti lapsiperheitä, niin täytyy kyllä sanoa, että tämä hallitus on tehnyt jonkunlaisen ennätyksen epäonnistumisessa tämän tavoitteen saavuttamisessa [Puhemies koputtaa] ottaen huomioon, että vain ensi vuonna tulee 17 000 uutta köyhää lasta tähän maahan teidän politiikkanne seurauksena.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

12.23 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjettimietintömme viestin voi tiivistää yhteen virkkeeseen: Nyt aloitetaan vihdoinkin sote-uudistus ja puretaan niitä hoitojonoja, hallinnon sijaan uudistetaan sote-palveluita, lasten ja nuorten terapiatakuu toteutetaan, laaturekistereihin investoidaan, että tiedolla voidaan kehittää palveluita koko maassa, päihdekuntoutuksen määrärahoja vahvistetaan, samoin ikäihmisten kotona pärjäämisen, omaishoitajien tukemisen sekä kuntien terveyden edistämisen määrärahoja. Kela-korvausta nostetaan, syöpästrategia toteutetaan, sote-alan ja hoitotyön tutkimusrahoja korotetaan, sote-alan henkilöstöpulaa helpotetaan. Toivon, että oppositiokin tukisi näitä erittäin hyviä uudistuksia. [Krista Kiuru: Missä toimet ovat? Ei yhtään toimea ole hallitusohjelmassa!] Vihdoinkin palveluita parannetaan ja oikeasti tehdään toimia, että ihmiset pääsivät hoitoon. Kun katson teidän vaihtoehtobudjettianne, niin en tätä kokonaisuutta, jonka hallitus on pystynyt sisällyttämään vaikeassa taloustilanteessa ensi vuoden budjettiin, teidän vaihtoehtobudjetistanne löytänyt, ja toivon, että tuette tässä hallituksen

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

ministereiden, molempien, hyvää työtä. He tekevät parhaansa suomalaisten ihmisten hyvän elämän mahdollistamiseksi. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

12.24 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rahoitusleikkauksista puhuminen on harhaanjohtavaa. [Välihuutoja vasemmalta] Se on harhaanjohtavaa siksi — kuunnelkaa — kun hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa lähtötasoon verrattuna yli miljardilla eurolla joka vuosi koko hallituskauden ajan. [Välihuutoja] — Sanon vielä uudelleen, kun ette varmaan kuunnelleet, kun puhuitte muuta. Rahoitusleikkauksista puhuminen on harhaanjohtavaa, kun hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa lähtötasoon verrattuna yli miljardilla — yli miljardilla eurolla — joka vuosi koko hallituskauden ajan. Ja tämä hyvinvointialueiden rahoitus perustuu Marinin—Saarikon sote-uudistuksen rahoitusmalliin. Eikö niin, arvoisa ministeri? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

12.25 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ei pidä paikkaansa, näin se nyt vaan yksinkertaisesti on. Te olette tehneet sellaisen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituslaskelman, jossa hyvinvointialueilta eli suomalaisten lähipalveluista, sairaanhoidosta ja sosiaalipalveluista, tullaan vaalikauden kuluessa leikkaamaan pitkälti toista miljardia.

Ja kyllä, kun täällä edustaja Sarkomaa nosti esiin vaihtoehtobudjetit, niissä todella on eroa hallituksen linjaan. Me hyväksymme sen, että esimerkiksi hoitajamitoituksen voimaannpano nopealla aikataululla ei ole realismia, mutta me jättäisimme alueille rahoitusta, jotta edes jonain päivänä voisi olla mahdollista toimia sellaisena työnantajana jokaisella hyvinvointialueella, jotta tämä mitoitus voisi toteutua ja hoitohenkilöstö jaksaa työssään paremmin.

Arvoisa puhemies! Tiedustelen vastuuministeri Juusolta: Me esitimme välikysymyksessä syksyn puolivälissä useita konkreettisia ehdotuksia siitä, miten hyvinvointialueiden tilannetta ja suomalaisten palveluita voitaisiin parantaa [Ben Zyskowicz: Teidän jäljiltä!] ammatinharjoittajamallista Kelan matkakorvauksiin, ja kyllä, puhuimme myös riihikuvasta rahasta. [Puhemies koputtaa] Miten asiat ovat edenneet? [Puhemies koputtaa] Mikä on näkemyksenne hyvinvointialueiden tilanteesta, ministeri, juuri nyt? [Ben Zyskowicz: ”Miten olette korjannut meidän virheitä, ministeri Juuso?”]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

12.26 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan ymmärrettävää ja oikein, että suurin keskustelu käydään sosiaaliturvan leikkauksista, mutta ihan tietoisesti nostan tässä nyt esille terveyspalvelut. Me emme ole puhuneet kovin paljon täällä terveyspalveluista. Kaiken kaikkiaan Suomessa terveydenhuollon bruttokansantuloisuus on yhdeksän ja puoli prosenttia meidän koko kansantaloudesta. Se tarkoittaa noin 27:ää miljardia. Se ei ole mikään sellainen luku, joka löytyy suoraan tästä budjettikirjasta, vaan siinä ovat mukana työterveyshuolto, omarahoitteinen yksityis palveluiden käyttö, lääkekorvaukset ja sitten hyvinvointialueista se terveydenhuollon osuus.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Sanoisin, että siellä on tärkeintä tällä hetkellä kehittää perustasolla hoidon jatkuvuutta, ja omalääkärimalli eri muodoissaan on siihen paras keino. Sitten taas yhteistyöalueilla — korostan nimenomaan niitä: siellä suuruuden ekonomialla saavutetaan sekä laatua että työnjaon kautta parempaa hoitopaikkaa. Ja kolmanneksi kehottaisin huolehtimaan meidän päivystysjärjestelmästä. Se on osa meidän keskeistä turvajärjestelmää Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

12.27 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus sanoo olevansa lapsiystävällinen, mutta todellisuus näyttää kyllä hyvin toiselta. Hallitus suosii erityisesti hyvin toimeentulevia lapsiperheitä ja kurittaa jo valmiiksi vaikeassa asemassa olevia. Hallitus esittää lapsilisien korottamista tilanteessa, jossa esimerkiksi työttömyysturvan ja asumistuen lapsikorotuksista leikataan. Myös muun muassa indeksileikkaukset kurruttavat juuri pienituloisia, sosiaaliturvan varassa eläviä perheitä. Kaikkein pienituloisimmilta lapsiperheiltä siis leikataan, ja rahaa annetaan sen sijaan lapsilisän muodossa kaikille. [Annika Saarikko: Ja aika vähän annetaan!] Tämä ei ole oikein, nimittäin kun sanotaan, että rahasta on pulaa.

Tiedämme, että hallituksen toimet kokonaisuudessaan lisäävät ensi vuonna köyhien määrää jopa 68 000 henkilöllä. Rajumpiakin laskelmia on esitetty. Heistä lapsia on lähes 17 000. 17 000 lasta päätyy köyhyyteen — miten tämä on lapsiystävällistä? [Ben Zyskovicz: Miten tämä on laskettu?] Kysynkin ministeriltä: Miksi köyhimmiltä perheiltä leikataan ja rahaa jaetaan sen sijaan lapsilisien muodossa myös hyvätuloisille? Onko tämä teidän ministerien mielestä oikeudenmukaista politiikkaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

12.28 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Yksi suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan suurimpia tulevaisuuden haasteita on riittävä henkilöstö hoito- ja hoiva-alalla, ja onkin tärkeätä, että hallitus on ryhtynyt moniin eri toimiin tämän osalta, [Välihuutoja] koska yksittäistä keinoa ei ole olemassa. Keskeistä on, että henkilöstön työnjakoa selkeytetään ja hallinnollista taakkaa vähennetään, eli että jokainen voi tehdä juuri sitä, mihin on koulutettu. Ministeri Juuso, kertoisitteko hieman, miten nämä tärkeät uudistukset etenevät?

Tack också till minister Juuso för det att regeringen nu stöder utvecklandet av den svensk-språkiga vården i Nyland med en miljon euro genom en satsning till Borgå och Raseborgs sjukhus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

12.29 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kiinnitti nyt huomiota myöskin tämä kokoomusedustajien lausunto siitä, että palveluita parannetaan. Täytyy sanoa, että ihmettelen kyllä, missä todellisuudessa siellä salin oikealle oikealla laidalla eletään, koska hyvinvointialueilla tällä hetkellä tehdään erittäin kovia säästölistoja. Vuodeosastoja lakkautetaan, terveyskeskuksia lakkautetaan, vanhuspalveluihin on kohdistumassa merkittäviä säästöjä, ja sen lisäksi, että tämä hallitus siis suoraan vähentää rahoit-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tusta sote-palveluista, hallitus ei ole tehnyt yhden yhtäkään toimenpidettä hyvinvointialueiden huoliin vastaamiseksi — siis ei mitään — ei yhden yhtäkään toimenpidettä rahoitusjärjestelmän jatkokehittämiseksi, ei yhden yhtäkään toimenpidettä ostopalveluiden ja keikkalääkäreiden hintakehitykseen puuttumiseksi, ei mitään. Tämä on teidän vastuullanne, ja myöskin ne isot leikkaukset, mitä nyt tehdään, ovat tämän hallituksen vastuulla, kun toimenpiteisiin ei ryhdytä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

12.31 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Reijonen totesi, että hyvinvointialueiden rahoitus perustuu Marinin—Saarikon sote-uudistuksen rahoitusmalliin, [Oikealta: Näin on!] johon nykyinen hallitus ei ole tehnyt muutoksia. Edustaja Saarikko kiisti tämän ja väitti, ettei se pidä paikkaansa. [Mauri Peltokangas: Erikoista!] Vuoden 23 rahoituksen osalta perustana on kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja kustannusten siirtolaskelma. Tämä on laskettu vuoden 21 tilinpäätöstietojen ja vuoden 22 talousarviotietojen perusteella. Hyvinvointialueiden rahoitus siis korjataan tämän jälkeen vastaamaan lopullista siirtolaskelmaa, ja lopulliset laskelmat valmistuvat loppuvuoden 23 aikana. Kysyn ministeriltä: eikö niin, että hyvinvointialueet toimivat siis edelleen edellisen hallituksen lakien ja säädösten mukaisesti ja rahoitusvaje on periytynyt edelliseltä hallitukselta ja, kuten todettua, tämä hallitus laittaa joka vuosi yksi miljardia euroa lisää rahaa? [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

12.32 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, varmasti riippumatta hallituksen väristä suhteellisesti kaikki me päättäjät tiedämme sen tosiasian, että rahoitusta on lisättävä, koska väestö ikääntyy, [Mauri Peltokangas: Miljardi per vuosi!] siinä edustaja Reijonen oli toki aivan oikeassa, mutta suhteessa kuinka paljon sitä rahoitusta laitetaan, niin siinä te johditte näkemyksessänne harhaan.

Edustaja Junnila, minä en missään vaiheessa kiistänyt, etteikö rahoitusmalli perustuisi [Mauri Peltokangas: Katsokaa pöytäkirjasta! Kyllä te kiistitte!] viime hallituksen ja tämän koko eduskunnan viime vaalikaudella hyväksymään malliin, mutta se on tosiasia, että silloin mallia hyväksyttäessä kukaan meistä ei voinut tietää inflaation ja koronan vaikutuksia rahoituksen riittävyteen. Ja näihin, miten tuo historiallisen iso uudistus nyt voimaan pannaan ja toimeenpannaan ja miten reagoidaan niihin murheisiin, joita esimerkiksi vuokra-lääkärikysymys aiheuttaa, hoitajapulakysymys aiheuttaa, vastaa tämä Orpon hallitus tai on vastaamatta. [Krista Kiuru: Juuri näin! — Vilhelm Junnila: Korjaa teidän virheitänne!]

Siksi toistan kysymykseni ministeri Juusolle: Oletteko aidosti ryhtyneet toimiin ratkomaan käytännön kysymyksiä, jotta rahoitus riittäisi alueilla paremmin? Aiotteko vastata ja katsella sivusta, [Puhemies koputtaa] kun lähiasemia suljetaan? Se on kaukana myös perussuomalaisen lupaamasta politiikasta. Onko keskusta ainut, joka pitää lupauksensa? [Välihuutoja — Naurua oikealta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

12.33 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on nyt käsitellyt hallituksen budjettiesitystä jo usean viikon ajan, mutta pelkäänpä, että isolle osalle suomalaisista ei ole selvinnyt vielä, mitä kaikkea tämä budjetti sisältää. [Mauri Peltokangas: Ei ole teidän vaihtoehtobudjettikaan selvinnyt kenellekään!] Pelkäänpä, että itse asiassa pettymyksiä on ensi vuonna luvassa etenkin siihen nähden, mitä te, arvoisat perussuomalaiset, suomalaisille lupasitte. Tehän pääsitte tänne hallitukseen lupaamalla kääntää suomalaisten kustannukset laskuun [Mauri Peltokangas: Verotus laskee, ostovoima nousee! — Vasemmalta: Köyhät köyhtyy!] ja että leikkaukset pienituloisilta eivät käy. Nyt te käännätte kustannukset kasvuun ja teette historiallisen isot leikkaukset nimenomaan pienituloisten arkeen, myös työssäkäyvien arkeen.

Tämä on sitä elintason laskuohjelmaa, jota Purra ajaa, mutta tästä elintason laskuohjelmasta on yksi ryhmä rajattu pois, ja se on hyväosaiset. Heidän elintasonsa tulee tällä vaalikaudella nousemaan joka vuosi, ministereiden tulotasolla yli kaksi tonnia käteen joka vuosi tästä eteenpäin. [Puhemies koputtaa] Tavallisten suomalaisten, monien työssäkäyvien, pienituloisten, elintaso tämän hallituksen aikana tulee laskemaan radikaalisti näiden leikkausten johdosta ja hyvätuloisten nousemaan. [Jenna Simulan välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa. [Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Näin...] — Anteeksi, edustaja Sarkomaa. [Hanna Sarkkinen: Ai, pahoittelut!]

12.34 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän kyllä nykyisen opposition hädän ja ehkä huonon omantunnon. Olette hermostuneita siitä, kun nyt näette, mitä tuli tehtyä. [Välihuutoja] Me kannamme vastuuta siitä tilanteesta, että osin teidän toimin koko sosiaali- ja terveydenhuolto ajautui kriisiin, ja me teemme nyt kaikkemme, että ihmiset pääsevät hoitoon. Valtiovarainministeriö ja sosiaali... [Hälinää] — Puhemies, saisinko minä puhua? [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Hyvät ystävät, koetetaan malttaa kuunnella. Ja huomauttaisin myös edustajia, että minuutti on puhumisaikaa ja että täällä on iso pino pyydettyjä puheenvuoroja. — Edustaja Sarkomaalla on nyt puheenvuoro, olkaa hyvä. Ja se saa mennä vähän yli minuutin.

Joo. — Arvoisa puhemies! Totean, että juuri ensimmäisessä puheenvuorossani nostin esille niitä asioita, joilla hoitopääsyä parannetaan. Me ryhdymme tiedolla johtamaan. Me tuemme hyvinvointialueita vaikeassa tilanteessa. Siellä on vastuu, mutta valtiokumppanina me lisäämme rahaa. Lasten ja nuorten terapiatakuu toteutetaan, vahvistetaan vanhusten ja omaishoidon palveluita, syöpästrategia toteutetaan. Ja kyllä, tosiasiasa hyvinvointialueet saavat vuosittain joka vuosi noin miljardin lisää rahaa. Mutta sote-uudistuksen tavoite oli se, että hillitään kustannusten kasvua, parannetaan palveluita. Me olemme siitä yhdessä sopineet. Ettekö te ole nyt tässä työssä mukana?

Toivon, että tuette näiden ministereiden hyvää työtä. He haluavat pelastaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan. Teidän lääkkeillänne se ei onnistu. Se on nyt tässä sanottava. [Mauri Peltokangas: Kyllä, juuri näin, sanasta sanaan faktaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

12.36 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tätä uskomatonta on kuunnella, tätä keskustelua. Tässä äsken yksi edustaja todisti, kuinka hienosti nyt menee. Tosiasiassa yli kuuden miljardin säästöt kohdennetaan tällä hallituskaudella sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Miettikää: puolet siitä, mitä tässä hallituksessa tehdään sopeuttamistoimia, tehdään arvovalintana juuri tästä pääluokasta. Ihan uskomatonta juttua, ja täällä kaksi ministeriä istuu puolustamassa tätä arvovalintaa. Syystäkin me kysymme täällä, pidätkö te meitä hölmöinä. Siis mitä te olette tehneet?

Edustaja Juuso, teillä on sosiaali- ja terveydenhuollossa aivan tuoreimman tiedon mukaan tilanne, jossa yksi sosiaali- ja terveydenhuollon alue eli yksi hyvinvointialue, ja sekään ei ole nimeltään hyvinvointialue vaan Helsingin kaupunki palveluiden järjestäjänä, ilmoittaa, että he pystyvät nämä säästöt ajamaan läpi. Se on uskomatonta, että kenelläkään ei tunnu hallituksessa tekevän heikkoa, että rahaa ei käytännössä saada jälkikäteistarkastuksella ulotettua jo tälle tulevalle vuodelle 24. Me olemme sitä toivoneet oppositiossa, ja me emme halua, että sosiaali- ja terveydenhuollosta [Puhemies koputtaa] säästetään 1,4:ää miljardia euroa. Miksi te teette näin? [Jenna Simula: Teidän sote-uudistus!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

12.37 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää] — Saisinko puheenvuoron?

Arvoisa rouva puhemies! Niin se sote, se sysisusi sote, se oli se keskustan unelma, joka toteutettiin. Perussuomalaiset muun muassa esittivät paljon vaihtoehtoja, kun tätä lakia tehtiin, mutta ne eivät menneet teiltä läpi. [Eduskunnasta: Mikään ei kelvannut!] — Ei kelvannut teille. — Elikkä muistellaanpas nyt sitä, miten se asia oikeasti oli.

Mutta haluan ottaa kantaa tähän lasten asiaan, kun se nousi esille. Julkisen talouden suunnitelmassa on varattu rahoitusta lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen vahvistamiseen vuosille 25—27. Nuoriin kohdistuvaan erityiseen huolenpitoon ehdotetaan uutta, noin 3,2 miljoonan euron rahoitusta, elikkä tämä on hieno asia. Tämän valtion avustuskonaisuuden valmistelu on alkamassa THL:n johdolla, ja teemoina on muun muassa nuorisoväkivallan ja jengiytymisen ehkäisy hyvinvoinnin, terveyden sekä osallisuuden näkökulmasta. Eivätkö nämä ole hienoja asioita?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

12.39 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työministeri Satonen paheksui torstaina työntekijöiden lakkoa sanomalla, että jotkut lapset jäävät ilman ruokaa. Kuitenkin lakon jälkeen monen lapsen perheessä mahdollisuudet ruuan ostamiseen heikentyvät todella pahasti. Orpon hallituksen leikkausten on arvioitu ensi vuonna, mitä täällä sallissa olen tuonut esille, lisäävän lapsikäyhyyttä jopa 17 000 lapsella. Pelastakaa Lapset toteutti keväällä 23 Lapsen ääni -kyselyn. Jo silloin, ilman Orpon hallituksen sosiaaliturvaleikkauksia, 14 prosenttia pienituloisten perheiden lapsista koki, ettei ruokaa ollut riittävästi eikä säännöllisesti kotona. Vanhemmat saattoivat myös rajoittaa omaa syömistään, jotta heidän lapsilleen riitti ruokaa. Tästä emme ole kuulleet ministeri Satosen tai muidenkaan ministerien esittävän huolestuneisuuttaan. Kysynkin ministeri Juusolta: onko sosiaali- ja terveydenhuollon puolella valmistauduttu lapsien perustarpeiden kasvaviin puutteisiin? [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ruoka-apua vaan!]

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

12.40 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkomaalle ja Reijoselle haluaisin todeta, että kun olin viime kaudella sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajana, kun tämä uudistus vietiin maaliin, niin aivan loppusuoralla kysyin sekä kokoomukselta että perussuomalaisilta, voitaisiinko äänestää teidän mallinne ja hallituksen mallin välillä, ja te sanoitte, että kun teillä ei ole mitään omaa mallia, niin me ei voida äänestää. Eikö tällaisessa tilanteessa olisi fiksumpaa kuitenkin kiittää, että tämä vietiin maaliin 15 vuoden jarruttamisen jälkeen ja nyt meillä on valmis rakenne, jossa voidaan yhdessä lähteä palveluita parantamaan? [Annika Saarikko: Kyllä!]

Kysynkin ministeri Juusolta: milloin te aiotte ottaa johtajuuden näitten palveluiden uudistamisessa, koska tämä oli sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus, ei leikkaus uudistus? Samaten kysyn myös sitä, että kun täällä sanotaan, kuinka paljon te lisäätte sosiaali- ja terveyspalveluihin rahoitusta, niin miten voi yhtä aikaa toteutua se hallitusohjelman kirjaus, jossa 4 miljardin menosäästöistä sanotaan, että 1,4 miljardia kohdistuu sosiaali- ja terveyspalveluihin hyvinvointialueille. Eihän tämä voi yhtä aikaa toteutua, että lisätään paljon, mutta sitten 4 miljardin menosopeutuksesta 1,4 miljardia kohdistuukin hyvinvointialueille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

12.41 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos nyt halutaan taaksepäin katsoa — ja hyvä on katsoakin, kun tiedämme, miten tähän on tultu — niin kun aluehallintouudistuksesta päätettiin valiokunnassa, niin kyllä siellä oli lukemattomia muutosesityksiä, joita kokoomuksen edustajat esittivät ja niistä äänestettiin. Mutta nyt on varmaan hyvä katsoa eteenpäin, ja toivon nyt, että oppositio tulisi mukaan tukemaan näitä esityksiä, jotka yrittävät korjata sitä mallia, joka tehtiin.

Yritämme tehdä toimia, että tämä vaikea tilanne — kukaan ei ole sanonut, että kaikki on hyvin — saataisiin korjattua, ja sen takia tulee täsmätoimia. Lasten ja nuorten terapiatakuu toteutetaan. Vanhusten omaishoidon palveluihin, terveyden edistämiseen tulee lisää rahaa. Samaan aikaan tehdään toimia, jotta kustannusten kasvu taittuu, ja pyritään tekemään samalla rahalla enemmän, etsimään niitä vaikuttavia toimia, panostamaan sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimukseen, laaturekistereihin ja moneen muuhun asiaan ja ennen kaikkea helpottamaan sitä henkilöstöpulaa, koska suurin pula meillä on osaavasta, motivoituneesta henkilöstöstä, ja siihen on hyvän työn ohjelma, johon vaalikaudella tulee yhdeksän miljoonaa rahaa. Eli edustaja Kiuru ei ollut lukenut vielä tätä kirjaa — suosittelen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

12.42 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyn Sarkomaalta: Kun luettelitte noita uudistuksia tai niitä, mihin pannaan rahaa lisää, niin keskusta tukee niitä kaikkia. Me tuemme vaihtoehtobudjetissa niitä, mutta samaan hengenvetoon te sanoitte, että toivottavasti tuette niitä palvelu-uudistuksia, joita tehdään. Voisitteko kertoa, mitä uudistuksia on ja millä tavalla hallitus on tähän saakka auttanut hyvinvointialueita selviämään tästä taloudellisesta ahdingosta, jota ei ole aiheuttanut rahoitusmalli vaan kustannusten nousu, joka johtuu yleisestä inflaatiosta, palkkatason poikkeuksellisesta noususta tässä tilanteessa, joka olisi tapahtunut joka tapauksessa ilman tätä uudistustakin? [Ben Zys-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kowiczin välihuuto] Jos siellä on jotain vikaa, niin me tuetaan kyllä teitä, jos te aiotte sitä uudistaa parempaan suuntaan hyvinvointialueiden osalta, mutta nyt kun se näyttääkin, että siellä on ainoa linjaus, että leikataan hyvinvointialueilta rahoitusta, niin eihän tämä ole mikään uudistus eikä se auta yhtään ahdingossa olevia hyvinvointialueita, jotka ennusteen mukaan tekevät 1,3 miljardia alijäämää tällä hetkellä.

Eli eihän näin voi hoitaa tätä, että pannaan pää pensaaseen. Nyt pitää lähteä palveluita uudistamaan, ministeri Juuso. Lähtekää johtamaan tätä uudistusta, älkääkä antako vaan tassut pystyssä VM:lle valtuuksia lähteä leikkaamaan lähipalveluita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Matias Mäkyinen.

12.43 **Matias Mäkyinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee ministereiden puheenvuoroja, niin täytyä kysyä, onko kysymys ymmärtämättömyydestä vai välinpitämättömyydestä, mutta ainakin vähättelyä näissä puheenvuoroissa oli liittyen siihen, minkälaiseen ehdinkoon suomalaiset pienituloiset ollaan ajamassa tämän hallituksen toimilla. Tämän eduskuntakäsittelyn aikana, joka on ollut itse asiassa varmaan pidempi kuin se teidän ministeriökäsittelyne, on todettu, että satatuhatta ihmistä ajautuu toimeentulotuella. Sen määrä kasvaa melkein kolmanneksella verrattuna tähän vuoteen. Toimeentulotuki on kaikista suurin tuloloukku. Sen varassa ei kenenkään pitäisi joutua olemaan pitkäaikaisesti. 17 000 lasta ajautuu köyhyyteen, ja te sanotte, että nämä vaikutukset eivät ole merkittäviä, ne eivät ole suuria. Se on pelkkää vähättelyä. Omistusasujilta viedään yli tuhat euroa kuukaudessa, työttömiltä ja pienipalkkaisilta työntekijöiltä useita satoja euroja kuukaudessa. Pidättekö te näitä pieninä ja kohtuullisina säästöinä ja leikkauksina näiltä pienituloisilta? Yksin lapsikorotus vie 150 euroa yhden lapsen lapsiperheeltä, kun te tuotte 25 euroa lapsilisäkorotuksella kaikille alle kolmivuotiaiden vanhemmille. Onko tämä kohtuullista ja oikeudenmukaista politiikkaa? [Puhemies koputtaa] Siltikään velkaantuminen ei taitu. [Puhemies koputtaa] Te lisäätte velkaa, vaikka puhutte täällä talouden puolesta. [Puhemies koputtaa] Eivätkö nämä ihmisten kohtalot kiinnosta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

12.45 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On muistettava, että sote-palvelut vievät neljäsosan koko valtion budjetista, ja ilman kustannusten kasvun hillintää julkista taloutta ei yksinkertaisesti pystytä tasapainottamaan. Tämähän oli myös edellisen hallituksen tavoite, kun sote-uudistusta rakennettiin.

Kiinnitän huomiota yhteen yksityiskohtaan: Nimittäin valtiovarainvaliokunta lisäsi kriisiraskaustilanteiden hankkeeseen rahoitusta, ja ihmettelen näitä muutosesityksiä, jotka tähän kohdistuvat ja sitä epäluuloisuutta tätä hanketta kohtaan, ja toivoisinkin, että kävisitte tutustumassa esimerkiksi Tampereella Itu-työhön, jossa annetaan tukea vaikeassa tilanteessa oleville naisille. Tähän ei liity mitään taivuttelua, painostusta tai itsemääräämisoikeyden loukkausta. Usein näihin tilanteisiin joudutaan juuri siksi, että äitiä on painostettu vastoin sitä omaa tahtoaan. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi lapsen isä ei anna tukea tai myöskään lähipiiristä ei anneta tukea. [Puhemies koputtaa] Tämä työ sai Minna Canth -palkinnon tasa-arvovaikutuksistaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

12.46 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! SDP ei hyväksy sitä hallituksen arvovalintaa, jossa sinänsä tarpeellinen valtiontalouden tasapainottaminen sysätään lähestulkoon pelkästään jo entuudestaan pienituloisten ihmisten harteille. [Matias Mäkynen: Eikä mitään tasapainotusta edes tehdä!] Me olemme omassa vaihtoehtobudjetissamme osoittaneet, että valtiontalouden tasapainottaminen on mahdollista ilman, että se lisää pienituloisuutta ja esimerkiksi lapsiperheköyhyyttä. Meillä on tuoretta tietoa, esimerkiksi THL:n arvioissa, että teidän politiikkanne tulee viemään 100 000 suomalaista toimeentulotuen piiriin, ja tämä on mahdollisimman huonoa sosiaalipolitiikkaa ja erittäin huonoa työllisyyspolitiikkaa. Sen vuoksi olisi kyllä ollut järkevää, että tätä oltiin uudelleen arvioitu.

No nyt me kuulimme viime viikolla ministeri Purralta, että on tulossa vielä lisää leikkauksia ja että yhtenä vaihtoehtona valtiovarainministeri harkitsee ruuan arvonlisäveron korotusta, ja hän väläytti, että tähän voidaan kompensoida pienituloisille. No nyt kysyn teiltä, ministeri Grahn-Laasonen: onko niin, että myös te olette valmis arvioimaan pienituloisten kompensatioita, ja oletteko te valmis pohtimaan sitä, että peruisitte nämä sosiaaliturvan indeksijäädytykset, [Puhemies koputtaa] joilla nimenomaan huolehditaan pienituloisten ostovoimasta ja hintojen nousuun vastaamisesta? [Antti Lindtman: Hän pudisteli päätään — ilmeisesti ei!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

12.47 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin joulun alla moni vähävarainen lapsiperhe kokee vakavia taloudellisia haasteita joulun järjestämiseksi lapsille. Tässä tilanteessa tuntuu erityisen murheelliselta, että hallitus tietoisesti lisää köyhyyttä ja myös lapsiperheköyhyyttä. Hallituksen päätökset siis lisäävät köyhyyttä, vaikka sosiaaliturvaleikkauksiin liitetyt työllisyysvaikutustavoitteet, jotka ovat aika optimistisia, saavutettaisiin ja ne toteutuisivat. Vaikka työllisyys vahvistuisi tavoitelluilla tavoilla, köyhyys lisääntyy silti. [Vasemmalta: Näin on!] Tämä on kova valinta hallitukselta, ja se on valinta, jolla on vakavia seurauksia monille pienituloisille suomalaisille mutta myös koko yhteiskunnalle.

Marinin hallituksen aikana elinkustannusten nousu koetteli pienituloisia, mutta toisin kuin Orpon hallitus, me teimme toimia niiden vaikutuksen lievittämiseksi. Me esimerkiksi teimme ylimääräisen indeksikorotuksen. Nyt Orpon hallitus tekee päinvastoin ja jäädyttää indeksit.

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Kysyisin ministeriltä: mikä on viestinne vähävaraisille lapsiperheille näiden leikkausten keskellä näin joulun alla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

12.49 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erinomaista, että hallitusohjelmassa on kirjattuna keliakiakorvauksen palauttaminen alaikäisille ja alemman tulotason aikuisille. Keliakia on elinikäinen autoimmuunisairaus, jonka ainoa hoitomuoto on pysyvä ja tarkka gluteeniton ruokavalio. Arjessaan keliakikko joutuu maksamaan ruuastaan huomattavasti muita enemmän, keskimäärin noin 700 euroa vuodessa. Tämä korvaus on tärkeää saada, jotta keliakikot ovat tasapuolisessa asemassa. Norjassa keliakiakorvaus on kuukaudessa 105 euroa ja Kreikassa 100 euroa. Suomessa keliakiaa

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

sairastaa noin 100 000 ihmistä. Kysynkin, arvoisa ministeri: millä tavoin keliakiakorvauksen valmistelu etenee ja millä aikataululla? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

12.50 **Ville Väyrynen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Minä palaisin tuohon keskustan leikkausmatematiikkaan vielä hetkeksi. Tässä edustajat Lohi ja Saarikko molemmat palasivat takaisin näihin 1,4 miljardin leikkauksiin, mistä on keskusteltu koko syksy täällä. Vaihtoehtobudjetissa minä muistaakseni näin semmoisen luvun, että te 106 miljoonalla olette perumassa hallituksen suunnittelemat leikkaukset hyvinvointialueille. Tarkoittaako tämä sitä, että teille jää sitten vielä 1,3 miljardia kolmelle vuodelle piippuun, vai miten te olette tämän laskeneet, kun tässä on hankala pysyä mukana?

Edelleen toistan sen, mitä olen aikaisemminkin sanonut: minä ymmärsin, että teidän ajatuksenne oli, että me hillitään hallitsematonta kustannuskehitystä, ja tavallaan sitä kohti tässä ollaan oltu menossa. Minä olin tyytyväinen, kun näin teidän vaihtoehtobudjetin, että te olette tulossa aika lähelle hallitusta, mutta ilmeisesti nyt te olette taas vähän erkaantumassa, tai sitten minä en ole vain ymmärtänyt tätä teidän pointtia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

12.51 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän hallitus tässä sote-puolellakin menee leikkaukset edellä: niin sosiaaliturvan puolella kuin sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän puolella mennään leikkaukset — ei uudistukset — edellä, ja tämä nimenomaan tulee johtamaan tulevaisuudessa vieläkin kalliimpiin kustannuksiin.

Kerrataanpa vielä tämä hallintomalli- ja rahoitusmalliasia. Viime kaudella toteutettu sote-uudistus on hallinto- ja perusratkaisultaan tismalleen sama, jonka perussuomalaiset ja kokoomus olivat valmiita 2016 Sipilän hallituskaudella hyväksymään, ja nyt te sitä kovaan ääneen täällä kritisoitte.

Toinen asia: Tässä edustaja Sarkomaa käytti paljon kauniita lauseita siitä, minkälaisia uudistuksia hallitus tekee. Niihin ei ole kuitenkaan varattu rahoitusta. Herää kysymys, onko kaiken taustalla — siis sen taustalla, että sosiaali- ja terveyspalveluihin, ennen kaikkea terveyspalveluihin, sanotte tekevänne uudistuksia ilman rahoitusta, mitään tuloksia ei ole vielä nähtävillä, ja samaan aikaan lisätään Kela-korvauksia... Pitääkö paikkansa, että taustalla te olette sopineet, eli onko teillä kassakaappisopimus siitä, että te ujutatte Suomea kohti vakuutus pohjaista terveydenhuoltojärjestelmää? Pitääkö tämä paikkansa? Tästä kaikesta, [Puhemies koputtaa] mitä täällä, edustaja Sarkomaa ja muut, spinnaatte, voi tehdä ainoastaan sen johtopäätöksen. [Hälinää — Ben Zyskowicz: Kyllä tässä on pakko olla joku salaliitto, edustaja Honkonen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Kuunnellaan puheenvuoroja.

12.52 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon lapsiperheköyhyydestä, ja itse kyllä sain juuri tiedon, että vuonna 2022 lapsiperheköyhyys lisääntyi yli 30 000 lapsella, siis Marinin hallituksen aikaan, [Välihuutoja vasemmalta] ja täällä oppositio nyt ryöpyttää hallitusta siitä, että nimenomaan tämä hallitus olisi hei-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kentämässä lapsiperheiden asemaa. Meillähän on esimerkiksi 54 miljoonan perhepaketti tässä budjetissa, jossa tulee 26 euron korotus alle kolmevuotiaiden lasten lapsilisään, lapsilisän yksinhuoltajakorotus, jota nostetaan 10 eurolla, ja sitten vielä neljännen ja viidennen lapsen lapsilisän korotus 10 eurolla. Äsken ministeri Juuso totesi, että myöskin ruoka-aputyön rahoitus vakinaistetaan kolmeen miljoonaan euroon. Eli toimia ollaan tekemässä.

Muistutan teitä, arvoisa oppositio, vielä siitä, että työn linja on tämän hallituksen linja. Aika usein pienten lasten vanhemmat ovat työkäisiä ja myös työkykyisiä, ja heille pyritään nyt saamaan houkuttimia ottaa työpaikka vastaan. [Ben Zyskowicz: SDP, entinen työväenpuolue!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

12.53 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Edustaja Kaumalle nyt tiedoksi se, että hallituksen päätöksillä köyhyys ei kyllä lisääntynyt. Me nimenomaan laitoimme pienituloisten perheiden tukemiseen rahaa viime kaudella, nyt teidän päätöksillänne köyhyys tulee lisääntymään. Ja nyt lehtitiedot kertovat, että jatkossa jopa ruuan hinta tulee olemaan korkeampi, jos hallitus saa tahtonsa läpi. Samaan aikaan te heikennätte asumistukea, kohtuuhintaista asuntotuotantoa, asunnottomuustyötä. Julkista talouttahan totta kai pitää tasapainottaa, [Ben Zyskowicz: Miten?] sen me kaikki täällä jaamme. Vihreiden vaihtoehtobudjetti itse asiassa ottaa vähemmän velkaa kuin hallitus, aidosti parantaa ihmisten toimeentuloa, panostaa koulutukseen enemmän, jättää pienituloisille enemmän rahaa käteen ja jopa lisää työllisyyttä. Vaihtoehtoja siis on. Miten te aiotte kompensoida näille pienituloisille perheille teidän tekemänne haitat?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eestilä.

12.54 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Lohi, teillä on kyllä erinomaiset puhelahjat, täytyy siitä antaa suuri tunnustus teille. Melkein itsekkin unohdin sen teidän erinomaisen puheen aikana, että sotehan oli hallinnollinen uudistus, ja nyt täytyy todeta, että se on onnistunut siinä suhteessa varmasti yli odotusten. Joka kolmannessa ovelussa lukee joku johtaja, eli tähän te veitte silloin sote-uudistuksella Suomen.

Arvoisa puhemies! Mennään hyviin uutisiin, jos ne oppositiolle käyvät. Pohjois-Savosta kuuluu kummia: Siellä on pieni Vieremän kunta pystynyt painamaan yhteisöllisyydellä ja muilla keinoilla mielenterveysindeksin alle maan keskiarvon. Sairastavuusindeksi siellä on mennyt 111:een, ennen oli yli 130:n. No, siinä on työllisyys, mutta siinä on myös se, että siellä on ollut pitkäaikaisia lääkäreitä, ammattitaitoisia lääkäreitä, jotka ovat sitoutuneet juuri siihen paikkakuntaan, ja toimiva terveyskeskus.

Ministeri Juuso, mitä teidän mielestänne voidaan tehdä, että otetaan joko ammatinharjoittajapilotti käyttöön tai pannaan porkkanoita niin paljon, että saadaan lääkärit [Puhemies koputtaa] pysymään samalla paikkakunnalla [Annika Saarikko: Erinomainen puheenvuoro!] ja päästään eroon kalliista vuokralääkärijärjestelmästä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Simula.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

12.55 **Jenna Simula ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan tästä hyvinvointialueiden rahoituksesta ja sote-kriisistä, niin herää kysymys, miksei jo 2000-luvun alussa lähdetty kunnolla kehittämään esimerkiksi etäpalveluita. Niitähän testattiin ja tutkittiin jo silloin hyvin tuloksin. Jostain syystä ne eivät kuitenkaan edenneet, uudistuksia kun tunnutaan tekevän vain pakkoraossa, ja se on äärimmäisen surullista. [Annika Saarikko: Nyt on vastuu teillä!]

Toisena haluan nostaa keskusteluun tämän terveysasemapopulismien, jota keskusta nyt harjoittaa ihan kaikkialla. Seinät eivät hoida. On aivan järjetöntä hirttäytyä tässä tilanteessa kiinni seiiniin, kun ei ole rahaa eikä henkilöstöä. Tärkeintä on keskittyä turvaamaan ne ihmisten palvelut.

Haluan myös huomauttaa, että hyvinvointialueella oli kovat säästöpaineeet välittömästi uudistuksen jälkeen, ja se uudistus ei ole tämän hallituksen tekosia, vaan me siivoamme edellisen jälkiä, ja siivottavaa muuten riittää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

12.57 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä tuli keskustelun kovin uutinen: perussuomalaiset linjasi edustaja Simulan toimesta lähipalvelujen puolustamisen terveysasemapopulismiksi. Tämä painetaan aikakirjoihin. Tämä lienee myös viestin aluevaltuutetuillenne eri puolilla Suomea. Olen tismalleen samaa mieltä: seinät eivät hoida ketään. Mutta, edustaja Simula, ja ennen kaikkea vastuuministeri Juuso: me tiedämme, että lähipalveluilla on arvo itsessään, kuten edustaja Eestilä täällä erinomaisessa esimerkissään kuvaili. Aivan varmasti silloin myös syntyy hoidon jatkuvuutta ja matalampi kynnykset hakeutua ajoissa hoitoon. Ja, edustaja Simula, mekin suhtaudumme erittäin myönteisesti vaikkapa etäpalveluihin, etähoitajavastaanottoihin, [Jenna Simula: 20 vuotta, mitään ei tapahtunut!] mutta tiedättekö, teidän toimintatapananne, jossa te ette tue muutosta ja uudistusta vaan leikkaatte, ei ole mitään digipalveluita ja liikkuvia palveluita vielä massamäärin.

Te ajatte alas nyt lähipalvelut ja sen jälkeen ihmettelette, että miksi ihmisiä ei hoideta, miksi erikoissairaanhoidon kustannukset kasvavat. Tämän keskustelun uutinen oli perussuomalaisen irtisanoutuminen lähipalveluista, ja tästä me otamme rajun yhteenoton alueilla, koska näkemyksemme on täysin eri kuin teillä. [Jenna Simula: Hoitoa, ei seiiniä, kiitos!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

12.58 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatkan suoraan tästä, mitä äsken edustaja Saarikko aivan erinomaisesti totesi. Kiinnitin itsekkin huomiota siihen valtavaan ristiriitaan, mikä oli edustaja Eestilän ja edustaja Simulan puheenvuorojen välillä. Edustaja Eestilä kertoi konkreettisesta esimerkistä pohjoissavolaisessa kunnassa. Vastaavia kuntia löytyy muualta Suomessa. Aikanaan esimerkiksi Säskylän kunta Satakunnassa oli sellainen, jossa erikoissairaanhoidon kustannukset olivat erittäin alhaiset juuri sen takia, että siellä yleislääkärijärjestelmä toimi hyvin, hoidon jatkuvuus oli erinomainen. Tämä on se kehittämisen suunta. Siihen tarvitaan seiiniä, ja yksi työväline on toki etäpalvelut, digitaaliset palvelut, mutta ne eivät voi korvata kokonaan sitä läheisyysperiaatetta siellä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Tuosta hyvinvointialueiden rahoituksesta keskustelisin mielelläni vaikka kuinka pitkään, mutta tässä nyt ei aika siihen välttämättä riitä. Mutta toteaisin edustaja Reijoselle, että se miljardi vuodessa perustuu siihen painelaskelmaan, joka on julkaistu budjetin sivulla 81, ja siellä nimenomaan todetaan, että se on painelaskelma, jota hallitus yrittää painaa pienemmäksi. [Puhemies koputtaa] Eli se ei ole hallituksen saavutus, vaan painelaskelma, jota vastaan hallitus taistelee näillä leikkauksilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

12.59 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin palata hetkeksi tähän työllisyyskeskusteluun, sillä minua mietityttää, millaiselle moraaliseksi oikeutukselle tai arvopohjalle sosiaaliturvaleikkauksiin liittyvä työllisyysargumentti perustuu, kun te siihen nojaten tietoisesti heikennätte ihmisten elämänlaatua. Nämä sosiaaliturvaleikkaukset pudottavat kymmeniä tuhansia ihmisiä köyhyyteen, ja heistä suuri osa on lapsia. Arvoisat ministerit, eksakti luku on 17 000 uutta köyhää lasta. Tätä lukua vasten on minusta aivan selvää, että ihmisten elämänlaadun tietoinen heikentäminen oletettuihin työllisyysvaikutuksiin nojaten on riittämätöntä. Lisäksi se on todella kylmää ja julmaa politiikkaa.

Sosiaaliturvaministeri Grahn-Laasonen totesi täällä tämän keskustelun aluksi, että siirymme vähitellen kohti joulua, ja toivon, että te ministerit siellä aitiiossa ja te hallituspuolueiden edustajat siellä salin toisella laidalla ymmärrätte, millaista joulunaikaa te tällä politiikallanne [Puhemies koputtaa] kymmenilletuhansille suomalaisille ja myös lapsille olette luomassa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Työ on parasta sosiaaliturvaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

13.00 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Marinin—Saarikon hallituksen edustajien on nyt siellä vasemmalla laidalla aivan turha syyllistää tätä hallitusta hyvinvointialueiden ongelmista. Te aiheutitte toiminnallanne historiallisen hoitajapulan pakkorokotuksineen, pakkolakkolakeineen ja sillä, että koronasta uupuneiden hoitajien kunniaksi valaistiin seiniä. Siinä kiitos kovasta työstä potilaiden eteen. [Annika Saarikko: Onko tämä rokotekriittisyys hallituksen linja?] Minä koin itsekin tämän nahoissani ja voin kertoa, että mitään kiitossanoja ei Marinin—Saarikon hallitukselle kuulunut hoitajien joukoissa. Tämä hallitus yrittää korjata teidän aiheuttamianne ongelmia ja korjata hoitajapulan, jonka myötä palveluiden järjestäminen onnistuu paremmin hyvinvointialueilla. Tämä ei tapahdu hetkessä, mutta onneksi me olemme hallituksessa neljä vuotta ettekä te.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

13.01 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä se surullisin arvovalinta tällä hallituksella on se, että tulee 17 000 köyhää lasta. Se on todella väärin, sitä ei voi hyväksyä, tämä on väärä arvovalinta. Ja samaan aikaan hallituksella riittää rahaa kaikkein suurituloisimpien veronkevennyksiin. Tämä ei ole kerta kaikkiaan oikein. Kiinnitän huomiota meidän vastalauseeseemme. Tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä epäluottamuslauseemme kuuluu: ”Hallitus leikkaa pienituloisimmilta, lapsilta ja nuorilta. Se ei meille käy.” Ainakin luulisin, että te, ministeri Juuso, voisitte äänestää tämän esityk-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

sen puolesta, sillä nimenomaan teidän puolueenne puheenjohtaja Purra sanoi ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy. Nyt on toisin käynyt.

Täällä edustaja Tuppurainen otti esille tämän ruuan verotuksen kiristämisen, mitä niin ikään ministeri Purra on väläytellyt. Hänhän todella sanoi, että sitä voisi sitten kompensoida jollain pienituloisille. Edustaja Tuppurainen kysyi teiltä, ministeri Grahn-Laasonen, voisiko sitten nämä indeksileikkaukset perua, ja huomasin, että siellä vähän päätänne puis-telitte. Onko nyt niin, että ministeri Purra puhuu omiaan? [Tytti Tuppurainen: Onko Purralle tukea hallituksesta?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

13.03 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mistä olen surullisesti yllätynyt hallituksen leikkauksissa, on kohdistuminen opiskelijoihin. Vaaleja ennen ei kukaan hallitusryhmistä sanonut, että opiskelijoilta tullaan leikkaamaan. [Ben Zyskowicz: Minä ainakin sanoin!] — No, ainakin teidän puheenjohtajanne Petteri Orpo lupasi, että opiskelijoilta ei leikata, ja sanoi vielä erikseen, että koulutus on erityissuojelussa. Ehkä edustaja Zyskowiczin olisi kannattanut kertoa tämä. Ja, edustaja Ben Zyskowicz, erikseen Orpolta kysyttäessä tämä tulkitisi opintotuen indeksijäädytyksen osaksi koulutuslupausta. Hän itse määrittä tämän kokonaisuuden. — Mutta tähän ei ole ainut kokonaisuus, joka koskee opiskelijoita. Opiskelijoilta leikataan myös asumistuen näkökulmasta ja nuorten kuntoutusrahan kautta, ja ensiasunnon ostajilta viedään vielä veroetu. Olisinkin kysynyt: onko hallitus tietoisesti tekemässä sopeutus päätökset opiskelijoitten selkänahasta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koulumies.

13.04 **Terhi Koulumies kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua on vähän hämmentävää kuunnella, varsinkin keskustan väitteitä leikkauksista ja siitä, että nyt keskusta puolustaa lähipalveluita, ottaen huomioon, että koko tämä sote-järjestelmä on sen seurausta, että keskusta ja SDP viime vaalikaudella väkisin runnoivat sen läpi, kun me varoitimme, että siitä seuraa se, että kustannukset nousevat ja että hoitoonpääsy siellä alueille heikkenee. Elikkä nyt tämä hallitus joutuu laittamaan aika paljon lisää rahaa tähän so-teen, [Pekka Aittakumpu: Te leikkaatte ja jarrutitte vuosia!] ja me olemme puolustaneet näitä lähipalveluja viime vaalikaudelta alkaen.

No, mitä tulee näihin sosiaaliturvan säästöihin, niin niitä lakejahan täällä on nyt tosi perusteellisesti monen päivän ajan käsitelty. Näin budjetin näkökulmasta täytyy vain sanoa, että hallituksella on välttämätön pyrkimys suojella hyvinvointivaltion rahoitusta ja uudistaa se kestäväälle pohjalle, jotta tulevillakin sukupolvilla, nuorilla, olisi mahdollisuus inhimilliseen elämään täällä, ettei huoltosuhde heikkene liikaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

13.05 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustasakin on varmaan monenlaisia vikoja, mutta se ei ole kyllä keskustan vika, että te leikkaatte pitkälle toista miljardia euroa sote-palveluista. Tiedätte varsin hyvin, että näin lyhyellä aikajänteellä tehtävät leikkaukset syövät lähipalveluita.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Tämän päivän keskustelun suurin uutinen oli kyllä tämä perussuomalaisten linja lähipalveluihin. Minä kun olin ajatellut, että me yhdessä puolustamme niitä maaseudun terveyskeskuksia, niin nyt näyttää siltä, että perussuomalaiset nimittävät lähipalveluita terveyskeskuspopulismiksi. [Annika Saarikko: Tästä te kuulette vielä!] Se on hävytön sana.

Edustaja Sillanpää nosti esille tämän hoitajapulan, mikä on mielestäni varteenotettava aihe myös tähän keskusteluun. Meillä on lähtee noin 165 000 ihmistä eläkkeelle sote-alalta seuraavan kymmenen vuoden sisällä. Viime hallitus yritti auttaa luomalla ammattikorkeakoulujen harjoittelukorvauksen, panostamalla aikuiskoulutustukeen, ja paransimme osa-aikaisen työn kannattavuutta. Mitä tekee tämä hallitus? Miten te ratkotte hoitajapulan tilannetta? [Matias Mäkynen: Poistamalla aikuiskoulutustuen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

13.06 **Ville Merinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat ministerit! En ole varmaan ainut kansanedustaja tässä salissa, kuka saa paljon viestejä nuorten vanhemmilta, joiden nuori ei saa apua mielenterveysongelmiin — ja nyt minä en puhu niistä terapiatakuunuorista vaan niistä, kenellä on vakavia ongelmia, vaikka itsetuhoisuutta, mikä on nykyään tosi iso syy, minkä takia nuoret päätyvät hoitoon. Mitä te teette sille, että nämä nuoret pääsevät helpommin hoitoon? Ja nyt se terapiatakuu ei käy tähän vastaukseksi, koska se ei ole vastaus näille nuorille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

13.07 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvin mielenkiintoista keskustelua viime hallituskauden toimista täällä tarjoillaan, ja tosiaan viime hallituskausihan keskitti meidän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Silloin eivät paljon lähipalvelut kiinnostaneet, mutta olemme niin haastavassa tilanteessa taloudellisesti, että meidän on oikeasti pakko toimia. Tämä koskee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita mutta myös näitä sosiaaliturvaetuksia. Näiden hyvinvointialueiden piti olla ratkaisu siihen, että meillä olisi laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut myös jatkossa ja kustannuskehitys saataisiin katkaistua. Oppositio jätti kuitenkin hallituksen äärettömän vaikeaan rakoon tältä osalta, ja hallitus pyrkii nyt purkamaan kaiken tämän keskellä näitä hoitajajonoja ja panostamaan palveluiden saatavuuteen, ja se tarkoittaa myös kipeitä toimenpiteitä. Henkilöstöpula ja vuokratyövoima on näistä yksi todella surullinen ja haastava esimerkki.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

13.08 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka täällä nyt yritetäänkin mustaa puhua valkoiseksi, niin kyllähän nämä hallituksen sosiaaliturvavaihtoehdot ovat monen suomalaisen kannalta tuhoisia. Yksi asia, mihin hallitus ei ole mitään järkeviä perusteluja pystynyt tarjoamaan, on tämä nuorten syrjäytymistä ehkäisevistä palveluista leikkaaminen. Hallitus leikkaa lastensuojelun jälkihuollosta, hallitus leikkaa nuorten ammatillisesta kuntoutuksesta, hallitus leikkaa nuoren kuntoutusrahaa. Nämä ovat kaikki niitä palveluita, joilla syrjäytymisvaarassa olevaa nuorta voidaan tukea monesti elämän nivelvaiheessa siihen, että he voisivat työllistyä, ja toisaalta siinä on myös iso riski,

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

että se työkyky saatetaan menettää lopullisesti, jos ei päästä siihen yhteiskunnan ja työn syrjään kiinni. Minä haluaisin kysyä ministereiltä: millaiset kansantaloudelliset vaikutukset te arvellette olevan tällä nuorten syrjäytymistä ehkäisevistä palveluista leikkaamisella? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

13.09 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään tässä salissa on väitetty useaan otteeseen, että Orpon hallitus ei tee mitään sen eteen, että ihmiset pääsisivät nopeammin hoitoon tulevaisuudessa. Haluan muistuttaa oppositiota siitä, että ihmisten hoitontähtämyksiä erittäin paljon nopeuttava toimenpide on se, että Orpon hallitus korottaa Kela-korvauksia ensi vuonna. Kela-korvauksia on korotettu viimeksi vuonna 1989, ja tästä johtuen ne ovat jääneet pahasti jälkeen alkuperäisestä tavoitetasostaan. Erittäin tärkeänä pidän sitä, että psykiatrien vastaanottojen korvaustaksoja nostetaan 30—40 euroa riippuen vastaanoton pituudesta. [Krista Kiurun välihuuto — Hälinää — Puhemies koputtaa] Toivon, että hyvinvointialueet ja myös tässä salissa istuvat hyvinvointialueiden päättäjät näkevät nämä Kela-korvausten nostot yhtenä alueiden työtaakkaa keventävänä toimenpiteenä. Toivottavasti tämä on myös alku laajemmalle yhteistyölle julkisen ja yksityisen terveydenhuollon kesken. Meillä on yhteinen tavoite, ja se on parantaa suomalaisten terveyspalvelujen laatua ja nopeuttaa ihmisten hoitontähtämyksiä. Pyytäisin ministeri Juusoa vielä taas uudelleen kertaamaan, mitä muita hyviä toimenpiteitä hallitus tekee sen eteen, [Puhemies koputtaa] että ihmiset pääsisivät jatkossa nopeammin hoitoon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

13.10 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä sitä nyt kuultiin: 500 miljoonaa on varaa laittaa siihen, että hyvätuloiset ja erityisesti ne, jotka käyvät erikoislääkärillä, saavat hallitukselta jatkossa parempaa tukea. Kyllä te kehtaatte. Te kehtaatte kyllä. Samaan aikaan 1,4 miljardia leikataan sosiaali- ja terveydenhuoltoa järjestäviltä hyvinvointialueilta — aivan käsittämätöntä. Me ollaan ehdotettu, että laitettaisiinko tämä 500 miljoonaa nyt alkuun sinne ja tehtäisiin yhdessä markkinoiden kanssa parempaa hoitontähtämyksiä kentällä. Mutta ei ole vielä tullut vastausta siihen, eikä näytä tulevan. Tekemättä jättäminen on myös teko.

Ja sitten te, ministeri Grahn-Laasonen: Minua ei naurata yhtään, edes suupielessä ei tunnu värinää. Te ette ole työllisyysministeri ettekä valtiovarainministeri, te olette sosiaali-etuksista vastaava ministeri. Minä olen huolissani tästä sosiaalisesta kestävyysvajeesta, joka täällä aiheutetaan. Me pyysimme, että edes nämä työttömyysturvaan liittyvien lapsikorotusten muutokset voitaisiin perua. Se oli toki kyllä ministeri Satosen alaa, mutta teitä koskien. Tämä THL:n yhteisvaikutuksia koskeva rapso on todella kovaa luettavaa: [Puhemies koputtaa] 1,6 miljoonaa ihmistä saa vaikutuksia teidän tekemistänne historiallisista sosiaaliturvaleikkauksista. [Puhemies koputtaa] Pitäisikö vielä arvioida uudelleen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

13.11 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Andersson ja nyt myös edustaja Kiuru ihmettelivät sitä, että sosiaaliturvasta vastaava minis-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

teri puhuu taloudesta. Tässä kiteytyy hyvin ero vasemmistolaisessa ajattelussa ja porvarillisessa ajattelussa. Edustaja Andersson ja edustaja Kiuru, millä te kuvittelette, että sosiaaliturvaetuudet maksetaan? Te vastaatte, että veroilla. Mutta, hyvät edustajatoverit, ei viime kädessä veroilla, vaan viime kädessä verot ovat vain väline, jolla osa työnteon ja yrittäjyyden hedelmistä voidaan ja tuleekin käyttää yhteiseksi hyväksi. Viime kädessä kaikki maksetaan työnteolla ja yrittäjyydellä, yrittäkää tämä ymmärtää.

Sitten edustaja Forsgrén: Ensinnäkin opintoraha ja asumistuki eivät ole koulutusta, ne ovat sosiaalisia tulonsiirtoja. [Välihuutoja vasemmalta] Niistä leikkaaminen ei ole koulutuksesta leikkaamista. [Matias Mäkynen: Petteri Orpo on eri mieltä!] — Saa olla. Meillä saa olla eri mieltä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru. [Välihuutoja] Edustaja Krista Kiuru.

13.13 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Zyskoviczia rehellisyydestä. Te suoraan toteatte, että nämä sosiaaliturvaleikkaukset on vain tehtävä. Sellainen näkökulma, että ollaan niin fatalistisia täällä salin oikealla laidalla, että ei ajatella, että se maksaisi mitään, tällainen käsitys on. [Ben Zyskowiec: Millä te maksatte?] — Niin minä kysyin juuri, millä te maksatte nämä vaikutukset, jotka tulevat sosiaalisesta kestävyysvajeesta. — Tämä sosiaalinen kestävyysvaje, jonka te aiheutatte miettimättä näitä yhteisvaikutuksia, on häpeällinen teko. Se maksaa. Minä mietin, mikä on se lasku, minkä te tästä aiheutatte.

Te yritätte täällä saada 60 000 työpaikkaa aikaiseksi. Työttömiä on 260 000, ja tästä menee suoraan 100 000 uutta ihmistä toimeentulotuella. Eikö tämä maksa mitään? Tämä on käsittämätöntä puhetta ja niin sinisilmäistä, että te ajattelette, että sosiaalinen kestävyysvaje ei ole vajetta lainkaan. Se vasta kalliiksi tässä salissa tulee, ja minä toivon, [Puhemies koputtaa] että meillä on muitakin vaihtoehtoja työllisyyden hoitoon kuin pelkästään sosiaalisen kestävyysvajeen lisääminen, koska se vasta maksaa. [Sari Sarkomaa: Missä on demareiden työllisyysvaikutukset vaihtoehtobudjetissa?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

13.14 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiec tässä aivan osuvasti kuvasi kyllä vasemmiston ja oikeiston välistä eroa. Ehkä sellainen etu myöskin siinä, että on kiinnostunut niistä ihmisistä, joihin nämä leikkaukset vaikuttavat, on se, että ymmärtää meidän sosiaaliturvan toimintaa ja toimintamekanismeja — uskaltaisin väittää, että täällä vasemmalla laidalla hieman paremmin kuin tuolla oikealla puolella. [Ben Zyskowiec: En ole ollenkaan varma!] Tämä hallitushan tekee nimittäin useita heikennyksiä sosiaaliturvaan, mikä on täysin ristiriidassa työllisyyden edistämisen kanssa. Esimerkiksi asumistuen leikkaukset leikkaavat myöskin kokopäiväisesti töissä olevien pienipalkkaisten, esimerkiksi yksinhuoltajien, tuloja — sellaisten henkilöiden tuloja, joilla ei ole mahdollisuutta paikata näitä leikkauksia lisäämällä työntekoa vaan joille näillä leikkauksilla on ainoastaan köyhdyttävä vaikutus. Samaten suojaosien poistaminen heikentää ja vaikeuttaa osa-aikatyön tekemistä hyvin monelle suomalaiselle, ja nämä satatuhatta uutta suomalaista tipahtavat toimeentulotuen piiriin, joka on meidän sosiaaliturvajärjestelmämme pahin kannustin- ja köyhyysloukku. Tästä me olemme nyt varoittaneet teitä use-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

ampaan otteeseen, mutta tuntuu, [Puhemies koputtaa] että ei oikein ole ymmärrystä siellä oikealla laidalla siitä, [Puhemies koputtaa] miten nämä leikkaukset oikeasti vaikuttavat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén ja sitten edustaja Zyskowicz.

13.15 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on perusteltu Kela-korvauksien kautta, että hoitojonot lyhenisivät. Tämähän ei pidä paikkansa. Lääkäriliitto on sanonut tästä Kela-korvauskokonaisuudesta, että ei mitään järkeä. Ei mitään järkeä. ”Minun ja Lääkäriliiton mielestä tässä ei ole mitään järkeä. Se johtaa osin tarpeettomaan tai haitalliseenkin kysyntään, mutta ennen kaikkea se ei millään tavalla tue hoidon jatkuvuutta, ja hoidon jatkuvuus on kaikkein tärkeintä, toteaa Lääkäriliiton johtaja Heikki Pärnäinen.” Tämä on juuri se kokonaisuus, johon hallitus on kyllä halukas käyttämään isojakin rahasummia, kun se osuu hyvätuloisille. Sillä ei ole minkäänlaista vaikutusta meidän hyvinvointialueilla olevaan kriisiin. Jos me oltaisiin laitettu se rahapaketti sinne, meidän olisi ollut oikeasti mahdollista parantaa meidän perustason terveydenhoitoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

13.16 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yritin selittää edustajille Andersson ja Kiuru ja muillekin, että on hyvin perusteltua, että sosiaaliturvasta vastaava ministeri puhuu myös taloudesta, koska kaikki nämä etuudet, sosiaaliset tulonsiirrot ja myös kaikki palvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut, kustannetaan viime kädessä taloudella eli työnteolla ja yrittäjyydellä. Sen vuoksi, kun kaikki tämä hyvä kustannetaan viime kädessä työnteolla ja yrittäjyydellä, me salin tällä puolen haluamme kehittää yhteiskuntaa siten, että työnteko ja yrittäjyys olisi kannattava ja kannustava vaihtoehto. [Li Andersson: Te teette päinvastoin!] Toki me olemme täysin tietoisia siitä, että sosiaaliturvaan tehtävät säästöt vähentävät niiden ihmisten tuloja, jotka näitä etuja saavat, mutta työnteon kannustavuus on viime kädessä myös näiden ihmisten etu. [Välihuutoja — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

13.17 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kerran teillä, arvoisat hallituspuolueet, on niin hyvä hallitusohjelma, että se kestää kaikki rasismikohut ja mitkä tahansa kriisit, joita hallitus kohtaa, niin miksi te ette uskalla puolustaa hallitusohjelmaanne suoraselkäisesti ja rehellisesti? Te puhutte täällä 50 miljoonan euron perhepaketista, että 25—26 euroa lapsilisää korotetaan, samalla kun huoltajakorotus poistaa 150—280 euroa lapsiperheiltä. Tämä teidän puolustelunne on täysin suhteetonta. Te ette ota huomioon niitä valtavia leikkauksia, jotka kohdistuvat kaikista heikoimmassa asemassa oleviin.

Edustaja Reijonen puhui tässä 3 miljoonan euron satsauksesta mielenterveyspalveluihin, kun samalla leikataan 1 400 miljoonaa näistä palveluista. Eihän tässä ole mitään mieltä. Jos te kerran olette niin ylpeitä, niin puolustakaa tätä ohjelmaanne selkä suorassa ja kerotkaa, että te leikkaatte, koska näin on tehtävä ja koska te haluatte, että hyvätuloiset menevät sinne yksityisiin palveluihin muiden jonon ohitse Kela-korvauksilla. Hyväksykää se ja

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

puolustakaa sitä. Älkää kertoko, että tämä on lapsiperheiden, työttömien tai pienipalkkaisten etu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keto-Huovinen.

13.19 **Pihla Keto-Huovinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on EU:n toiseksi turvattomin maa naiselle. Lähisuhdeväkivalta on vakava ja varsin yleinen ongelma Suomessa. Joka kolmas suomalainen nainen on kokenut väkivaltaa tai sen uhaa, ja lähes aina tekijänä on nykyinen tai entinen kumppani. Orpon hallitus lisää turvakotien rahoitusta, ja tämä on tärkeä teko lähisuhdeväkivallan uhrien suojelemiseksi, mutta työtä on edelleen jatkettava. Haluan tästä hallitusta muistuttaa mutta samalla kiittää hallitusta siitä, että sukupuolittuneen väkivallan torjuminen on otettu tärkeäksi prioriteetiksi.

Hallitusohjelmassa Suomi sitoutuu myös pääsääntöisesti estämään sovittelun käytön lähisuhdeväkivaltatapauksissa, ja kysyisinkin ministeri Grahn-Laasoselta: missä vaiheessa asian valmistelu menee?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

13.19 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuulimme hiljattain uutisista, että Pirkanmaan hyvinvointialueella suljetaan pieniä hoitoyksiköitä ja hoitajien oletetaan siirtyvän työskentelemään useiden kymmenien kilometrien päähän isoihin hoitoyksiköihin. Kaikki hoitajat eivät kuitenkaan aio toimia näin vaan vaihtavat muihin töihin. Tämä on nyt tuttu ilmiö myös muilla hyvinvointialueilla. Alueille kohdistuneet säästövaatimukset johtavat lähipalveluiden heikentämiseen. [Ben Zyskowitz: Mistä ne säästövaatimukset tulee?] Pieniä terveysasemia ja hoitoyksiköitä suljetaan. Palvelut karkaavat kauas, ja hoitajien työmatkat pitenevät. Kysynkin ministeri Juusolta: oletko tietoisia tästä hyvinvointialueilla tapahtuvasta ilmiöstä, ja mitä aiotte tehdä, jotta hoitajapula ei pahene entisestään?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

13.20 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Katsotaanpa nyt tätä vihreiden toimintaa. Te olette puhuneet pitkään terapiatakuun puolesta. Samoin ovat perussuomalaiset, ja esitimme sen toteuttamista viime kaudella. Viime kaudella teillä olisi ollut siis tuhannen taalan paikka. Tukea terapiatakuulle löytyi oppositiosta saakka, eikä Marinin hallituksella rahastakaan tuntunut pulaa olevan, [Krista Kiuru: Tietääkö Tynkkynen, mikä on terapiatakuu?] mutta ei vaan tullut terapiatakuuta. Miksi? No, koska esimerkiksi te, vihreät, äänestitte sen toteuttamista vastaan. [Välihuutoja] Nyt olette oppositiossa ja esitätte taas terapiatakuun toteuttamista. Eivät tunnu puheet ja teot teillä kohtaavan. Tämä hallitus sai perinnökseen valtiontalouden, joka on surkeassa jamassa. Tiukasta tilanteesta huolimatta päätimme toteuttaa lasten ja nuorten terapiatakuun. Se on sitä priorisointia, ja se on sitä, kun puheet ja teot kohtaavat. [Krista Kiuru: Ei kohtaa teot eikä puheet ensi vuonna!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

13.22 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä yhtälö, jossa, hallitus, leikkaatte sekä sosiaaliturvasta että sote-palveluista samanaikaisesti, on hyvin tuhoisa monen pienituloisen näkökulmasta. Pienituloiset ovat nimenomaan niitä, jotka ovat riippuvaisia myös julkisista palveluista. Te legitimoitte nämä massiiviset leikkaukset vetoamalla aina sydäntäsärkevästi lapsiin ja nuoriin, ja samanaikaisesti teidän leikkauksista kärsivät eniten 16—24-vuotiaat. On ihan turhaa täällä puhua terapiatakuusta, kun te leikkaatte sote-palveluista 1,4 miljardia — nimenomaan niistä kaikista palveluista, joista lapset ja nuoret ovat riippuvaisia. Se on tuttua, että kokoomus on täysin vieraantunut pienituloisten arjesta, mutta kyllä on ihmeellistä, että nyt ovat samassa kelkassa mukana myös perussuomalaiset, eikä liikuta ollenkaan, että pienituloiselta lähtevät sekä toimeentulo että palvelut alta. [Ben Zyskowicz: Oletteko te koskaan elänyt pienituloisten arjessa?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

13.23 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelun aikana on saanut lyhyen oppimäärän siitä, mitä inkluusio kouluissa on, kun vasemmalta puolelta huudetaan ja oikealta puolelta huudetaan eikä selkäni takanakaan osata hiljaa olla. Meteliä on kyllä tässä, ja vähäinen kuuloni alkaa olla liian kärsinyt tältä päivältä.

Vakavasti puhuen, arvoisa rouva puhemies, kun sote-keskustelua käydään nyt näköjään erittäin villisti, toivoisin kuitenkin, että huomioitaisiin se perusasia, että meidän iso ongelma on perusterveydenhuollon ongelmat. Sitä minä en kyllä ikinä tule hyväksymään, että meillä aletaan terveyseskusia karsia niin, että siellä maaseutukunnissa, missä väestö on ikääntynyttä ja nuoret ovat lähteneet työn perässä jonnekin muualle, hoitoonpääsyn matka alkaa olla toivottoman pitkä. Eikä heillä ole varaa mennä sinne yksityisen terveydenhuollon piiriin mitenkään. Eivät riitä rahat, eivätkä riitä voimat enää. Näin joulun alla kun pitää joulumieltä lisätä kuitenkin, toivon, että eduskunnassa ymmärretään, että nämä ihmiset ovat avun tarpeessa ja emme me voi heitä heittää ilman hoitoa, koska se hoitoonpääsy vanhoille ihmisille on henki ja elämä. Jokainen meistä joskus on vanha ja joutuu siihen hoitokierteeseen, kun terveys heikkenee. Ollaan nyt joulun alla inhimillisiä ja annetaan ihmisille mahdollisuus päästä hoitoon silloin kun sen tarve on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

13.24 **Helena Marttila sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! STM:n tieteellinen asiantuntijaryhmä on esittänyt toimenpiteitä terveyserojen kaventamiseksi, yhtenä keinona lapsiperheköyhyyden vähentäminen. Lapsiperheköyhyyden on todettu myös muun muassa lisäävän lastensuojelun kuluja, ja nyt hallitus on lisäämässä köyhyyttä merkittävästi, kuten olemme täällä tietysti kuulleet. Tilanteessa, jossa hyvinvointialueet ovat pakotettuja toteuttamaan rajuja säästöjä ja sosiaaliturvan leikkaukset lisäävät taloudellista ahdinkoa, on perusteltu huoli, että toimenpiteet ovat lisäämässä sote-palvelujen kysyntää. Työllisyys- ja lapsivaikutusten ohella olisikin aivan keskeistä arvioida myös mahdollisia rinnakkaiskustannuksia — tässä varmasti on myös se oikeiston ja vasemmiston ero, mitä täällä on jumpattu. Voisivatko siis vastuuministerit vielä avata, miten näitä leikkausten rinnakkaiskustannuksia on arvioitu, kun hallitus määrätietoisesti nyt runnoo näitä leikkauksia läpi?

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

13.25 **Vesa Kallio kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perusterveydenhoidon tuottaminen on merkittävästi kustannustehokkaampaa kuin erikoissairaanhoidon. Mitä kauemmaksi perusterveydenhoito viedään ihmisistä, sitä enemmän potilaita ajautuu erikoissairaanhoidon piiriin ja sitä kalliimmaksi heidän hoitamisensa tulee. Kaikista kovin hinta on se inhimillinen kustannus, mikä syntyy hoitopääsyn viivästymisestä yksittäisille ihmisille.

Ympäri vuorokautisesti päivystävien sairaaloiden sijainnilla ja määrällä on vaikutuksia erikoissairaanhoidon ja hyvinvointialueiden lisäksi koko yhteiskunnan toimintaan ja talouteen. Kyse on myös yhteiskunnan valmius- ja varautumistasosta. Erityisesti valmius ja varautuminen koskevat meitä itäisen Suomen maakuntia, maakuntia, joihin Venäjän toimien vaikutus on kohdentunut ja tulee kohdentumaan erityisen voimakkaana. Millä tavoin hallitus aikoo estää maan jakautumisen kahtia sote-palvelujen saatavuuden osalta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

13.26 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan tähän sairausvakuutuskeskusteluun. Edustaja Partanen suorastaan hehkutti, miten hoitojonot tulevat vähenemään, kun nyt Kela-korvausta nostetaan 30 euroon. Kelan tilastojen mukaan keskimääräinen yksityislääkärikäynti maksaa 120 euroa. Siihen tulee päälle toimistomaksu 25 euroa. Se on yhteensä 145. On toki niin, että jos siitä saa vain kahdeksan euroa korvausta, niin se on vähemmän kuin jos siitä saa 30 euroa, mutta maksettavaa jää jälkimmäisessäkin tapauksessa 110 euroa. Ja mitä tämä käytännössä maksaa? Kolme ja puoli miljoonaa yksityislääkärikäyntiä, joita Kela korvaa, ja nousu 22 euroa per yksi käynti: se on 80 miljoonaa euroa vuodessa eli neljässä vuodessa 320 miljoonaa euroa. Sillä samalla summalla saisi esimerkiksi ostopalveluna, huom. ostopalveluna, tai terveysasemien omana tuotantona tuotettua miljoona käyntiä sillä asiakasmaksun hinnalla, joka meillä on säädetty julkisesta terveydenhuollosta. [Tere Sammallahti: Jonot lyhenee! — Eduskunnasta: Mieluummin Lindénin linja!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kauma.

13.27 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä tähän Kela-korvausasiaan, niin on totta, että Kela-korvaukset ovat melko pieniä, ja nyt on hyvä, että niitä korotetaan ensi vuodelle, mutta tähän ei ole se varsinainen uudistus, mikä hallituksella on ohjelmassaan, vaan tarkoitushan on kokonaisuudessaan miettiä tämä järjestelmä uusiksi, koska siinä on, aivan kuten edustaja Lindén toteaa, tiettyjä ongelmakohtia, ja on tarkoituksenmukaista, että mahdollisimman moni pääsisi jonoista hoitoon ja pääsisi hyödyntämään myöskin niitä yksityisiä palveluita.

Arvoisa puhemies! Siitä pääsenkin seuraavaan aiheeseen, nimittäin sote-uudistukseen ja siihen, että itsekin olin siinä valiokunnassa, joka tätä mietintöä teki viime kaudella. Teimme kymmeniä muutosehdotuksia, joista mikään ei mennyt läpi. Yksi niistä oli se, että olisimme halunneet saada kustannusten vertailtavuuden selkeästi kirjatuksi mietintöön, eli mitä milläkin tavalla tuotettu palvelu maksaa, mutta vasemmistopuolueet keskustan tuella eivät halunneet näitä kirjatuiksi, eivät halunneet edes saada selville, paljonko kustannuksia

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

on missäkin tuotantotavassa. [Ben Zyskowitz: Niillä ei ole merkitystä heille! — Puhemies koputtaa] Eli tarkoituksena oli se, että jatkossakin [Puhemies koputtaa] vain julkinen palveluntuottaja saisi tuottaa näitä palveluja, mutta muut saavat jäädä, eli pidetään ihmiset jo-noissa toisin sanoen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

13.29 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asumistuen leikkauksia perustellaan usein julkisessa keskustelussa sillä, että asumistuki nostaisi merkittävästi vuokratasoa. Tämä väite on kuitenkin osoitettu tutkimuksissa vääräksi, joten asumistuen leikkauksia ei voi perustella sen avulla. [Ben Zyskowitz: Ei ole osoitettu!] Hallitus sanoo tekevänsä useita toimia työllisyyden parantamisen takia. Asumistuen leikkaamisessa tämä-kään väite ei päde, sillä jopa valtiovarainministerin SISU-mallissa vaikutukset työllisyy-teen ovat vähäisiä. Tämä esitys on siis silkkaa leikkaamista. Vaikutukset ihmisiin ja per-heisiin tulevat olemaan kohtuuttoman suuria, ja moni pienituloinen tulee kokonaan tippu-maan asumistuelta. Esimerkiksi yksinhuoltajista 15 prosenttia ei esityksen voimaantulon jälkeen saa ollenkaan asumistukea, ja suurimmillaan leikkaus voi olla jopa 277 euroa kuu-kaudessa. Hyvä hallitus, miksi te pienennätte jopa sadoilla euroilla tukea, [Puhemies ko-puttaa] jolle ei voida edes laskea työllisyysvaikutuksia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Polvinen.

13.30 **Mikko Polvinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siellä salin vasem-malla laidalla hyvinkin terävästi ollaan verottamassa, ikään kuin sitä rahaa tulisi lisää tä-hän maahan pelkästään verottamalla. Ei tule. Kuten edustaja Zyskowitz mainitsi, niin kaikki palvelut kustannetaan työnteolla ja yrittäjyydellä.

Haluan vain lisätä sen, että tulovirtaa tuovat myös valtionyhtiöiden tuotot. En malta olla muistuttamatta siitä, että Marinin hallituksen Uniper-fiasko toi Suomelle 5,8 miljardin hin-talapun: 1 700 euroa per kotitalous. [Krista Kiuru: Me puhutaan sote-asioista!] Siinä me-nee jo pienituloisiltakin. 5,8 miljardin joululahjaraha hyvinvointialueille olisi ollut terve-tullut, mutta tämä raha on kylvetty ulkomaille, ja se on kylvetty pysyvästi. [Vasemmalta: Kuka sen Uniper-kaupan tekikään?]

Nyt on vain mentävä pienemmällä liekillä, ja tästä huolimatta hyvinvointialueet raken-tavat ainakin Kainuussa myös seiniä sinne, missä niitä tarvitaan. [Li Andersson: Milloin Uniper-kauppa tehtiin? Kannattaisko perehtyä?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

13.31 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tuossa todettiin, että sieltä vasemmalta halutaan nyt ihmisiä verottaa, niin käydäänpäs tämä läpi, että mitäs tämä hallitus haluaa verottaa. Kun aloitettiin syksy, niin ensimmäisenä hallitus toi tänne sa-liin kiinteistöverojen pakkonoston. Tämä salli nosti kuntien puolesta kiinteistöveroa.

Jatkossa te olette tuomassa tänne esityksiä, joilla nostetaan lääkkeiden verotusta. Sitten vielä valtiovarainministeriö on sitä mieltä, että eiköhän sitä ruuankin verotusta parane nos-taa, koska näemmä pienituloisilla on liian hyvä tilanne, niin että ruokalaskua voi sitten näi-den leikkaustenkin jälkeen vielä korottaa.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Kun katsotaan sitten niitä veronkevennyksiä, niin niistä kyllä hyötyy tämä ylin tulodesiili. Eli se siitä hallituksen politiikasta. Sen sijaan sosiaalidemokraatit ovat esittäneet täällä pieni- ja keskituloisille palkansaajille ja eläkkeensaajille pienempää verotusta kuin hallitus, siis matalampaa verotusta. Kyllä tämä hallituksen politiikka välillä kuulostaa tällaiselta suomalaisten arjen kustannusten himoverottamiselta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

13.32 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kylmä ja keskittävä on hallituksen sote-linja: 1 400 miljoonaa euroa leikkauksia sote-järjestelmästä. Mutta kylmä ja keskittävä tuntuu olevan myös perussuomalaisten sote-linja, kuten edustaja Simulan puheenvuoro osoitti. Seinät eivät todellakaan hoida, mutta toimivat lähi- ja peruspalvelut ovat käytännössä ainoa kestävä tapa hillitä kustannusten nousua tulevaisuudessa. On uskomatonta, että perussuomalaiset, edustaja Simula, väittää, että kun keskusta puolustaa ihmisten lähi- ja peruspalveluita, niin se on terveyskeskuspopulismia. Se on, edustaja Simula, myös ainoa tapa saada kustannusten kasvua hillittyä tulevaisuudessa. Se on paitsi inhimillinen linja, se on myös taloudellisesti kestävä linja. Kun ajatellaan, että hyvinvointialueiden rahoitus jo nykyisellään kattaa yli neljänneksen valtion budjetista, niin jos me nyt ajamme siellä alueilla lähipalvelut alas eli toteutamme tätä perussuomalaisten ja hallituksen sote-linjaa, niin se tulee, kuulkaa, hyvät kollegat, vielä todella kalliiksi tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Simula.

13.33 **Jenna Simula ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset puolustamme palveluita, emme seiinä, ja se erottaa meidät keskustasta. Lähipalveluita on tarjottava siellä, missä niitä tarvitaan. Kaikki eivät aina tarvitse lähipalveluita. Osa palveluista voidaan hyvinkin antaa etänä. Etäpalvelut eivät tietenkään voi korvata eivätkä koskaan tule korvaamaan kaikkea, mutta niitä olisi pitänyt tarjota ja kehittää jo aikoja sitten. Pelkäsivätkö aiemmin lääkärit oman työnsä puolesta, vai pelkäsivätkö poliitikot kansalaisten muutosvastarintaa? Tämä keskustan terveysasemapopulismi on nimenomaan populismia, koska te haluatte, että jokaisessa kunnassa on terveysasema riippumatta siitä, ovatko palvelut toteutettavissa paremmin etäpalveluin, koti- ja liikkuvien palveluin ja lähikunnasta löytyvällä terveysasemalla. Siksi se on populismia. Autioitunut tönö ilman kunnollisia palveluita ei ole mikään terveysasema.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

13.34 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Simula, onko tämä todella se viesti, jonka te haluatte lähettää vaikkapa Säskylään, Kokemäelle, Nakkilaan, Eurajoelle tai Karviaan?

Edustaja Lindén täällä jo aiemmin viittasi esimerkiksi Säskylän terveyskeskukseen, joka on ollut erittäin toimiva terveyskeskus ja palkittu myös kansainvälisissä vertailuissa, ja se on nyt esimerkki sellaisesta maaseutumaisen kunnan terveysasemasta, jonka asema on nyt tässä tilanteessa erittäin uhattuna.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Haluan korostaa, että tämä lähipalveluiden puolustaminen vaatii nyt yhteispeliä. Se vaatii viisasta politiikkaa hallitukselta ja eduskunnalta. Se vaatii sen, että me täällä yhdessä esimerkiksi avaamme alijäämien kattamissäännön ja annamme alueille nyt riittävästi aikaa kestäväällä tavalla uudistaa palveluja. Mutta sitten se edellyttää kyllä viisasta politiikkaa myös siellä hyvinvointialueilla niin, että me yhdessä pystyisimme puolustamaan niitä lähipalveluita.

Keskusta tulee tästä eteenpäinkin puolustamaan toimivia perus- ja lähipalveluita kautta Suomen, ja toivomme aidosti todella, että saamme tähän muut puolueet mukaan. [Ben Zyskowicz: Kenenköhän uudistuksen seurauksena ne lähipalvelut ovat nyt uhattuina?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru.

13.36 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä on minun mielestäni tosi ikävää, että täällä kun puolustetaan palveluita, sitäkin nimitetään populismiksi. Suurin populistiporukka istuu tämän salin oikealla laidalla. Tiedättekö, mikä erottaa meitä ja teitä? Se on se, että sosiaalidemokraatteja ei löydy tuosta hallituspohjasta siksi, että me jo ennen vaaleja kerroimme rehellisesti ihmisille, että me emme tule leikkaamaan sosiaaliturvasta emmekä me tule leikkaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Tämä jäi monelta sanomatta, kuten perussuomalaisilta, ja nyt te istutte tuolla hallituksessa ja puolustatte 1,4 miljardin leikkausta sosiaali- ja terveystalvakuista. Te puolustatte tuolla aitiossa sosiaaliturvavaleikkauksia 1,5 miljardin toimesta. Eikö mistään muualta suomalaisessa yhteiskunnassa voi leikata kuin kaikkein heikompiosaisilta, köyhimmiltä ihmisiltä? Ja samaan aikaan te teette erittäin kovaa politiikkaa, jossa maamme suurituloiset selkeästi hyötyvät näistä ratkaisuista. Minusta tämä on häpeällistä, [Puhemies koputtaa] tämä on hävytöntä, ja te täällä muita syytätte populisteiksi. [Puhemies koputtaa] Kyllä kannattaisi nyt katsoa omaan peiliin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

13.37 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan näistä peilipuheista ajatellen: SDP:llä on kuulemma hyvä ja parempi vaihtoehto. Kun he ovat tehneet laskelmia, mitenkä nämä asiat hoidetaan niin kuin homma kotiin, niin ihan varmasti nyt yleisöä, niin kuin myös muun puolueisiakin, kiinnostaa tietää ne laskelmat ja vaikutusarviot, minkälaiset ne olivat, koska ne on kuulemma tehty. Kun jostain syystä en ole löytänyt niitä vaikutusarvioita, niin ihan mielenkiinnosta haluaisin, että kertoisitte, mistä ne vaikutusarviot löytyvät, koska ne on tehty ja koska se on oikeasti iso asia, niin että voidaan sitten katsoa, mitenkä mennään eteenpäin.

Hämentävää on ollut myös tuo keskustan populismi. Silloin kun tehtiin sote-uudistus, olin siellä valiokunnassa itsekin, ja perussuomalaiset esittivät siellä lähipalvelutakuuta, takuuta lähipalveluille, niin keskusta äänesti sitä vastaan, eli keskusta ei halunnut lähipalveluita. Se on aika järkyttävää. [Välihuutoja] Sitä paitsi hyvinvointialueethan päättävät itse asioistaan, ja keskusta on hyvin monella hyvinvointialueella johdossa. Mutta sehän oli aika erikoista, mitä tässä äsken myös kuulin, että keskustan virheetkään eivät ole keskustan virheitä — aika koomista.

Mutta ihan haluaisin nostaa vielä esille tämän nuorten ja lasten asian, mikä nousi tässä äsken esille, [Puhemies koputtaa] mikä on todella tärkeätä. Alan toimijat ovatkin toden-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

neet, että hallitusohjelmassa on hyödynnetty ansiokkaasti nuorten hyvinvointiohjelman ratkaisuja. [Puhemies koputtaa] Opiskeluholloissa halutaan varmistaa palveluiden saataavuus ja jatkuvuus. Nuorten mielenterveyspalveluissa parannetaan paitsi perustason mielenterveyshoitoa [Puhemies: Aika!] myös ennaltaehkäisyä ja matalan kynnyksen tukea, kuten walk-in- ja chat-palveluita.

Mutta olisi mielenkiintoista saada ne SDP:n laskelmat. — Kiitos. [Veronika Honkasalo: Ette osaa kerta kaikkiaan puolustaa hallituksen politiikkaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sammallahti.

13.38 **Tere Sammallahti kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Edustaja Lindtman tuossa aikaisemmin sanoi, että hallituksen budjetin sisältö ei ole selvä, mutta siellähän se budjetissa seisoo — siihen kannattaa tutustua — toisin kuin SDP:n vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutukset, joita te ette ole vieläkään meille kertoneet. Ehkäpä olisi hyvä meidän kuulla ne, niin osattaisiin arvioida, mikä malli sitten on parempi ja mikä ei.

Mitä tulee sote-uudistukseen, niin ketkä sen uudistuksen tekivät, ketkä viittasivat kintaalla kaikille kokoomuksen uudistusehdotuksille ja korjausehdotuksille, ketkä äänestivät kaikki ne korjausehdotukset kumoon, [Krista Kiurun välihuuto] ketkä jättivät välittämättä kaikista varoituksista, mitä annettiin? Ei tämä nyt oikein tunnu kauhean rehelliseltä, kun itse ajetaan sote täydelliseen kriisiin — on hoitajamitoituskriisit ja kaikki mahdolliset — ja siihen vielä kaikki muut kuolleen miehen kytkimet, mitä nyt on pikkuhiljaa laukeamassa, velka tältä vuodelta 14,4 miljardia euroa. Nyt me siivotaan sitä, minkä te sotkutte. Ei ollut tunkua siivousporukkaan. [Krista Kiuru: Kyllä oli niin asiantuntematon puhe, ettei mitään tuntumaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

13.40 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee tähän sote-rahoitukseen, niin täällä taas unohtuu se, että useat kunnat korottivat kunnallisveroa joka ikinen syksy johtuen soten kasvavista kustannuksista. Eli te, jotka täällä nyt rakastatte sitä vanhaa sote-maailmaa, olisitte halunneet pitää tämän mallin voimassa — siis että ihmisten verotus nousee joka ikinen vuosi — tämä on syytä muistaa.

Mitä tulee tähän sosiaaliturvaan, niin on näin, että meidän pitää lisätä työssäkäynnin kannustimia. [Ben Zyskowitz: Hyvä!] Perustuslakikin lähtee siitä, että sosiaaliturvaa pitää voida sovittaa ja sitä pitää sovittaa kulloinkin vallitseviin taloudellisiin voimavaroihin. Tämä on totta. Mutta se, miten hallitus nyt tätä lähestyy: etenkin leikkaa, kohdistaa liikaa leikkauksia lapsiperheisiin ja jättää uudistukset tekemättä, vaikka samalla tavalla kuin sote-uudistus meillä on edelleenkin tekemättä sosiaaliturvauudistus, jota on Suomessa 20 vuotta odotettu. Olisin toivonut, että hallitus olisi lähtenyt ensin uudistamaan meidän sosiaaliturvajärjestelmämallia ja sen jälkeen vasta tehnyt sitten tarvittavia säästöjä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on vielä pyydettyjä puheenvuoroja napilla painettuina edustajilta Hamari, Siponen, Furuholm, Nikkanen ja Andersson, ja sen jälkeen on syytä ottaa ministereiden puheenvuorot, jotta tämä tähän tarkoitukseen varattu aikaslotti riittää. — Edustaja Hamari.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

13.41 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat ministerit! Vain palveluita parantamalla emme voi parantaa lasten ja nuorten mielenterveyttä, sitä ei näin hoideta, vaan nimenomaan pitäisi sinne ennaltaehkäisyyn panostaa enemmän. Jos perheet ajetaan todella ahtaalle, niin mikään terapia ei valitettavasti tule riittämään siihen.

Täällä puhutaan paljon lapsista, aiheestakin, koska he eivät voi omalle tilanteelle mitään, mutta näiden säästöjen seurauksena esimerkiksi yksin asuvat pienituloiset tulevat kärsimään ja kyllä eläkeläisiltäkin asumistukea leikataan. Osana etuuksien indeksijäädäytyksiä myös eläkkeensaajan asumistuen taso heikkenee, ja se on iso asia monelle.

Isoin asia tässä keskustelussa on kuitenkin mielestäni se, että leikkaukset osuvat kipeimmin kahteen alimpaan tulodesiiliin, ja tämä on arvovalinta. Lisäksi lainvalmistelu on ollut luokatonta eikä asiantuntijoiden lausuntoja ole kuultu tai ainakaan niitä ei ole otettu huomioon. Työllisyysvaikutuksissakin on ongelmia, koska on saatettu laskea eri toimien vaikutus samaan henkilöön.

Mitä voimme tehdä? WHO ja kansainvälinen sairaanhoitajaliitto ovat todenneet, että laajavastuisten tehtävänkuvien käyttöönotto [Puhemies koputtaa] ja uudet ja innovatiiviset menetelmät auttaisivat [Puhemies koputtaa] terveyspalveluiden takaamisessa kaikille. Haluaisinkin kysyä, mitä teette, ja miten vauhditatte [Puhemies koputtaa] laajavastuisten hoitotyön koulutuksen ja tehtävien syntymistä maahamme.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

13.43 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä aiemmin nostettiin Vieremän kunta hyvänä esimerkkinä terveydestä ja mielenterveydestä, ja kyllä, me keskustalaiset haluamme myöskin jatkossa puolustaa, että myöskin Vieremällä terveysasema säilyy. Perussuomalaisten linjaa olemme pitkään kyselleet, mikä se on, ja nyt se täällä selvisi: terveysasemien puolustaminen on terveysasemapopulismia. Mutta me jatkamme mielellämme tällä linjalla ja toivomme, että tekin voisitte vielä harkita näitten lähipalveluitten puolustamista.

Edustaja Reijoselle vielä näistä luvuista: hallitusohjelman sivulla 220, liitteet, on 1,4 miljardia sosiaali- ja terveyspalveluitten säästöt. Kiistättekö tämän luvun?

Ja vielä haluan kysyä ministereiltä tähän aikuiskoulutustukeen liittyen. Moni lähihoitaja ja moni sairaanhoitaja on kouluttautunut tämän aikuiskoulutustuen avulla. Mikä merkitys tämän aikuiskoulutustuen lakkautuksella on tähän huutavaan pulaan työntekijöistä [Puhemies koputtaa] sosiaali- ja terveysalalla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

13.44 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Luimme täällä salissa asumistuen yhteydessä kertomuksia ihmisten arjesta, siitä todellisuudesta, johon nämä hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset osuvat. Mieleeni jäi erään osatyökykyisen yksinhuoltajaäidin kertomus siitä, miten niin moni näistä leikkauksista osuu juuri heidän perheeseensä vaikuttaen heidän toimeentuloonsa dramaattisesti, ja tämän lisäksi te viette häneltä kannusteet hankkia lisätuloja osa-aikatyöllä. Hyvät ministerit! Tämä samainen äiti toivotti meille päättäjille myös viisautta. Kysynkin, minkälaisen viestin tai viisaan neuvon

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

te lähetätte hänelle tähän toivottomaan tilanteeseen, johon hän on ajautumassa. Kysyn tätä, koska itseltäni sellaista viisautta ei löydy. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

13.45 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu on ollut varsin vilkasta, ja aika paljon muistiinpanoja tähän omallekin paperille on tullut, mutta puhutaan edelleen hetki sosiaaliturvasta. Nimittäin kyllä näinä aikoina meidän kaikkien olisi hyvä muistaa se, että vahva sosiaaliturva on myös panostus turvallisuuteen ja ihmisten turvallisuudentunteeseen, ja mitä enemmän me sitä horjutetaan ajamalla ihmisiä näköalattomuuteen ja huono-osaisuuteen, me annetaan mahdollisuuksia ulkoisille toimijoille vaikuttaa meidän sisäiseen turvaan ja rauhaan. Sen vuoksi todellakin vetoan, hallitus, vaikka nyt näyttää, että olette nämä ajamassa läpi, te vielä seuraatte tilannetta tarkkaan ja teette tarvittavia korjaustoimenpiteitä. Nimittäin turvan leikkaamista perustelette edelleen työllisyysvaikutuksilla — varmasti näin onkin, työ on parasta sosiaaliturvaa, siitä olemme varmasti kaikki samaa mieltä — mutta kuitenkin näitä keinoja suoraan leikkaatte samalla, kun leikkaatte terveydenhuollosta [Puhemies koputtaa] ja koulutuksesta, jotka ovat tutkitusti [Puhemies koputtaa] ne kaikista suurimmat työllistymisen esteet. [Puhemies koputtaa] Kysynkin nyt ministeri Laasoselta: voisitteko antaa jotain konkreettista siitä, miten te tuette [Puhemies koputtaa] näitä ihmisiä sen terveyden osalta ja [Puhemies: Aika!] sen osaamisen osalta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

13.46 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko todeta tähän keskustelun päätteeksi, että mikäli lähipalveluiden puolustaminen on terveyskeskuspopulismia, niin tässä on kyllä sitten toinen puolue, joka ilmoittautuu mukaan tähän jengiin.

Sellainen ero tässä selvästi on ainakin meidän ja perussuomalaisen ajattelun välillä, että nähdäänkö etäpalvelut ja digipalvelut lisänä vai nähdäänkö se jonain, millä korvataan meidän olemassa olevat lähipalvelut. [Välihuutoja keskustasta] Meidän mielestämme ehdottomasti ei korvaavana vaan nimenomaan lisänä, jolloin me pystytään parantamaan palveluita.

Ja henkilökohtaisesti on pakko todeta, että jos jokin on populismia, niin minun mielestäni tämä hokema siitä, että me puolustamme palveluita, ei seiniä. Missä ne palvelut sitten järjestetään, jos niitä seiniä ei ole? Onko meidän lääkärin vastaanotto jossain toriteltassa tai ruokakaupan eteisessä vai missä? Totta kai me tarvitaan myöskin seiniä, jotta me pystytään huolehtimaan siitä, että meillä on riittävän kattava lähipalveluverkosto koko maassa ja että myöskin tämän sote-uudistuksen alkuperäinen tavoite siitä, että peruspalveluiden saatavuus paranee, toteutuu. Siellä sen hoitopääsyn pitää nopeutua ja parantua, [Petri Honkonen: Juuri näin!] ja se edellyttää totta kai myöskin sitä, että on riittävästi niitä palveluita ja myöskin niitä seiniä. [Petri Honkosen välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten mennään ministereiden puheenvuoroihin. — Ministeri Juuso, viisi minuuttia.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

13.48 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty vilkasta ja kiihkeää keskustelua sosiaali- ja terveyspalveluista, ja se on ymmärrettävää, koska ne ovat kaikkien käyttämiä, kaikkien tarvitsemia palveluita, siten myöskin lähellä kaikkia ja myöskin suuri osa meidän julkisen talouden kustannuksista.

Mitä tulee sote-uudistukseen, niin muistutelen hieman siitä, mitä sote-uudistuksella haettiin: haettiin yhdenvertaisia palveluja koko Suomessa, haettiin myöskin kustannuskehityksen hillintää. Uusi haaste tämän viime kaudella päätetyn sote-uudistuksen lisäksi on viime vuosina kiihtynyt hoitohenkilöstön puute ja vuokratyövoiman voimakas lisääntyminen. Tällä hetkellä hyvinvointialueiden tilanne on osittain vakaa, osittain huolestuttava. Tilanne vaihtelee hyvinvointialuekohtaisesti erittäin paljon. On alueita, joilla on tehty palvelujärjestelmän uudistamista jo ennen sote-uudistusta, ja on niitä alueita, joilla työ aloitettiin vasta tänä vuonna.

Mitä tulee hyvinvointialueiden rahoitukseen, niin muistutan vielä, että siitä 1,4 miljardista, mistä nyt puhumme, niistä tavoitelluista sopeutuksista, melkein 900 miljoonaa oli tehty jo viime keväänä ennen hallitusneuvotteluita. Tämä oli se, mistä lähdettiin, ja siihen lisättiin se 500 miljoonaa, ja tavoite on, että sillä summalla, 1,4 miljardilla, me jarrutamme kustannusten kehitystä tämän hallituskauden loppuun mennessä. Eli lisää rahaa hyvinvointialueille on tulossa, kuten te kaikki tiedätte, johtuen siitä, että palveluntarve kasvaa, väestö ikääntyy, palkat nousevat ynnä muuta, ynnä muuta. Kustannuskehitys on nouseva, ja se asettaa meidän taloudelle kovia haasteita.

Meidän täytyy varmistaa lakisääteiset palvelut. Ihmisten on saatava hoitoa 14 vuorokauden sisällä perusterveydenhuollosta ja kuuden kuukauden sisällä erikoissairaanhoidosta. Tällä hetkellä hoitotakuu, 14 vuorokautta, toteutuu jo aika hyvin, ei ihan sataprosenttisesti joka paikassa, mutta todella hyvin: 80—90 prosenttia hyvinvointialueista on antanut tiedon, että heillä hoitotakuu toteutuu sen 14 vuorokauden sisällä. Erikoissairaanhoidossa jonojen pituudet vaihtelevat. Olen huolestunut siitä, että esimerkiksi lonkkaleikkauksiin odotellaan joillakin hyvinvointialueilla jopa kaksi vuotta. Tämä on kestänyt, tälle on jotakin tehtävä.

Vuokratyövoimasta tuli kyselyjä. Kuten tiedätte, sosiaali- ja terveysministeriössä on työryhmä, joka tätä ongelmaa nyt palastelee ja yrittää hakea siihen ratkaisuja. Odotan siitä raporttia tämän vuoden loppuun mennessä — heillä on silloin deadline — ja katsotaan, mihin päästään. Vuokratyövoima ei ole ongelma vain Suomessa, se on ongelma kaikissa Pohjoismaissa.

Hoitajapulan ratkaiseminen on olennainen osa tämän hallituksen työtä, koska siihen liittyy myöskin se, mitä palveluja, mitä palveluverkkoja, mitä seiniä meillä pystyy olemaan. Se, että meillä on terveyskeskus joka kunnassa, on ihan hyvä tavoite, mutta mitäs jos siellä ei ole työntekijöitä, jos ei ole hoitajia? Hyvinvointialuekohtaisesti tarvitsee katsoa, miten me järkevästi toteutamme ihmisten hoitopääsyn, ja silloin puhumme myöskin muista palvelutuotantotavoista. Etäpalvelut, digipalvelut, kotiin tuotavat liikkuvat palvelut, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuuliko Andersson!] kaikki keinot tulee käyttää, jotta ihmiset pääsevät hoitoon. Ja se, että erikoissairaanhoidon kuuden kuukauden hoitotakuu pystytään ylläpitämään, on toinen suuri haaste. [Li Andersson: Käytätte rahaa vain yksityisiin palveluihin, ei julkisiin!]

Mitä tulee monituottajuuteen, niin itse olen sitä mieltä, että se on ainoa tie taata hoitopääsyä: käyttää myöskin yksityistä terveydenhuoltoa. Siitä ei varmaan tässä tilanteessa ja

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Suomessa päästä enää mihinkään, liittyen myöskin tähän hoitajapulaan ja siihen, että yhä enemmän hoitajat ohjautuvat sinne yksityiselle sektorille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten ministeri Grahn-Laasonen, viisi minuuttia.

13.53 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. — Sain palautetta heti alussa, että puhun paljon taloudesta. Jokainen, joka välittää suomalaisten palveluista ja turvaverkoista, on kiinnostunut siitä, miten palvelut ja turvaverkot rahoitetaan, kuka ne maksaa ja mistä se raha tulee. Se tulee työstä ja yrittäjyydestä, siitä, että yhä useampi suomalainen työikäinen ja työkykyinen on työelämässä. Se on myös kaikkein kestävin tapa vähentää lapsiperheköyhyyttä. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä on hallituksen linja: lisätä työntekoa ja sitä kautta vahvistaa julkista taloutta, mikä on edellytys sille, että meillä on hyvinvointiyhteiskunta huomennakin. [Välihuutoja]

Täällä kysyttiin, muuttavatko ensi vuonna voimaan astuvat sosiaaliturvan muutokset suomalaisen sosiaalipolitiikan suuntaa: Kyllä muuttavat. Hallituksen tavoitteena on pohjoismainen, työhön kannustava sosiaaliturva, ja yksistään jo ensi vuonna voimaan astuvien budjettimuutosten, jotka koskevat verotusta ja sosiaaliturvaa, yhteisvaikutus on tieteelliseen tutkimukseen perustuvien valtiovarainministeriön laskelmien mukaan jopa 65 000 uutta työllistä. Tätä ei varmaan tässä salissa kukaan voi kyseenalaistaa, kun se on tehty valtiovarainministeriön parhaalla virkavastuullisella arviolla, perustuen tieteelliseen tutkimukseen. [Välihuutoja — Krista Kiuru: Kyllä sitä on kyseenalaistettu vaikka kuinka paljon!] Jopa 65 000 uutta työllistä on paljon työtä ja toimeentuloa, monessa perheessä. [Li Andersson: Satatuhatta toimeentulotuen piiriin!]

Täällä on myöskin viitattu ja edelleen välihuudoissa viitataan muun muassa THL:n laskelmiin ja arvioihin, ja näissä THL:n vaikutusarvioissa toisaalta THL myös huomauttaa, että sen tekemissä arvioissa ei ole otettu huomioon hallituksen toimien työllisyysvaikutuksia. Tämä olisi kohtuullista huomioida myös näissä salissa käytävissä puheenvuoroissa, jotta kokonaisvaikutuksista piirtyisi tosiasiallinen kuva. [Välihuutoja]

Pidän erittäin tärkeänä, että budjetin vaikutuksia arvioidaan ja että budjetin vaikutuksia myöskin seurataan, ja kun eduskunnassa on vakiintunut prosessi, että puolueet voivat myös tuottaa saliin arvioitavaksi erilaisia vaihtoehtoja, ja näin puolueet ovat tänäkin vuonna toimineet, niin toiveeni on, että kun hallitus on julkaissut oman esityksensä vaikutusarviot, voisiko SDP vihdoin joulukuun julkaisusta omansa. Haluan tuoda tietoon, että olemme pyytäneet näitä arvioita eduskunnan tietopalvelulta laskelmista, jotka on teetetty, sisältäen työllisyysarviot, ja näitä arvioita ei luovuteta ennen kuin sitten siinä vaiheessa, kun SDP itse niihin viittaa. Toivoisin, että näin voitaisiin tehdä. [Välihuutoja] Syy, miksi nostin tämän ja toin tämän vielä kerran esiin, on se, että budjettiprosessin yksi vaihe on se, että voidaan arvioida erilaisten budjettivaihtoehtojen välillä ja nyt se ei ole ollut käytännössä aivan mahdollista, kun kokonaisvaikutukset on arvioitu vain hallituksen budjettiesityksessä. Parin oppositiopuolueen vaihtoehtobudjetit kattoivat nämä vaikutusarviot, ja siitä heille kiitos. [Krista Kiuru: Olisiko hyvä nyt vastata kysymyksiin?]

Sitten vielä muutama vastaus kysymyksiin, joita nousi esiin:

Erityisesti viitattiin useammassakin puheenvuorossa Kela-korvauksiin: Se on yksi tapa purkaa hoitojonoja ja sitä kuormaa ja ruuhkaa ja vaikeaa tilannetta, mikä tällä hetkellä valitsee aloittaneilla hyvinvointialueilla. Se ei ole kokonaisratkaisu, joka ratkaisisi kaikki ongelmat, mutta viime kaudella tehtyjen Kela-korvausleikkausten jälkeen katsoimme, että

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

suunnan täytyy olla ylöspäin, niin että yhä useampi saa hoitoa ja mahdollisuuden saada apua ongelmiinsa. Se on myös keino vähentää ruuhkaa ja painetta julkisella puolella, niin että niillä ihmisillä, jotka tarvitsevat julkisen terveydenhuollon apua, jonot olisivat vähäisemmät. [Vasemmalta: Miksi Lääkäriliitto ei tue tätä esitystä?] Kun taas viitattiin, että se on erikoissairaanhoidon, niin mitä se silloin, edustaja Krista Kiuru, on? Se on muun muassa gynekologipalveluja, hammaslääkäripalveluja ja terapeuttipalveluja — apua ihmisten ongelmiin. [Krista Kiuru: Perustason hoitopäätöksestä on kysymys!]

Lähisuhdeväkivaltaa koskien tuli edustaja Pihla Keto-Huoviselta tärkeä puheenvuoro. Hallitus vahvistaa turvakotien rahoitusta ensi vuoden budjetissa, ja se on tärkeää. Myös lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumista koskeva hallituksen esitys on valmistelussa, ja on tarkoitus saada se valmiiksi ensi vuoden aikana, jotta se saataisiin mahdollisimman nopeasti voimaan.

Sitten keliakiakorvauksesta kysyttiin niin ikään: myös se on hallituksen ohjelmassa, ja valmistelua tehdään niin, että keliakiakorvaus voisi tulla voimaan vuoden 2025 alusta alkaen.

Tässä ehkä pääkohdat esiin nousseista huomioista. [Välihuutoja] Toivotan teille kaikille, kansanedustajakollegat, oikein hyvää joulun aikaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia ministereille. — Tässä on minuutti aikaa, joten emme jatka enää tätä keskustelua vaan siirrymme seuraavaan pääluokkaan. Elikkä tässä keskustelu keskeytetään ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin tässä istunnossa.

Pääluokan käsittely keskeytettiin kello 13.50.

Pääluokan käsittelyä jatkettiin kello 18.09.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta 33. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

18.09 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen indeksijäädytykset sysäävät suuren joukon ihmisiä köyhyyteen. SOSTEn arvion mukaan hallituksen toimet kokonaisuudessaan lisäävät ensi vuonna köyhien määrää 68 000 henkilöllä, joista lapsia on lähes 17 000. Hallituksen leikkaukset kohdistuvatkin kohtuuttomasti nuoriin ja lapsiin. Samalla hallitus heikentää esimerkiksi opiskelijoiden tilannetta. Moni opiskelija kamppailee jo nyt jaksamisen, toimeentulon ja mielenterveyden haasteiden kanssa. Opiskelijat ovat Suomessa ainoa ryhmä, jonka oletetaan velkaantuvan selviytyäkseen tavallisista arjen menoista. Opintorahan indeksikorotuksen jäädyttäminen sysää velkataakkaa entisestään opiskelijoille.

Myös asumistuen leikkauksilla on suuret vaikutukset opiskelijoiden arkeen. Muutokset syöksevät opiskelijat entistä suurempaan taloudelliseen ahdinkoon. Taloudellisen tilanteen epävarmuus hidastaa opintoja ja lisää mielenterveysongelmia. Orpon hallitus kasaa taakkaa erityisesti nuorten niskaan. Se leikkaa myös niiltä nuorilta, jotka kipeästi tar-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

vitsevat näköaloja tulevaisuuteen, kuten etsivän nuorisotyön palveluita tarvitsevilta tai kuntoutustukea tarvitsevilta nuorilta. Nuorten kuntoutustuella voidaan vähentää nuorten työkyvyttömyyseläkkeelle joutumista, ja sikäläkin leikkaus on nurinkurinen, että se heikentää työllistymistä.

Arvoisa puhemies! Työmarkkinat kaipaavat uudistamista, mutta se pitää tehdä oikeudenmukaisesti ja reilusti, ei rikkomalla ja repimällä. Vihreät kannattavat työllisyyspolitiikkaa, jossa työttömyys ei merkitse koko talouden romahtamista vaan sitä, että työttömällä on aito mahdollisuus etsiä uutta työtä ja kouluttautua uudelleen. Suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää on syytä yksinkertaistaa ja varmistaa, että kannusteet työllistyä ja ottaa työtä vastaan ovat oikeasuhtaiset.

Hallituksen leikkaukset osuvat niihin, jotka ovat jo ennestään vaikeimmassa asemassa. Lapsikorotuksen poistaminen ajaa entistä suuremman joukon jo valmiiksi heikossa asemassa olevia lapsiperheitä, yksin asuvia ja pienituloisia ahtaalle. Samalla ansioturvan suojaosien poisto heikentää työn vastaanottamisen kannustumia. Noin 120 000 lasta elää Suomessa köyhyyydessä. Meidän yhteinen tehtävämme tulisi olla vähentää tätä määrää, ei kasvattaa sitä, kuten hallituksen leikkaukset tekevät. Jos perheen aikuinen tai aikuiset kamppailevat toimeentulovaikkeuksien keskellä, heijastuu köyhyys lapsuuteen ja nuoruuteen. Orpon hallitus leikkaa perheiden toimeentulosta ja asumistuesta, vaikka tiedämme, että tuo raha on pois lasten arjen turvasta, ruuasta ja vaatteista. Kaikkein vaikein tilanne on yksin asuvilla alle 35-vuotiailla nuorilla.

Arvoisa puhemies! Suomi on kansainvälisesti vertaillen erittäin väkivaltainen maa naisille. Sukupuolittuneen väkivallan torjuntaan tarvitaan välittömästi lisää resursseja. Suomi on sitoutunut Istanbulin sopimukseen, joka velvoittaa sen ratifioineita maita toimimaan pitkäjänteisesti ja koordinoitusti naisiin kohdistuvan väkivallan ja sukupuolittuneen väkivallan vähentämiseksi. Nykyisellään Suomi jää kuitenkin kauas Istanbulin sopimuksessa määritellyistä velvoitteista.

Erityisen hälyttävä tilanne on turvakotipaikkojen osalta, joita Suomen väkimäärän perusteella tulisi olla yli kaksinkertainen määrä nykyiseen verrattuna. Alueellinen eriarvoisuus on suurta, ja erityisesti Pohjois-Suomessa ja haja-asutusalueilla matkat lähimpään turvakotiin ovat kohtuuttoman pitkiä. Tästä huolimatta hallitus ei todellisuudessa kasvata turvakotipaikkojen rahoitusta, kun lisätty raha kattaa vain palkkojen ja muiden kustannuserien nousun.

Tyttöjen sukuelinten silpominen on yksi sukupuolittuneen väkivallan muoto. THL:n mukaan Suomessa elää noin 10 000 tyttöä ja naista, jotka ovat läpikäyneet sukuelinten silpomisen. Tämän lisäksi noin 650—3 000 tyttöä on riskissä joutua läpikäymään silpomisen. Tavoitteena tulee olla, että Suomessa asuvia ja oleskelevia tyttöjä ei silvota eikä lähetetä Suomesta ulkomaille silvottavaksi. Tavoitteeseen pääsemiseksi tulee kouluttaa ammattilaiset ottamaan asia puheeksi ja parantaa yhteistyötä kaikkien asian kanssa tekemisissä olevien toimijoiden ja perinnettä harjoittavien yhteisöjen jäsenten kanssa. Kuitenkin hallitus vähentää sukuelinten silpomisen vastaisen työn rahoitusta, mikä on erittäin valitettavaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedeu.

18.14 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Jokainen meistä täällä, joka kuuntelee, varmasti haluaa, että Suomi on ja pysyy hyvinvointiyhteiskuntana. Mutta kaikki me myös tie-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

dämme, että sosiaali- ja terveysmenot kasvavat jatkuvasti väestön ikääntyessä. Yksinkertaisesti valtion tulot eivät riitä kattamaan nykyisenlaista sosiaaliturvajärjestelmää. Mutta kiitos tälle nykyhallitukselle, joka on uskaltanut ottaa vaikeat uudistukset tehtäväkseen kestävän tasapainon saavuttamiseksi.

Eräs panostus, joka erityisesti lämmitää sydäntäni, on ruoka-aputyön rahoituksen vaki-naistaminen. Siihen on esitetty 3 miljoonaa euroa vuosittain. Valtiovarainvaliokunta on kirjannut mietinnössään, että ruoka-avun jakajina on syytä ottaa huomioon erityisesti pienet toimijat sekä kristillisen arvomaailman mukaisesti toimivat järjestöt — tämä on upea kirjaus. Kyseiset järjestöt, suurelta osin vapaaehtoisvoimin, tekevät juuri sitä äärimmäisen tärkeää ruohonjuuritason työtä, jolla autetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia. Vähintä, mitä me täällä päättäjinä voimme tehdä, on mahdollistaa, että heillä on pysyvä rahoitus ruokien kuljettamiseen, säilyttämiseen ja jakeluun.

Myös kansalaisten, erityisesti lasten ja nuorten, mielenterveyden edistäminen on hallitukselle erittäin tärkeää, ja se näkyy ensi vuoden budjetissa. Lasten ja nuorten neuropsykiatrista kuntoutusta vahvistetaan lisärahoituksella Kelan harkinnanvaraiseen kuntoutukseen, kunnes tämä uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan. Tähän on vuodelle 2024 budjetoitu jopa noin 17 miljoonaa euroa. Myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle osoitetaan miljoona euroa opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseen. Minulle on myös hyvin tärkeää, että itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoon osoitetaan 300 000 euroa, ja mikä hienointa, lasten ja nuorten terapiatakuu on vihdoin työn alla. Todella tärkeitä panostuksia. Suomalaisten mielenterveyttä tuetaan myös välillisesti, esimerkiksi tavoittelemalla liikunnallisten elintapojen edistämistä ja työllisyysasteen nostamista.

Arvoisa puhemies! Kun oppositio toistelee äänekkäästi omia väitteitään hallituksen päätöksistä, he ovat kokonaan unohtaneet, että tämä hallitus nimenomaan uskaltaa ottaa vastuun juuri köyhimmistä ja heikommassa asemassa olevista ryhtymällä toimiin sen eteen, että voisimme tulevaisuudessakin pitää heistä huolta. [Tuomas Kettunen: Te leikkaatte!] Tämä hallitus katsoo nenäänsä pidemmälle ja ryhtyy laittamaan Suomen taloutta kuntoon. Se on oikeaa isänmaallisuutta ja heikommasta huolehtimista.

Kannustamme ihmisiä töihin, mikä on siunaus koko Suomelle ja ihmiselle itselleenkin. Sitä kautta me saamme Suomen nousuun. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen poissa. — Edustaja Kallio.

18.18 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Neljä poimintaa hallitusohjelmasta: Säädetään kansallisesta sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuudesta ottaen huomioon pitkät etäisyydet ja kielelliset oikeudet. Hoitoon ja palveluihin pääsyä on nopeutettava ja ihmisten palvelutarpeisiin on pystyttävä vastaamaan kokonaisvaltaisesti. Porvoon ja Raaseporin sairaaloiden yhteyteen perustetaan verkostomaiset osaamiskeskittymät, jotka keskityvät tukemaan ja kehittämään kielellisten oikeuksien toteutumista sosiaali- ja terveydenhuollossa. Ja neljäntenä: hallituksen tavoitteena on varmistaa, että hyvinvointialueet onnistuvat tehtävässään ja kykenevät tarjoamaan väestön tarvitsemat sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut.

Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa tai loiventaa kustannusten nousua — riippuen millä puolella salia ollaan — niistä palveluista, joita me tarvitsemme kaikista useimmin ja joiden säilymisen sekä saatavuuden takia hyvinvointialueuudistus tehtiin. Ministerit kertovat, etteivät he leikkaa vaan se on hyvinvointialueiden päätös. Hallitus ulkoistaa tällä ta-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

voin ongelmansa hyvinvointialueille, kun se pakottaa ne ikäviin päätöksiin leikkaamalla niiden rahoitusta. Yksityisille toimijoille hallitus siirtää puoli miljardia euroa Kela-korvausten nostolla. Nostonkaan jälkeen ei pienituloisilla ole varaa yksityisiin palveluihin, mutta niitä jo ennestään käyttäneet parempituloiset saavat palvelut entistä edullisemmin, he, joilla suurella todennäköisyydellä on myös työterveyshuolto jo turvana. Harva onneksi tarvitsee elämässään montaa kertaa erikoissairaanhoidoa. Sitä enemmän tarvitsemme läheltä ja helposti saatavia perusterveydenhuollon palveluja. Itä- ja Kaakkois-Suomen harmaan siirtymän alueella niitä tarvitaan erityisen paljon.

Arvoisa puhemies! Etelä-Savossa hallitus leikkaa kirurgintarkasti poistamalla erillishoiduksen hyvinvointialueelta, rahoituksen, jonka edellinen eduskunta yksimielisesti päätti, jotta kaikki ihmiset läpi maakunnan saisivat sote-palveluita ja jotta meillä säilyy kaksi sairaalaa.

Hallitusohjelman ja sote-välirikymyksen toinen vastaus menojen hillintään leikkausten lisäksi on hyvinvointialueiden yhdistäminen. Keskittäminen ja iso hyvinvointialue ei tälläkään hetkellä varmista parempaa hoitoa tai talouden hallintaa. Nyt alueille pitää antaa hallituksen peräänkuuluttama työrauha eikä pidä ristiriitaisesti uhkailla alueiden yhdistämisillä.

Politiikassa tulee aina olla kyse ihmisistä. Politiikassa tulisi aina olla kyse siitä, että ihmiset saavat jotain parempaa. Nyt suunta on päinvastainen. Hallituksen tavoitteleman hyvinvointivaltion talouden pelastamisen hintana uhkaa ikävä kyllä olla kansalaisten kasvava pahoinvointi ja sitä myötä sote-menojen kasvun kiihtyminen.

Arvoisa puhemies! Keskussairaالاتasoisen yksikön ja ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylläpitämiseen Kemian ja Savonlinnan sairaaloissa on selkeät perusteet. Nämä perusteet on myös kytkettävissä täysin aukottomasti alussa siteerattuihin hallitusohjelman kohtiin: pitkät etäisyydet, hoitopääsyn nopeus, kokonaisvaltainen palvelutarpeisiin vastaaminen sekä palveluiden saatavuuden ja jatkuvuuden vahvistaminen. Kaikki nämä toteutuvat vain ja ainoastaan, mikäli hallitus noudattaa eduskunnan aiemmin tekemää päätöstä.

Ympärivuorokautisesti päivystävien sairaaloiden sijainnilla ja määrällä on vaikutuksia erikoissairaanhoidon ja hyvinvointialueiden lisäksi koko yhteiskunnan toimintaan ja talouteen. Kyse on myös yhteiskunnan valmius- ja varautumistasosta. Erityisesti valmius ja varautuminen koskettavat itäisen Suomen maakuntia, maakuntia, joihin Venäjän toimien vaikutus on kohdentunut ja tulee kohdentumaan erityisen voimakkaana.

Arvoisa puhemies! On selvää, että hallitusohjelmaneuvotteluissa jokainen hallituspuolue on ajanut tiukasti itselleen tärkeitä asioita ohjelmalla toteutettavaksi. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat kirjaukset Porvoon ja Raaseporin sairaaloista sekä kielellisten oikeuksien toteutumisesta sosiaali- ja terveystalvissa. Vuoden 2024 talousarvioesityksen täydentämisessä olikin miljoonan euron kohdentaminen Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueiden ruotsinkielisten palveluiden määräaikaaiselle kehittämishankkeelle. Minulla ei ole tarvetta kyseenalaistaa tämän hankkeen tärkeyttä tai tarpeellisuutta. Sen sijaan on mitä suurimmassa määrin ihmeteltävä sitä, miksi hallitus haluaa vaarantaa Kemian ja Savonlinnan sairaaloiden toimintakyvyn. Eivätkö vastaavat hallitusohjelman kirjaukset palvelujen kokonaisvaltaisesta ja yhdenvertaisesta saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä hyvinvointialueiden tehtävissä onnistumisesta kosketa eteläsavolaisia ja lappilaisia yhtä lailla kuin uusmaalaisia? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

18.23 Karoliina Partanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Joulu on monelle suomalaiselle rakkauden ja rauhan juhla. Monelle joulu on myös valitettavasti tuskan, riidan ja väkivallan värittämää aikaa, jolloin turvaa joutuu hakemaan muualta kuin omasta kodistaan, esimerkiksi turvakodista. Tämä johtuu siitä, että Suomi on edelleen Euroopan unionin toiseksi turvattomin maa naisille. Myös lapset kokevat Suomessa omassa kodissaan edelleen turvattomuutta ja väkivaltaa. Suomessa naisista yli puolet on kokenut fyysistä väkivaltaa, seksuaaliväkivaltaa tai uhkailua. Puolet suomalaisnaisista, joka toinen nainen, on kokenut parisuhteessa henkistä väkivaltaa. Lisäksi naisista noin 30 prosenttia on kokenut vainoa elämänsä aikana.

Arvoisa rouva puhemies! Avustin ennen asianajajana paljon rikoksen uhreja, erityisesti naisia ja lapsia, jotka olivat kokeneet omassa kodissaan turvattomuutta ja väkivallan eri muotoja. Olen vienyt itsekin naisia turvakotiin ja nähnyt, miten suuri merkitys turvakodeilla on uuden elämän ja arjen rakentamisessa. Moni ei pysty irtaantumaan väkivaltaisesta suhteesta ilman turvakodissa olemista ja sieltä saatavaa tukea. Turvakodit ovat pelastaneet monen suomalaisnaisen ja -lapsen elämän.

Näin joulun alla turvakodit valmistautuvat yhteen vuoden kiireisimmästä ajoista. Suomalaisissa kodeissa tapahtuvan väkivallan takia on tärkeää, että me haluamme määrätietoisesti lisätä turvakotien rahoitusta ja turvakotien kykyä vastaanottaa lisää apua tarvitsevia. Haluankin kiittää Orpon hallitusta siitä, että ensi vuonna turvakotitoiminnan rahoitukseen ehdotetaan 26,6 miljoonaa euroa, jossa on lisäyksenä huomioitu kustannustason nousun johdosta 2 miljoonaa euroa.

Haluan myös osoittaa kiitokseni edellisille hallituksille siitä, että Sipilän kaudelta lähtien turvakotitoimintaa on kasvatettu merkittävästi ja myös turvakotien paikkamäärää on pystytty nostamaan nykyiseen 230 perhepaikkaan ja 89 turvakotiin. Meidän pitää kuitenkin edelleen jatkaa määrätietoisesti toimintaa paikkojen lisäämiseksi, sillä THL:n selvityksen mukaan tarvetta olisi jopa 367 perhepaikalle nykyisen 230:n sijaan.

Kiitos siis tämän talousarvioesityksen ja sen sisältämän lisäyksen nykyinen verkosto voidaan ylläpitää ja sitä voidaan kehittää.

Arvoisa rouva puhemies! Keskeisin ongelma turvakoteihin liittyen on se, että meillä ei ole Suomessa vielä riittävästi helposti saavutettavia turvakoteja. Jos lähimpään turvakotiin on matkaa yli kaksi tuntia, sitä on vaikea kuvailla helposti saavutettavaksi. Turvakodit joutuvat myös tilanpuutteen takia ohjaamaan ihmisiä muualle kuin lähimpänä omaa kotia olevan turvapaikkaan, jopa aivan eri kaupunkiin. Olen itse nähnyt omassa työssäni, että tällöin turvakotiin meneminen saattaa jäädä, koska työssä käyminen ja lasten kouluun pääseminen koetaan tärkeäksi. Kriisin keskellä arjen säännöllisyys tuo monesti tarvittavaa turvaa, ja siksi onkin tärkeää, että turvakoti löytyy työssä- ja koulunkäyntialueelta. Turvakodin läheisyys on myös edellytys sille, että väkivaltatyö voi onnistua yksilöiden ja perheiden kohdalla. Siksi onkin tärkeää, että turvakotiverkoston maantieteellistä kattavuutta kasvatetaan ja samalla kasvatetaan niiden alueiden turvakotien kapasiteettia, missä alueen yhden tai useamman turvakodin paikkamäärä ei ole tarpeeseen nähden riittävä.

Tukiverkoston systemaattinen kehitystyö on kasvattanut tukiverkoston kattavuutta ja kapasiteettia kuitenkin merkittävästi viime vuosien aikana. Edelleen on kuitenkin matkaa siihen tilanteeseen, että voimme sanoa turvakotipalveluja olevan tarjolla ja saatavilla tarpeeseen nähden riittävästi. Suunta on oikea, mutta matkaa on edelleen jäljellä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén poissa. — Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

18.28 **Aki Lindén sd:** Kiitoksia, rouva puhemies! Puhun ihan täältä paikaltani. — Palaan siihen keskusteluun sairausvakuutuksen käyttämisestä tässä hoitojonojen purkamisessa. Nyt täytyy muistaa, että hoitotakuu on juridinen käsite. Kysymys on järjestämisvastuusta olevan vastuusta järjestää palvelut tietyssä ajassa. On tietenkin ymmärrettävää, että jos kansalaiset itse niin sanotusti vapaaehtoisesti kääntyvät korvaavien, yksityissektorin palvelujen puoleen, niin se vähentää painetta julkisella sektorilla, mutta me emme saa ajatella sillä tavalla, että osa hoitotakuusta tai osa hoitojonojen purkamisesta ja järjestämisvastuusta siirtyisi ihmisten käytännössä itse rahoittamiin palveluihin, mitä yksityissektorin palveluiden käyttö sairausvakuutuskorvauksen kompensoimana kuitenkin on.

Vaikka tulee pikkusen toistoa, niin otan vielä nämä perusasiat esille: Eli kun nyt vuoden vaihteessa nousee 30 euroon se lääkärinpalkkiokorvaus ja samoin hammaslääkärin tarkastuksesta saatava korvaus, niin totta kai se niille, jotka ovat tähän asti käyttäneet yksityissektorin palveluja — joita kaiken kaikkiaan Suomessa on noin kolme ja puoli miljoonaa lääkärikäyntiä ja kaksi ja puoli miljoonaa hammaslääkärikäyntiä — antaa sitten suuremman korvauksen, mutta, tätä muotiajatusta lainatakseni, ihan aikuisten oikeasti se ei kyllä tule hoitojonoja lyhentämään, koska se kustannusvastuu on edelleen niin suuri. Kerroin jo tuossa debattiosuudessa, että Kelan tilastojen mukaan keskimääräinen yksityislääkärikäynnin hinta on 120 euroa ja siihen tulee useimmissa lääkärikeskuksissa vielä 25 euron toimistomaksu päälle, ja jos siitä saat 30 euroa korvausta, niin silloinhan se omavastuuosuus on 110 euroa. Ja koska laboratoriokustannuksia ja kuvantamisen kustannuksia ei korvata, se omavastuuosuus on kuitenkin niin suuri siinä, että en usko, että se käytännössä tulee muodostamaan ihmisille sen enempää vaihtoehtoa kuin tälläkään hetkellä.

Se on sitten eri kysymys, josta olen tietoinen, että meillä suunnitellaan koko sairausvakuutusjärjestelmän remonttia, ja jos esimerkiksi rakennetaan mallia, jossa sovitaan valtakunnallisesti, mikä on yksityislääkärin tai yksityishammaslääkärin oikeutettu palkkio tietystä toimenpiteestä, ja jossa siihen korvaus on niin suuri, että asiakas itse maksaa sen julkisen sektorin asiakasmaksun suuruisen korvauksen, niin silloinhan siitä tulee oikeasti rinnakkainen järjestelmä tälle, mutta siitä voidaan sitten keskustella, että onko mielekästä lisätä tätä monikanavaisuutta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg poissa, edustaja Kauma poissa. — Edustaja Väyrynen.

18.31 **Ville Väyrynen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuus on ollut odotetun haastava huomioon ottaen hyvinvointialueiden keskentekoinen aloitus sekä sosiaaliturvaan liittyvät välttämättömät menoleikkaukset. Väestö ikääntyy ja syntyvyys on romahtanut. Yhdistettynä Pohjolan synkimpään velkasuhteeseen asetettu maamme tilanteeseen, jossa on välttämätöntä kääntää kaikki kivet hyvinvointipalveluiden turvaamiseksi myös jatkossa.

Edustaja Lindén täällä toivoi enemmän terveydenhuoltokeskustelua. Tämä kyllä sopii. Yksi kulmakivi tulevaisuuden terveydenhuollon turvaamiseksi on keskittyminen vaikuttavaan toimintaan. Jokaisen sijoitetun euron tulee siis löytää paikkansa tuottaen maksimaalista terveyshyötyä kansalaisille. Tämän tavoitteen tulee korostua sekä rakenteissa että toiminnan sisällöissä. Pelkästään vähähyötyistä toimintaa ja hukkaa on järjestelmässämme miljardimitassa. Vaikuttava digitalisaatio etäpalveluineen oikein toteutettuna on elinehto

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

järjestelmämme kantokyvyille. Ja kyllä, digi- tai etäpalveluilla voidaan rohkeasti myös korvata osa nykyisistä palveluista.

Hyvinvointialueita tulee kannustaa rohkeaan uudistamiseen, sitoutumaan sopeuttamisohjelmiin sekä hyödyntämään tehty integraatio täysimääräisesti. Myöskään priorisointia ei saa pelätä.

Kaikki yllä mainittu tukee varsin yksinkertaista vaikuttavuuden perusajatusta. Vasempainotteista vastustusta tällekin ajatukselle luonnollisesti on, vaikuttavuustavoite kun harmillisesti hillitsee kritiikitöntä rahanjakoa. Käytännössä kaikki toimet onkin vasemmistopposition toimesta leimattu kylmäksi, piittaamattomaksi, julmaksi tai pelkästään kiusaamisen ilosta tehdyksi. Rakentavaa kritiikkiä ei keskustaa lukuun ottamatta ole esitetty.

Valtiovarainministeri Purra arvosteli taannoin vasemman laidan talousosaamista varsin suorasanaisesti. Se tuntui sirpaloivan turvallista tilaanne siinä määrin, että yritän olla hieman pehmeämpi terveydenhuollon kykyjenne suhteen. Koska tässä kuitenkin on koko syksyn saanut kuunnella etenkin SDP:n ja vasemmiston rajattomia kielikuvia, saanen hieman liikkumavaraa myös omille sanavalinnoilleni.

Sosiaalidemokraattinen puolue on kättilöinyt maahan historiallisen suuren, uunituoreen sote-uudistuksen pääministeripositiosta. Vastuuvalmistelu oli myös SDP-johtoisen ministeriön harteilla, joten tietopohjanne terveydenhuollon suhteen luulisi olevan huipussaan juuri nyt, mutta ei. Vaihtoehtobudjetissanne esittelette lääkkeitänne myös soten tervehtymiseksi. Yksi lihavoidulla tekstillä kirjattuja keinoja olisi ”lisäämme yleislääkäri- ja erikoislääkäriopiskelijoiden harjoittelujaksoja julkisella sektorilla”. Sote-ammattilaiselle lause herättää ainoastaan hämmennystä ja hieman myötähäpeää. Suomalaiseen terveydenhuoltomaailmaan se ei istu edes pakottamalla.

Arvoisa puhemies! Ensinnäkään systeemimme eivät tunne termejä ”erikoislääkäriopiskelija” tai ”yleislääkäriopiskelija”. Meillä on lääketieteen opiskelijoita ja erikoistuvia lääkäreitä. Ilmeisimmin viittaatte näistä jälkimmäiseen ryhmään, koska en usko edes teidän suunnittelevan suomalaisen terveydenhuollon pelastamista kandien voimin.

Toiseksi: Erikoistuvilla lääkäreillä ei ole harjoittelujaksoja, koska he ovat kuuden vuoden akateemisen koulutuksen läpikäyneitä korkeasti koulutettuja ammattilaisia, laillistettuja lääkäreitä. He erikoistuvat halutessaan lääkärin työtä tekemällä, kukin valitsemalleen alalle. Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta käytännössä kaikki erikoistuminen toteutetaan jo nykytilanteessa juuri peräänkuuluttamalla ne julkisella puolella. Tämä on siis kokonaisuudessaan palkkatyötä, ei harjoittelua. Jos taas haluatte toteuttaa harjoittelujaksoja valmiilla lääkäreillä, se on todella raju suunnanmuutos niin suomalaisessa koulutusjärjestelmässä kuin työelämässäkkin. Harjoittelujaksothan ovat aiemmin liittyneet nimenomaan opiskeluun. Ammattilaiselle visionne on vavahduttava esimerkki siitä, kuinka harrastepohjaisesti tämän luokan ongelmia maassamme välillä pohditaan. Toki kyseessä voi olla myös merkki täydellisestä arvostuksen puutteesta suomalaisen koulutusjärjestelmän läpikäyneitä terveydenhuollon ammattilaisia kohtaan.

Arvoisa puhemies! Kyseessä ei ole vähäpätöinen epätarkkuus termeissä tai tulkintaerimielisyys. Lause on niin monella tapaa tietämättömydessään pielessä, että sen tarkoitusta on mahdoton tulkita. Lähinnä se toimii esimerkkinä siitä, minkä tason tietopohjalle mahlaskun tehnyt uudistus rakennettiin. Uskomusbudjetinne olemattomat vaikutusarviot perusteltiin asiantuntijoiden puutteella. Jos terveydenhuollon alkeissa tulee omalla porukalla tällaista jälkeä, niin asiantuntijoille olisi tilausta myös sillä sektorilla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

18.36 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tulin nyt suoraan tänne puhujapöytäön, vaikka en ajatellut kovin pitkää puheenvuoroa pitää. — Lähinnä vastaisin edustaja Mikkosen äskettäin käyttämään puheenvuoroon opiskelijoista. Ymmärrän, että kun vihreillä on huomattavaa kannatusta opiskelijoiden keskuudessa, he vimmatusti täällä korostavat opiskelijoiden etuuksia ja niiden puolustamista sekä jopa parantamista, mutta tiettyä rehellisyyttä voisi kuitenkin vihreiltä odottaa. Nimittäin edustaja Mikkonen sanoi, että opiskelijat ovat ainoa ryhmä, jonka oletetaan velkaantuvan selviytyäkseen toimeentulostaan. Tämähän on sellainen tuttu fraasi, jonka opiskelijajohtajat toistavat aika ajoin, ja entisetkin opiskelijajohtajat varsinkin oppositiossa ollessaan muistavat kyllä tämän fraasin. No, tosiasia on tietysti se, että opiskelu on opiskelijan vapaaehtoinen valinta, joka johtaa siihen, että hänen tuleva työllisyysennusteensa paranee, hänen tuleva tulokehityssennusteensa paranee ja hänen työnmielekkyyssennusteensa paranee. Opiskelu on väliaikainen vaihe, ja siinä, että silloin, kun panostaa lähinnä itseensä ja omaan tulevaisuuteensa, joutuu toimeentuloaan kattamaan myös opintolainalla, ei ole mitään — ei mitään — pahaa. Haluaako edustaja Mikkonen ja vihreät todellakin verrata opiskelijoiden tilannetta esimerkiksi työttömien tilanteeseen, joka ei ole työttömien oma valinta, haluaako hän verrata opiskelijoiden tilannetta sairaiden tilanteeseen, joka ei ole ihmisten oma valinta, vai haluaako hän verrata opiskelijoiden tilannetta esimerkiksi eläkeläisten tilanteeseen, joka ei ole ainakaan yleensä ihmisen oma valinta? Tämä fraasi ja klisee, että opiskelijat ovat ainoa ryhmä, jonka oletetaan velkaantuvan selviytyäkseen toimeentulostaan, on aivan turha. On oikein, että opiskelijat rahoittavat opiskeluaikaista toimeentuloaan myös lainaa ottamalla.

Mikäli aidosti kannettaisiin huolta niistä opiskelijoista, jotka kärsivät mielenterveysongelmista ja muista todellisista ongelmista, ja haluttaisiin juuri heitä tukea, silloin pitäisi tässä talossa aidosti miettiä, onko edes nykytasoinen opintoraha todellakin tarpeen kaikille opiskelijoille, esimerkiksi kansanedustajien opiskeleville lapsille tai muutoin hyvätuloisista perheistä tuleville opiskeleville nuorille, ja ehkä voitaisiin todellakin yleistä opintorahaa jonkun verran pienentää ja näin säästyvät varat käyttää esimerkiksi opiskelijoiden mielenterveyden hoitoon ja mielenterveyden ongelmien torjuntaan.

Arvoisa puhemies! Vastaan myös edustaja Forsgrénille, joka aikaisemmin täällä toisti Helsingin Sanomissa olleen jutun, jossa osoitettiin, että edustaja Laiho oli aivan väärässä, kun hän kertoi, miten paljon Oikotieltä löytyy vapaita vuokra-asuntoja. Edustaja Forsgrén lainasi Hesarin juttua, jossa osoitettiin, että näitä asuntoja on kovin vähän. Tähän juttuun on moni edustaja täällä puheessaan viitannut, mutta kun luette sen Hesarin jutun tarkemmin, huomaatte, että siinä puhutaan vain yksinasuvasta toimeentulotuen saajasta ja verrataan siis yksioiden vuokriin. Luuletteko todella, että kaikki toimeentulotuen saajat ovat yksinasuvia, ja luuletteko todella, että lapsiperheille ja monilapsisille perheille ei löydy Kellan normin mukaisia vuokra-asuntoja tuota enempää?

Arvoisa rouva puhemies! Ihan lopuksi: Edustaja Mikkonen puhui myös tyttöjen sukuelinten silpomisesta ja siitäkin onnistui moittimaan nykyhallitusta. Ensinnäkin edellinen hallitus ei saanut tänne lakia, jolla tyttöjen sukuelinten silpominen olisi erilliskriminalisoitu, mutta nykyhallitus on tuon uudistuksen toteuttamassa. Tämän asian valmistelussa oli oikeusministeriössä joitain ongelmia, koska pari järjen jättiläistä, valitettavasti juristeja hekin, oli keksinyt, että tyttöjen sukuelinten silpomisesta ei voida lähteä erilliskriminalisoimaan, ellei samalla puututa poikalasten pippeleihin eli poikien ympärileikkaamiseen.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Nämä järjen jättiläiset siellä oikeusministeriössä — jotka myös saivat jonkun huomautuksen näistä hairahduksistaan — eivät näköjään lainkaan ymmärtäneet, että tyttöjen sukuelinten silpomisessa ja poikien ei-lääketieteellisessä ympärileikkauksessa on kyse aivan kahdesta eri asiasta. Mistä löytyy näitä juristeja, jotka tulkitsevat yhdenvertaisuussäännöstä siten, että jos tähän tyttöjen sukuelinten silpomiseen erilliskriminalisoinnilla puututaan, kuten tulee, se edellyttäisi muka jotenkin poikien ympärileikkaukseen puuttumista? Mistä löytyy näin järjettömiä tulkintoja juristikunnan keskuuteen? En oikein ymmärrä. Tämä tyttöjen sukuelinten silpomisen erilliskriminalisointi on nykyeduskunnan ja nykyhallituksen toimesta suoritettava, ja jos tilanne poikien ja tyttöjen välillä olisi jotenkin perustuslain yhdenvertaisuussäännöksen valossa ongelmallinen, niin sitten varmaan on ongelmallinen jo nykyinen korkeimman oikeuden ratkaisu, jonka mukaan tyttöjen sukuelinten silpominen on rikos — nyt en ole ihan varma, törkeä pahoinpitely ymmärtääkseni — mutta poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus ei korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan ole mikään törkeä pahoinpitely eikä pahoinpitely ollenkaan. — Kiitos. Taisi sittenkin tulla aika pitkä puheenvuoro.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Fagerström poissa. — Edustaja Sillanpää.

18.44 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Vuoden lähestyessä loppua on hyvä käydä läpi syksyn aikana tehtyjä päätöksiä. Kaikki päätökset eivät ole olleet helppoja, mutta ne ovat olleet välttämättömiä nykyisessä tilanteessa.

Yksi merkittävä ja huomiota saanut käsittely koski vammaispalvelulakia ja sen voimaantumisen siirtoa. Vaikka monella oli kiire saada laki voimaan pian, voimme olla tyytyväisiä, että uuden lain myötä saamme voimaan kuitenkin paremmat ja yhdenvertaisemmat vammaispalvelut niitä tarvitseville. Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan reilun vuoden päästä.

Vaikeasta taloustilanteesta huolimatta lapsiperheiden asemaan tehdään parannuksia niin kutsutulla perhepaketilla. Lapsiperheiden toimeentuloa tuetaan muun muassa nostamalla alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisää 26 eurolla per lapsi ja lisäämällä lapsilisien yksinhuoltajakorotusta 10 eurolla. Kaiken kaikkiaan tämän perhepaketin kustannus on 54 miljoonaa, mutta tämä on panostusta tuleviin sukupolviin.

Jatkuvaa priorisointia on jouduttu tekemään. On jouduttu pohtimaan, kenelle keskitämme jäljellä olevia varoja, kun rahaa on rajallinen määrä käytettäväksi. Mielestäni tärkeintä on se, että rahaa riittää heille, joille se on välttämätöntä ja tarpeellisinta. Vain siten voimme turvata sen, että tulevaisuudessakin meillä on hyvinvointiyhteiskunta, joka tukee ja pitää huolta suomalaisista.

Meillä Suomessa on erikoinen ongelma, mitä tulee erilaisten yhteiskunnallisten tukien määrään ja riittävyteen. Ne työstä kieltäytyvät, jotka haluavat vapaaehtoisesti elää yhteiskunnan tuilla, saavat turhan paljon rahaa. Heillä ei ole ongelmaa elää tukien varassa, sillä se on heidän oma valintansa tehdä näin. Sitten meillä on joukko ihmisiä, joiden on pakko elää tukien piirissä, ihmisiä, jotka eivät yrityksistä huolimatta työllisty tai eivät ole työkykyisiä. Heille tuet ovat kuukaudesta toiseen aivan liian pienet, ja he ovat riippuvaisia siitä, miten ja kuinka paljon yhteiskunta heitä tukee. Miten tämä tilanne ratkaistaan, että meillä olisi mahdollisuus saada työstä kieltäytyvät pois niiden tukien piiristä, jotka eivät heille kuulu, jotta rahaa jää jatkossa enemmän heille, jotka sitä kipeimmin tarvitsevat? Mikä ratkaisu tähän olisi mahdollinen? Siinäpä meillä on kaikille pohdittavaa.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Hallituksen tavoitteena on helpottaa palkkaamista ja työllistymistä, jotta saamme kasvatettua yhteisten varojen määrää. Samaan aikaan on pakko karsia menoja, ettei holtiton valtion velkaantuminen enää jatku. Se on samalla huolenpitoa siitä, ettemme jätä suurenevaa velkalaskua lapsillemme maksettavaksi.

Menojen karsiminen koskettaa jokaista jollain tavalla. Hyvinvointialueetkaan eivät tältä säästy. Toimintoja on pakko miettiä uusiksi ja pohtia, miten järjestämme sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut nykyisten varojen puitteissa. Samaan aikaan väestö ikääntyy, ja se aiheuttaa uusia haasteita palveluille, puhumattakaan siitä, miten henkilöstöpula sote-alalla vaikuttaa jo nyt toimintoihin. Hallitusohjelmassa on onneksi panostettu hyvän työn ohjelmaan, jolla luodaan veto- ja pitovoimaa sote-alan työtehtäviin. Työtä sote-alan eteen jatketaan koko vaalikausi, ja näin kättilönä odotan, että saamme siitä hyviä tuloksia aikaan.

Sen lisäksi haluan muistuttaa, että sote-alan henkilökunnalle täytyy saada takaisin samat perusoikeudet kuin muidenkin alojen työntekijöillä on. Tärkein oma tavoitteeni tälle kaudelle onkin saada muutettua tartuntatautilain 48 § takaisin suositukseksi. Se itsessään olisi jo yksi tekijä, joka edesauttaisi hoitohenkilökunnan saatavuuden lisäämisessä.

Haluan vielä esittää toiveen koko salille: muistetaan, kenelle me näitä päätöksiä tehdään. Meidän lapset ja lapsenlapset elävät niiden päätösten kanssa, joita me täällä teemme. Päätösten täytyy olla kestäväällä pohjalla ja perusteltavissa.

Ja kaikki nuoret, jotka pohtivat omaa tulevaisuuttaan, haluan luoda teille toivoa. Nuoruus on ikimuistoinen vaihe haasteineen ja onnistumisineen. Kun pohditte kouluja, ensimmäisiä työpaikkoja tai elämäne haaveita, uskon, että suurin osa pärjää loistavasti, ja he, jotka tukea tarvitsevat, sitä saavat. Vaikka poliitikot välillä kuinka maalaisivat erilaisia uhkakuvia tulevaisuudesta oman politiikkansa tueksi, uskallan väittää, että asiat järjestyvät, varsinkin kun tehdään töitä näiden asioiden eteen.

Ja kun tähän jäi pieni aika ja edustaja Lindén puhui näistä Kela-korvauksista, niin vielä siihen kommenttia: Erikoislääkärikäyntien saavutettavuuden parantamiseksi ei Saarikon—Marinin hallitus tehnyt toimia. Esimerkiksi naiset riippumatta taloudellisesta tilanteestaan käyvät gynekologilla. Kela-korvauksen korotuksen myötä kynnys käyttää gynekologipalveluita on huomattavasti matalampi kuin vuosiin. Otetaan esimerkiksi vaikka munasarjasyöpä. Munasarjasyöpä on siitä katala syöpä, että se antaa harvoin oireita aikaisessa vaiheessa, jolloin hoidon tulokset olisivat parempia. Säännöllisen käymisen gynekologilla pitääkin olla jokaiselle naiselle mahdollista tulotasosta riippumatta, ja Kela-korvauksen myötä näen ainakin itse, että tämä on todennäköisemmin mahdollista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen, poissa. — Edustaja Kettunen.

18.49 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Perustuslain mukaan julkisen vallan pitää turvata jokaiselle asuinpaikasta riippumatta riittävät ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä edistää väestön terveyttä. Hallituspohjaan katsomatta tämän tulee olla valtiovallan tavoitteena ja velvollisuutena kaikkina aikoina.

Ja kun, puhemies, tänään on tätä keskustelua käyty, niin suunnattomasti ihmettelen perussuomalaisen edustajan Simulan puheenvuoroa, kuinka hän täällä keskustelussa toi esille, että on järjetöntä hirttäytyä ajatukseen fyysisistä terveyskeskuksista. Tässä tulee nyt kysymys siitä, että... Tulen sieltä Kainuusta, ja juuri tänään Kainuun hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi ensi vuoden talousarvion. No talousarvio on 27 miljoonaa euroa pakasella elikkä alijäämäinen, ja jos tämän vuoden alijäämät otetaan huomioon, kumulatiivi-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

nen alijäämäennuste on lähes 50 miljoonaa euroa. Mutta kun on tehty investointisuunnitelmia, että meillä kotikaupunkiin Kuhmoonkin ollaan rakentamassa se hyvinvointikeskus/-asema, niin ihmettelen tätä perussuomalaisten suhtautumista nyten tähän keskusteluun, kun keskusta on halunnut huolehtia siitä, että pelastetaan ja pidetään huolta niistä lähipalveluista. Pitkien välimatkojen maakunnissa, kuten Kainuussa, kun meiltä Kuhmosta on sata kilometriä sinne Kainuun keskussairaalaan Kajaaniin, on aika kohtuutonta, että meille Kuhmoon yhtäkkiä tällä perussuomalaisten linjalla ei rakennettaisikaan sitä hyvinvointipistettä/terveysasemaa, millä nimellä siitä sitten halutaan kertoa.

Ihmettelen, että tätä politiikkaa ja arvovalintaa, mitä keskusta ajaa, että lähipalvelut turvataan, kutsutaan tämmöiseksi terveysasemapopulismiksi. Ihmettelen suunnattomasti. Juuri nyt pitäisi käydä keskustelua tässä isossa täysistuntosalissa siitä, voisiko hallitus vielä kertaalleen miettiä, että otettaisiin myös oppositiopuolueet mukaan sote-palveluitten rahoitusmallin uudistamiseen ja sen valmisteleminen. Totta kai tämä on iso kansallinen kysymys ja asia, tämä on myös turvallisuuspoliittinen kysymys ja asia, kun katsotaan myös Itä-Suomen näkökulmasta. Itä-Suomessa, siellä rajaseudulla, esimerkiksi Kuhmossa on yli 7 000 asukkaan yhteisö, ja heille pitää tarjota perustuslain mukaisesti asianmukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut.

Puhemies! Ihmettelen suunnattomasti tätä perussuomalaisten muuttunutta linjaa, että lähipalvelut ajetaan Itä-Suomesta alas.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Viitala.

18.53 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus lisää yhteiskunnan eriarvoisuutta tekemällä mittavia leikkauksia sosiaaliturvaetuksiin sekä julkisiin hyvinvointi- ja terveyspalveluihin. Köyhyys sekä pienituloisuus lisääntyy ja toimeentulokiriippuvuus kasvaa. Kokonaisuus lisää myös lapsiperheköyhyyttä, ja nämä seikat ovat omiaan heikentämään yhteiskuntamme resilienssiä.

Leikkauksia on luvassa muun muassa asumistukeen, työttömyysturvaan sekä toimeentulotukeen. Tämän päälle on suunnitteilla indeksijäädytykset neljälle vuodelle keskeisiin sosiaaliturvaetuksiin. Tämä heikentää satojentuhansien pienituloisten asemaa. Toimet kasaantuvat samoille henkilöille aiheuttaen kohtuuttomia tilanteita, ja tämä lisää yhteiskuntamme eriarvoistumista huolestuttavalla tavalla. Rajut sosiaaliturvaleikkaukset ovat epäoikeudenmukaisia, varsinkin kun samaan aikaan hyväosaiset saavat verohelpotuksia. Oetaan nyt vielä sekini tässä esiin, että velkaantuminen jatkuu juuri hyväosaisten verohelpotuksien vuoksi kiihtyvällä vauhdilla.

On selvää, että ei pidä tavoitella tukien varassa elämistä, mutta yhteiskunnassamme on paljon ihmisiä, jotka tahtomattaan joutuvat olemaan sosiaaliturvan varassa. Joku on saattanut menettää työkykyään, toinen voi kärsiä erilaisista sairauksista, tai joku ei muista syistä saa töitä työmarkkinoilta. Mitä nämä henkilöt tällä hetkellä ajattelevat tulevaisuudestaan? Tämän vuoksi kannustankin työnantajia palkkaamaan myös osatyökykyisiä henkilöitä, jotka eivät pysty antamaan sitä koko työpanosta työmarkkinoiden käyttöön mutta joilla olisi kuitenkin osa annettavana. Näin me saataisiin niitä ihmisiä pois raskaiden palveluiden piiristä. Mutta osatyökykyisten työllistyminen on tässä hetkessä aika hankalaa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden säästöt kohdistuvat pitkälti hyvinvointialueille. Historian suurimman liikkeenluovutuksen toimintaympäristön muutokset tulisikin ennemmin varmistaa, mutta nyt rahoituksesta leikataan. Hallituksen sote-palvelujärjestelmään esittä-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

mät säästötavoitteet lisäävät terveyden ja hyvinvoinnin eriarvoisuutta eivätkä toteuta sote-uudistuksen tavoitteita. Sotessa on kyse siitä, että ihminen saa tarvittaessa hoitoa. Nyt pitäisi olla malttia ja antaa alueiden löytää toimintaansa tehokkaampia toimintatapoja, jotka säästävät pitkässä juoksussa. Sote-palveluihin esitetyt lisäsäästöt vaarantavat nämä palveluiden saatavuudet. Tämä on kuitenkin myös pitkää peliä, tämä sote-alueiden kehittäminen. Hyvinvointialueille on annettava työrauha, jotta vältytään niiltä lyhytnäköisiltä leikkauksilta ja alueet voisivat rauhassa kehittää pitkäjänteisesti sitä omaa toimintaansa.

Terveydenhoitoala taisi lähteä vikaraiteelle itse asiassa jo silloin, kun terveydellä alettiin tehdä bisnestä, eli syy ei silloin olekaan edellisen hallituksen, niin kuin useasti tässä salissa on kuultu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.56 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään tässä asiakohdassa olemme salissa kuulleet useita puheenvuoroja siitä, mitenkä oppositio on tuonut esiin lapsiperheköyhyyden lisääntymisen liittyen hallituksen päätöksiin. Voi todeta tässä vaiheessa, että kyllä politiikka on ihmeellistä, ja tänään tämä sama sana, ”ihmeellinen”, on kyllä ainut sovelias muoto tässä yhteydessä, koska hallituksen edustajat ovat tuoneet tänään esiin sitten sen, että myös edellinen hallitus lisäsi tämän ja tämän verran lapsiperheköyhyyttä. Onhan se aika erikoista, koska viime kaudella sattui olemaan semmoisia pieniä kriisejä kuin korona, Ukrainan sota, energiakriisi, inflaatio. Olisikohan näillä ehkä aika isokin vaikutus siihen, mikä lapsiperheköyhyyden tilanne viime kauden osalta pääsi olemaan? Kun taas verrataan tähän hallituskauteen, niin tässä on vain yksi kriisi. Se on hallituskriisi: hallitus omilla päätöksillään aiheuttaa 17 000:n alle 18-vuotiaan lapsen ja nuoren joutumisen köyhyysrajan alapuolelle — siis hallitus omilla päätöksillään aiheuttaa. Tämä nyt ihan tälleen tarkennuksena ja muistutuksena taas jälleen kerran teille sinne, arvoisat hallituksen edustajat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

18.57 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus leikkaa sosiaali- ja terveyspalveluiden kasvu-urasta tämän vaalikauden aikana 1,4 miljardia euroa — siis 1,4 miljardia euroa, vaikka jo tällä hetkellä kaikki hyvinvointialueet ovat rajusti alijäämäisiä. Soten rahoitusmallia on syytely. Tuskin se toki täydellinen onkaan. Toisaalta keneltäkään ei ole löytynyt parempaa mallia — onhan soten rahoitusmalli sama kuin Sipilän kaudella pitkään keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten yhdessä eteenpäin viemä malli.

Mutta miksi rahoitus ei riitä? Siksi, että rahoitusmallia tehdessä ei pystytty ottamaan huomioon meidät kaikki yllättänyttä koronapandemiaa ja siitä kertynyttä hoitovelkaa. Kukaan ei osannut ennustaa Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan ja siitä johtuvaa inflaatiota. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollossa on korotettu ennakoitua enemmän palkkoja, vuokrakustannukset ovat nousseet, samoin kuin lisääntyneet ostopalvelut ja niiden hintataso.

Arvoisa puhemies! Ohitimme viimeisen hetken sote-uudistuksen valmistumisen suhteen jo useita vuosia sitten. Suomi ikääntyy vauhdikkaasti ja ikääntyy myös eri tavoin eri puolilla Suomea. Rahoituksen riittämättömyyteen on herätty nyt, kun se on siirtynyt valtiolle. Meillä ikääntyvässä Itä-Suomessa rahoituksen riittämättömyys tarkoitti koko ajan sitä, että aina vuoden lopussa kuntaan tullut soten lasku oli vain pakko kuitata velalla ja en-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

nakoida tulevaa, kasvavaa laskua koulutuksesta leikkaamalla tai nostamalla kuntaveroprosenttia, ja sen voi tarkistaa hyvin ikääntyneistä kunnista, millä tolalla siellä kuntaveroprosentit tällä hetkellä ovat.

Arvoisa puhemies ja arvoisat hallituspuolueiden kansanedustajat! Mikäli sotessa on jotakin vikaa, sen voi korjata. Sen sijaan olette siis edelleen leikkaamassa palveluista. Sote-rahoituksen leikkaus tarkoittaa matkojen pitenemistä terveys- ja hyvinvointikeskuksiin sekä väheneviä neuvoloita ja vanhusten palveluita. Tässä salissa leikkauksen kritisoimista kutsutaan populismiksi. En pysty ymmärtämään, miten lähipalveluiden puolustaminen on populismia.

Arvoisa puhemies! Kuinka sitten hallitus leikkaa? Vastauksena on tehostaminen ja keskittäminen. Tärkein aivan hallitusohjelmaan asti kirjattu tapa säästää on alueiden yhdistäminen, ja kun kaikki hyvinvointialueet ovat alijäämisiä, niin kysymykseni kuuluukin: Mitäs alueita lähdetään yhdistelemään? Luovutaanko Lapista, Kainuusta vai Etelä-Karjalasta, vai mistä lähdetään luopumaan? Hyvin tilastoista tiedämme, että tällainen hallinnon keskittäminen tässä laajuudessa, missä se nyt tapahtuisi, ei välttämättä todellakaan tuo säästöjä. Siinä vaan valinnat ja päätökset karkaavat kauemmaksi.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana Itä-Suomesta. Hallitusohjelmaneuvotteluissa, ihan siellä asti, tuonne ohjelmaan pääsi kirjaus, että tullaan poistamaan keskussairaaloiden erillisrahoitus. Se ei suoraan lukenut siellä hallitusohjelmassa, mutta se tarkoitti sitä, että poistuu Savonlinnan ja Kemin sairaaloiden erillisrahoitus, joka juurikin viime kauden loppupuolella tässä salissa saatiin aivan yksimielisesti päätettyä. Eli silloin täällä salissa perussuomalaiset, kokoomuslaiset, kristillisdemokraatit ja RKP olivat edellisten hallituspuolueiden kanssa aivan samaa mieltä, oli yksimielinen päätös siitä. Jotakin sitten tässä keväällä tapahtui tuolla hallitusohjelmaneuvotteluissa, kun tämä noin 10 miljoonan euron potti häipyi sieltä kokonaisuudesta, ja se piti ihan hallitusohjelmaan asti kirjata, että Savonlinnan ja Kemin sairaaloiden erillisrahoitus häipyi. No, tämä ei tietysti tule yllätyksenä sinänsä, mutta yliopistollisten keskussairaaloiden erillisrahoitus kuitenkin pysyy, eli nämä ovat tällaisia valintoja, joita tehdään — ja hallitus on tehnyt. Ja jos mietitään turvallisuustilannetta, Itä-Suomea, niin ei pitäisi olla kenellekään epäselvää se, että esimerkiksi Savonlinnan sairaalaan todellakin tarvitaan sitä päivystävää mahdollisuutta, koska se on muutenkin koko kaupungille tärkeä elinvoimakysymys. Tässä ajassa, jos missä, pitää tehdä toimia, joilla Itä-Suomi pysyy elinvoimaisena ja asuttuna, ja siellä on oltava myös sote-palvelut kunnossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.03 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä olisi kolmekin isoa asiakokonaisuutta, joita tekisi mieli käsitellä. Mutta, koska on viiden minuutin puheenvuororajoite tässä, niin keskityin nyt yhteen asiaan.

Kuuntelin tässä kansanedustaja ja lääkärikollega Väyrysen puheenvuoron, ja täytyy sanoa, että suhtaudun nyt aika rauhallisesti siihen, että hän osoitti aivan valtavaa intomieltä siitä, että hän erästä virkkeestä sosiaalidemokraattien vaihtoehtobudjetissa löysi puutteita. Voin suoraan sanoa, että tuo kohta on puutteellisesti muotoiltu, ja se, mitä siinä lienee tarkoitettu, tarkoittaa sitä, että nimenomaan erikoistuvassa vaiheessa olevat lääkärit, jotka erikoistuvat joko sairaalaspesialiteetteihin, siis kirurgiaan, gynekologiaan, tai yleislääketieteeseen, käyttäisivät enemmän aikaa perusterveydenhuollossa siinä erikoistumisessa.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Meillähän on tästä vuosien varrella vaihdellut ne säädökset, kuinka pitkä se aika tulee olla siellä perusterveydenhuollossa. Tässä on käytetty käsitteitä, jotka eivät ole täsmällisiä.

Mutta sen verta tuosta innostuin, koska harvoin olen kuullut, että yhtä hieman huonosti muotoiltua virkettä käytetään kokonaisen puolueen, vieläpä ensi vuonna 125 vuotta täyttävän puolueen, terveystoliittisen linjan mustamaalaamiseen ja ikään kuin asiantuntemuksen osoittamiseen, niin on pakko [Ben Zyskowiczin välihuuto] nyt pikkuisen tässä tuota kerrata.

Jo 1903 Forssan puoluekokouksessa SDP esitti tavoitteekseen maksuttoman terveydenhuollon. Meillä oli 20- ja 30-luvuilla erittäin merkittävät sosiaalidemokraattiset terveysvaikutajat, Oskari Reinikainen, joka toimi myöhemmin Lääkintöhallituksen pääjohtajana, ja Hannes Ryömä, joka toimi Lääkintöhallituksen pääjohtajana, ja molemmat toimivat eduskunnassa, Ryömä myös valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajana. Sen jälkeen 50-luvulla [Ben Zyskowiczin välihuuto] rakennettiin keskussairaalaverkosto, joka hyvin pitkälti oli voimakkaiden sosiaalidemokraattisten kunnallis- ja valtiomiesten aikaansaannos. Vuonna 66 saimme sairausvakuutusjärjestelmän tähän maahan, vuonna 72 kansanterveysjärjestelmän. Olemme luoneet tähän maahan työterveyshuollon. Olemme luoneet mielenterveyslain, sairaanhoitopiirit, ja kaikki tämä on ollut pitkäjänteistä työväenliikkeen tekemää työtä, koska heikoimmassa asemassa olevat työläiset ja heidän perheensä ovat aina kärsineet eniten siitä, että heillä ei ole ollut itsellään rahaa maksaa terveydenhuollosta, ja tiedämme, että nämä sosiaaliset erot, jotka edelleen ovat olemassa, ovat aikanaan olleet ihan valtavan suuria.

Tämä ei ole vain Suomelle tyypillinen kansallinen ominaisuus. Katsotaan Ruotsiin, katsotaan Tanskaan. Samalla tavalla julkinen terveydenhuolto siellä on pitkälti työväenliikkeen ja poliittisen vasemmiston aikaansaannos, meillä Suomessa ennen kaikkea vasemmiston ja keskustan yhteistyön aikaansaannos, koska keskusta huolehti erityisesti siitä, että maaseudulle ja syrjäseudulle myös saatiin näitä resursseja. Esimerkiksi kansanterveyslain toteutus alkoi Pohjois- ja Itä-Suomesta ja eteni vasta sitten eteläisempään Suomeen.

Englannin terveydenhuoltoa, julkista terveydenhuoltoa NHS:ää, pidetään kaikkien julkisten terveysjärjestelmien isänä tai äitinä. Kun Lontoon olympialaiset järjestettiin vuonna 2012, siellä oli Wembleyn stadionilla kolmen tunnin mittainen valtava kavalkadi, jossa yhtäkkiä 7 000 tanssijaa pukeutui valkoiseen asuun, ja he tekivät kirjaimet NHS, joka on upealla ilmakuvalla sieltä ylhäältä kuvattuna. On vaikea kuvitella, että Suomessa me rakastaisimme jotain järjestelmää, Kelaa tai sotea, niin paljon, että me samalla tavalla kunnioitaisimme oman maamme julkista terveydenhuoltoa.

Haluan tässä yhteydessä vielä todeta, että käsite ”julkinen terveydenhuolto” tarkoittaa julkisesti rahoitettua terveydenhuoltoa. Siinä tuottaja voi olla julkisesti palkattu, se voi olla yksityinen, se voi olla ammatinharjoittaja, se voi olla kolmannen sektorin. Esimerkiksi Yhdysvaltain 4 000 sairaalasta julkisia on 1 000, kolmannen sektorin sairaaloita 2 000 ja voittoa tavoittelevia yksityisiä on vain 1 000, eli käytännössä vähemmistö kaikista. Nimenomaan julkisesti rahoitettu terveydenhuolto on se, mitä me olemme voimakkaasti ajaneet ja ajamme edelleen. Siihen sopii ammatinharjoittajamalli, ostopalvelu, mutta siihen ei kannata enää Suomessa sotkea sairausvakuutusjärjestelmää ikään kuin kylkiäisenä, koska sairausvakuutusjärjestelmästä aika on käytännössä ajanut ohi. Paljon parempi käyttö sille rahalle, jota siihen on suunniteltu, on hankkia ne palvelut yksityissektorilta ostopalveluna, jolloin asiakasmaksu on samansuuruinen kuin julkisessa palvelussa.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Eli älkää tulko toista kertaa sanomaan, ettei sosiaalidemokraattinen puolue ja työväenliike ole tehnyt todella suurta työtä julkisen terveydenhuollon puolesta. Se on luonut tähän maahan julkisen terveydenhuollon. [Pia Sillanpään välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

19.08 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää] — Kun täällä alkavat näillä sote-asiantuntijoilla kielenkannat pikkuhiljaa irtoamaan, niin en halua tätä omaa vaatimantonta puheenvuoroani tässä millään tuoda näiden mestaripuhujien väliin, ainakaan ikään kuin estääkseni tai viedäkseni heiltä estradia. Mutta kuitenkin muutaman asian haluaisin itsekin todeta.

Tosiaan meillä Suomessahan ollaan saatu viime vuosikymmenet nauttia pohjoismaisesta palvelutasosta, mikä kiteytyy siihen, että varmasti hyvin monella mittarilla myös nämä sote-palvelut meillä ovat maailman parhaat. Mutta samalla tavalla viime vuosikymmeninä olemme ajautuneet tilanteeseen, jossa nyt sitten tähän päivään tultaessa rahoituspohja näille maailman parhaille palveluille on enää korkeintaan hyvää keskieuropalaista tasoa. Tässä mielessä meillä ei ole enää varaa tähän yhtälöön, jossa toisaalta palvelutarve kasvaa kaiken aikaa, laatuvaatimukset paranevat ja perusteltuja tulonsiirtojakin joudutaan tekemään enemmän kuin aiemmin ja toisaalta tosiaan talouden kantokyky ei ole kasvanut enää samaa vauhtia.

Tämän epäyhtälön ratkaisemiseen tietysti pääministeri Orpon hallitus on nyt tarttunut. Haluamme pelastaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan myös tuleville sukupolville. Tässä työssä haluan kyllä toivottaa valtavan suurta onnea ministeri Juusolle ja toisaalta ministeri Grahn-Laasoselle, kun he ovat nyt aivan etulinjassa sitten tätä taistelua suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamisen puolesta käymässä. He ovat todella paljon vartijoina sekä soten uudistamisessa että toisaalta siinä, että samalla, kun uudistuksia tehdään, varsinkin esimerkiksi sosiaaliturvan uudistukset toimivat yhteiskunnassa tavalla, joka luo työllisyyttä, joka luo hyvinvointia. Tiedämme, että työllisyys ja työllistyminen ovat kuitenkin sitä parasta sosiaaliturvaa, ja silloin varmasti myöskin ihmisen niin kyky pitää itsensä fyysisesti huolta kuin myöskin henkinen hyvinvointi lisääntyvät, jolloin sitten voimme kyllä nähdä, että myös kulupuolelle tulee vähemmän paineita, kun työllisyys kehittyy hyvään suuntaan.

Eli tässä mielessä toivotan ministereille menestystä heidän tärkeässä tehtävässään. Eduskunta tietysti huomenna pääluokan osalta äänestää, mutta, arvoisa rouva puhemies, uskaltaisin ennakoida, että tässä mietintö menestyy. Toivottavasti ministerit voivat ottaa sen sitten eduskunnan vahvana tukena ja kannatuksena heidän tärkeälle työlleen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Polvinen.

19.11 **Mikko Polvinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kettunen ohjailee keskustelua edustaja Simulan kommentin pohjalta Kainuun tilanteesta virheelliseen suuntaamaan. Edustaja Kettusen kanssa yhteisessä kotikunnassamme Kuhmossa on pitkälle viety Kainuun hyvinvointialueen suunnitelma hyvinvointiaseman rakentamisesta. Kajaaniin rakentuu parhaillaan uudet tilat pelastajien tiloiksi. Toivon, että kun Kainuun hyvinvointialueen tilanteesta viestitään, niin se tosiasia tunnustetaan, että palveluverkko toimitiloineen on yhdessä yli puoluerajojen kainuulaisten kannalta parhaaksi katsottu. Tämän halli-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tuksen aikana juuri Kuhmo tulee saamaan ensimmäisen terveystalouteen liittyvän tilainvestoinnin tässä mittakaavassa vuosikymmeniin. [Pia Sillanpää: Oho!] Tämä on historiallista. Tämä ei ole väärin, eikä tätä hanketta tule väljällä populistisilla heitoilla tässä salissa vaarantaa kainuulaisten parhaaksi. Enemminkin tästä suunnitelmasta tulisi olla kiitollinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

19.12 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kettunen vähän puhui populismista. Hän itse on kuin Timo Soinin perintöprinssi näissä kommentteissaan. Keskusta puolustaa näitä terveysasemia joka paikassa, niin se on puolustanut kyläkouluja ja oppilaitoksia ja kaikkea muutakin, ja silti se on ollut itse ajamassa alas niitä. Kettunen oli itse painamassa nappia täällä viime kaudella, kun tämä sote-uudistus tehtiin, joka meni aivan metsään, niin että kiittäkää itseänne siitä, jos teillä on hankaluuksia saada pidettyä yllä niitä siellä Kainuussa.

Mutta sitten kun te puhutte täällä hoitajapulasta, niin hoitajathan ovat hyvin usein semmoisia, että he ovat menneet sydämestään siihen hommaan, heillä on jonkinlainen hoiva-vietti, he tekevät antaumuksella sitä työtä. Ja se on minun mielestäni vielä semmoinen, että se vähän niin kuin periytyykin se hoitajan homma, että yleensä sairaanhoitajan lapsistakin tulee sairaanhoitajia.

Viime kaudella te määräsitte näille hoitajille pakkorokotuslain täällä. Tämä oli järjettömintä, mitä on voinut täällä eduskuntasalissa tehdä, ja tämän seurauksena Suomesta on kadonnut hoitajia vaikka kuinka paljon, ja minä luulen, että se jatkuu vielä toiseen polveen ja kolmanteenkin polveen tämä sama homma. Tämä oli sellainen asia, joka loukkasi todella syvästi. Te tiesitte silloin, kun tätä lakia säädettiin, että ne koronarokotukset eivät estä tarttumista eikä tartuttamista, ja te määräsitte sen silti, te ajoitte sen läpille täällä, että hoitajia pitää pakkorokottaa. [Pia Sillanpää: Kuka kantaa vastuun?] Heitä lähti vaikka kuinka paljon pois töistä sen jälkeen. Miettikää nyt, mitä te olette itse tehneet. Eivät ne seinät siellä hoida ketään, ne ovat ne hoitajat, jotka siellä seinien sisällä hoitavat niitä asiakkaita. Enää ei vissiin saa puhua potilaista, kun sekin on vissiin kielletty nykypäivänä, mutta he hoitavat niitä asiakkaita siellä. Te olette itse tehneet tämmöisen ison aukon tähän hoitajakenttään. Tämä on aivan käsittämätöntä, ja sitten täällä puhua näistä. En minä tiedä, toivottavasti Kuhmossa löytyy sitten hoitajia vielä. Onneksi sitten oli joitakin semmoisia esimiehiä siellä sairaanhoitopiireissä, että he viisveisasiivat teidän rokotuspakostanne. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

19.15 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainministeriö totesi aiemmin, maaliskuussa 2023 julkisen talouden menojen rakennekartoitusta koskevassa raportissaan seuraavasti: ”Hyvinvointialueiden rahoitusta on käytännössä mahdoton vähentää ilman tehtävien tai velvoitteiden vastaavaa keventämistä, kun otetaan huomioon rahoituksen alkuvaiheen tiukkuus ja kustannuspaineet sekä perustuslakivaliokunnan kannanotot rahoituksen riittävyteen liittyen.” Tiedämme nyt, että hyvinvointialueiden kustannustaso vuonna 2023 tulee olemaan korkeampi kuin aikaisemmin ennakoitussa menojen perusrassassa. Tämä johtuu pääasiassa ennakoimattomista, muutosvaiheeseen osuneista li-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

säkustannuksista, kuten muun muassa koronapandemiasta kertyneestä hoitovelasta sekä Venäjän Ukrainaan kohdistuneesta hyökkäyssodasta käynnistyneestä yleisestä kustannustasojen noususta, tietojärjestelmien muutuskustannuksista, sosiaali- ja terveydenhuollon palkankorotuksista, kohonneista vuokratilakustannuksista sekä ostopalveluiden määrästä ja nousseesta hintatasosta — siis kustannustekijöistä, jotka eivät ole olleet hyvinvointialueiden päätösvallassa tai joita kaikkia ei ole voitu ennakoita mutta joiden seurauksena hyvinvointialueiden alijäämän ennakoidaan nyt olevan jopa miljardi euroa.

Arvoisa rouva puhemies! Tästä huolimatta hallitus on nyt aikeissa vuodesta 2025 alkaen korottaa asiakasmaksuja ja leikkaamassa hyvinvointialueiden rahoitusta 2025—2027 yhteensä 1 400 miljoonalla eurolla. Muuttuneesta ja ennakoimattomasta kustannusten kasvusta huolimatta hallitus ei ole pidentämässä hyvinvointialueille säädettyä alijäämän kahden vuoden kattamisaikaa edes määrääjäksi. Uhkana onkin, että hyvinvointialue joutuisi yhden tilivuoden alijäämän takia niin sanottuun arviointimenettelyyn. Tämä pysäyttäisi hyvinvointialueella tehtävän uudistustyön. Lyhytaikaisena ratkaisuna hyvinvointialueiden päättäjät ovat joutumassa hakemaan säästöjä sote-lähipalveluista. Näin on tapahtumassa ja jo tapahtunutkin myös omalla hyvinvointialueellani Länsi-Uudellamaalla.

Tässä tilanteessa käytännössä kaikki hyvinvointialueet tarvitsisivat hallitukselta joustoa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluissa käynnissä on nyt historiallisen suuren ja vaativan uudistuksen ensimmäiset, joiden aikana hallinnonalat on saatava tekemään tiiviimmin yhteistyötä ja ottamaan käyttöön kaikilla alueilla niin sanotut parhaaksi koetut, parhaat käytännöt. Tänä syksynä valtiiovallan arviointimenettelyyn joutumisen pelossa monilla hyvinvointialueilla on painettu paniikkinappulaa ja tehty säästöpäätöksiä hyvin lyhytnäköisellä tavalla. Monilla hyvinvointialueilla säästöpäätökset näyttävät jo kohdistuvan perustason lähipalveluihin, eli juuri niihin tärkeimpiin palveluihin, joiden vahvistamiseksi koko uudistus alun perin tehtiin. Nyt siis on uhkana lähipalveluiden hallitsematon karsiminen, joka johtaisi siihen, että koko sote-uudistuksen punainen lanka, vahvistaa perustason sote-lähipalveluja ja ehkäistä tällä erikoissairaanhoidon kustannusten jyrkkää kasvua, katkeaisi. Tämä kävisi inhimillisesti sekä taloudellisesti hyvin kalliiksi ja asettaisi pahimmillaan ihmiset eriarvoiseen asemaan asuinpaikkansa perusteella.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustana olemme tehneet vaihtoehtobudjetissamme esityksiä, joissa hyvinvointialueille annettaisiin sekä lisää aikaa toimintojensa kehittämiseen ja taloutensa tasapainottamiseen että lisäresursseja tämän historiallisen mittavan uudistuksen käynnistysvaiheen turvaamiseen. Näin esitämme, jottei alueilla jouduttaisi tekemään lyhytnäköisiä paniikkileikkauksia kaikkien tavallisten suomalaisten arjen sote-lähipalveluista. Toivottavasti hallituspuolueet ymmärtävät näihin esityksiimme tarttua, ja toivottavasti pystymme turvaamaan suomalaisten sote-lähipalvelut. [Mauri Peltokangas: Olisi kannattanut tehdä ehjä kerralla!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

19.20 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa rouva puhemies! Sote-uudistus on ollut massiivinen harjoitus. Siinä mielessä olen edellisen puhujan kanssa eri mieltä, että suurin osa näistä kustannusten nousuista, joita tämä uudistus sai aikaan, on ollut ennakoitavissa. Muun muassa palkkaharmonisointi aiheuttamat kustannukset arvioitiin uudistusta valmistellessa huomattavasti alimittaisiksi, mistä varoiteltiin.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Nyt on sanottu, että hallitus leikkaa hyvinvointialueilta 1,4 miljardia tämän hallituskauden aikana. Hallitushan laittaa joka vuosi käytännössä miljardin lisää rahoitusta hyvinvointialueille, ja kuten tässä salissa moneen kertaan on sanottu, tämä 1,4 miljardia muodostuu siitä 900 miljoonasta, jonka verran VM ja hyvinvointialueet ovat yhdessä arvioineet, että pystyvät toimintaansa tehostamaan: 400 miljoonaa siitä, että valtio vähentää hyvinvointialueiden tehtäviä ja samassa sitten rahoitusta, sekä noin 75 miljoonaa euroa säästöjä. SDP:n ja keskustan vaihtoehtobudjeteissa ei tähän 1,4 miljardin rahoitusvajeeseen ole löydetty ratkaisuja, ja sille on tälle vuodelle haettu lisärahoitusta noin 100 miljoonaa, joka ei hyvinvointialueiden ongelmaa kyllä käytännössä pelasta.

Terveyskeskusverkoston suhteen olen samaa mieltä edustaja Simulan kanssa siitä, että ei kunnissa ja alueilla pidä hirttäytyä terveyskeskusverkostoon. Meilläkin Etelä-Savossa on tehty päätös, että joka kunnassa on sote-piste tai hyvinvointiasema, mutta se voi olla pieni toimistotila palvelutalon yhteydessä, jossa sitten tarvevakioidusti ja palvelutarpeen mukaan järjestetään toiminnat. Nämä tilakustannukset ovat todella iso asia hyvinvointialueille, ja niitä on pakko karsia.

Ja sitten jos katsotaan koko hallitusohjelman vaikutuksia näihin sosiaalituikiin, on totta, että siellä tulee laskennallisesti 17 000 lapsiperheköyhää, mutta nämä laskelmat eivät huomioi sitä suurta työllisyyden lisäystä, jota nämä hallituksen kokonaisuudistukset tuovat. [Aki Lindén: Jos tuovat!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

19.23 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen yhtenä sivuvaikutuksena on se, että peräti kymmenen kunnan valtionosuudet painuvat negatiivisiksi ensi vuonna, eli se tarkoittaa sitä, että nämä kunnat joutuvat maksamaan valtiolle verotuloistaan. Kun nyt katsoo näitä kuntia, joita ovat esimerkiksi Hamina, Kouvola ja Pertunmaa, niin voi helposti ymmärtää, että kysymyksessä ei ole se, että he jotenkin ansaitsisivat aivan mahdollottomasti ja sen takia heidän on syytä sitten valtionosuuksia palauttaa, vaan kyse on aivan jostain muusta.

Keskustan vaihtoehtobudjetissa tämä oli otettu huomioon, ja toivon kyllä todella, että hallitus jatkossa huomioisi tämän ja käynnistäisi tämän valtionosuusuudistuksen mahdollisimman pikaisesti mutta oikeudenmukaisella tavalla. Ja nyt katson ehkä enemmän tänne perussuomalaisen suuntaan ja toivon sitä oikeudenmukaisuutta sitten sieltä, että löytäisitte sen ihmisen itsestänne, joka ymmärtää, että nämä alueet, joissa ikääntymistä tapahtuu ja on ehkä muutenkin vähemmän yritystoimintoja ja asukkaita, tarvitsevat huolenpitoa.

Kuntien omien talouksien suunnittelun osalta varsinkin vuodet 2025—27 tulevat olemaan hyvin haasteelliset. Sinne ajoittuu monenlaisia kompensatioita ja näitä valtionosuusuudistusten jatko-osia. Sen lisäksi tämä indeksileikkaus, jonka hallitus on suunnitellut kunnille, voi vaarantaa hyvinkin erään erittäin tärkeän hallituksen hankkeen, jota olen kyllä tukemassa, eli peruskoulun kuntoonlaiton. Minusta pitää olla tosi rehellinen tämän kokonaisuuden suhteen siinä, mikä vaikuttaa mihinkin, ja kyllä se vaan niin kovasti on, että kun jatkossa 70—80 prosenttia kuntien lakisääteisistä tehtävistä liittyy perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen, silloin se tarkoittaa sitä, että jos peruskoulu halutaan kuntoon, silloin myös kuntien rahoituksen täytyy olla hyvällä tolalla. Se ei auta, jos hankkeistetaan ja sitten sitä kautta kuntien täytyy sitä rahoitusta saada, jos kuntien perusrahoitus on huonolla tolalla.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

19.26 **Ville Väyrynen kok:** Joo, kiitos! Sen verran pitää kollega Lindénin tulikivenkatkuiseen puheenvuoroon vastata, että ei missään nimessä ollut tarkoitus ketään hermostuttaa, mutta en minä tuosta omasta puheenvuorostani nyt ihan tunnistanut julkisen terveydenhuollon vastustamista, en myöskään sosiaalidemokraattisen puolueen syntyperän kiistämistä. Minä vaan olin kyllä sitä mieltä, että teillä oli ihan äärettömän hölmö kirjaus teidän vaihtoehtobudjetissanne. Ja minä olen itse täällä seissyt meidän omien puheenvuoromme takana, kun täällä on valiokunnan puheenjohtaja heilutellut nivaskaa papereita ja sanonut, että täällä pitää tietää, mistä puhuu. Ei teille voi olla yllätys poliitikkona, että jos minä täällä lääkärinä näen jotain aivan epä-älyllistä noin lääketieteellisessä mielessä, mitä te olette sinne kirjanneet, niin totta kai minä siihen tartun. Mutta julkista terveydenhuoltoa minä aina puolustan ja tulen aina puolustamaan, jopa niin, että minä olen siitä saanut jonkun verran moitteita. Että kyllä minä vähän yllätyin tästä palautteestakin, vaikka minä nyt sitten ehkä pikkuisen sitä turvallista tilaa raapaisin, sen jälkeen kun lupasin, etten sitä tee. Mutta kyllä täällä on tosiaan sanottu puolin ja toisin: jos me ollaan oltu kylmiä, julmia ja köyhien kiusaajia, niin minä oletan, että silloin me saadaan vähän liikkumavaraa myös omassa retoriikassa. Mutta niin kuin sanoin, missään nimessä ei ollut tarkoitus ketään henkilökohtaisesti pahastuttaa. Täällä on erittäin maltillisia ja arvostamiani poliitikkoja paikalla. — Kiitos. [Pia Sillanpää: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.28 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia, ja samaa mieltä, että vähän ehkä siinä tunnetasoa nostin, ja joskus on ihan hyvä vetää vähän niin kuin korkealta ja kovaa, sanotaanko näin, mutta minä en enää jatka tästä asiasta.

Toinen asia, mihin halusin puuttua, oli tämä kysymys rokotuksista. Minä tiedän, että nyt on varmaan ihan väärä ajankohta ja huono foorumi käynnistää sitä keskustelua, mutta kuuntelin ihan tarkkaan, että... En tarkoita Mäenpään puheenvuoroa vaan Sillanpään puheenvuoroa siitä, että tärkein tavoitteenne on saada tämä 48 § suositukseksi, mutta mitä tartuntatautilain 48 §:ssä lukee? Se ensimmäinen kappale kuuluu näin: ”Työskentelyyn sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiden asiakas- ja potilastiloissa, joissa hoidetaan lääketieteellisesti arvioituna tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita asiakkaita tai potilaita, saa käyttää vain erityisestä syystä henkilöä, jolla on puutteellinen rokottussuoja.” Tämä on siis se kohta. En nyt lue toiseen kertaan sitä, mutta kyllä tämä on erittäin suuren enemmistön... Silloin kun näistä äänestettiin, niin muun muassa hallituskumppaninne kokoomus oli täällä silloisen hallitusrintaman kanssa samaa mieltä siitä 48 a §:stä, joka ei ole enää voimassa ja joka liittyy koronarokotuksiin. Tämä, jonka äsken siteerasin, on tämä yleinen kohta.

Tiedän muun muassa itse, että HUSissa tehtiin kovasti töitä sen pohjalta, että esimerkiksi ihmiset vapaaehtoisesti ottaisivat influenssarokotuksen. Pääsimme yli 90 prosentin tasoon asti, ja jos joku ei sitä ottanut, niin kyllä kukaan ei lähtenyt HUSista pois sen takia, vaan pystyttiin järjestämään sellaista työtä, jossa hän esimerkiksi ei ole teho-osastolla tai semmoisessa tilanteessa, jota tuolla lailla tarkoitetaan.

Tämähän jatkuu, siis 2 momentti tästä samasta laista sanoo vielä näin: ”Työntekijällä ja työharjoitteluun osallistuvalla opiskelijalla on oltava joko rokotuksen tai sairastetun tau-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

din antama suoja tuhkarokkoa ja vesirokkoa vastaan. Lisäksi edellytetään rokotuksen antama suoja influenssaa vastaan ja imeväisikäisiä hoitavilla hinkuuskää vastaan.” Kyllä nämä on tehty ihmisten, potilaiden, herkässä tilanteessa olevien suojaamiseksi, ja fiksu työnantaja pystyy järjestämään työt niin, että jos joku ei ole valmis eri syistä ottamaan rokotusta, niin hänelle voidaan järjestää kuitenkin siksi ajaksi muuta työtä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Mennään tässä vaiheessa varsinaisilla puheenvuoroilla, kun debattia on käyty jo niin pitkään tämän päaluokan osalta. — Edustaja Kettunen.

19.31 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Kiitoksia, että näistä lähipalveluista käydään asianmukaista keskustelua.

Kiitoksia, edustaja Polvinen, että toitte sen esille, että maakunnassamme, siellä meidän omassa kotimaakunnassamme Kainuussa ja omassa kotikaupungissamme Kuhmossa, perussuomalaiset ajattelevat niin, että lähipalvelut pelastetaan ja rakennetaan se uusi hyvinvointiasema myös sinne Kuhmoon. Tämä kertoo siitä, että maakunnassa perussuomalaiset ajattelevat toisella tavalla ja täällä Suomen eduskunnassa perussuomalaiset ajattelevat toisella tavalla — ajetaan niin sanotusti kaksilla rattailla, ja ne toiset rattaat, ne kylmät rattaat, ovat täällä eduskunnassa, koska kyllä se vaan on niin, että perussuomalaiset linjasivat tänä päivänä terveysasemista, että lähipalveluitten puolustaminen on terveysasemapopulismia. Näin edustaja Simula totesi perussuomalaisten linjan tänä päivänä. Se on se kylmä linja, mutta olen siitä tyytyväinen — ja kiitoksia, edustaja Polvinen — että maakunnassa kuitenkin vielä se lämmin linja, lähipalveluitten turvaaminen, on ykkösasia ja ykkösjuttu.

Mutta, edustaja Mäenpää, nostitte Timo Soinin esille. Otetaanpa ote vuodelta 1999: ”Perussuomalaiset lupaavat kaksi asiaa, jos he pääsevät valtaan: Lapsilisiä korotetaan sata markkaa. Lapsilisien korotus maksaisi 1,3 miljardia markkaa. Se rahoitettaisiin jättämällä suurituloisten tulovero keventämättä ja kohtelemalla optioita kovakätisesti.”

Kunnioitettu rouva puhemies! Kauas on tultu näistä Timo Soinin perussuomalaisten ajoista. Edustaja Mäenpää, viime kaudella te puhuitte alkiolaisen ihmisyysaatteen puolesta. Ne ovat kyllä hävinneet tämän hallituksen toimesta. Toivon, edustaja Mäenpää, että teiltä vielä löytyisi sitä alkiolaista ihmisyysaatetta, hieman tätä perussuomalaisuutta, mitä silloisen SMP:n, Suomen Maaseudun Puolueen, raunioille rakennettiin, mutta nähtävästi näyttää siltä, että nämäkin ovat unohtuneet ja vielä näin joulun alla. Nimittäin: ”Kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista. Se ei meille käy. Pelkästään kehitysavun puollittaminen säästäisi kaksi miljardia, mutta tämä on kohde, josta kokoomus on eri mieltä.” Näin lausui valtiovarainministeri Riikka Purra 16.3., vajaa kuukausi ennen eduskuntavaaleja. Nämä puheet hävisivät vaalikentille, ja tässä me nyt olemme: te selittelemässä, ja me rakentavasti auttamassa, että me voisimme viedä näitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita yhteiskunnassamme rakentavalla otteella eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

19.34 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Muistutan edustaja Kettusta, että teidän vaihtoehtonne oli tyhjä paperi. Te saitte kyllä luottamusta kansalta, mutta te ette uskaltaneet kantaa sitä vastuuta, minkä äänestäjät teille olisivat tarjonneet. Te tarjositte vastauksena äänestäjillenne tyhjää paperia. Te ette olleet valmiina kantamaan vastuuta. Te ette halunneet tulla korjaamaan teidän rakentamaanne hyvinvointialuemallia.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Tässä olen nyt kuunnellut tätä keskustelua sosiaali- ja terveyspalveluista ja erityisesti kiinnittänyt tämän syksyn aikana huomiota siihen, miten keskustan edustajat ovat täällä puhuneet ja puolustaneet sosiaali- ja terveyspalveluita, lähipalveluita niin Kuhmoisissa kuin muuallakin ympäri Suomenmaan. Mutta jos nyt vähän raaputetaan pintaa syvemmältä ja katsotaan, mikä se keskustan vaihtoehto sitten on, niin ensimmäisenä ajatuksena tulee tietenkin mieleen, että hetkonen: Kun keskusta on täällä esittänyt, että lähipalveluista ei pidä leikata ja hyvinvointialueiden alijäämä pitää torjua, niin siellä varmaan vaihtoehdossa sitten onkin sisällä miljardi euroa lisää hyvinvointialueille, jotta hyvinvointialueet eivät joudu sopeuttamaan toimintaa, koska tämä on keskustan mukaan väärä tapa toimia hyvinvointialueilla. Mutta mitä silmäni näkevätkään, edustaja Kettunen? 106 miljoonaa euroa lisää hyvinvointialueille on keskustan vaihtoehto, [Mauri Peltokangas: Ohhoh, ohhoh!] 106 miljoonaa euroa tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden alijäämä on yli miljardi euroa. Eli keskustan oppositiopolitiikan vaihtoehdossakin hyvinvointialueiden alijäämä olisi yhä noin miljarditasolla, mikä pakottaisi hyvinvointialueet sopeuttamaan.

Eli käytännössä, kun katsotaan teidän vaihtoehtoanne, se on lähes sama kuin mitä hallituksen vaihtoehto on. Ymmärrän, että teidän on helppo sieltä huudella, kun te ette tosiaan ole — omasta syystä — kantamassa vastuuta. Mutta jos puolustaa lähipalveluita aivan tosissaan, edustaja Kettunen, niin sitten kannattaa vaihtoehdossakin esittää siihen vielä rahoitus. Eli jos otatte uuden harjoituksen, niin seuraavan vuoden vaihtoehtobudjetissa tämä toivottavasti tulee näkymään.

Sen lisäksi olen kiinnittänyt huomiota siihen, miten te pöyristyitte tänään edustaja Simulan puheenvuorosta. Kyllähän se fakta on, että seinä itsessään ei vielä ketään hoida. Kyllä se vaatii taakseen myös sen lääkärin, sen hoitajan ja sen terveydenhuoltoalan ammattilaisen, jotka auttavat sitä ihmistä, joka apua tarvitsee. Yksikään seinä ei hoida. Minä olen niitä seiniä ollut työelämässä tekemässä ja tiedän, että se seinä itsessään ei ketään hoida. Se vaatii taustalle myös henkilöstön. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Fagerström.

19.37 Noora Fagerström kok: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osuus valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2024 on 16,3 miljardia euroa eli vajaa viidennes valtion talousarviosta. Suurimmat menokohteet ovat eläkkeet, 33 prosenttia, perhe- ja asumiskustannukset sekä toimeentulotuki 29 prosenttia, työttömyysturva 15 prosenttia ja sairausvakuutus 14 prosenttia.

Muutama tärkeä nosto ensi vuoden talousarviosta: Lääkärin vastaanottopalkkioiden Kela-korvauksen korotukseen 65,3 miljoonaa euroa. Lapsiperheiden asemaa vahvistetaan 54 miljoonan euron perhepaketilla. Järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien kautta tehtävän ruoka-aputyön tuen vakinaistamiseen 3 miljoonan euron pysyvä määräraha, joka perustuu hallitusohjelmaan. Turvakotitoiminnan rahoitukseen 26,6 miljoonaa euroa. Säteilyturvakeskukselle ydinenergialain kokonaisuudistuksen valmisteluun sekä pienydinvoimailoiden, SMR, turvalliseen käyttöönottoon valmistautumiseen yhteensä 1,65 miljoonaa euroa. Tämäkin perustuu hallitusohjelmaan. Rintamalisä plus 800 000 euroa. Omistusasuntojen asumistuen lakkauttamisen voimaantuloa lykätään kolmella kuukaudella. Tämän johdosta momentille lisätään 11 miljoonaa euroa.

Arvoisa rouva puhemies! Loppuun haluan vielä kerrata, mitä valtiovarainvaliokunta on mietinnössään todennut. ”Valtiovarainvaliokunta pitää ymmärrettävänä, että osana julki-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

sen talouden sopeuttamista myös etuusmenoja tarkastellaan kriittisesti, sillä ne muodostavat merkittävän osan julkisen talouden kokonaismenoista. Valtiovarainvaliokunta pitää myönteisenä, että hallitus on pyrkinyt toteuttamaan uudistukset ja säästöt niin, että heikoimmassa asemassa olevien tilanne on turvattu. Valtiovarainvaliokunta pitää hyvänä sitä, että hallitus pyrkii kohdistamaan suurimmat vaikutukset niin sanotusti aktiiviväestöön, jolla on mahdollisuuksia vaikuttaa omaan tulonmuodostukseensa ja tulevaisuuteen.” — Kii-tos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

19.39 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Sen verran nyt vielä palaan tähän roko-teasiaan, että hoitajapulahan alkoi pahenemaan vuonna 2018, milloin tämä tartuntatauti-lain 48 § tuli voimaan. Silloin alkoi se hoitajien ahdistelu näillä vuosittaisilla pakolla otet-tavilla influenssarokotteilla, jos halusi työnsä pitää. Vuosien työkokemuksella ei ollut min-käänlaista merkitystä, kun mietittiin näitä työntekijöitten siirtoja osastoilta toisille, missä he nyt sitten olisivat oletettavasti vähemmän vaarallisia potilaille, mitä he eivät toki olleet, vaarallisia, moneenko kymmeneen vuoteen aikaisemminkaan. Muun muassa Ruotsissa ja Norjassa nämä hoitajat eivät ole vaarallisia, vaikka sitä vuosittaista influenssarokotusta ei ole otettuna.

Osa hoitajista koki tämän niin nöyryyttävänä, tämän heidän työkokemuksensa aliarvi-oinnin, ja sen, että heidät voidaan vain siirtää mihin sattuu, että he päättivät lähteä opiske-lemaan toista alaa jo silloin tai vähintäänkin ovat miettineet sitä vuosia. Itselläni on täs-tä kokemusta, että kun päätin kieltäytyä näistä vuosittaisista pakkorokotteista, niin kyllä-hän siitä sai osaksi vaikka minkälaista kohtelua. Aikaisemmin olin näitä influenssaroko-tuksia ottanut, mutta kun tämä pakko tuli voimaan, niin päätin, että nyt riittää ja myös mi-nulle hoitajana kuuluu se itsemääräämisoikeus omaan kehooni, ihan miten olen aina puo-lustanut sitä potilaitten kohdalla viimeiseen asti kaikkien hoitojen ja lääkitysten suhteen.

Nyt se ongelma, mikä tässä tartuntatautilain 48 §:ssä on muun muassa, on se, että eri sai-raanhoitopiirit käyttävät tätä lakia hyvin monella eri tavalla, joissakin tiukemmin ja joissa-kin löysemmin. Myös tänä syksynä olen saanut todella paljon viestejä hoitajilta, jotka edel-leen kärsivät tästä pykälästä. Meillä on niitä esimiehiä, jotka tänä syksynäkin ovat ahdis-telleet niitä hoitajia, että heillä ei ole asiaa töihin ilman näitä rokotuksia, vaikka tästä on se oikeusasiamiehen päätöskin. Se on vuodelta 2018—19.

Eihän tämä näin voi jatkua. Meidän täytyy jotakin tehdä tässä historiallisen hoitajapulan keskellä tälle asialle, että me saisimme jokaisen hoitajan, joka kokee sydämenasiakseen olla hoitaja ja hoitoalalla, pysymään sillä alalla. Tämähän on myös erittäin tärkeä asia niil-le nuorille, jotka ovat hakeutumassa hoitoalalle, että pitääkö heidän tehdä silloin 16-vuoti-aana päätös esimerkiksi lähihoitajaksi hakeutuessaan, että he ovat valmiita 50 vuotta put-keen, joka vuosi, ottamaan tämän influenssarokotuksen, jotta he saavat hoitaa niitä potilai-ta siellä rankassa työssä. Tähän todella pitää olla valmiutta, jos hoitoalalle haluaa tänä päi-vänä, tai sitten me voimme muuttaa tätä samalla lailla suositukseksi, niin kuin se oli aikai-semmin, ja toivoa, että hoitoala alkaa kiinnostaa myös nuoria enemmän siitäkkin syystä. Ja tietenkin siellä pitää korjata muitakin asioita kuin tämä pelkkä rokotepakko.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

19.42 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin edustaja Kettusta muistuttaa siitä, että kun keskusta kuitenkin teki loistavan vaalituloksen, niin kyllä hallitukseen olisi pitänyt lähteä. Tehän saitte liki 20 kansanedustajaa, vai montako niitä nyt oli? [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä tulos!]

Te itse ette halunneet lähteä hallitusneuvotteluissa kantamaan vastuuta tämän maan asioista. [Tuomas Kettunen: Hyvä, että te kannatte nyt vastuun! — Hanna Kosonen: Eritäin hyvä!] Nyt sitten, kun te puhutte täällä näistä ongelmista ja myöskin siitä, että tulee lapsiperheköyhyyttä, niin kun nyt mainitsitte sen rakkaan oppi-isämme Alkion, niin Alkio on sanonut näin: ”Työ on voimakeino, jolla ihminen valloittaa maan, keksii siihen kätketyt loppumattomat, elämää rikastuttavat aarteet, jatkaa luomistyötä ja kehittää itseään aavis-tettuja, mutta muodolleen määräämättömiä päämääriä kohti.” Hän on näin joskus sanonut. Tässä maassa on vaan — niin kuin varmasti edustaja Kettunenkin tietää, minkä hän unoh-taa täällä salissa aina puhuessaan — nyt talous kuralla. On eletty pitkän aikaa liian leveää elämää, ja jollakin lailla tätä pitää yrittää saada uomilleen, ettei valtio velkaantuisi niin pa-hasti, ja sen takia on tehty ratkaisuja, joilla leikataan tukien saajilta. Niiltä ei voi oikein ot-taa, jotka eivät saa niitä tukia. Totta kai ne koskevat, mutta nyt nähtävästi opposition ja kes-kustan edustaja Kettusenkaan mielestä mistään ei saisi leikata eikä ottaa pois. Te kuitenkin tiedätte sen, että jollakin lailla tätä maata pitää yrittää pelastaa, ja se on nimenomaan sitä al-kiolaisuutta, että yritetään järjestää asioita niin, että tulevillakin sukupolvilla olisi täällä elämisen edellytykset.

Toivon nyt, että kun te illalla menette nukkumaan ja pistätte silmät kiinni, niin vakavasti mietitte näitä populistisia heittojanne, mitä te täällä heittelette. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

19.45 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää pal-jon arvostamaani edustaja Mäenpäästä siitä, että siteerasitte Alkiota, ja siitä, että teillä vielä ehkä hieman on sitä alkiolaista ihmisyyssaatetta, ehkä hieman. Mutta, niin kuin edustaja Mäenpää totesi, me kaikki kannamme huolta siitä, että meidän valtiontalous on todella huonossa asemassa. Mutta politiikka on arvovalintoja. Edustaja Mäenpää, minä kysyn: oli-sitteko te edelleen valmis tiputtamaan olutveroa niin, että valtion kassasta vuositasolla hä-viää 25 miljoonaa euroa ja se on pois niiltä vähävaraisilta? [Mauri Peltokangas: Alkoholin verotus kiristyy!] Se on pois sieltä sosiaaliturvasta ja niiltä ihmisiltä, joilla on oikeasti han-kala tilanne. [Mauri Peltokankaan välihuuto] — Ja edustaja Peltokangas, jos nyt kuunteli-sitte hetken, niin tekin voitte oppia jotain uutta.

Nimittäin kun edustaja Bergbom kysyi tätä, että miksi me emme ole vaihtoehtobudjet-tiin laittaneet euroja, kun tosiaan hyvinvointialueet ovat alijäämäisiä. Kainuun hyvinvoin-tialue teki talousarvion, joka hyväksyttiin tänään. Se on 27 miljoonaa euroa alijäämäinen. Kainuun hyvinvointialueen hallitus... Täytyy kiittää viranhaltijoita ja päätöksentekijöitä: 40 miljoonasta karsittiin alijäämä sinne 27 miljoonaan. Mutta kun se kumulatiivinen ali-jäämä tämän vuoden ja ensi vuoden osalta voi olla yli 50 miljoonaa euroa, niin keskusta on esittänyt sitä, että nyt pitäisi antaa hyvinvointialueille aikaa maksaa näitä alijäämiä.

Mutta tässähän tullaan myös siihen arvovalintaan, joka on se kylmä keskittämisen tie pe-russuomalaisten suunnalta: te annatte ukaasin, että mikäli näitä alijäämiä ei saada nopeasti katettua, [Miko Bergbomin välihuuto] niin te tulette ajamaan hyvinvointialueita yhteen. Teillä on mahdollisuus tarttua tähän tilaisuuteen. Me esitämme myös sitä, että ottaisitte op-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

positiopoalueet yhdessä matkaan rakentamaan hyvinvointialueista ja terveyspalveluista vielä parempaa. Mutta tämä ei teille käy. Te ajatte kylmästi alueita yhteen, keskittäte palveluita, ja tässä maaseudun ihmiset ovat hyvin tukalassa tilanteessa.

Vielä toinen asia, mistä myös tulisi säästöjä: me esitämme myös sitä, että kustannusvertailtavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveyspalveluitten matkakustannusten korvaukset, se 300 miljoonaa euroa, Kansaneläkelaitoksen suunnalta osoitettaisiin hyvinvointialueitten suuntaan. Varmasti löytyisi vielä lisää säästöjä.

Mutta, edustaja Mäenpää, nukun ensi yöni paljon paremmin, koska tiedän, että maakunnissa kyllä perussuomalaiset ajavat lähipalveluita, ovat niiden puolella. Mutta täällä kylmä keskittämisen tuuli puhaltaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.48 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt vielä yksi puheenvuoro tässä, ja valitan etukäteen sitä, että tässä nyt on numeroita, ja meillä ei ole täällä yleensä tapana käyttää mitään havaintovälineitä, joten niitä joutuu suullisesti tässä esittämään. Käydään ihan lyhyesti läpi tämä ensi vuoden ja tavallaan myös tämän vuoden sote-rahoitusbudjetti.

Nythan tämän vuoden, 2023, määräraha hyvinvointialueille oli 20,6 miljardia euroa täällä talousarviossa. Minusta valiokunnan jäsen ja jaoston puheenjohtaja Reijonen esitti tämän oikein hyvin. Hän totesi, että 1,9 miljardia rahoitettiin joulukuussa 2022, eli nämä täytyy laskea yhteen, jolloin meillä on siis ollut käytännössä 22,5 miljardia. Ja nyt ensi vuoden budjettiin on merkitty 24,6 miljardia, mutta siellä on 550 miljoonaa sellaista rahaa, joka on tarkoitettu tälle vuodelle, 2023. Se kirjataan kirjanpitoon vuodelle 2023, eli se on valtaosa siitä 700 miljoonasta, jonka todettiin olevan tarpeen tälle vuodelle lisärahoitukseksi sen takia, että se vuoden 2022 pohja niin sanotusti kuntien aikana, kun kunnat vastasivat sote-palveluista, oli etukäteen epävarma, koska budjettihan oli tehty olosuhteissa, joissa vuosi 2022 ei ollut vielä päättynyt, ja se perustui sitten talousarvioihin, jotka olivat selvästi alimitoitettuja. Eli sieltä ensi vuoden 24,6 miljardista siirtyy sitten 550 miljoonaa tämän vuoden kirjanpitoon, jolloin todelliseksi kasvuksi jää, aivan niin kuin täällä on todettu, noin miljardi. Tulee se sitten olemaan 900 miljoonaa tai miljardi, niin se on se kasvu, mikä on siis vuosien 2023 ja 2024 välillä. Se on minusta ihan riittävä summa kattamaan kustannustason nousun.

Mutta nyt se ongelmahan ei ole siinä, vaan se ongelma on tänä vuonna syntyneessä alijäämässä, joka johtuu siitä — syistä, jotka täällä on kerrottu — että kustannustason muutos on ollut nimenomaan niissä palveluissa, ei tämän sote-uudistuksen takia vaan niissä palveluissa, kun ihmisiä hoidetaan: on henkilökunnan palkat, ostopalvelut ja kaikki nämä syyt. Se todellinen kustannustason nousu on ollut about noin kahdeksan prosentin luokkaa, ja se rahoitus, joka tälle vuodelle tuli, ei ollut niin suuri. Ja tämä on nyt se noin miljardin — tai välillä sanotaan, että 1,2 miljardin — alijäämä, ja se ei tule ensi vuonna katettua, mutta vuonna 2025 jälkikäteiskorjauksella se itse asiassa tulee. Ongelma on nyt itse asiassa tämä rahoituksen hitaus, eli jos me saisimmekin sen vuoden 2025 jälkikäteiskorjauksen nyt tänä vuonna tai vaikka puolet siitä, niin meillä ei olisi näitä ongelmia, jotka meillä on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

19.51 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä tuosta, kun edustaja Kettunen mainitsi täällä aikaisemmin Soinin puheet ja lapsilisän korottamisen, niin nythän me korotimme niitä. Siinä mielessä tuo oli ihan hyvä muistutus, että tämä on ollut pitkän linjan tavoite.

Sitten te mainitsitte siitä, että olutveroa me kevennämme. Oletteko te yhtään ikinä mietineet, mikä siinä saattaisi olla taustalla, että sitä olutveroa kevennetään. [Tuomas Kettunen: Kertokaa!] No olisiko siinä semmoinen mahdollisuus, että nämä panimot pystyisivät toimimaan täällä Suomessa jatkossakin, etteivät meille tule ulkomailta ne oluet tänne kauppoihin tai etteivät Euroopan viinit vie sitä tilaa tämän nauttimiselta? Sitten vielä meillä on niitä pienpanimoita. Luulen, että siellä Kainuunkin aroilla saattaa jossakin olla semmoisia pienpanimoita, jotka ovat tästä varmaan ihan mielissäsä. Ehkä te olette lähettänyt jopa joulukortinkin niihin. Siinä mielessä tuo on aika pöyristyttävää puhetta, että te täällä sitten vastustatte näiden pienpanimoiden saamaa pientä verohelpotusta. [Aki Lindén: Niillä onkin alhaisempi veroaste! Pienpanimoilla on jo alhaisempi veroprosentti!] — Niin, entäs nämä isot panimot täällä sitten? Haluatko, että ne toimivat jatkossakin täällä, vai tuodaanko tänne jostakin tuolta Lidlin kautta sitten myytävää, jotakin saksalaista olutta?

Ehkä tämä nyt oli tässä, tämä minun asiani. Kettuselle varmaan, vähän niin kuin se Alkio sanoi, elämä on niin kuin tikapuut, että mitä korkeammalle kiipeää, sitä kauemmas etäännyy se alapää. Tämän vielä halusin muistuttaa, nyt kun te olette tänne kaupunkiin tulleet. [Naurua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

19.54 **Joakim Vigelius ps:** Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä muistuttaa edustaja Kettusta siitä, että jos te keskustassa todella olisitte halunneet parempaa sotea ja rakentaa sitä aidosti parempaa sotea, niin oikea paikka olisi ollut lähteä hallitukseen ja palauttaa hallitustunnustelijalle jotain muutakin kuin se tyhjä paperi. Mutta tähän päätitte mennä suoraan vasemmiston kanssa oppositioon, heti oltuane vasemmiston kanssa hallituksessa. Haluan kuitenkin muistuttaa, että te saitte kevään vaaleissa käsittääkseni 23 edustajaa, 350 000 ääntä suomalaisilta [Mauri Peltokangas: Kyllä!] Se on aika kova mandaatti, se on kaksi ja puoli kertaa korkeampi kuin RKP:llä tai KD:llä. Se on myös korkeampi kuin vasemmistoliitolla ja vihreillä nykyisessä eduskunnassa, saati edellisessä hallituksessa. Eli teillä olisi kyllä mandaattia toimia, teillä olisi mandaattia rakentaa sitä parempaa sotea tänäkin hallituskautena. Te sopisitte oikein hyvin tukemaan tätä hallitusta yhtenä hallituspuolueena. Sen sijaan te huutelette oppositiosta esityksiänne, kuinka te korjaisitte soten, vaikka teillä ei edes ollut hallitustunnusteluissa valmiutta lähteä korjaamaan sitä sotea. Ja kuten edustaja Bergbom tässä vieressä toi esille, ei teillä ole valmiutta korjata sotea edes nyt siinä vaihtoehtobudjetissanne, jonka te teette oppositiossa, siis leikkibudjetissanne. Te ette edes leikin tasolla ole valmiita korjaamaan sitä sotea, jonka te olette itse rikkoneet. Tämä on mielikuvituspolitiikkaa, keskusta. [Miko Bergbom: Sinne mennään, missä kaverit on!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

19.55 **Mauri Peltokangas ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Olen tässä kuunnellut mielenkiinnolla tätä sote-keskustelua, ja tässä kohtaa täytyy tietenkin ottaa koppi arvostamani edustaja Kettusen opettavaisesta sävystä puheessaan, jonka hän toi tuossa edellisessä pu-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

heenvuorossa esiin, kun täältä kommentoin sivuhuutona, mikä kuuluu tähän eduskunnan työskentelyyn asiallisella tavalla toimittuna. Taisin kuitata, että keskustalla oli tyhjä paperi, mihin hän sitten sanoi, että ”jos Peltokangas kuuntelisi, niin voisi oppia jotain”.

Kyllä, edustaja Kettunen, opin puheestanne sen, että heititte alkiolaisuuden vaalituloksen jälkeen, sen koko nipun sitä kaunista liturgiaa, laajassa kaareissa kainuulaiseen koskeen, jota pitkin se sitten ajelehtii, ja paperi, se selluloosa, hienoin mikä Suomen puustosta tehdään, mätänee tällä hetkellä jossain ojanpenkalla.

Te piut paut välititte aikaisemmista lupauksistanne äänestäjille. Te kävitte kyllä rankkaa vaalityötä, saitte noin 350 000 suomalaista uskomaan teidän kevyisiin lupauksiinne, ja kun tuli se paikka, että teille annettiin mahdollisuus lähteä tähän hallitukseen neuvottelujen kautta tuomaan sitä omaa näkemystäne suomalaisten hyvinvointia ja varsinkin sitä maaseudun hyvinvointia rakentamaan, te pyyhkäisitte märällä rätillä niin maataloustuottajaa kuin kaikkia niitä työntekijöitä, jotka siellä maaseudulla asuvat, ihan kaikkia päin naamaa. Se oli teidän kunnianosoituksenne 350 000 ihmiselle, jotka luottivat siihen, mitä te vaaleissa lupasitte, jotka luottivat niihin voimakaskantoisiin ääniin: ”Keskusta on ollut aina vastuunkantajapuolue.” Vaan mitä me näemme? Tänä päivänä te olette kävelemässä vasemmiston kanssa sinne samaan avantoon kuin edellisessä hallituksessa. Tarttuiko teihin joku muu kuin alkiolainen, ehkä hieman punaisempi taistolainen aate, koska nyt olette menossa siihen samaan avantoon oppositiossa?

Edustaja Kettunen on unohtanut ohrantuottajat, vehnäntuottajat, rukiintuottajat, koska te haluatte torpata kaikkien pienpanimoiden, suomalaisten pienpanimoiden, jotka työllistävät ja tekevät ahkerana tuolla töitä, tuottoisan bisneksen. Te himoverottaisitte vasemmiston kanssa lisää, ja te tekisitte kaiken saman, mitä teitte viime hallituksessa vasemmiston kanssa. Teidän mallillanne mennään sotessa. Te ajoitte sen seinään. Me yritämme nyt korjata sitä parhaalla mahdollisella tavalla.

Korostan vielä Suomen kansalle: keskusta oli tyhjä paperi, keskusta on yhä tyhjä paperi, koska sitä saa, mitä tilaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Sitten selitykset!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

19.58 **Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä aivan herkistyy, kun kuuntelee näitä sydänjuuria myöten sieltä jostain pohjilta tulevia, sävyisiä kertomuksia keskustan tyhjästä papereista. Ei unohdeta muutamia satojatuhansia, jotka eivät äänestäneet meitä niin kuin olivat tottuneet ehkä joskus äänestämään, ja se kuuluu demokratiaan, että haetaan vähän vauhtia oppositiosta. Keskusta on ollut 20 vuoden sisään 16 vuotta hallituksessa, ja en tietysti tiedä, minkälainen demokratiakäsitys perussuomalaisilla on, mutta minulla on semmoinen demokratiakäsitys, että siinä vähän vaihdellaan hallituksen ja opposition välillä. [Juha Mäenpää: Vauhti taitaa tyssätä nyt siellä!]

Haluaisin vielä viitata edelliseen, Lindénin puheenvuoroon tästä jälkikäteiskorjauksesta, tästä sote-uudistuksen miljardista 2025. Sehän on vaan niin, että se raha tulee kunnilta, eli miljardi, ja niin kuin aikaisemmassakin puheenvuorossa sanoin sen huoleni perusopetuksen tilasta, tämäkin raha vaikuttaa sitten siihen, kuinka kunnilla on varaa sitä peruskoulua laittaa kuntoon, josta täällä ollaan Pisa-tuloksien myötä oltu aika huolissaan puolin ja toisin. Se on meidän kaikkien tärkeä tavoite, että lapset ja nuoret Suomessa opiskelevat ja oppivat vielä paremmin.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Perussuomalaiset ovat sydäntäsykähdyttävän huolissaan myös näistä suomalaisista pienistä panimoista, mutta jos nyt jotakin tästä oluen verotuksesta ymmärrän — aika vähän ymmärrän — niin kyllähän se neljä senttiä oluttölkkien hinnoista pois lähtee myös ulkomaalaisista oluttölkeistä, [Mauri Peltokangas: Alkoholiverotus kiristyy!] eli ihan yhtä paljon te tuette tällä 25 miljoonan lisävelalla sitten ulkomaalaisia panimoita. Jos kuitenkin nyt tässä puhumme STM:n hallinnonalasta, niin alkoholin haitat ovat monen miljardin euron haaste suomalaisessa yhteiskunnassa [Mauri Peltokangas: Oletteko sosiaalidemokraatti Rinteen kanssa samaa mieltä?] ja terveydenhuollossakin niiden suorat kustannukset ovat monia monia satoja miljoonia, lähestyvät miljardia euroa. En tiedä, ovatko perussuomalaiset tästä sitten ollenkaan huolissaan, siitä, miten ihmiset voivat. Tämä itse asiassa on aika lailla alkiolaista aatetta, että mietitään ihmisten hyvinvointia monelta kannalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.02 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! Täällä on käyty värikästä keskustelua, mutta tärkeistä aiheista ja aihealueista. Mutta täytyy nyt edustaja Peltokankaalle todeta, että pienpanimot ovat tärkeää yritystoimintaa, mutta kun elämme tässä maailmanajassa ja katsomme valtiontaloutta, niin te olette valmis olutveron keventämisellä otamaan valtion kassasta sen 25 miljoonaa euroa. [Hanna Kosonen: Velaksi!] — Ja vielä velaksi. — Sehän tarkoittaa sen verran, että oluttölkissä kaupan hinnassa se on se neljä senttiä. Neljä senttiä. Mitä muuta tällä rahalla voisi tehdä? [Mauri Peltokankaan välihuuto] Samaan aikaan te olette esimerkiksi liikuntapalveluitten arvonlisäveroa nostamassa myöhemmin tällä vaalikaudella. Onko tämä teidän viestinne arvovalintana, että uimahalleissa, jäähalleissa, kuntosaleilla käynti sitten kallistuu, kun oluen verotusta kevennetään? [Mauri Peltokankaan välihuuto] Tästä voitaisiin käydä paljon isompi keskustelu, mutta se varmasti tämän vaalikauden aikana vielä tulee useampaan otteeseen keskusteluun.

Edustaja Vigeliukselle: Tämä ei ole mikään leikkipaperi. [Mauri Peltokangas: Tyhjä paperi! — Miko Bergbom: Mainostoimiston värittämä tyhjä paperi!] Tämä on keskustan vaihtoehtobudjetti, täydellinen vaihtoehto tälle hallituksen kylmälle keskittämispolitiikalle ja sitten myös talouspolitiikalle.

Ja kun edustaja Peltokangas puhui, että me olemme kevyitä lupauksia luvanneet vaaleissa, saimme asianmukaisen kannatuksen viime vaaleissa, me olemme tähän tyytyväisiä ja olemme oppositiossa sen vuoksi, koska kannatus on se, mitä on. Mutta kun puhuitte meidän kevyistä lupauksistamme, niin kyllä täytyy perussuomalaisten suuntaan katsoa ja kysyä edustaja Peltokankaalta: mihin se polttoaineveron täyspoistaminen hävisi, mihin hävisi sähkön hinnan laskeminen, mihin hävisi se, että pidetään maataloudesta huolta? Nämä ovat niitä keskusteluita, mitä tämän talousarviokeskustelun aikana on käyty.

Puhemies! Täytyy sanoa sen verran, että hallituksessa on useampi puolue, te teette kompromisseja, mutta täytyy vielä kertaalleen ihmetellä sitä, että hallituksessa on yksi äännetön yhtiökumppani ja se on kristillisdemokraatit. He eivät ole tälläkään hetkellä käymässä näitä keskusteluja. Varmaan se johtuu siitä häpeästä, mikä on syntynyt siitä, että he hyväksyivät tämän niin sanotun kaljaveron alentamisen, ja nyt he eivät käy tätä keskustelua tällä hetkellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

20.05 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Täällä on kyllä kieltämättä käyty mielenkiintoista keskustelua viimeisen tunnin aikana lähipalveluista ja monesta muustakin asiasta. Täytyy palata kyllä tuohon lähipalveluasiaan ja ennen kaikkea siihen keskustan intoon ja haluun suojella niitä lähipalveluita ja niitä seiniä, jotka siellä maakunnissa ovat.

Minäkin olen itse pienestä kunnasta, ja sydämenasia on se, että oma terveyskeskus säilyy, niin kuin varmasti kaikilla on. Mutta jos keskusta aidosti olisi tässäkin asiassa ajatellut niitä pieniä kuntia, niin se ei olisi ikinä — korostan, ei ikinä — tehnyt tällaista alueuudistusta, joka nyt tehtiin, jossa päätösvalta pienistä terveyskeskuksista siirrettiin keskuskäupunkeihin. [Mauri Peltokangas: Juuri näin!] Niillä ei ole mitään omaa päätäntävaltaa enää. Minusta on naiivia puhua siitä, että sitten lähdetään puolustamaan sen jälkeen, kun tehdään itse tämmöinen uudistus.

Senkin ymmärrän, kun olen 20 vuotta tehnyt valtionhallinnossa uudistuksia, että joka uudistuksesta löytyy jotakin hyvää. Mutta tämä sote-uudistus on ainut, mistä ei todellakaan löydy mitään hyvää. Kysyy sitä asiakkailta, henkilökunnalta tai mistä tahansa muualta, niin ei mitään hyvää. — Ei kun, hetkinen, puhuin kyllä muunneltua totuutta. Nimittäin kyllä itse asiassa sen hallintoportaan johtajat ovat kiitelleet tuplapalkkojansa tässä, että jotain hyvääkin löytyy. Pahoittelen virhettä.

Ymmärrän kyllä, että keskusta ei halunnut lähteä korjaamaan tätä uudistusta, koska ei hän tällaista voi korjata. Te olette luoneet semmoisen hirviön, että tätä ei voi korjata. Ja se on ymmärrettävää, että etukäteen olette jo päättäneet, että menette oppositioon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

20.06 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Kettusen erinomainen puheenvuoro kirvoitti vielä minut takaisin tähän paikalle, koska tähän sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluu todella vahvasti ennalta ehkäisevä terveydenhuolto, ja mitäpä sillä kaljaveron alentamisella 25 miljoonalla saataisiin muun muassa liikuntapalveluissa aikaiseksi? Aivan valtavasti asioita.

Nyhtän nähdään jo, että aika lailla rahoitus tulee tippumaan. Nyt ensi vuonna pysytään suunnilleen samalla tasolla, mutta jos otetaan yhteensä pyöräteiden ja kävelyteiden leikkaukset, mitä teette, kun sieltä lähtee enemmän, niin jo tippuu rahoitus, mutta tulevina vuosina rahoitus tippuu tosi dramaattisesti. Jos tämä 25 miljoonaa olisi siirretty vaikka sinne liikunnan tukemiseen, me oltaisiin saatu lapsia ja nuoria liikkeelle, urheiluseuratoimintaan todella paljon toimintaa lisää, ja vanhustenkin liikuttamiseen myös, jos olisi se koko raha laitettu suoraan vaikka urheiluseuratoimintaan. Työikäiset liikkuvat aika lailla yrityspalveluissa. Näen, että tämä on arvovalinta. Te halusitte alentaa kaljan verotusta. Me olisimme todella laittaneet aivan eri paikkaan. 25 miljoonalle löytyy niin monta eri kohdetta näistä leikkaustalkoista, mitä tässä nyt valitettavasti joudutaan tekemään.

Sitten tulevaisuudessa on tulossa vielä liikuntapalveluiden ja kulttuuripalveluiden ja jopa kirjojen arvonnalisäveron nosto, ja sekin liittyy tähän STM:n hallinnonalaan niin, että myös työikäisillä tulee olemaan isompi kynnyks lähteä liikuntapalveluihin, koska ne liikuntapalvelut kallistuvat. Ja taas saamme hyvinvointialueille lisää palvelun tarvitsijoita, ja se ei ole tässä kohtaa ihan hirveän hyvä asia, koska sitten taas kulut nousevat. Ne ovat kuitenkin lakisääteisiä tehtäviä, tällä hetkellä, ellette sitten tee valintoja, että tietyt ihmiset hoidetaan ja tietyt ihmisiä ei hoideta — se tietysti jossain vaiheessa voi tulla vastaan. Jos hyvinvointialueiden rahoitusta ei korjata ja anneta niille todella työrauhaa, niin eivät siellä

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

palvelut parane vaan heikkenevät, ja silloin jo henkilökunta joutuu tekemään niitä valintoja, ketä hoidetaan ja ketä ei.

Mieluummin laittaisin todellakin rahat siihen, että ennalta hoidetaan ihmisiä ja annetaan heille mahdollisuus liikuntapalveluihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

20.09 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa herra puhemies! Tuo edustaja Kettunen kettuillessaan tuolle edustaja Peltokankaalle sanoi, että mihin katosi se polttoaineveron poistaminen. Mielestäni, edustaja Kettunen, ei pitäisi olla semmoista käsitystä teilläkään, että me olemme polttoaineveroa olleet poistamassa. [Mauri Peltokangas: Nuorelle miehelle sattuu vahinkoja!] — Jaksuhali. [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä. — Vai jatkaako edustaja Mäenpää vielä puheenvuoroa?

Jatkaa se vielä. [Naurua]

Edustaja Kettunen viittasi täällä, että me ollaan luvattu poistaa polttoainevero. Se ei pidä paikkaansa. Se oli keskusta, joka lupasi poistaa diesilveron, mutta siinä ei ollut mitään järkeä, koska se olisi käytännössä nostanut polttoaineen hintoja. Te vaahtositte siitä. Sen sijaan keskusta esitteli tämmöisen vaikean lain kuin lain jakeluelvoitteesta elikkä biokomponentin lisäämisestä. Se taisi olla Pekkarinen, joka sen runnoi läpi joskus aikanaan, ja tämän jälkeen keskustajohtoisesti sitä on nostettu niin, että jakeluelvoite, elikkä biokomponentin lisääminen, olisi ensi vuoden alusta nostanut polttoaineen hintaa noin 23 senttiä per litra plus alvi elikkä noin 28 senttiä per litra. Ja kun sen verran meitä tuo Alkio kiusaa vielä tuolla takaraivossa, että älä unohda köyhän asiaa, niin erityisesti niitä köyhiä huomioiden me sitten päätimme, että me poistamme sen teidän hallituksenne ajaman jakeluelvoitteen kasvattamisen. Että nyt Kettunenkin voi kotiin mennessään jouluna sitten vielä tankata tätä nykyisen hintaista polttoainetta, ja kun te tulette sieltä lomalta, niin te voitte silloinkin samanhintaista polttoainetta tankata, [Tuomas Kettusen välihuuto] koska me olemme hoitaneet pois sen jakeluelvoitteen tuoman hinnankorotuksen polttoaineesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Lindén, olkaa hyvä.

20.12 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Ehkä tähän loppuun vielä ihan lyhyesti sote-uudistuksesta, koska se on kuitenkin noussut niin monta kertaa täällä esille. Nyt täytyy oikeasti muistaa, että sote-uudistuksen lähtölaukaus tuli silloisen ministeri Risikon ehdotuksesta 29.8.2008, jolloin hän esitti sellaista mallia, että Suomessa vaativat palvelut eli käytännössä erikoissairaanhoido ja vaativat sosiaalipalvelut järjestettäisiin viidellä suurella alueella, ja sitten meillä olisi sote-alueita, joka tarkoitti käytännössä noin 50 000:n väestöpohjalla olevia joko kuntia tai sitten pienempien kuntien yhteenliittymiä, jotka vastaisivat peruspalveluista.

Tätähän sittemmin Kataisen hallitus lähti toteuttamaan. Siinä oli monia vaiheita. Vuonna 2013 oli niin sanottu Orpon malli, jossa sitten lähdettiin siitä, että pitäisi myös esimerkiksi 20 000—50 000:n asukkaan kunnilla olla omat erityispiirteet, ja se rupesi menemään

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kovin monimutkaiseksi, kunnes sitten silloinen oppositiojohtaja Sipilä lähti pelastamaan tätä tilannetta keväällä 2014. Sipilä kutsui kaikki puolueet sitten koolle, ja silloin puolueet yksimielisesti, kaikki eduskuntapuolueet, päätyivät viiden malliin Suomessa. No mihinkä se viiden malli sitten kaatui? Eli se, että meillä olisi ollut tämmöiset miljoonapiirit ja Etelä-Suomessa kahden miljoonan väestöpohja, kaatui käytännössä siihen, että se olisi ollut kuntapohjainen järjestelmä, ja meidän perustuslakivaliokuntamme päätyi siihen, että ei voida tehdä sellaista järjestelmää, jossa raha tulee ikään kuin pakkoverottamalla kuntia, mutta rahasta ja sen käytöstä ja sen kokonaisuudesta päättää muu hallinnollinen elin kuin se kunta itse.

Sitä sitten vielä Stubbin ollessa pääministeri hetken siinä Kataisen jälkeen yritettiin pelastaa semmoisella kahdenkymmenen mallilla — no siitäkään ei sitten tullut mitään.

Sitten meille tuli Sipilän hallitus. Sipilän hallituksen aikana sitä kuvaa kaikkein parhaiten kokoomuksen silloinen puheenjohtaja Alexander Stubb kirjassaan Alex — sivunumeroa en muista — mutta hän oikein kertoo siinä, miten kokoomuksen sisällä riemuuttiin siitä, että nyt saadaan rahaa pois kunnilta, mutta se olisi annettu markkinoille ja markkinoiden kautta sitten, valinnanvapauden kautta, olisi käytetty julkista rahaa. No sitten tuli myöhempiä vaiheita, ja sitten saatiin vihdoinkin tämä asia kasaan.

Mutta minä haluaisin vain todeta, että kaikki puolueet Suomessa ovat olleet sitä mieltä, että 300 kuntaan perustuva sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusmalli ei ole toimiva. Sellaista ei ole missään muualla maailmassa. Itse aikanaan 20 vuotta sairaanhoitopiirin johtajana toimiessani jouduin usein tilanteeseen, jossa menin pieneen kuntaan kertomaan, miksi terveysmenot ovat esimerkiksi kohonneet, ja siinä jouduttiin keskustelemaan yksittäisistä potilaista, mitä heidän hoitonsa maksaa, ja silloin häpesin sitä tilannetta, sillä missään sivistysvaltiossa ei niin pitäisi olla. Eli itse asiassa perusasioista olemme olleet täällä yhtä mieltä, vaikka sitten monistakin yksityiskohdista eri mieltä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.15 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Edustaja Lindén käytti niin hyvän puheenvuoron ja pisti tämän asian niin sanotusti pakettiin, että ei voi muuta kuin kiittää tästä vuodesta, kiittää ja toivottaa hyvää, rauhallista ja siunattua joulua eduskunnan puhemiehelle, kollegoille, oppositiolle ja hallitukselle. Tämä keskustelu on ollut hyvää, tämä on ollut koko vuoden ajan hyvää. Ei muuta kuin kiitoksia ja hyvää joulua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia samoin edustaja Kettuselle.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääloukan käsittely keskeytettiin.

4.2. Pääloukka 26 Sisäministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten esitellään sisäministeriön hallinnonala koskeva pääloukka 26.

Pääloukan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään yksi tunti 30 minuuttia. — Keskustelu aloitetaan edustaja Ronkaisen esittelypuheenvuorolla, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Keskustelu

13.59 **Jari Ronkainen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen siis pääluokkaa 26 koskevan budjettimietinnön hallinto- ja turvallisuusjaoston puheenjohtajana.

Pääloukkaan 26 valiokunta esittää yhteensä noin 2,6 miljardia euroa vuodelle 24. Summa on vajaa 86 miljoonaa enemmän kuin vuonna 23. Valiokunta pitää esitystä merkittävänä panostuksena sisäiseen turvallisuuteen, mikä sisältää myös pysyväisluonteisia määrärahatason korotuksia. Muuttunut turvallisuusympäristö edellyttää sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton viranomaisilta vahvaa suorituskkyä. Panostuksesta huolimatta on tärkeää edelleen jatkaa toiminnan kehittämistä kustannusten kasvun hillitsemiseksi.

Suomen ampumaratojen toiminta turvataan ja määrää nostetaan. [Timo Heinonen: Hyvä!] Turvallisuusviranomaisten pelastus- ja ampumaharjoittelutoiminnan tukeminen vahvistaa kokonaisturvallisuutta. Valiokunta esittää momentille 26.01.50 lisättävän 1 493 000 euroa, joista kohdistetaan avustusta muun muassa Hälvälän, Lappeenrannan ja Ruutikan kaan ampumakeskusten kehittämiseen. Kokonaisuutta on käsitelty myös puolustusministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön pääloukissa. [Timo Heinonen: Historiallinen päätös!]

Poliisitoimelle valiokunta esittää 82,6 miljoonaa enemmän kuin menneenä vuonna. Poliisiin operatiivisissa tehtävissä toimivien määrää nostetaan asteittain 8 000 htv:n tasolle. Poliisiin koulutukseen ja sen kehittämiseen ja lisäämiseen sekä veto- ja pitovoimatekijöihin tulee kiinnittää huomiota.

Nuorisorikollisuus on kasvussa, ja ennalta ehkäisevän toiminnan ollessa tehokkainta siihen myös panostetaan. Näin ollen valiokunta esittää lisäystä 160 000 euroa koulupoliisien palkkaamiseen muiden ennalta ehkäisevien toimien lisäksi. Jengirikollisuuden torjumisessa huomiota tulee kiinnittää myös onnistuneeseen kotouttamiseen.

Poliisiin tulee tulevaisuudessakin kyetä tuottamaan turvaa ja torjumaan rikoksia, ja hallitusohjelma sisältää useita linjauksia, joilla toimintaa voidaan tehostaa. Samoin suojele poliisiin riittävästä resursseista huolehditaan.

Rajavartiolaitoksen toimintaan valiokunta esittää noin 28,6 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Rajavartijamäärää on tavoitteena nostaa 3 100 htv:hen. Valiokunta nostaa esiin laitoksen perusrahoituksessa olevan merkittävän vajeen, ja hallituksen on varauduttava mahdollisiin lisätalousarvioihin turvataksemme rajaturvallisuuden.

Pelastustoimen palveluiden järjestäminen siirtyy hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Keskeistä onkin seurata hyvinvointialueiden kohdistamaa rahoitusta pelastustoimelle, toteutuuko se suunnitellulla tavalla. Valiokunta painottaa, että sisäministeriön ohjauksessa voidaan edistää palveluiden yhdenvertaisuutta, laatua ja kustannustehokkuutta.

Ammattipelastajien ja vapaaehtoisten määrän vaje luo uhkan tehokkaalle pelastustoiminnalle, ja keinoja vajeen korjaamiseen on etsittävä aktiivisesti. Pelastajakoulutukseen kohdennetaan määrärahaa pelastajakoulutuksen lisäämiseen. Valtion talousnäkyvän ollessa tiukka maksimoidaan jo olemassa olevien koulutuspaikkojen teho ja koulutus keskitetään niihin.

Maahanmuuton momentille esitetään noin 102 miljoonaa, joka on noin 37,1 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2023. Valiokunta kannattaa hallituksen tavoitetta lyhentää ja tehostaa lupaprosesseja. Hallitusohjelma sisältää useita toimia, jotka laskevat menoja vuosittain reilulla 60 miljoonalla eurolla. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetyt lisäresurssit varmistavat viraston tehokkaan toiminnan ja samalla varautumisen turvallisuusym-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

päristössä tapahtuviin äkillisiin muutoksiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että sisäisen turvallisuuden toimijoiden resurssit varmistetaan koko kehyskauden ajan.

Arvoisa puhemies! Tässä esittelyni. [Timo Heinonen: Erinomaista työtä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

14.04 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Ensin aluksi haluan kiittää eduskuntaa ja valtiovarainvaliokuntaa sisäministeriön pääluokkaan tehdyistä lisäyksistä, joista meni muun muassa koulupoliisitoiminnalle, hätäkeskuspäivystäjäkoulutukseen, Suomen Meripelastusseuralle investointeihin, ampumaradoille ja Helsingin Pelastuskoulun ruotsinkieliseen pelastajakoulutukseen.

Sisäinen turvallisuus on Suomen yhteiskunnan keskeinen tukipilari. Viimeaikaiset tapahtumat itärajalla ja nuorisoriikollisuuden huolestuttava kehitys maassamme korostavat sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuttohallinnon toimivuuden merkitystä. Tarvittavat suorituskyvyt on turvattava vaikeasta julkisen talouden tilanteesta huolimatta, ja tähän näkyikin vuoden 2024 talousarviossa, jossa todella hallinnon määrärahasosaksi esitetään yhteensä 2,6 miljardia euroa, joka on siis noin 88 miljoonaa enemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa. On selvää, että iso osa tästä rahasta menee palkkatarkistuksiin, mutta toisaalta on tärkeätä myös, että koulutettu ja osaava henkilöstö tulee huomioiduksi. He ovat sisäisen turvallisuuden selkäranka, ja näinpä ollen on tärkeätä ylläpitää henkilöstön veto- ja pitovoimaa, sillä ilman henkilöstöä me emme pysty turvaamaan myöskään sisäistä turvallisuutta.

Hallitusohjelman mukaisesti poliisille ehdotetaan talousarvioon 17,5 miljoonaa euroa lisää. Ajatus on tässäkin nostaa poliisihenkilöstöä, ja tavoitteena on 8 000 poliisihenkilötyövuotta vaalikauden lopussa. Tämä poliisin henkilöstömäärän lisäys todella kohdennetaan operatiiviseen toimintaan. Lisäksi nuorisoriikollisuuden ehkäisyyn ja torjuntaan panostetaan viiden miljoonan euron pysyväisluonteinen lisäys. Tarve tähän ei liene kenellekään epäselvä, jotta välttyisimme niiltä vakavilta ongelmilta, joita muun muassa naapurimaassamme näemme.

Sisäministeriön hallinnonalan kustannukset ovat nousseet viime aikoina merkittävästi, ja erityinen haaste edelleen on ict- ja toimitilakustannuksissa. Näihin on pakko kyetä kiinnittämään jatkossa huomiota, mutta toisaalta on sitten huomioitava sekin, että ilman näitä on hyvin hankala ylläpitää suorituskykyjämme.

Tässä ajassa on äärimmäisen tärkeää huomioida se, että meillä kaikkien viranomaisten... Nyt me on saatu hyvin tämä poliisin resurssitaso turvattua myöskin tälle koko kehyskaudelle, mikä on äärimmäisen tärkeää heidän toimintansa suunnittelemiseksi, mutta samalla tavalla kaikki ovat tässä tärkeässä roolissa, niin suojelupoliisi kuin erityisesti myös Rajavartiolaitos. Ja kun on puhuttu siitä toimintaympäristön muutoksesta varsin pitkään, niin kun se näkyy kaikissa asiakirjoissa, nyt me näemme, mitä se tosiasiallisesti tarkoittaa, ja meidän on pakko siihen myöskin kyetä reagoimaan päättäjinä, jotta tosiasiallisesti tämä turvallisuusympäristön muutos, joka on jos ei pysyvä niin äärimmäisen pitkäaikainen, tulee huomioiduksi myös siinä, että meidän suorituskyvyt todella totta tosiaan säilyvät, on kysymys sitten Rajavartiolaitoksesta tai vaikkapa suojelupoliisista.

Sitten haluan ehkä tässä yhteydessä vielä kertaalleen nostaa esiin tämän pelastajakoulutuksen. Pelastajapulasta on puhuttu monta vuotta. Samaan aikaan huolena on kaikissa viranomaistoiminnoissa se, kuinka me saadaan parhaat ja kyvykkäimmät osaajat näihin tär-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

keisiin tehtäviin. Nyt olemme tehneet sen päätöksen, että niin Helsingin Pelastuskoulussa kuin Kuopion Pelastusopistossa voidaan jatkossa kouluttaa pelastajia. On äärimmäisen tärkeää huomata se, että kumpikaan ei sulje toistaan pois. On täysin selvää se, että Kuopion Pelastusopisto on suvereeni, on infraltansa huikea, mutta kun me tarvitsemme nyt kaikki talkoisiin mukaan kouluttamaan näitä pelastajia, niin ei ole mukava seurata sitä keskustelua, jossa nämä kaksi asetetaan vastakkain ja tuntuu, että se varsinainen tavoite, niiden pelastajien saaminen sinne pelastuslaitoksiin, unohtuu tässä toiminnassa. Itse hyvin iloisena esitän kumpaankin kouluun mahdollisuutta kouluttaa. Se on kuitenkin sitten myöskin yksi osa erityisesti sitä veto- ja pitovoiman tekoa, jolloin meillä voi esimerkiksi Etelä-Suomesta hakeutua lähemmäksi koulutukseen, kuitenkin niin, että Kuopio pystyy kouluttamaan myös. Ihmiset voivat valita, kumpi on tässä kohtaa itselle sopiva koulutuspaikka. Minusta se on suuri onnistuminen ja ilo, että meillä on nyt mahdollisuus kahdessa paikassa kouluttaa tähän meillä nyt jo olemassa olevaan pelastajapulaan pelastajia, ammattilaisia, jotka varmasti, kummasta koulusta hyvänsä valmistuvat, kelpaavat kyllä työhön tämän maan pelastustoimelle.

Arvoisa puhemies! Ihan tähän loppuun vielä totean, että on erityisen tärkeää tällä hetkellä kiinnittää huomiota näihin meidän turvallisuusasioihin, ja siitä emme tässä salissa varmastikaan ole eri mieltä, on sitten kummalla puolella salia hyvänsä istumassa. Varmasti voisi arvioida, että voi tulla vaikeampiakin aikoja, ja silloin tämän salin yhteinen näkemys ja panostukset turvallisuuskysymyksiin tulevat nousemaan arvoon arvaamattomaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoroa haluavat edustajat voivat pyytää sitä nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

14.11 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Mitä tulee maahanmuuttopolitiikkaan, hallitusohjelma ja sitä mukaileva talousarvioesitys ovat todellinen paradigman muutos, mitä tulee kokonaisuuteen. Maahanmuuton tuntuva kiristäminen on koko Suomen etu. Venäjän ja vasallinsa Valko-Venäjän naapureihinsa kohdistamat uudenlaiset, turvapaikanhakijoita välineellistävät tempot ovat osoittaneet meille kaikille, että maahanmuuttopolitiikkamme on ollut osaltaan rikki. Siihen tehdään nyt tarpeellisia muutoksia ripeästi.

Jos me ajattelemme kokonaisuutta, niin on myöskin hyvä todeta se, että maahanmuuttopolitiikan yhdeksi tärkeäksi ohjenuoraksi tulee se, että maahanmuuttajilla tulee myös olla jatkossa enemmän vastuuta itsestään. Tähän ollaan menossa, ja toivon, että kaikki myöskin oppositiossa lähtevät tähän mukaan, koska se on tulevaisuudessa se meidän turvallisuuden tae, että saadaan tämä koko homma toimimaan.

Erityinen kiitos tässä kohtaa ministerille ja virkamiehille sinne rajalle siitä hienosta toiminnasta, mitä siellä on nyt tehty. Raja on nyt uudelleen kiinni, [Puhemies koputtaa] ja olemme nähneet sen, että se kaikki on ollut tarpeellista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

14.13 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäiseen turvallisuuteen panostaminen on varsinkin näinä epävakaina aikoina erittäin tärkeää, ja pidän

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

hyvänä sitä, että hallitus jatkaa viime kaudella aloitettua työtä sisäisen turvallisuuden viranomaisten resurssien parantamiseksi. Varsinkin tämä näkyy poliisin rahoituksen lisääntymisenä. Sitä pidän erittäin hyvänä. Samaan aikaan voi tietenkin perustellusti olla huolissaan rajuista sosiaaliturvaleikkauksista, jotka rapauttavat ennalta ehkäisevää pohjaa ja uhkaavat myöskin luoda meille epävakaita aikoja sisäisen turvallisuuden saralle.

Arvoisa puhemies! Itärajan tilanne on ollut esillä meillä koko syksyn ja on ollut yhteinen huolenaihe. Esitänkin tässä ministerille kysymyksen, kun Rajavartiolaitoksen resursivaje uhkaa kasvaa vuoteen 27 mennessä jopa 25 miljoonaan euroon: voisiko olla niin, että tässä tilanteessa hallitus vielä tarkistaa linjaansa ja pyrkii paikkaamaan [Puhemies koottaa] tämän tärkeän Rajavartiolaitoksen viranomaistoiminnan rahoituksen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

14.14 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ministeri! Itärajan tilanne on todellakin ollut meidän kaikkien suomalaisten mielissä tämän syksyn, ja rajanaapurimme Venäjä testaa toimintakykyämme hybridiopeaatioilla, eivätkä yritykset varmasti jää tähän. Hallinto- ja valtiovarainvaliokunta ovat olleet todellakin huolissaan siitä, että Rajavartiolaitoksen perusrahoituksessa on merkittäviä puutteita ja nykyisen toiminnan jatkaminen näkyy jo operatiivisessa suorituskyvyssä viimeistään vuodesta 2025. Hallitusohjelman mukaan kuitenkin Suomen rajaturvallisuus, Rajavartiolaitoksen riittävät resurssit, kalusto ja teknologia varmistetaan. Ministereiltä haluan varmistaa, että näin on, sillä meidän pitää varautua aivan kaikkeen.

Haluan myös kiittää Orpon hallitusta nopeista toimista rajan sulkemisen suhteen. Kiitos myös Rajavartiolaitoksen henkilöstölle, joka on tehnyt hienoa työtä näinä vaikeina aikoina.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

14.15 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi lämpimät kiitokset ministeriöille ja ministereille ja valiokunnalle tehdystä työstä.

Perusturvallisuus ja sisäturvallisuus ovat vihdoin saaneet niille kuuluvan huomion myös tässä hallituksen kyseessä olevassa talousarvioesityksessä. Tässä muuttuvassa ja hektisessä ajassa, jossa on yhä vaikeampi ennustaa seuraavia tapahtumia, on tärkeää, että meillä säilyy luottamus turvallisuuteen ja viranomaisiin. Onkin hienoa havaita, että turvallisuudesta on hyvin yhtenäinen näkemys valiokunnassa mutta laajemmin myös tässä eduskunnassa. Suomen turvallisuuden kehitys on heikkenemään päin. Ihmisten kokemuksia arjen turvallisuudesta ja oikeusturvasta koetellaan monesta suunnasta, ja tähän meillä ei ole aidosti varaa, kun uhka tulee myös ulkoapäin. Onneksi Suomessa vielä luotetaan viranomaisiin.

Mutta jotta pystymme pitämään kiinni tästä turvallisuudesta, tarkoittaa se määrätietoista työtä sen eteen, myös oikeaa ja riittävää rahoitusta. Toimintaa ei voida suunnitella vuosittain haettavien useiden lisärahoitusten kautta, vaan sen pitää olla hallituskauteen sidottu näkemys ja jatkumo mielellään tästä eteenkinpäin kestäväällä pohjalla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

14.16 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus todellakin ansaitsee kiitoksen siitä, että poliisin rahoitus turvataan ja siihen tulee tämä vuokaus. Nythän sitä on liian pitkään jouduttu lisätalousarviomenettelyllä edellisinä vuosina hoitamaan, ja nyt sisäisen turvallisuuden tilanteenkin johdosta on selvää, että tämä ansaitsee kiitoksen ja on kaiken kaikkiaan positiivinen teko. Samaan hengenvetoon on kuitenkin todettava, että poliisihallinto on käyttänyt epäonnistuneisiin tietojärjestelmähankintoihin useita miljoonia, joilla olisi saatu vuosien varrella useita poliisin virkoja lisää, mutta toivottavasti nyt tähän hallintovaliokuntakin puuttuu, niin saadaan tulevaisuudessa muutosta.

Nostan esille vielä sen, kuinka nämä nyt saatavat noin sata uutta poliisin virkaa jakautuvat maantieteellisesti. On selvää, että rikollisuuden kannalta tietysti tämä pääkaupunkiseutu ja Itä-Uusimaa on se polttopiste, mihin tarvitaan niitä virkoja, mutta maaseudun poliisilaitoksillakin on haasteita saada tutkittua kaikki esille tulleet rikokset ja suoritua tehtäviään, [Puhemies koputtaa] joten toivon, että tätä voidaan myös ohjata siten, että saadaan poliisivirkoja tasapuolisesti koko maahan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.18 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun halutaan rakentaa turvallisempaa tulevaisuutta, niin meidän kaikkien tulisi ehtiä vaikuttamaan jo kauan ennen kuin nuori kulkee ase kädessä tuolla kadulla, ja sen takia kannan huolta siitä, että hallitus tekee lapsiin ja nuoriin, perheisiin kohdistuvia heikennyksiä. Samaan aikaan itse lastensuojelussa juuri näiden erittäinkin raakoja rikoksia tehneiden nuorten kanssa työskennelleenä tiedän, että riittävillä väliintuloilla ja puuttumisella voidaan se suunta siinäkin kohtaa kääntää, usein silloin vain on jo uhri olemassa.

Kysyisin hallitukselta, onko ollut tarkastelussa tai noussut jossain keskusteluun se, mikä muun muassa Ruotsissa käydessämme nousi ja mitä entiset kollegat alalta usein tuovat esiin, että me tarvitsisimme lastensuojeluyksiköiden ja vankiloiden nuoriso-osastojen väliin tietynlaisen välimuodon, mikä olisi riittävän intensiivinen, tehostettu ja riittävällä osaamisella varustettu, josta ei voi hatkata ensimmäisen viikon jälkeen jatkamaan sitä rikoskierrettä. Onko tällaista mallia pohdittu, voisiko sitä kehittää? Ja miten tiedonvaihto, tietojen luovutus, tietynlainen koordinaatio pyritään jatkossa turvaamaan, jotta tämä nuorten väkivaltainen käytös saadaan vähenemään ja loppumaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

14.19 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että tämän hallituksen maahanmuuttovastaisuus yllätti — siitäkin huolimatta, että perussuomalaiset ovat hallituksessa. Siellä istuvat nimittäin myös RKP ja kokoomus, joilta olisin kyllä odottanut enemmän globaalia vastuunkantoa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Maailman pakolaistilannehan on tällä hetkellä historiallisen vakava, ja samaan aikaan hallitus puolittaa Suomen pakolaiskiintiön. [Sanna Antikainen: Hienoa! Se on hienoa!] Se on siis toimi, joka on koordinoitu ja valvotu tapa auttaa varmasti haavoituvimmassa asemassa olevia pakolaisia. Kiintiöpakolaisiksi valitaan muun muassa kidutuksen uhreja, väkivaltaa kokeneita naisia, vammaisia ja lapsiperheitä, ja Suomen vastaanotamista kiintiöpakolaisista vuosittain noin puolet on lapsia. Tämä olisi kerta kaikkiaan kaikkein inhimillisin ja turvallisin tapa sekä näille ihmisille että myös Suomelle kantaa sitä

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

vastuuta myös muiden maiden kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevista. Olen kyllä pettynyt siihen, että hallitus päättää nyt historiallisesti leikata tätä kiintiötä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

14.20 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kohden on myös hyvä kiittää hallitusta hyvistä esityksistä ja erityisesti hallintovaliokunnan puheenjohtajaa ja hallintovaliokuntaa sekä myöskin hallinto- ja turvallisuusjaostoa hyvästä työstä tämän yhteisen sisäisen turvallisuuden hyväksi.

Näinä aikoina tällaisissa asioissa, niin kuin tässä on todettu, todellakin turvallisuus on se, minkä tulee yhdistää tätä salia ja tulee yhdistää sitä myös jatkossa. Äskeisessä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa kannoin myös hieman huolta siitä, miten nämä niin sanotut pehmeät keinot nyt näillä hallituksen toimilla vaikuttavat mahdollisesti sisäiseen turvallisuuteen.

Pelastajakoulutukseen liittyvä kysymys: Sisäministeriön esityksessä oli alun perin neljä ja puoli miljoonaa euroa siihen, ja siitä hieman leikattiin. Kannan huolta ikääntyneistä pelastajista, niin kuin varmasti me kaikki, että saamme riittävän ajoissa riittävästi pelastajia tuonne kentälle. Oliko tähän joku tietty syy, miksi sitä leikattiin, ja olisiko siinä vielä mahdollisuus tulevaisuudessa ottaa [Puhemies koputtaa] niin sanotusti kiinni tätä pelastajakoulutusta? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

14.21 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi valvoo EU:n pisintä rajaa Venäjän kanssa. Se on pitkä maaraja, se on samalla Schengen-ulkoraja, se on samalla Naton ja Venäjän välinen raja, ja sen turvallisuus on meidän kaikkien yhteinen asia. Olemme nähneet, mihin Venäjä pystyy. Se välineellistää turvapaikanhakijoita, ja käynnissä on hybridioperaatio, joka valitettavasti kaikesta päätellen ei ole vielä ohi.

Hallitus on toiminut tässä jämäkästi, ja olemme oppositiosta näitä toimia tukeneet. On erittäin tärkeää, että Suomea ei voi painostaa vaan että rajan turvallisuus taataan. Tässä ei ole kysymys yleisestä maahanmuuttopolitiikasta, saati yleisestä turvapaikkapolitiikasta, vaan se pitää erottaa. Tässä on kysymys painostusyrityksestä, mihin emme voi millään tavalla antaa myöten.

Mutta, rouva ministeri, kysyisin teiltä Rajavartiolaitoksen resursseista: Tämän tilanteen hankskaaminen myös jatkossa vaatii riittäviä voimavaroja, henkilöstöä, osaamista, infrastruktuuria. Aiotteko te pitää kiinni siitä, että tämä uhkaava resurssivaje, jopa 25 miljoonaa euroa vuoteen 27 mennessä, [Puhemies koputtaa] korjataan kevään tulevassa riihessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

14.22 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjä on jatkanut hybridihyökkäystä Suomea vastaan ohjaamalla maahantulijoita Suomen rajalle. Hallitus on tehnyt selkeän valinnan, kun Suomen ja suomalaisten turvallisuus on asetettu poliittisesti muun edelle. Hallitus on tosiaan käyttänyt itärajan sulkemiseksi rajapykälää, joka täällä eduskunnassa viime kaudella säädettiin. Kannustan hallitusta valmistelemaan pikai-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

sesti lisätoimivaltuuksia, jos niille suinkin nähdään tarvetta. Luotan siihen, että poliittista tahtoa tukea niitä täältä eduskunnasta löytyy.

Julkista keskustelua tästä raja-asiasta on käyty siitä näkökulmasta, että Venäjän Suomen-maarajalle ohjaamat henkilöt olisivat turvapaikanhakijoita. Kysynkin ministeriltä: ovatko kaikki kolmannen maan kansalaiset, joita Venäjä on Suomen maarajalle ohjannut, olleet turvapaikanhakijoita, ja jos eivät, ovatko paperit olleet heillä kunnossa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

14.24 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Heti alkuun jaan huolen Rajan resursseista ja uskon ja toivonkin näin, että varmaan ministeriö on tämän keskustelun huomioinut ja ministeri pitää huolta siitä, että Raja saa ne resurssit, mitä tarvitsee.

Keskityn tässä puheenvuorossa nyt Kuopion Pelastusopiston tilanteeseen. Ministeri jo totesikin aika osuvasti, että on kyse myös veto- ja pitovoimasta. Kuopiolla on tosi suuri alueellinen merkitys paitsi Savo-Karjalan myös koko Suomen ja Itä-Suomen elinvoiman kannalta. Se huoli tästä keskustelusta, vaikka se aina välillä varmaan epämurkkaa ministeristä onkin, perustuu siihen, että historia on osoittanut, että silloin jos on niukat varat ja on koulutusta useammassa paikassa, niin tahtoo kääntyä asia niin, että asioita lähdetään keskittämään. Siellä Savo-Karjalassa on meillä huoli, ettei käy sitten niin, että jossain vaiheessa tulevaisuudessa Kuopiota lähdetään näivettämään ja alasajamaan ja taas sitten tänne Helsingin päähän keskittyy se koulutus. Haluaisinkin nyt sanoa vielä kertaalleen ministerille: mikä on teidän viestinne sinne Savo-Karjalaan ja toimijoille, joilla on huoli tästä Kuopion Pelastusopiston tilanteesta tulevaisuudessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

14.25 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Jatkan tästä samasta aiheesta vielä.

Tässä ministeri totesi, että on surullisena seurannut keskustelua tästä pelastajakoulutuksesta. Minäkin olen kieltämättä surullisena seurannut, kuinka hallitus on lähtenyt murtaamaan tämän valtakunnallisen Pelastusopiston asemaa Kuopiossa. Niin kuin on tullut todettua, 4,5 miljoonaa tarvittaisiin näitten koulutuspaikkojen lisäämiseen, jotta tämä kaksinkertaistaminen toteutuisi, ja nyt tämä ei toteudu, vaan hallitus on aikeissa vähän niin kuin tiskin alta lähteä rahoittamaan tätä Helsingin Pelastuskoulua, jossa koulutuskustannukset ovat Kuopioon verrattuna jopa kaksinkertaiset. Mahdollistaneeko koko tämä lainsäädäntö sitten tätä Helsingin rahoittamista, sitäkin voisin tässä kysyä. Joka tapauksessa kokonaistaloudellisesti tämä ei ole järkevää, ja kahden itsenäisen koulun ylläpitäminen hallintoineen valtion rahoituksella olisi veronmaksajien rahojen tuhlaamista.

Arvoisa puhemies! Kuopion Pelastusopisto on tehnyt ehdotuksen, että Helsingin Pelastuskoulu liitetään hallinnollisesti valtakunnalliseen Kuopion Pelastusopistoon, [Puhemies koputtaa] mikäli hallitus jatkaa Helsingin Pelastuskoulun rahoittamista. Arvoisa ministeri, [Puhemies koputtaa] otatteko tämän Kuopion Pelastusopiston rakentavan ehdotuksen valmisteluun? [Vasemmalta: Toivottavasti ei!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

14.26 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lopultakin löytyi hallitus, joka laittaa poliisin perusrahoituksen kuntoon, kiitos siitä.

Tilastot osoittavat, että nuoriso- ja jengirikollisuus ovat kasvaneet Suomessa merkittävästi. Sitä tuskin kukaan enää kiistää, mutta toki nämä asiat olisi voinut myöntää jo huomattavasti aikaisemmin. Viestit Ruotsista ovat olleet koko ajan sen kaltaiset, että meidän on täällä Suomessa reagoitava ajoissa, että emme joudu samaan tilanteeseen. On siis tehtävä jotain vielä, kun voimme.

Poliisin rooli rikosten ehkäisyssä on merkittävä. Pidän hyvänä asiana sitä, että poliisi-tehtävissä toimivien määrää lisätään 8 000:een vaalikauden loppuun mennessä. Jotta lisäys olisi mahdollista toteuttaa, se vaatii myös ammatin vetovoiman lisäämistä ja aloituspaikkojen täyttämistä. Kysyisinkin tässä kohtaa: miten voisimme varmistua siitä, että nämä aloituspaikat saadaan täyteen, kun niitä lisätään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

14.27 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus kertoo torjuvansa nuoriso- ja katujengirikollisuutta sekä kovilla että pehmeillä keinoilla, ja ajattelen, että molempia kyllä todella tarvitaan, olen tästä samaa mieltä.

Ehdotin esimerkiksi vuonna 21 ampuma-aselainsäädännön tiukennuksia ja olen ymmärtänyt, että tämä etenee. Kiinnostaisi kuulla aikataulusta.

Sisäministeri ei tietenkään yksin kuitenkaan pysty vaikuttamaan kaikkeen sisäisen turvallisuuden edistämiseen. Tämän hallituksen toimet tulevatkin syventämään lapsiköyhyyttä. Ne tulevat painamaan 100 000 ihmistä toimeentulotuelle. Ne tulevat tarkoittamaan ahdistusta, tuskaa tulevasta ja penninvenyttämistä todella monessa kodissa. Samalla hallitus leikkaa vaikkapa lastensuojelun jälkihuollosta, siis sieltä, minne nimenomaan niitä resursseja pitäisi kohdentaa. Sysätään siis ihmisiä syrjään ja sitten ihmetellään, miksi pahoinvointi ja potentiaalisesti rikollisuus kasvavat. Olisikin syytä jatkaa viime kauden toimia muun muassa lisäämällä rahoitusta koulutukseen ja nuorisotyöhön, josta myös leikataan nyt, ja sosiaaliturvaan, [Puhemies koputtaa] jotta ihmisiä ei työnnettäisi yhteiskunnan syrjälle. Miten, ministeri, aiotte tarttua tähän [Puhemies koputtaa] isoon kuvaan huono-osaisuuden kasvusta näiden toimien myötä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.28 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harmaa talous vie valtiolta verotuloja, mutta se myös heikentää rehellisten yrittäjien toiminta- ja kilpailuedellytyksiä. Harmaa talous on teema, joka hajoaa eri ministeriöiden ja eri viranomaisien vastuulle, ja koska kyseessä on tällainen monitahoinen ilmiö, joka edellyttää myös poikkihallinnollista yhteistyötä, on erittäin tärkeää, että Suomessa on ollut tällainen poikkihallinnollinen harmaan talouden torjuntaohjelma, joka varmistaa myös yhteistyön harmaan talouden torjumiseksi. Olinkin pöyrästynyt huomattessani, että hallitus ei aio jatkaa harmaan talouden torjuntaohjelman laatimista ja aikoo vähentää joidenkin viranomaisien harmaan talouden torjuntaan suuntaamia resursseja. Se on kummallista, sillä harmaan talouden torjuntaan suunnatut määrärahat maksavat itsensä takaisin.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeriltä: voisitteko uudelleen arvioida linjaanne ja kuitenkin laatia harmaan talouden torjuntaohjelman poikkihallinnollisesti eri ministeriöiden kesken ja suunnata torjunnan toimenpiteisiin tarvittavat resurssit?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

14.30 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä haluan kiittää hallitusta tästä pelastajakoulutuksen rahoituksen lisäämisestä. Tämä 3,5 miljoonan euron lisäys pelastajakoulutuksen määrärahoihin jaettavaksi Helsingin ja Kuopion kesken on askel oikeaan suuntaan, mutta edelleen hieman riittämätön eikä riitä pelastajakoulutuksen kaksinkertaistamiseen. Me sosiaalidemokraatit esitämme pelastajakoulutettavien määrän nostamista siten, että tavoiteltu tuhat uutta pelastajaa saavutettaisiin jo vuonna 2030. Tämä edellyttää hallituksen budjettiesitykseen nähden miljoonan euron määrärahalisäystä pelastajakoulutuksen lisäämiseksi.

Pelastustoimen palveluiden turvaamisessa ohittamaton rooli on myös sopimuspalokunnilla. Budjetissa sopimuspalokunnat mainitaan vain kaksi kertaa, hallitusohjelmakertauksessa ja Palosuojelurahasto-kohdassa. Ministeri Rantanen, minkälaisin keinoin meinaatte turvata aidosti sopimuspalokuntalaisten aseman ja toimintakyvyn osana tätä palo- ja pelastustoimen kokonaisuutta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

14.31 **Mari Kaunistola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ensin lausun minäkin kiitokset ministerille ja koko hallitukselle hyvästä ja aktiivisesta työstä, mitä syksyn aikana rajaturvallisuuden eteen on tehty. Kiitokseni lausun myös hallintovaliokunnan puheenjohtajalle ja valiokunnalle hyvästä ja saumattomasta yhteistyöstä.

Niin, poliisien määrää tosissaan lisätään tällä hallituskaudella, ja se on erittäin tärkeää. Panostuksia tehdään rikostorjuntaan, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ja niin sanotun operatiivisen toiminnan kehittämiseen ja lisäämiseen sekä jengi- ja nuorisorikollisuuden torjuntaan. Erityisesti ilolla tervehdin myös koulupoliisitoiminnan ja ennalta estävän työn lisäämistä poliisilaitoksissa. Mitä nopeammin poliisi on eri viranomaisyhteistyössä mukana, sen helpommin myös voidaan asioihin ennalta estävästi puuttua. Kysyisin ministeriltä: miten me huolehdimme siitä, että poliisilaitokset huomioivat rahanjaossa myös maakuntakeskukset, joissa erilaisia rikollisia [Puhemies koputtaa] ilmiöitä esiintyy jos jonkinlaisia? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

14.32 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puutun tähän maahanmuuttoon ja hallituksen maahanmuuttopolitiikkaan: Tässä hallitus on liittynyt akuuttiin rajakriisiin, jota hallitus on sinänsä torjunut oikein hyvin, korostanut, että siinä ei ole kyse turvapaikanhausta eikä maahanmuuttopolitiikasta. Olen samaa mieltä. Nyt kuitenkin tässä hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas tuntui sekoittavan nämä kaksi asiaa yhteen puhuessaan kiristyvästä maahanmuuttopolitiikasta.

Sen sijaan kun katsoo budjettikirjaa, niin tämä kova puhe maahanmuuttopolitiikasta ei eurojen tasolla juurikaan näy hallituksen esityksessä. Valtiovarainministeriö totesi men-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

neenä kesänä menokartoituksessaan, että esimerkiksi turvapaikanhaun vastaanottomenoista olisi saatavissa jopa sadan miljoonan euron säästö. Hallitus ei kuitenkaan jostain syystä ole tällaiseen tarttunut. Kysyn: nyt kun köyhiltä ja lapsiperheiltä leikataan, aikooko hallitus säästää jossain vaiheessa myös maahanmuuton kustannuksista, tai harkitsetteko edes jossain vaiheessa myös sitä? [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, perussuomalaiset? Ette ole liian kriittisiä maahanmuutossa! — Perussuomalaisten ryhmästä: Korjataan tilanne!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

14.33 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisturvallisuus on sellainen asia, mitä ministeri varmaan päivittäin joutuu pyörittelemään, ja tämä pelastajien määrän väheneminen ilman lisäpanoksia on yksi sellainen iso riski meidän kokonaisturvallisuuteen. En oikein ymmärrä tätä pelkotilaa Kuopion opistosta, että se olisi johonkin häviämässä tai se liitettäisiin Helsinkiin. Eihän kyse ole siitä, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kepulaista vastakkainasettelua!] vaan nyt yritetään saada putkesta maksimi porukkaa pihalle, että me saadaan tämä vaje täytettyä.

Kysymykseni liittyy sopimuspalokuntiin: Tässä edustaja Werning siihen viittasikin, että siellä on ongelmia. Viime kaudella Ilkka Kanervan johtama asevelvollisuuden ja maanpuolustuksen kehittämisen työryhmä pohti siviilipalvelusjärjestelmän muuttamista kohti kokonaisturvallisuutta. Voisiko sieltä löytyä kenties apuja tähän, jos sitä suunnattaisiin sopimuspalokuntien suuntaan? [Juho Eerola: Hyvä idea!] — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

14.34 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset rajavartioiden asiantuntevasta, rauhallisesta työstä myös minulta. Rajavartiolaitoksen resurssit oli kysymys, josta vihreät kanto jo viime hallituskaudella huolta, ja panostuksia sinne saatiin, ja toivottavasti tämä linja jatkuu.

Arvoisa puhemies! Suomi on tukenut kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia kiintiöpakolaisjärjestelmän avulla jo 70-luvulta saakka. Pakolaiskiintiö on YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n suosittelema kestävä ratkaisu pakolaisten vastaanottamiseksi, [Juho Eerola: Kuunteles, Honkonen, nyt!] jolla pystytään tarjoamaan turvaa kaikista hädänalaisimmille ihmisille. Heidän joukossaan on usein erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, kuten lapsia, vammaisia henkilöitä sekä kidutuksen ja vainon uhreja. Hallituksen mukaan hallituksen turvapaikkapolitiikka perustuu hädänalaisimpien auttamiseen, mutta käytännössä tilanne on aivan eri. Maailmassa on yli 110 miljoonaa pakolaista, ja tässä tilanteessa laskette kiintiöpakolaisten määrän ennätyksellisen alas, [Puhemies koputtaa] 500 henkilöön. Toivon, että muutatte linjaa jatkossa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Aivan sopiva määrä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

14.36 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä kiitoksiin sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimintaedellytyksien parantamiseksi, jota hallitus on tehnyt. Tässähän hallitus jatkaa sitä työtä ja linjaa, joka oli myös edellisellä hallituksella. Ylipäätensä tällä vuosikymmenellä puoluekirjaan katsomatta on ymmärretty si-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

säisen turvallisuuden viranomaisten resurssien parantaminen, ja tämä on aikamoinen linjanmuutos siihen, mitä vaikkapa vuosikymmen takaperin on tässä maassa tehty.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän nyt kuitenkin huomiota siihen yhteen huoleen, jonka myös valtiovarainvaliokunta on nostanut esille, ja sehan liittyy Rajavartiolaitoksen resursseihin. Niin kuin tiedämme, siellä kehyskauden loppupuolella on 25 miljoonan euron vaje, joka toteutuessaan johtaisi, totta kai, Rajavartiolaitoksen toimintakyvyn alenemiseen. Kun pääministerikin on kyselytunnilla luvannut, että hallitus tulee korjaamaan tätä linjaansa, niin olisin nyt kysynyt sisäministeriltä, tullaanko tämä esitys tekemään jo keväällä kehysriihessä, koska sillä varmasti olisi myönteinen signaali myös meidän rajojemme ulkopuolelle, että Suomi pitää kaikissa tilanteissa myös Rajavartiolaitoksen resursseista huolta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

14.37 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ensin haluan kiittää hallitusta ja sisäministeriä linjakkaasta toiminnasta tässä rajakriisissä. On hyvä, että te olette jättäneet omaan arvoonsa ne, jotka ovat halunneet tehdä tästä kansainvälisen suojelun hakemisesta jonkinlaista muut oikeudet ja muut näkökulmat sivuuttavaa superihmisoikeutta. Sitähän se ei ole.

Mutta toinen asia: on hyvin tärkeätä, että Suomessa oleville ihmisille — suomalaisille, venäläisille, kaksoiskansalaisille — viestittäisiin hyvin tehokkaasti siitä, että nämä kiistatottomat ongelmat, joita ihmisillä on tavata lähiomaisiaan, vierailta sairaitten omaistensa luona, viettää joulua yhdessä rajan takana, johtuvat vain ja ainoastaan Venäjän toiminnasta, siis vain ja ainoastaan Venäjän toiminnasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

14.38 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjois-Karjalasta, Itä-Suomesta, tulevana kansanedustajana tuo raja on varsin lähellä, ja nämä asiat, mistä täällä on keskusteltu, ovat todella lähellä ihmisten arkea. Ja voin kertoa, että myös ne tunnetilat, mitä ihmisillä siellä on, ovat aika voimakkaat ja pelko ei ole niistä pienin. Meillä on keskusteltu paljon tästä raja-aidasta, ja se projektihan on nyt ymmärtääkseni käynnissä. Raja-aitaa on rakennettu, ja siinä olivat vuosille 24—25 seuraavat kohteet. Nyt olisin kysynyt sitten ministeriltä: Onko tarkoitus mahdollisesti nopeuttaa raja-aidan rakentamista? Ja onko tullut muutoksia, nyt kun on muuttunut tämä rajatilannekin, onko mahdollisesti tulossa enemmän kilometrejä kuin mitä alussa suunniteltiin, ja onko aikatauluihin tullut muutoksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

14.39 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monta järkyttävää otsikkoa rikollisuuden kasvusta, väkivallan uhreista ja maahanmuuton ongelmista on jouduttu meillä Suomessakin lukemaan, ennen kuin politiikkaan alettiin saada muutosta. Nyt hän on sen aika. Jo ihan viimeisen viikon aikana nähdyt otsikot kielivät siitä, että muutostarve on hälyttävä. Meillä on esimerkiksi uutisoitu viimeisen viikon sisään Ylitorniolla koulussa tapahtuneesta epäilystä raiskauksesta, jonka tekijäksi epäillään 16-vuotiasta ja uhriksi 13-vuotiasta. Toisaalta samaan aikaan otsikoitiin myös Helsingin keskustassa lef-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

fateatterin ympäristössä tapahtuneesta ammuskelusta, jonka tekijäksi epäillään 16-vuotias-
ta ja uhriksi 19-vuotiasta. Jälkimmäisen pelastivat luotiliivit.

Nämä esimerkit eivät ole vain satunnaisia, mihinkään liittymättömiä yksittäistapauksia. Ne ovat ilmentymiä epäonnistuneesta politiikasta. Onneksemme tämä hallitus tekee nyt korjausliikkeen. Ensinnäkin rangaistuksia kovennetaan, toiseksi maahanmuuttoa kiristetään ja kolmanneksi aiempien hallitusten päänsilittelypolitiikasta luovutaan, [Puhemies koputtaa] ja se on koko Suomen eduksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

14.40 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin ministerille siitä, että poliisin resursseja lisätään, niin kuin viime kaudella työ aloitettiin. Se on todella tärkeätä. Mutta olen harmistunut siitä, että nyt ei onnistuttu pelastajien määriä tuplaamaan vielä tässä budjetissa, vaikka viime kaudella se oli tämän salin hyvin yhteinen tahtotila ja tiedämme kaikki sen tarpeen. Pelastusopisto oli jo valmiina tähän tuplaamiseen. Viime kaudella sinne laitettiin lisäresursseja, niin että varusteet, tarvittavat välineet ja koulutussuunnitelmat olivat siellä valmiina. Nyt on todella harmi, että tuota tuplausta ei tullut.

Ajattelen, että on tärkeää, että jatkossakin pidämme kiinni vahvasta Pelastusopistosta, ja jos pelastajia koulutetaan muuallakin kuin Kuopiossa, niin silloin tämän koulutuksen pitäisi olla Pelastusopiston alaista.

Haluan lopuksi vielä nostaa maahanmuuttopolitiikan ja kysyisin: miten EU-tasolla varmistetaan se, että meillä on laillisia reittejä tulla Eurooppaan? Nyt valitettavasti turvapaikkajärjestelmää käyttävät hyväkseen sellaiset ihmiset, [Puhemies koputtaa] jotka eivät ole siihen oikeutettuja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.41 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kohdistan kysymykseni teille, ministeri Rantanen. Tähän ei liity mitään arvostelua, mutta tähän liittyy huoli. Minulla on jonkunnäköinen numeroneuroosi ilmeisesti, koska olen kovin tarkkaan tutkinut täällä poliisitoimen määrärahan kasvun erittelyä, ja sehän kertoo sen, että kun me otamme huomioon nyt eletävän vuoden alkuperäisen talousarvion ja siihen tehdyt kaksi lisätalousarviota, jotka olivat 24 miljoonaa euroa lisää poliisitoimeen, niin siitä ensi vuoden määräraha kasvaa 55 miljoonalla eurolla, ja täällä lukee, että siitä menee 34 miljoonaa euroa palkkaratkaisuihin. No, se on tietenkin hyvä, että palkkoja korotetaan, sitä en arvostele, mutta se vie 34 miljoonaa. Sitten täällä lukee, että vuokratulot 3,5 miljoonaa, ict-kulut 10 miljoonaa. Jääkö jälleen kerran se varsinainen toimintavolyymin kasvattaminen pienelle osalle, kun tämä kustannustason muutos edellä mainituista johtuen on näin suuri?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.42 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lämpimät kiitokset jaoston puheenjohtaja Ronkaiselle hyvästä yhteistyöstä. Ampumaradat Hälvälä, Muukko, Ruutikangas ja Porin Killhouse saavat nyt odotettua rahoitusta.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Sisäministeri Rantanen, lämmin kiitos teille hyvästä työstä itärajan sulkemiseksi, kiitos toimistanne siellä. Venäjältä on käynnissä hybridihyökkäys Suomeen, ja se näyttää jatkuvan. Kaksi viikkoa kokeiltiin, Venäjä ei muuttunut. Eräs veteraani totesi, että ”me suljimme rajan 80 vuotta sitten, kuka sen meni avaamaan”. Nyt kysyn, ministeri Rantanen, teiltä: onko teillä tällä hetkellä riittävät lainsäädäntökeinot pitää tuo itäraja kiinni myös tammi-kuussa, kun tuo kuukauden nyt päätetty määräaika tulee umpeen? Viestit Venäjältä kertovat, että siellä jo tähän hyökkäykseen käytetyt maahantulijat odottavat seuraavaa porttien avaamista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.44 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorten pahoinvointi ja siihen kytkeytyvä, eri tavoilla ilmenevä nuorisorikollisuus ovat vakavia ja monitahoisia yhteiskunnallisia, inhimillisiä ongelmia. Nuorisorikollisuuden ehkäisyä hankaloittaa palvelu- ja viranomaisjärjestelmässämme se, että asia koskee niin monia eri toimijoita. Tämä johtaa siihen, että oikein kukaan ei usein ota kokonaisvastuuta nuorista ja nuorten kokonaistilanteesta rikoskierteen katkaisemiseksi. On myös liikaa hankkeita ja liian vähän pysyvää palvelua. Eri hallitukset pyrkivät keksimään pyörää aina uudelleen, vaikka kentällä kyllä usein tiedetään, mikä olisi olennaista. Olennaista olisi nuorten kokonaisvaltainen kohtaaminen ja pallottelun lopettaminen, eri tahojen sujuva yhteistyö, tiedonvaihto viranomaisten välillä, palvelun jatkuvuus ja henkilökunnan pysyvyys.

Arvoisa puhemies! Kysyisinkin, miten hallitus edistää nuorisorikollisuuden ehkäisyssä toimivaksi havaittujen, moniammatillisten työmuotojen vakinaistamista ja levittämistä ja miten te pyritte ehkäisemään työn hajoamista eri viranomaisten välillä ja miten varmistetaan se, että joku ottaa kopin nuoren kokonaistilanteesta ja työtä myös johdetaan keskiteysti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

14.45 **Jenna Simula ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostan tässä esiin hallituksen vahvan panostuksen ampumaratoihin ympäri Suomen. Ne hyödyttävät paitsi turvallisuusviranomaisia, reserviläisiä, metsästäjiä myös ampumaurheilijoita. Ampumaratoihin satsataan ensi vuonna yhteensä puolitoista miljoonaa euroa, ja lähes miljoona euroa osoitetaan puolestaan ampumaratojen ympäristölupahankkeeseen, jolla turvataan Suomen ampumaratojen luvitusta. Ampumaratojen määrän kasvattaminen edellyttää ei vain rahallisia panostuksia vaan myös lainsäädännön muuttamista. Asia kuuluu sinänsä luvituksen osalta ympäristöministeriölle mutta koskettaa myös muita ministeriöitä, kuten sisäministeriötä.

Kysyisin ministeriltä: kun ampumaradat ensisijaisesti ovat kuitenkin turvallisuuskysymys, niin olisiko sisäministeriölle syytä antaa aiempaa vahvempi rooli suhteessa ampumaratoihin ja niiden luvitukseen? [Markku Eestilä: Erinomainen kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Rantanen, viisi minuuttia.

14.46 **Sisäministeri Mari Rantanen:** Arvoisa puhemies! Aloitanpa tällä kertaa edelleen tästä Kuopion Pelastusopistosta ja pelastajista. En oikein suoraan sanoen ymmärrä, mistä

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tämmöinen käsitys on tullut, että hallitus haluaa murtaa Pelastusopiston asemaa, kuten täällä todettiin. Sellaista ei ole missään sanottu, [Jenna Simula: Keskustalaista populismia!] sellaiseen ei ole missään kohtaa edetty, ja tämä on täysin kyllä nyt pötypuhetta, mitä jostain syystä levitellään. Hallitus ei halua murtaa Pelastusopistoa, hallitus ei halua puutua heidän asemaansa millään tavalla. Tässä on kysymys vain ja ainoastaan siitä, että kun meillä on olemassa toinenkin paikka, jossa on valmis infra, jossa on siis koulutettu jo vuosikausia, niin kyllähän se nyt kannattaa hyödyntää tässä, kun me tarvitaan pelastajia. Mielestäni tämän salin kyllä ehdoton... Olkoon politiikka mitä hyvänsä, mutta tämäntyyppistä näkemystä ei kyllä kannata levittää, sillä se ei kyllä pidä paikkaansa. Minä en ole missään yhteydessä sanonut, että Kuopion Pelastusopistoa pitäisi ajaa alas millään tavalla, en missään yhteydessä, enkä tule sitä sanomaankaan, koska siihen ei ole minkäänlaisia perusteita.

Mitä tulee sitten tähän yhdistämiseen, niin ei, sellaista ei nyt tässä yhteydessä tehdä. Eli emme siirrä tätä Helsingin Pelastuskoulua tässä vaiheessa Pelastusopiston alle. Ja sitten on hyvä huomata se, että vaikka Helsingin koulutuksen yksikköhinta on ollut todella siis korkeampi — mutta siellä on saatu esimerkiksi pidempi ensihoidon koulutus — niin tarkoitus on nyt painaa se aivan samaan yksikköhintaan kuin mikä on Pelastusopistolla Kuopiossa, ja se tapahtuu siten, että he siirtyvät myöskin Kuopion Pelastusopiston opetussuunnitelmaan ja tämä ylimääräinen ensihoidon pidempi jakso jää sieltä pois. Sen lisäksi, kun he saavat nostettua sitä koulutettavien määrää, silloin se painuu tuohon samaan summaan. Eli tästäkään ei tarvitse olla huolissaan, että hallitus tuhlaisi kalliimpiin pelastajiin.

Sitten jengi- ja nuorisorikollisuudesta täällä varsin asianmukaisesti kannetaan huolta, ja siitä on syytäkin kantaa huolta. Totean uudelleen sen, että vierailin syksyllä Ruotsissa ja olen tavannut ruotsalaisia kollegoitani senkin jälkeen ja sieltä on syytä ottaa opiksi. He sanovat nyt suoraan, että he mokasivat siinä, että he peittelivät sitä ongelmaa, pyrkivät olemaan puhumatta, työnsivät päätä pensaaseen, ja totesivat meille, että näistä pitää puhua. Toinen asia, minkä he totesivat, oli, että älkää juosko tosiasiota karkuun. Maahanmuutto, huono kotoutuminen ja rikollisuus liittyvät yhteen. Ja kun nämä kaksi asiaa yhdistää ja kun uskaltaa tunnistaa ja tunnustaa ongelman, niin silloin yleensä niihin löytyy myöskin keinoja, ja meidän keinomme ovat monipuolisia. Sen lisäksi, että oikeusministeriössä on meillä toimenpideohjelman laatiminen tämän ongelman taklaamiseksi poikkihallinnollisesti ja laajasti, meillä on menossa rangaistusten kiristämisiä. Ja kun täällä kysyttiin tästä ampuma-aserikoksen rangaistavuudesta ja rangaistuksen kiristämisestä, niin kyllä, tämä hanke on jo oikeusministeriössä menossa. Sen lisäksi me puutumme maahanmuuttopoliitiikkaan ja me puutumme kotoutumispolitiikkaan. Näillä kaikilla yhdessä on tarkoitus tehdä se, että tilanne paranee ja me emme ajaudu sellaiseen tilanteeseen, missä naapurimaamme Ruotsi tällä hetkellä on. Voin taata sen, että siellä on selkeä halukin siihen, että Suomi ei koskaan tähän tilanteeseen ajaudu.

Sitten totean tästä rajatilanteesta. Aivan kuten täällä erinomaisesti kuvattiin, tämä ei ole turvapaikkakysymys, tämä ei ole maahanmuuttopoliittinen kysymys, tämä on yksinomaan turvallisuuspoliittinen kysymys. Tämä on hybridihyökkäys. Se tarkoittaa siis sitä, että Venäjä päästää omaan maahansa henkilöitä sinne oleskelemaan täysin laillisesti. Venäjä myöntää heille luvan oleskella Venäjällä, ja Venäjä tuuppaa näitä ihmisiä Suomen rajalle, ja Venäjä päättää, keitä meidän rajalle tulee. Meidän on tässäkin maassa, kun äskeisessä puheenvuorossani viittasin siihen turvallisuusympäristön muutokseen, kerta kaikkiaan kyettävä katsomaan maailmaa uusin silmin. Meidän on uskallettava tällaisessakin tilanteessa

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

katsoa sitä tosiasiaa silmään, että tässä ei ole itse asiassa kysymys kansainvälisen suojelun hakemisesta. Tässä on kysymys siitä, että Venäjä päättää, keitä Suomeen tulee. Luonnollinen vastaus on tietenkin, että näin ei voi olla, ja sen vuoksi hallitus on toiminut tässä erinomaisen nopeasti käyttäen ensimmäistä kertaa näitä Rajavartiolain 16 §:n toimivaltuuksia täysimääräisesti, ja näin tulemme toimimaan jatkossakin. Sen lisäksi me tulemme katsomaan, tarvitaanko vielä jotakin muuta. Mutta olennaista on se, että me emme koskaan pääse tästä eteenpäin, jos me emme uskalla todeta, että tämä ei ole turvapaikkakysymys. Muuten siihen ei löydy pysyviä ratkaisuja.

Mitä sitten tulee täällä todettuun siitä, että venäläisväestölle ja ihmisille, jotka haluaisivat ylittää rajaa normaaleissa toimenpiteissä, pitäisi kertoa, että Venäjä on syypää, niin näin se on. Siihen pitää kiinnittää huomio. On nimittäin niin, että Suomihan avasi rajan, avasi kaksi rajanylityspaikkaa, joilla haluttiin mahdollistaa näille ihmisille muun muassa jouluna sukulaistensa tapaaminen, mutta Venäjä päätti toisin — Venäjä päätti toisin. [Puhemies koputtaa] Heille annettiin mahdollisuus. Venäjä päätti, että tämä ei käy. He ryhtyivät työntämään meille ihmisiä rajan yli, [Puhemies koputtaa] ja näin ollen Suomi joutui sulkemaan itärajan uudestaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Siirrymme puhujalistalle. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.53 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä selonteosta! Tämä asia on Suomen kannalta äärimmäisen vaikea ja vaarallinen, mutta hyvin siinä on ministeri toiminut, ja toimenpiteet ovat olleet oikea-aikaisia ja riittäviä.

Rajavartioston kannalta: Asun Ilomantsissa, Suomen itäisimmässä kunnassa, meillä on yhteistä rajaa naapurin kanssa 135 kilometriä. Rajan pinnassa olen lapsuudesta asti elänyt, ja lähimmillään noin 10 kilometrin päässä oli syntymäkotini. Se jatkuva erilaisten äänien maailma, mitä siellä itärajan takana tapahtui, on ihan lapsesta asti jäänyt pysyväismuistiin minulle. Ymmärrän ministerin huolet siitä, että meidän on itse toimittava määrätietoisesti ja välittömästi, kun tarve vaatii.

Mutta, arvoisa ministeri, olisin vielä kysynyt: Nyt oli tapaus, että Vaalimalta tuli yksi, kiipesi aidan yli, ja yksi oli kahlannut sinne hankeen hieman edemmäksi rajasta ja pääsi sitä kautta tulemaan Suomen puolelle. Onko nyt meillä semmoinen tilanne, että sellaisten paikkojen luona rajan pinnassa, missä venäläisillä on tieyhteys Suomeen, on niin pitkälle valmius, että pystytään riittävän hyvät aidat tekemään? Nythän on talviaika vielä ja pystytään metallifirmoissa kyllä tekemään töitä äkkiä, kun varaudutaan, että saadaan se aitavarustus asialliseen kuntoon. Ehkä koko rajan mittaista aitaa ei pystytä tekemään — tai toki sekin pystytään tekemään, jos siihen paneudutaan tosissaan, mutta onko se tarpeenkaan? Mutta on tärkeää, että se aitavarustus saadaan ajan tasalle, ja se, milloin se saadaan.

Ja toinen on sitten tämä vihreän rajan valvonta. Meillä on vähän huolestuttavasti... Kun olen tuolla rajan pinnassa elänyt ja myös perheeseen kuuluu yksi rajavartija, niin olen hänen työtään seurannut vähän huolestuneena, että mitä siellä rajalla tapahtuu, mutta rauhallistahan siellä kotikunnassani on ollut, eikä siellä ole häiriöitä ollut, mutta monessa muussa paikassa varsinkin eteläisessä Suomessa se rauha on jo järkkynyt ja se turvallisuudentunne osittain hävinnyt, ja tähän meidän varmaan pitää tuudittautua. Mutta uskon, että me pystymme tämän asian selvittämään, että näihin saadaan riittävä määrä määrärahoja, että saamme vihreän rajan vartioinnin oikealle tasolle.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Sitten lopuksi, arvoisa puhemies, oli tämä poliisien näkyvyys. Meillä on poliiseja kohtuullinen määrä Suomessa. Meillä on vain mennyt itärajan kunnissa se poliisihomma sellaiseksi, että valtava määrä valvontaa kohdistetaan metsästäjiin. Niitähän seurataan melkein kuin ammattirikollisia, ja se on surullista, koska se on kuitenkin järjestäytyneitä toimintaa ja ne ovat rehellisiä miehiä ja naisia, jotka siellä toimivat. Siellä on ihan jatkuva valvonta päällä, ja välillä ihmettelen, kun samaan aikaan voisi kiinnittää huomiota siihen oikeaan poliisityöhön, ihmisten turvallisuuden vaalimiseen, samoin kuin siihen pieneen koulutukseen siellä tien varrella, joka odottaa taksiiin pääsyä päästäkseen kouluun. Susi pyörii siellä lasten jaloissa, ja siihen tilanteeseen ei poliisilla ole minkäänäköistä intoa tarttua. Kaatolupaa et saa. Susi saa juosta pihassa vapaasti lasten leikkikentälle, eikä haittaa mitään. Tämä on, arvoisa ministeri, sellaista riskinottoa, lasten hengellä [Puhemies koputtaa] pelaamista. Toivon, että siihen puututaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

14.56 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies ja arvoisa sisäministeri! Hallitus vastaa akuuttiin pelastajapulaan siten, että pelastajapulaan kohdennetaan pelastajakoulutuksen lisäämisen määrärahaan 3,5 miljoonaa euroa, ja kiitos siitä. Tämä raha jakaantuu kuitenkin Pelastusopiston ja Helsingin Pelastuskoulun kesken siten, että Pelastusopisto saa 2,5 miljoonaa ja Helsingissä sijaitseva Pelastuskoulu miljoonan. Suomalaisten veronmaksajien ollessa tiukilla on tärkeää, että pelastajapula ratkaistaan kustannustehokkaasti. Valtakunnallisen Pelastusopiston tukeminen onkin kustannustehokkain ratkaisu pelastajapulan ratkaisemiseen.

Pelastusopisto, joka sijaitsee Kuopiossa, on valtion ylläpitämä sisäministeriön alainen valtakunnallinen oppilaitos ja valtion virasto. Sen tehtävistä on säädetty Pelastusopistosta annetun lain kakkospykälässä, jonka mukaan Pelastusopisto antaa muiden tehtävien ohella pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta. Pelastusopisto, joka siis sijaitsee Kuopiossa, on tärkeä osa koko Suomen sisäistä turvallisuutta ja varautumista. Pelastusopiston koulutus- ja tutkimustoiminta tekee koko itäisestä Suomesta myös houkuttelevan osaajille ja opiskelijoille ja on tärkeä osa alueille painottavaa kokonaisturvallisuusosaamista.

Arvoisa puhemies! Hallitus on esittänyt vuoden 24 täydentävässä talousarvioesityksessä miljoonan euron lisäystä pelastajakoulutukseen Helsingin kaupungin Pelastuskoululle. Valtakunnallinen Pelastusopisto, joka sijaitsee siis Kuopiossa, ei ole saamassa lainkaan lisärahoitusta täydentävässä talousarvioesityksessä. Toivoisin, että tässä salissa ei puhuttaisi Kuopion Pelastusopistosta, koska sellaista koulua Suomessa ei ole. Haluan myös korostaa, että kyse ei ole kuopiolaisten peloista vaan siitä, että suomalaisten veroeuroja on käytettävä kustannustehokkaasti. Helsingin koulutuksen kustannukset eivät ole läpinäkyviä, eikä niitä ole julkaistu.

Helsingin kaupungin pelastajakoulutuksen rahoitusta koskevan päätöksen myötä on tapahtumassa periaatteellinen muutos, josta ei ole paljon puhuttu. Sisäministeriö on ryhtymässä rahoittamaan suoraan Helsingin kaupungin omaa Pelastuskoulua ohi tätä tehtävää valtakunnallisesti lain nojalla hoitavan Pelastusopiston. Olen entisenä asianajajana pohtinut, että kun Pelastusopiston tehtävistä säädetään lailla, niin miksi Helsingin Pelastuskoulun osalta näin ei ole. Toivon, että tämä laillinen problematiikka on pohdittu ja selvitetty ministeriössä hyvin. Mahdollinen juridinen ongelma olisi myös hoidettavassa siten, että

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Helsingin Pelastuskoulun tutkintokoulutus liitettäisiin hallinnollisesti ja toiminnallisesti osaksi valtakunnallista valtion Pelastusopistoa, kuten olen yhdessä edustajien Eestilä ja Kilpi kanssa toimenpidealoitteessa esittänyt.

Pyytäisin vielä arvoisaa sisäministeriä perustelemaan sen, miksi aloitteen mukaista päätöstä ei voida tehdä. Ymmärsin äsken teidän puheenvuorostanne, että ilmaisitte, että tällaiseen toimenpiteeseen ei ryhdytä, mutta en vielä aivan saanut niitä perusteita selville, miksi näin ei voi olla. — Kiitos. [Vasemmalta: Hyvä puhe! — Aki Lindén: Ministeri perusteli hyvin kantansa äsken!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

15.00 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus on kaiken hyvinvoinnin lähtökohta. Siitä ei voida eikä tulla tinkimään. Sisäministeriön alle kuuluvat muun muassa Rajavartiolaitoksen ja poliisin toiminta sekä maahanmuutto. Rajavartiolaitos tekee tälläkin hetkellä äärimmäisen arvokasta työtä, haastavaa työtä itärajalta Venäjän hybridihyökkäyksen torjumisen parissa. Laitokselle esitetään ensi vuodelle lähes 30 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 23 varsinaisessa talousarviossa. Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite nostaa rajavartijoiden määrä 3 100 henkilötyövuoteen. Jo ensi vuoden aikana määrän olisi tarkoitus nousta 3 000:een.

Poliisille puolestaan budjetoidaan reilut 946 miljoonaa, mikä on noin 82,6 miljoonaa euroa enemmän kuin tälle vuodelle. Poliisien määrää kasvatetaan hallituskauden aikana 8 000 henkilötyövuoteen. Ensi vuonna saadaan noin sata henkilötyövuotta lisää operatiivisten tehtävien hoitamiseen.

Viime vuosina on nähty nopeaa jengirikollisuuden yleistymistä. Erityisen surullista on, että alle 15-vuotiaiden tekemien vakavien rikosten osuus on kasvanut. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 näiden määrä kasvoi 136 prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Onneksi tämä hallitus lisää pysyvästi nuorisirikollisuuden ehkäisyyn ja torjuntaan viisi miljoonaa euroa. Valtiovarainvaliokunnan mukaan tämä lisää poliisin mahdollisuuksia puuttua katujengirikollisuuteen.

Erittäin tärkeänä valiokunta pitää panostuksia ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten Ankkuri-toimintaan, ja niin pidän minäkin. Ankkuri-toiminnassa poliisin, nuorisotoimen, sosiaalitoimen ja terveystoimen ammattilaiset työskentelevät yhdessä, jotta väärille teille joutunut nuori ja hänen perheensä saisivat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tehokkaan tuen ja avun. Juuri tällainen ennaltaehkäisevä työ on kustannustehokkainta ja parasta asioihin puuttumista.

Myös maahanmuuttopolitiikkaan tulee vihdoin todellinen täyskäännös. Avoimen maailman syleilyn sijaan sitä muokataan palvelemaan sisäistä turvallisuutta ja hyvinvointiyhteiskunnan kestävyyttä. Hallitus aikoo muun muassa muuttaa kansainvälisen suojelun väliaikaiseksi, lyhentää kansainvälisen suojelun lupien pituuden EU:n mahdollistamaan minimiin, palauttaa kielteisen päätöksen saaneet turvapaikkahakijat lähtömaihinsa mahdollisimman nopeasti, puolittaa pakolaiskiintiön 500 henkilöön ja selvittää mahdollisuutta poistaa oleskelulupa, mikäli henkilö syyllistyy Suomessa vakavaan rikokseen. Ja tietysti hallitus tulee vaatimaan, että maahanmuuttajan on opeteltava kieli, mentävä töihin ja noudatettava Suomen lakeja.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan hallitusohjelman mukaiset toimet vähentävät vastaanoton menoja vuosittain noin 44 miljoonaa ja vastaanoton asiakkaille maksetta-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

vien tukien määrä vähenee 15 miljoonalla. Vastaanoton parissa olevien henkilöiden määrän arvioidaan laskevan vuosina 2024—2027 keskimäärin 40 000:sta 7 000 henkilöön — siis 40 000:sta 7 000 henkilöön.

Arvoisa puhemies! Kiitos sisäministeri Rantaselle erinomaisesta ja päättäväisestä työstä itärajan tilanteen suhteen sekä koko hallitukselle päätöksistä, joissa kansalaistemme turvallisuus on nostettu prioriteettilistan kärkeen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

15.04 Mari Kaunistola kok: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Sisäisen turvallisuuden osalta hallitusohjelmaan on tehty tärkeitä painotuksia ja kirjauksia. Täällä jo monesti esiin noussut poliisin operatiivisen toiminnan vahvistaminen 8 000:een poliisiin htv:hen tämän hallituskauden aikana on tärkeä tavoite. Se, että alalla vihdoinkin voidaan tehdä pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä, on erittäin tärkeää poliisitoiminnan vakauden ja toimintavarmuuden kannalta. Tärkeitä ovat myös panostukset rikostorjunnan sektoriin, joka monissa poliisin toimipisteissä tällä hetkellä sakkaa ja siten aiheuttaa pitkiä prosesseja niin asiakkaille kuin toisaalta tutkintatyötä tekevillekin.

Pidän tärkeänä, että maakuntakeskukset pitää huomioida resurssien jaossa ja kiinnittää huomiota siihen, että maakunnissa riittää osaamista ja henkilötyövoimaa puuttua eri alueilla ilmeneviin ongelmiin. Viranomaisyhteistyössä poliisiin tulee näkyä tehokkaasti ja olla läsnä ennaltaestävässä toiminnassa ja vaiheessa, jotta esimerkiksi lasten ja nuorten parissa tehtävään työhön voidaan panostaa jo varhaisessa vaiheessa.

Sisäisen turvallisuuden sektorilla meillä on haasteita koulutuksen osalta. Hallitusohjelmassa on painotettu, että poliisikoulutuksen mahdolliset uudistamistarpeet selvitetään tämän kauden aikana. On tärkeää, että hyviä ja hakukriteerit täyttäviä hakijoita poliisikoulutukseen riittää myös jatkossa. Tällä hetkellä koulutukseen ei saada riittävää määrää hakijoita, ja on tärkeää, että ala pysyy kuitenkin kilpailukykyisenä ja koulutusvaatimukset korkealla, myöskin sen vuoksi, että koulutukseen halutaan hakeutua. Vain siten tuo tavoite, 8 000 henkilötyövuotta, poliisin sektorilla toteutuu.

Huomiota pitää kiinnittää myös poliisin työhyvinvointiin, johtamiseen ja työturvallisuuskysymyksiin entistä enemmän. Nämä ovat asioita, jotka merkitsevät, kun alalle hakeudutaan — parhaimmillaan näillä painotuksilla saadaan alalle pito- ja vetovoimaa. On hyvä huomioida, että nuoret painottavat alaa ja työtä valitessaan eri asioita kuin esimerkiksi oma sukupolveni, ja nimenomaan painopiste on vapaa-ajan, työn sekä perheen yhteensovittamisessa, jotka ovatkin tärkeitä arvoja, samoin kuin se, että työssä on hyvä olla ja sinne on mukava mennä. Siksi painotukset johtamiseen ja työhyvinvointiin ovat keskeisiä.

Arvoisa puhemies! Meillä on pulaa myös pelastajista. Hallitusohjelmakirjauksien mukaisesti pelastajien koulutusmääriä lisätään. Ohjelmassa on myös kirjaus, että tarpeen vaatiessa myös alueellista pelastajakurssia voidaan järjestää. Se ei ole pois Pelastusopistolta. Tämä on tärkeää, jotta saamme vastattua siihen konkreettiseen pelastajapulaan, joka meillä on käsillä. Pelastusopisto voi hallinnoida koulutuksia alueellisesti myös muualla, ja näin koulutus mahdollistuu ja muun muassa joidenkin koulutusmoduuleiden osalta voidaan tehdä lähempänä alueellisesti kuin esimerkiksi Kuopiossa. Tämä voi olla merkityksellistä esimerkiksi perheellisten koulutukseen haluavien kohdalla. On tärkeää kehittää myös Helsingin Pelastuskoulun toimintaa Pelastusopiston toiminnan yhteydessä. [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — Loppuiko minulta aika, puhemies?

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Mikrofoni lakkasi toimimasta.

Voinko vielä jatkaa loppuun?

Puhemies Jussi Halla-aho: Olkaa hyvä ja jatkakaa.

Haluan, arvoisa puhemies, vielä nostaa esille Häätäkeskuslaitoksen, joka usein keskusteluissa ehkä jää hieman vähemmälle. On tärkeää, että Häätäkeskuksen resurssit varmistetaan ja ihmisiä auttamisen ketjussa usein ensimmäisenä auttavan tahon osalta niitä vahvistetaan. Myös toiminnan kehittäminen on hallitusohjelmakirjauksessa. Siinäkin on huomiotava, että koulutusmäärien tarkastelu on tärkeää ja samalla huolehditaan ja tarkastellaan myös kokonaisuutta kielipoliittisesta näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Kaikkien viranomaisten koulutuksen ja kehitystarpeiden huomiointi on erityisen tärkeää, ja niihin on etsittävä nopeasti ja tehokkaasti keinoja, jotta koulutusmäärät saadaan nousuun ja alat pidettyä vetovoimaisina. Meillä ei ole varaa päästää maailman mittakaavassa korkealle arvostettuja turvallisuusalan toimijoita ja aloja ja niiden korkeaa luottamusta laskemaan sen vuoksi, että niihin ei saataisi vetovoimaa ja tekijöitä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

15.10 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Ministeri! Ihmettelen, että tästä hallituksen ohjelmasta ja budjetista ei löydy resursseja harmaan talouden torjumiseen, vaikka esimerkiksi harmaan talouden torjuntaohjelma on laadittu 17 vuotta putkeen ennen tätä hallitusta. Nyt harmaan talouden torjunnan määrärahat ja ohjelmat loistavat poissaolollaan. Harmaa talous aiheuttaa julkiselle taloudelle suuren laskun. Eri selvityksissä on arvioitu, että sen aiheuttama verovaje on vähintään 4—6 miljardia euroa, siis puolet hallituksen ottamasta uudesta velasta. Nyt ne verot on kerättävä muualta, ja valtiovarainministeri on jopa väläyttänyt ruuan arvonlisäveron nostamista. Mitkä ovat hallituksen syyt kääntää Suomen kelkka nyt? Panostukset harmaan talouden torjuntaan ovat olleet tehokkaita ja maksaneet tähänkin asti itsensä monin kerroin takaisin. Esimerkiksi viime vuonna pelkästään rikoshyötyjen haltuunottona saatiin valtion kassaan 26 miljoonaa euroa. Näillä päätöksillä on myös tärkeä arvoiesti. Hallitus haluaa mieluummin ottaa pienituloisilta kuin kiristää yritysten mahdollisuuksia vältellä veroja.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä maahanmuuttoon, jossa hallituksen linja tosiaan on selkeä: lisää byrokratiaa, pelkoa ja vastakkainasettelua, vähemmän ihmisoikeuksia, turvaa ja integraatiota. Hallitus panostaa perus- ja ihmisoikeuksia rajoittavan säilöönoton laajentamiseen. Säilöönoton tulisi olla perusteltu ja viimesijainen toimi. Sen sijaan, että perusteita höllennetään ja säilöönottoaikaa pidennettäisiin, ovat esimerkiksi lapsen oikeuksien komitea ja YK:n ihmisoikeusneuvosto vaatineet Suomea kieltämään alaikäisten säilöönoton. Hallitus myös muuttaa kansainvälisen suojelun väliaikaiseksi ja lyhentää lupien pituutta, mikä tulee lisäämään kustannuksia, byrokratiaa ja epävarmuutta. Asiantuntija-arvioiden mukaan on hyvin epätodennäköistä, että yksilön tapauksessa olosuhteet suojeluaseman myöntämiselle muuttuisivat vuodessa tai kolmessa. Sen sijaan lyhytaikaiset oleskeluluvat ja suojeluaseman säännöllinen tarkistaminen voivat altistaa suojelua saaneet ihmiset työ-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

voiman hyväksikäytön riskeille, vaikeuttaa kotoutumista ja lisätä erilaisia riskejä mielen-terveydellisiin oireisiin ja toimintakyvyn heikkenemiseen.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan pakolaiskiintiö tosiaan puolitetaan, kun pakolaistilanne maailmassa on historiallisen vakava. Tämä toimi, siis pakolaiskiintiö, on koordinoitu ja valvotu tapa auttaa varmasti haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia. Kiintiöpakolaisuus tarjoaa kaivatun turvallisen reitin suojeluun ja mahdollistaa uuden alun usein vuosia pakolaisleireillä eläneille. Kiintiöpakolaisiksi valitaan muun muassa kidutuksen uhreja, väkivaltaa kokeneita naisia, vammaisia ja lapsiperheitä. Suomen vastaanottamista kiintiöpakolaisista vuosittain noin puolet on lapsia. Päätös laskea pakolaiskiintiötä on kestävässä tilanteessa, jossa pakolaisten määrä on kasvanut vuosittain rajusti useiden pitkittyneiden konfliktien ja kriisien vuoksi. Pakolaiskiintiön koko ei ole ensisijassa edes taloudellinen vaan moraalinen kysymys. Suomi jopa saa Euroopan unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastolta kertakorvauksen vastaanottaessaan kiintiöpakolaisia. Pakolaisten auttamiseksi tarvitaan myös yhteiseurooppalaisia ratkaisuja ja sitovaa vastuunjakoa. Tämä ei voi tarkoittaa auttamisen ulkoistamista EU:n rajojen ulkopuolelle ja maihin, joissa pakolaiset ja turvapaikanhakijat kärsivät jo nyt vakavista ihmisoikeusloukkauksista. Sen sijaan tarvitaan tukea olemassa olevalle YK-vetoiselle järjestelmälle, jolla apua tarvitsevia voidaan auttaa hallitusti ja tehokkaasti nyt. Pakolaiskiintiön tulisikin laskemisen sijaan nousta merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä tästä Pelastusopistosta ihan pari sanaa: Hallitus yritti tilkitä Pelastusopiston puuttuvia resursseja lisärahoituksella, mutta rahat eivät vielä riitä pelastajapulan ratkaisemiseksi. Hallitus on itse sitoutunut ohjelmassaan turvaamaan tarvittavan pelastajamäärän. Kuopion pelastusopiston turvaaminen täysimääräisesti on tärkeä koko Suomen turvallisuudelle, ja kyllähän se myös on Itä-Suomen veto- ja elinvoiman kannalta merkittävä kysymys, joka toivottavasti huomioidaan jatkossakin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.15 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Jatkan aivan lyhyesti ensi alkuun sitä, mistä kysyin äskeisessä debatissa. Oletinkin, että ei siihen nyt ollut tarvetta tällä foorumilla vastata, mutta toiveeni on, että kun tapaatte poliisin ylijohtoa, ottaisitte esille tämän tilanteen. Eli kun määräraha kasvaa tämän vuoden toteutuvasta 55 miljoonalla eurolla ja siitä merkittävä osa menee palkankorotuksiin, vuokriin ja ict-kuluihin, niin mikä on sitten se todellinen volyymin kasvu? Minulla on muuten semmoinen olo, että vaikka poliisin määräraha onkin melkoisen kasvava, me jälleen kerran näemme täällä lisätalousarvioehdotuksen juuri sillä perusteella, että nämä äsken mainitsemani kuluerät siellä kasvavat.

Sitten katsotaan vähän kauemmaksi kuin yli yhden vuoden: Minulla on tässä julkisen talouden suunnitelma eli JTS vieressäni, ja sieltä löytyy sisäministeriön hallinnonalalta virke, jota kerran aikaisemminkin täällä eräässä debatissa siteerasin: ”Sisäministeriön pääluokan määrärahataso on vuonna 2024 noin 2,5 miljardia euroa, josta se alenee noin 1,9 miljardiin euroon vuonna 2027.” Olen täysin tietoinen siitä, että tämä aleneminen perustuu merkittävimmiten osaltaan kahteen asiaan: Kun tällä hetkellä maahanmuuton kustannukset ovat noin viidesosa eli 500 miljoonaa siitä 2,5 miljardista, niin tuon suunnittelukauden lopulla on arvioitu, että ne ovat enää kahdeksan prosenttia, eli siis maahanmuuton kustannuksia vähennetään merkittävästi. Toinen on se, että Rajavartiolaitoksessa on tällä hetkellä ensi vuodelle merkittäviä investointimäärärahoja, ja kun ne investoinnit on suoritettu, ei

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

ole vastaavasti tarvetta enää niihin samoihin määrärahoihin. Mutta silti näidenkin kahden seikan jälkeen — ja siis tämä tapahtuu kaikki vuoden 24 kustannustasossa, niin että tässä ei ole tietenkään inflaatiota otettu huomioon — koko SM:n määräraha on huolestuttava. Osa-nahan sitä on se kysymys, mistä täällä on puhuttu, että 25 miljoonaa euroa näyttäisi suorastaan puuttuvan Rajavartiolaitokselta. Ymmärrän, että nämä JTS:t ja talouden raamit tehdään tiukoiksi, niin kuin muillakin hallinnonaloilla, mutta halusin nostaa tämän asian tässä esille.

Ihan viimeisenä vielä lyhyesti: Huomasin eräästä tiedotusvälineestä koko sivun artikkelin — etteikö se olisi ollut kotikaupunkini Turun Sanomat — jossa esitettiin ajatus, että eikö pelastustoimea voisi ottaa pois hyvinvointialueilta, kun nyt näyttää siltä, että hyvinvointialueiden budjetit ovat hankaluuksissa. Tämä pikkusen hätkähdytti minua siinä mielessä, että sinnehän se nyt monella tavalla järkevästi kuuluu, mutta siihen jotenkin sisältyi ajatus siitä, että hallinnollisesti täällä turvasektorilla mukanaolo takaa paremman resurssikehityksen kuin siellä hyvinvointisektorilla mukanaolo.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

15.18 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Nyt on aika todeta pitkään vaiettu tosiasia ääneen: turvapaikkajärjestelmä on paitsi vanhentunut myös vaaraksi länsimaille, erityisesti Euroopalle ja meille ulkorajamaille. Nyt se nähdään itärajalla. Ensin kehitysmaista viimein Venäjälle, sitten Pietarista uudenkarheat talvitakit ja taksikyödein rajalle. Matka jatkuu rajalta ostetuin kallein polkupyörin Suomen raja-asemalle. Jos sitten puomi on kiinni, voi läpi yrittää väkisinkin. Mallikkaimmin siinä suoriutuneet ja asylymisiä hokeneet pal-kitaan pääsyllä turvapaikkajärjestelmän piiriin.

Suurin osa tunnistaa ja tunnustaa tämän ongelmaksi. Mutta se pieni osa, joka ei vielä sitä näe tai näkee oikeuden hakea turvapaikkaa menevän kaiken muun edelle, kysyn teiltä: jos turvapaikanhakuun, nykyiseen turvapaikkajärjestelmään, ei liity ongelmia, miksi Venäjä ja Valko-Venäjä aseistavat sen länttä vastaan? [Miko Bergbom: Hyvä kysymys!] Kyse ei ole pelkästään Suomeen kohdistuvista hyökkäyksistä. Samaa kehitysmaiden väestön masinointia rajoja ravistelemaan on nähty myös Puolan, Liettuan ja Latvian rajoilla Valko-Venäjän vastaisella rajalla. Siellä vihamielisin aikein orkesteroitu rajakriisi on kestänyt jo pari vuotta hyvinkin rumin seurauksin.

Tämä on muistutus paitsi puolustus- ja rajapolitiikan merkityksestä myös yleisemmin turvapaikkajärjestelmän, maahanmuuton ja etenkin sisäiseen turvallisuuteen liittyvien riskien jatkuvasta ajankohtaisuudesta. Onkin Suomen onni, että punavihreiden sijaan hallituksessa tahtipuikkoa heiluttavat nyt perussuomalaiset muiden hallituspuolueiden ohella.

Hallitusohjelmassa todetaan yksiselitteisesti, että hallitus takaa kansallisen turvallisuuden kaikissa tilanteissa. Ohjelmaan on myös kirjattu jo viime kesänä, ennen kuin oli tietoa-kaan nykyisestä rajakriisistä, tästä uudeltaisesta turvapaikkamekanismin aseistamisesta meitä vastaan seuraavasti: ”Ensisijaisesti hädänalaisimpia autetaan lähtöalueilla. Euroopan rajojen ylittämiseen ja turvapaikan hakemiseen Suomesta perustuva turvapaikkamekanismi minimoidaan.” Tämä on siis suoraan hallitusohjelmasta, sillä vastuullisella puolustus-, raja- ja maahanmuuttopolitiikalla pystymme ennaltaehkäisemään sen, mitä myös Venäjä rajallamme nähdyllä turvapaikanhakijoiden masinoinnillaan oikeastaan ajaa takaa: le-vottomuutta, polarisaatiota ja myös väkivaltaisuuksia, sisäpoliittisia ongelmia. Laajamittaisella turvapaikanhakijoiden rajallemme ohjaamisella Venäjä pyrkii niihin samoihin si-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

säpoliittisiin ongelmiin, joita Ruotsissa on tavanomaisempien turvapaikkasiirtolaisten vuoksi 2010-luvun alusta lähtien todistettu: aseväkivallan ykkösmaaksi nousu, päivittäisiä ammuskeluja, valtavia yhteiskunnallisia levottomuuksia.

Vaikka hallitus on vastannut akuuttiin rajakriisiin nopeasti, korjattavaa Suomessa, etenkin maahanmuutto- ja kriminaalipolitiikan saralla, riittää kyllä koko hallituskaudelle. Ihan pari esimerkkiä mainitakseni: Poliisi on raportoinut alle 15-vuotiaiden viranomaisvastaisuuden räjähdysmäisestä kasvusta ympäri Suomea. Esimerkiksi Sisä-Suomen alueella vuonna 22 oli 89 prosenttia ja Tampereella käsittämättömät 140 prosenttia kasvua suhteutettuna menneiden vuosien keskiarvoon, ja se kehitys on kestävämmällä pohjalla. Myös tuolta koto-Tampereelta: siellä 60... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Puhemies Jussi Halla-aho: Pieni hetki. — Olkaa hyvä.

Kiitoksia. — Jatkaakseni tuolta Koto-Tampereelta: siellä 60 prosenttia myös tästä ulkomaalaisesta työvoimastamme vuonna 2019 oli joko työttömänä tai työllistämispalveluiden piirissä. Jokainen varmasti ymmärtää, että se ei ole kovin kestävä lukema suurelle kaupungille saati sitten koko Suomen tasolla, jos joka toinen ulkomaiseen työvoimaan kuuluva on käytännössä aktiivisen työvoiman ulkopuolella. Tällaiseen maahanmuuttoon meillä ei Suomessa ole varaa. Se ei nosta työllisyyttä, se ei korjaa huoltosuhdetta, eikä se oikaise työelämän kohtaanto-ongelmaa. Päinvastoin, Suomelle vahingollinen maahanmuutto syventää kaikkia nykyisiä ongelmia entisestään. Tähän päälle se on myös kasvualusta jengirikollisuudelle, raiskauksille, ryöstöille ja väkivallalle.

Hallitus tekeekin nyt tarvittavat toimet nuoriso- ja jengirikollisuuden torjumiseksi ja vähentämiseksi. Hallitus kasvattaa poliisien määrää 8 000:een vaalikauden loppuun mennessä. Lisäksi hallitus koventaa rangaistuksia myös katujengirikollisuuteen... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Puhemies Jussi Halla-aho: Pahoittelemme teknisiä ongelmia. Pieni hetki. — Olkaa hyvä, edustaja Vigelius.

Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten olin toteamassa, hallitus tekee tarvittavat toimet nuoriso- ja jengirikollisuuden torjumiseksi ja vähentämiseksi. Hallitus myös kasvattaa poliisien määrän 8 000:een vaalikauden loppuun mennessä. Lisäksi hallitus koventaa rangaistuksia katujengirikollisuuteen ja ampuma-aseisiin liittyvien rikosten osalta.

Me olemme siis nähneet monet näistä ongelmista jo etukäteen. Nyt me hallituksessa pääsemme korjaamaan niitä teidänkin puolestanne, jotka ette suostuneet ongelmillenne silmiä avaamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

15.25 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Suomen itärajalta on äärimmäisen vaikea tilanne, ja on keskeisen tärkeää, että kansakuntana seisomme yhdessä varmistamassa turvallisuutemme. SDP on tukenut hallitusta vaikeassa tilanteessa, ja maamme turvallisuus on yhteinen asia. Meidän on pystyttävä reagoimaan entistä vakavampiin tilanteisiin. [Sanna Antikainen: Hyvä, kiitos siitä!] Suomella on valmius vastata itärajan haasteelliseen tilanteeseen, ja tässä auttavat viime kaudella rajavartiolakiin tehdyt muutokset. Venäjälle on

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

annettava selkeä, tiukka viesti: vaikuttamisyrietykset eivät tule horjuttamaan turvallisuuttamme.

Olemme sitoutuneet siihen, että Suomi säilyy oikeusvaltiona ja lainsäädännön toimeenpanon oikeasuhtaisuutta arvioidaan huolellisesti. Haastavassa tilanteessa on kuitenkin selvää, ettei Suomen oikeusvaltioperiaatetta eikä sen laillisuusvalvojia tulla kyseenalaistamaan kenenkään toimesta. Tässä poikkeuksellisen vaativassa tilanteessa kaikki viranomaiset toimivat suuren paineen osalta samalla rautaisella ammattitaidolla. Sisäministeri Rantanen, kysyisin teiltä: mitä konkreettisia toimenpiteitä aiotte toteuttaa varmistaaksenne Suomen sisäisen turvallisuuden ja viranomaisten toimintaedellytykset sekä sen, ettei oikeusvaltioperiaatettamme eikä sen laillisuusvalvojia tulla kyseenalaistamaan kenenkään toimesta?

Kysyisin vielä seuraavan kysymyksen liittyen saamaani viestiin. En oikein itse tiennyt, mitä olisin vastannut, mutta ehkä ministeri osaa auttaa tässä asiassa. Minulle esitettiin kysymys koskien perustuslakia ja sen 9 §:ää ja sitä, että suomalaisella on oikeus liikkua vapaasti. Kun myöskin on Venäjällä nyt olevia suomalaisia ja heidän saapumisensa Suomeen on haastavaa, niin miten te, ministeri, katsotte tämän asian, toteutuuko perustuslain 9 § siltä osin riittävällä tasolla, että vaikka Venäjän raja on kiinni ja siellä kuitenkin on maahan mahdollisuus tulla, niin suomalaisten liikkumista ei rajoiteta, vaikka näitä haasteita maahantulossa onkin? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tämän asian käsittelyyn tässä yhteydessä varattu aika lähestyy nyt loppuaan. Annan vielä vastauspuheenvuoron ministeri Rantaselle. — Olkaa hyvä.

15.27 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Tämä tuli nyt hiukan vielä pyytämättä ja yllättäen, mutta ei se mitään, tässä on mielenkiintoisia asioita ja näkemyksiä esitetty.

Jossain puheenvuorossa esitettiin kysymys siitä, toimiiko sisäministeriö täysin laillisesti — näin ymmärsin tästä puheenvuorosta — tässä Pelastusopiston ja Pelastuskoulun kysymyksessä. Ja kyllä, emme me tuo sellaisia esityksiä, jotka ovat lainvastaisia. On hyvä tässä yhteydessä huomata se, kuten tuossa totesin, että Pelastusopiston asemaa ei ole kukaan horjuttamassa eikä ole horjuttanut ja Pelastuskoulu on olemassa oleva koulu, joka täydentää olemassa olevalla infrallansa näitä talkoita, joissa pyritään saamaan pelastajia lisää tänne Suomeen. Luulenpa vain, että valmistuu henkilö kummasta koulusta hyvänsä, niin hän kelpaa kyllä erinomaisesti tähän pelastajan toimeen sinne, missä työntekijöitä tarvitaan.

Sitten jäi edellisissä puheenvuoroissa vastaamatta useampaankin kysymykseen, mutta vastaan tässä yhteydessä poliisikoulutuksen osalta — kun se nousi täältä useamman edustajan puolesta — että saadaanko sinne opiskelijoita. Jossain kohtaa taisi näyttää siltä, että on vaikea saada kursseja täyteen, mutta juuri viime viikolla, kun olin poliisipäällikköpäivillä mukana, kuulin ilouutisen, jossa todettiin, että poliisiopiskelijoita on nyt saatu riittävästi ja näyttää siltä, että pääsemme siihen koulutusmäärään, mikä on ollut tarkoituskin. Tästä uutisesta kaikki varmasti iloitsemme, että tilanne ei olekaan niin huono kuin jossain kohtaa kuviteltiin. [Mauri Peltokangas: Hieno!] — Joo, tämä oli oikein iloinen asia, minä siellä kuulin. — Toivottavasti tilanne jatkuukin tällaisena, me kun tarvitsemme näitä nuoria, kykeneviä ja soveltuvia henkilöitä useampaankin viranomaiseen töihin. Tietysti on

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

selvää, että parhaimmat voimat näihin tehtäviin tarvitsee saada toistuvasti käyttöön ja kursit täyteen, ja toivotaan, että tämä täältä sitten onnistuu.

Arvoisa puhemies! Muita kysymyksiä en nyt tässä yhteydessä muista, mitä täällä esitettiin, mutta ehkäpä ensi kerralla keskustelussa päästään niihinkin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan myöhemmin tässä istunnossa.

Pääloukan käsittely keskeytettiin kello 15.30.

Pääloukan käsittelyä jatkettiin kello 20.16.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua sisäministeriön pääloukasta 26. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

20.16 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen seurannut sisäministeriön työskentelyä hallintovaliokunnan puheenjohtajan roolista käsin luottavaisin ja rauhallisien mielin. Olemme saaneet nyt ensimmäiset näytöt rajalain mahdollistamien sulkujen käytöstä, ja tulokset puhuvat puolestaan. Hallintovaliokunnassa viime kaudella tekemämme työ kantaa hienoa hedelmää, kiitos siitä myös edellisen kauden valiokunnalle. Itäraja on tälläkin hetkellä suljettuna kokonaan, sillä Venäjä ei ensimmäisestä sulusta huolimatta lopettanut maahan pyöräilijöiden ohjaamista Suomeen. Uusi sulku olikin erittäin ripeä ja on samalla näyttö sisäministeriön mutta myös koko valtioneuvoston toimintakyvystä ja valmiudesta reagoida vaikeisiin tilanteisiin. Erityiset kiitokset menevät myös Rajavartiolaitoksen väelle raja-asemilla sekä sisäministeri Rantaselle, joka on kunnioitettavan härkäpäisesti tehnyt töitä Suomen rajaturvallisuuden eteen. Hienoa työtä, arvostettu ministeri Rantanen.

Arvoisa puhemies! Sulkutoimet rajalla ovat olleet oikeasuhtaisia, eivätkä niiden tarpeellisuutta kyseenalaista kuin hyvin harvat poliittiset tahot täällä meillä Suomessa. Kansallinen turvallisuus on meille suomalaisille sydämenasia. Sisäministeriön sivuilta onkin luettavissa monenlaista jo käynnissä olevista hankkeista, joita on ilo selailla. Innolla odotan hallituksen esityksiä keväällä, joista varmasti löytyy kriittisen tärkeitä uusia työkaluja pakkimme.

Samoin hallitusohjelmassa ja vuoden 24 talousarviossa on paljon tärkeitä kirjauksia. Haluan nostaa täältä muutaman esimerkin, jotka koskevat sisäministeriön hallinnon alaa.

Poliisitehtävissä toimivien määrä nostetaan 8 000 poliisihenkilötyövuoteen vaalikauden loppuun mennessä, se on hienoa. Poliisin läsnäolon turvaaminen koko maassa, myös pienemmillä paikkakunnilla, on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Suojelupoliisin määrärahat kasvavat merkittävästi, ja rajavartioiden määrää kasvatetaan. Tässä maailmantilanteessa ja viimeaikaisten tapahtumien valossa on varmasti sanomattakin selvää, miksi nämä panostukset ovat valtavan tärkeitä.

Paljon huolta herättäneeseen nuorisoriikollisuuden ehkäisyyn ja torjuntaan on osoitettu niin ikään rahoitusta pysyväluonteisella lisäyksellä. Nuorisoriikollisuuden kasvu kytkey-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tyy osaltaan myös maahanmuuttopolitiikkaan, jonka laatua tämä hallitus tulee onneksemme parantamaan vankasti.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään todennut, että talousarvioesitys on merkittävä panostus sisäiseen turvallisuuteen, ja on tyytyväinen määrärahatason korotuksiin. Valiokunnan näkemykseen on todella helppo yhtyä. Sisäministeriön osalta voi todeta, että Suomen suunnanmuutos on aivan ilmeinen. Panostuksia tehdään juuri oikeisiin paikkoihin.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee maahanmuuttopolitiikkaan, hallitusohjelma sekä sitä mukaileva talousarvioesitys ovat valtiovarainministeri Purraa lainaten todellakin paradigman muutos. Maahanmuuton tuntuva kiristäminen oli perussuomalaisille kynnykskysymys aikoinaan hallitusneuvottelussa, ja lopputulokseen voimme olla hyvin tyytyväisiä.

Venäjän ja vasallivaltio Valko-Venäjän naapureihinsa kohdistamat uudenlaiset turvapaikanhakijoita välineellistävät hybridihyökkäykset ovat osoittaneet meille, että turvapaikanhakujärjestelmämme on rikki. Siinä on ollut pitkään ja on edelleen porsaanreikiä, jotka tulee tukkia. Pakolaissopimukset on neuvoteltu aivan toisenlaiseen maailman aikaan, eikä silloin ollut tietoaakaan siitä, miten turvapaikanhakijoita voitaisiin tulevaisuudessa käyttää aseena toista valtiota vastaan.

Nykyisessä hallitusohjelmassamme lukee, että turvapaikkapolitiikan on oltava sellaista, että apu kohdistuu oikeasti hädänalaisille ja estää väärinkäytökset. Ensisijaisesti pakolaispolitiikassa kuitenkin autetaan hädänalaisimpia lähtöalueilla. Euroopan rajojen ylittämiseen ja turvapaikan hakemiseen Suomesta perustuva turvapaikkamekanismi minimoidaan. Tämä on nyt uutta ja sitä parempaa politiikkaa. Suomi saatetaan turvapaikkapolitiikan keskeisten säädösten osalta yleispohjoismaalaiselle tasolle. Se on hyvä alku.

Lisäksi hallitus tekee kattavan selvityksen turvapaikkahakemusten käsittelystä ja hyväksymisprosesseista eri EU-maissa. Tärkeänä yksityiskohtana todettakoon myös, että pakolaiskiintiö lasketaan ennätyksellisen alas, 500 henkilöön vuodessa, ja kiintiön kohdentamista arvioidaan siten, että se kohdistuu turvapaikkaa oikeasti tarvitseville.

Maahanmuuttopolitiikan tärkeäksi yleiseksi ohjenuoraksi tulee se, että maahanmuuttajalla on jatkossa suurempi vastuu itsestään. Maahanmuuttajalta edellytetään esimerkiksi toimeentuloa, ja kansainvälisen suojelun aseman voi menettää aiempaa helpommin. Samoin Suomen kansalaisuuden ehtoja kiristetään. Tarkoituksena on, että Suomi ei enää hyyssä veronmaksajien piikkiin ulkomaalaisia henkilöitä, jotka syyllistyvät vakaviin rikoksiin, ovat vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle tai eivät muuten vain täytä Suomessa oleskelun kriteerejä. Meillä ei ole tämän sortin ”osaajille” mitään sijaa yhteiskunnassa.

Tarvitsemme toki tänne ihmisiä, ihmisiä, jotka tekevät töitä eivätkä ole haitaksi kansantaloudelle ja jotka eivät aiheuta sosiaalisia ongelmia ja palavia lähiöitä. Ruotsin virheitä maahanmuuttopolitiikassa ei ole varaa toistaa. Tanskan onnistumiset sen sijaan voitaisiin toistaa milloin hyvänsä.

Kiitän hallitusta tähän asti tekemästään, kiitän siitä jo etukäteen, että saamme keväällä huikeita esityksiä, joita kaikki ilolla sitten käsittelemme täällä eduskuntasalissa ja joihin oppositio varmasti tulee mukaan ja hallitus tyytyväisenä.

Kiitän puhemiestä, kiitän kaikkia kollegoita. Toivotan erittäin rauhallista ja hyvää joulun aikaa kaikille! — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, näin myös hallintovaliokunnan puheenjohtaja Pelto-kankaalle. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

20.22 **Juha Viitala sd:** Arvoisa puhemies! Tässä salissa on monesta asiasta oltu syyskauden aikana eri mieltä, ja keskustelu on ajoittain melko värikästäkin. Teatraalista otetta nähtiin melkoisesti myös edellisen asiakohdan yhteydessä. Mutta sisäministeriön hallinnonalalta löydämme kuitenkin myös yhteisiä asioita, ja olen itsekin kritisoinut hallitusta useasta asiasta syksyn aikana, joten näin joulun alla on mukava edetä vähän yhteistyökykyisemmillä askelilla.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on heijastunut voimakkaasti Suomen turvallisuusympäristöön, ja sillä on vaikutusta myös rajaturvallisuuteen. Annankin tästä rajaturvallisuusasian hoitamisesta kiitokset hallitukselle.

Hallituksen tavoite lisätä pelastajien määrää on hyvä, mutta pelastusalan koulutusmääriä voisi lisätä kuitenkin hallituksen linjaa kunnianhimoisemmin, jotta tuhannen uuden pelastajan määrä saavutettaisiin vuoteen 2030 mennessä. Tavoitemäärän lisääminen ei pelkästään riitä, vaan on löydettävä niitä keinoja, joilla sisäisen turvallisuuden tehtäviin saadaan lisää veto- ja pitovoimaa. Satakunnassa Porissa on Suomen suurin ja monipuolisin turvallisuuden harjoittelukeskus. Sitä voisi myös hyödyntää enemmän pelastusalan koulutuksessa varmistaen näin länsirannikon nuorten hakeutumisen pelastusosalalle.

Rajavartiolaitoksen resurssit ja toiminta on turvattava. Itärajan tilanne on muuttanut geopoliittista turvallisuusympäristöä korostaen entisestään Rajavartiolaitoksen riittävien resurssien merkitystä. Rajavartiolaitoksen toimintamenojen rahoitusvaje on kehyskauden lopussa noin 25 miljoonaa euroa. Tämä tulee vaikuttamaan merkittävästi Rajavartiolaitoksen operatiiviseen suorituskykyyn viimeistään vuodesta 25 alkaen. Rajavartiolaitoksen rahoitustarvetta tulisikin tarkastella uudelleen.

Mitä tulee hallituksen tavoitteeseen nostaa poliisien määrää kohti 8 000:ta poliisia, tämä taso on hyvä ja kannatettava, ja tämä on hyvää jatkoa jo Marinin hallituksen kaudella aloitetulle työlle poliisien määrän nostamiseksi pohjoismaiselle tasolle.

Osaavan henkilöstön riittävyys sisäisen turvallisuuden sektoreilla on Suomen turvallisuuden kannalta kriittisen tärkeä kysymys. Siksi onkin hyvä, että kokonaisturvallisuuden asioissa yhteistä säveltä on tässä salissa löytynyt.

Jotta puheenvuoro ei mene liian positiiviseksi, niin näkökanta tähän loppuun vielä yhteiskunnan kriisinsietokyvystä ja sosiaalipolitiikasta.

Hallituksen leikkauspolitiikka uhkaa omalta osaltaan heikentää maamme sisäistä turvallisuutta, koska syrjäytyminen ja eriarvoisuus lisääntyvät ja siten myös yhteiskunnan resilienssi heikkenee.

Arvoisa puhemies! Eriarvoisuutta tulisikin yhteiskunnassa vähentää myös sisäisen turvallisuuden näkökannalta. Huono-osaisuus ja syrjäytyneisyys eivät lisää ainoastaan todennäköisyyttä ajautua rikoksiin, vaan ne lisäävät myös todennäköisyyttä joutua rikosten ja onnettomuuksien uhriksi. Tämän vuoksi myös sosiaalitoimella, lastensuojelulla ja terveydenhuollolla on suuri merkitys yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ylläpitämisessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, Honkonen on poissa. — Edustaja Fagerström, olkaa hyvä.

20.26 **Noora Fagerström kok:** Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus on kaiken perusta. Sisäministeriön pääluokkaan esitetään määrärahoja noin 2,6 miljardia euroa, joka on noin 86 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Haluan tehdä muutaman noston ensi vuoden talousarviosta.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Hallitus lisäresursoi oikeudenhoitoa, mikä mahdollistaa rangaistusten tehokkaan täytönpanon ja käsittelyaikojen asteittaisen alenemisen. 8 000 poliisia lisää vaalikauden loppuun mennessä, itärajan esteen rakentamiseen 159 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaan Suomen rajaturvallisuus, Rajavartiolaitoksen riittävät resurssit, teknologia sekä kalusto varmistetaan. Pelastustoimeen ja hätäkeskustoimintaan 106 miljoonaa euroa, joka on viisi miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa. Hallitusohjelman mukaisesti Suomen ampumaratojen toiminta tulee turvata ja edistää uusien ampumaratojen perustamista.

Arvoisa puhemies! Sitten nuorisoriikollisuudesta. Täällä aiemmin edustaja Virta piti puheen siitä, että kun tukia leikataan, niin nuoret alkavat liikkumaan ase kädessä kadulla — en ole varma, oliko täsmälleen näillä sanoilla, mutta näin sen tulkitsin. Ajattelin, että tällaiset puheet ovat vähävaraisten perheiden aliarvioimista. Tulen itse vähävaraisesta perheestä ja koen, että rakkauden määrällä sekä huomion antamisella on todella paljon merkitystä. Myös sillä on valtavasti merkitystä, että julkisessa keskustelussa luotaisiin toivoa eikä pelkkää kurjuutta ja kamalia uhkakuvia. Jaan kuitenkin huolen lasten ja nuorten turvallisuudentunteesta. Hallitus on myös tunnistanut nuoriso- ja jengiriikollisuuden lisääntymisen vakavaksi ongelmaksi. Kuluneen syksyn aikana on ilmennyt lukuisia nuorten tekemiä rikoksia, jotka ovat kohdistuneet nuoriin. Pidän erittäin tärkeänä, että nuorisoriikollisuuden ehkäisyyn ja torjuntaan panostetaan viisi miljoonaa euroa pysyväisluonteisella lisäyksellä, mikä lisää poliisin mahdollisuuksia puuttua myös nuorisoriikollisuuteen linkittyvään katujengiriikollisuuteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vornanen, Vornanen on poissa. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

20.29 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat, tänään on ollut paljon puhetta itärajan sulkemisesta. Pidän todella tärkeänä, että me onnistumme Suomessa oleville ihmisille, niin suomalaisille, venäläisille kuin kaksoiskansalaisille, osoittamaan, että syy tähän itärajan sulkemiseen, joka aiheuttaa monille ihmisille huomattavia vaikeuksia, esimerkiksi lähisukulaisten tapaamiseen, on yksinomaan Venäjän. Nyt raja on päätetty pitää kokonaan kiinni tammikuun puoleenväliin saakka. Kun tämä ajankohta koittaa, mitä sitten tapahtuu?

Nyt me on nähty, että Venäjä näyttää haluavan jatkaa syyttömien siirtolaisten käyttämistä hyökkäysaseena hybriditoiminnassa Suomea vastaan. Tämä Venäjän toiminta jatkuestaan johtaa kissa ja hiiri -leikkiin, jossa raja on vähän aikaa auki ja sen jälkeen kiinni ja sitten taas auki ja sitten taas kiinni. Mitä tehdä tämän järjettömän tilanteen välttämiseksi? Sekä pääministeri että sisäministeri ovat julkisuudessa puhuneet uusista toimista ja viitanneet jopa lainsäädäntömuutoksiin. Jos me ajatellaan lainsäädäntömuutoksia, jotka olisivat voimassa tammikuun puolessavälissä tai hyvin nopeasti sen jälkeenkin, niin ongelmaksi tulee aikataulu ja ongelmaksi tulee myös näihin kysymyksiin liittyvä vaikea juridiikka, jota erilaiset juridiikan asiantuntijat yksipuolisilla tulkinnoillaan vielä vaikeuttavat.

Kiinnitänkin huomiota perustuslakivaliokunnan kesällä 22 antamaan lausuntoon tästä asiasta, jossa todettiin seuraavaa: Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ”lyhytaikainen rajan täyssulku voi erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa olla mahdollinen, mikäli tällaisella ajallisesti vain täysin välttämättömään rajatulla toimenpiteellä voidaan turvata maahantulomenettelyn asianmukaisuus”. Kysyn: Edellyttääkö nykyinen laki tämän perus-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tuslakivaliokunnankin tulkinnan valossa sitä, että raja välillä avataan? Vai voitaisiinko ajatella, että kun päätetty kuukauden mittainen rajan täyssulku päättyy ja kun tiedustelutiedon ja muun tiedon valossa tiedetään, että Venäjä varautuu taas työntämään turvapaikanhakijoita Suomen rajalle, niin rajan kiinnioloista päätettäisiin määrätyksi ajaksi ilman rajan välillä tapahtuvaa avaamista? Olisiko tämä nykyainsäädännön valossa mahdollista? Tätä mielestäni pitää nyt hallituksen piirissä selvittää, koska sellainen tilanne, jossa raja avataan vuorokaudeksi, kahdeksi ja taas nähdään Venäjän jatkavan häikäilemätöntä toimintaansa ja sen jälkeen taas suljetaan, ei vaikuta kovin tarkoituksenmukaiselta.

Arvoisa herra puhemies! Tänään Helsingin käräjäoikeudessa päätettiin vangita tunnettu natsi Jan Petrovski, alias Voislav Torden, jota ilmeisen hyvin perustein epäillään sotarikoksista Itä-Ukrainassa vajaat kymmenen vuotta sitten. On päätetty Suomessa keskusrikospoliisin toimesta, että hänen mahdollisesti ja todennäköisesti tekemien sotarikosten esitutkinta aloitetaan Suomessa, ja tämä saattaa johtaa siihen, että myös oikeudenkäynnit käydään Suomessa, siis tilanteessa, jossa meillä on epäilty, jolla ei ole mitään tekemistä Suomen kanssa. Meillä on nyt rikosepäily, joka on tapahtunut aivan muualla ja jolla ei ole mitään tekemistä Suomen kanssa. Meillä on rikos, joka ei ole tapahtunut ainakaan Suomessa. Tässä ei ole mitään järkeä. Tulee mieleen ruandalainen Bazaramba, jota myös syytettiin ja käsiteltiin Suomessa Ruandassa tapahtuvista rikoksista. Miljoonien lasku tuli suomalaisille veronmaksajille. Ja siitä ei ole kovin kauaa, kun oli vastaava tapaus käsillä muistaakseni Liberiassa tai Sierra Leonessa tapahtuneista rikoksista, joilla ei ollut mitään tekemistä Suomen kanssa, ja kuitenkin käsiteltiin Suomessa. Suomalaiset veronmaksajat maksoivat, ja suomalaiset oikeusistuimet matkasivat ympäri Afrikkaa selvittämässä näitä rikoksia.

Herra puhemies! Miksi näin? Miksi tämän venäläis-norjalaisen natsin rikokset pitäisi käsitellä Suomessa? No siksi, että meidän korkein oikeus päätti, että miestä ei voi luovuttaa Ukrainaan, koska kuulemma Ukrainan vankeusolosuhteet ovat sellaiset, etteivät ne tälle natsille ole riittävän inhimilliset — voi voi sentään. [Naurua]

Herra puhemies! Minä toivon, että Ukraina pystyisi esittämään lisää selvitystä [Puhemies koputtaa] omista vankilaloistaan ja että korkein oikeus voisi päättää tämän miehen luovuttamisesta Ukrainaan, sillä Suomessa [Puhemies koputtaa] näiden rikosten käsittely ei ole mitenkään perusteltua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, poissa. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

20.36 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Elämme Suomessa, jossa nuori pukeutuu luotiliiviin. [Ben Zyskowicz: Ja leffassa!] Elämme Suomessa, jossa monet nuoret eivät uskalla kulkea öisin yksin kaupungilla, koska pelkäävät oman turvallisuutensa takia. Liian moni nuori tässä maassa pelkää tulevansa ryöstetyksi, hakatuksi, raiskatuksi ja pahimmillaan jopa tapetuksi. Tämä ei ole se Suomi, jota poliitikot ovat luvanneet maastamme rakentaa. Tämä on pitkän aikavälin sinisilmäisen poliittisen toiminnan seurausta, jonka surullisia tuloksia tämä uusi hallitus alkaa nyt korjaamaan. On sanottava: Meidän päättäjien tehtävä on ratkaista nämä ongelmat ja puuttua niihin. Sen sijaan meidän päättäjien tehtävä ei ole pyrkiä piilottelemaan tai vähättelemään niitä ongelmia, joita maahanmuuttopolitiikka maallemme on aiheuttanut. Tällainen vastuuton ja todellisuudesta vapaa politiikan-teko on onneksi nyt ohi.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Haluan kiittää sisäministeriä ja hallitusta tähänastisesta määrätietoisesta työstänne Suomen ja suomalaisten turvallisuuden eteen. On kuitenkin sanottava ja todettava, että neljä vuotta ei tule riittämään korjaamaan niitä virheitä, mitä vuosikymmenten aikana on maassamme poliittisin päätöksin tai päätöksenteon jättämisestä johtuen synnytetty. Nyt tehtävillä toimilla voidaan kuitenkin varmistaa se, että emme etene sille tielle, jota suomalaiset eivät halua kulkea, nimittäin Ruotsin tielle.

Arvoisa herra puhemies! Osa poliitikoista erityisesti salin vasemmalla laidalla — harmillisesti he eivät ole tätä kuuntelemassa — ei ole vielä suostunut myöntämään sitä, että heidän toimintansa ja näkemyksensä maahanmuutosta on ollut todellisuuskriittistä ja Suomen ja suomalaisten turvallisuudelle vahingollista. Kaikki se kärsimys, suru ja turvallisuuden heikentyminen vain sinisilmäisen moraaliposeerauksen vuoksi. Osa vasemmistosta haluaa siirtää kyvyttömyytensä keskustella ongelmista siihen, että perussuomalaiset vihaavat maahanmuuttajia. Tämä on halpamainen tapa siirtää keskustelu pois niistä ongelmista, joita hallitsematon maahanmuuttopolitiikka aiheuttaa. Tuollainen toiminta ei hyödytä yhtään ihmistä tässä maassa eikä poista niitä ongelmia, joita hallitsematon maahanmuuttopolitiikka kiistatta on ollut synnyttämässä. Muistutan vasemmistoa, että siitä kärsivät myös täysin rehelliset maahanmuuttajat, jotka tulevat tähän maahan rakentamaan meillemästä parempaa maata.

Toisaalta osa vasemmistosta syyttää erityisesti perussuomalaisia siitä, että puhumme maahanmuutosta väärällä tavalla. Kysyn: miksi te ette sitten keskustele maahanmuutosta oikealla tavalla, jos perussuomalaisten ja tämän hallituksen tarjoamat ratkaisut ja vaihtoehdot eivät teille kelpaa? Se ei ole keskustelua, että kieltäytyy hyväksymästä tosiasioita ja tilastoja niistä ongelmista, joita hallitsematon maahanmuutto aiheuttaa Suomelle. Sen sijaan te vaaditte pakolaiskiintiön merkittävää kasvattamista, vaaditte kehitysapuun satojen miljoonien lisäämistä, vaaditte lisää laillisia reittejä Suomeen ja Eurooppaan, vaikka te tiedätte, kuinka haastava tilanne Suomen taloudessa on. Tämä on toki teidän valintanne, mutta mielestäni se on järkyttävä arvovalinta. Tämä hallitus valitsee toisin. Meillä todellakin on eri arvot.

Arvoisa herra puhemies! Onneksi valta on viimein Suomessa vaihtunut. Onneksi todellisuuden hyväksyminen on nyt osa hallituksen poliittisia ratkaisuja. Onneksi nyt viranomaisten resursseja vahvistetaan. Onneksi nyt maahanmuuttopolitiikkaa ja kriminaalipoliitiikkaa kiristetään. Onneksi on niin, että osa virheistä on vielä korjattavissa. Harmillista on, että näitä tehtyjä virheitä yleensäkin pitää korjata, sillä ne olisivat olleet vältettävissä — olisivat olleet vältettävissä, jos te olisitte niistä vaivautuneet välittämään ja ongelmat myöntämään. Tähän työhön toivotan voimia hallitukselle ja teille, arvoisa sisäministeri, joka ette enää ole paikalla. Ette ole helpoimman työn edessä, mutta sitäkin vastuullisemman. Onneksi voin ylpeydellä todeta, että kerrankin tässä maassa on tosiasiat tunnustava ja tunnustava sisäministeri.

Lopuksi haluan toivottaa oikein hyvää joulua teille, herra puhemies, koko tälle salille, koko eduskunnalle, kaikille tässä talossa työskenteleville ja lopuksi vielä Suomen kansalle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, samoin teille, edustaja Bergbom. — Edustaja Hopu, poissa. Edustaja Eestilä, poissa. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

20.40 **Tommi Immonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää hallitusta ja ministeriötä hyvistä toimenpiteistä Suomen kansallisen turvallisuuden parantamiseksi. Nyt on vartiovuorossa hallitus, joka ei veronmaksajien rahoilla lennäytä pakolaisleireiltä Isis-ryhmiin kuuluneita aivopestyjä ihmisiä, joita viranomaisetkin pitävät turvallisuushkana. On hienoa, että tässäkin salissa varmaan viimeinenkin henkilö on vihdoinkin ymmärtänyt, että itärajamme tapahtumat eivät ole maahanmuuttopolitiikkaa vaan turvallisuuspolitiikkaa mitä suurimmassa määrin. Suomen rajaturvallisuus on herättänyt huolta kansalaisissa. Hallitus on kuitenkin reagoinut ripeästi ja myös oikeilla toimenpiteillä itärajan tapahtumiin. Kansallista turvallisuutta uhkaavat tilanteet on saatu hallintaan. Samalla rajojen sulkemiseen tähtäävä poliittinen prosessi on harjoitettu sekä päätöksenteon, laillisuusvalvonnan että myös viranomaisten taholta.

Entisenä ammattisotilaana olen taipuvainen nimeämään tällaisen Venäjän valtion toiminnan itärajalla hybridioperaation sijaan hybridihyökkäykseksi. Se täyttää mielestäni sotilasoperaation määritelmän, koska toiminta on suunniteltua, siihen on varattu valtiolliset resurssit, sillä on tavoite ja se on valtion johtamaa viranomaistoimintaa. Mielestäni termi ”välineellistetty maahantulo” on ilmaisuna epäselvä ja vähättelevä, kun kyseessä on kuitenkin suunnitelmallinen operaatio. Maahantulijoiden tilanne ja profiili ovat osoittautuneet olevan täysin jotain muuta kuin mitä tarkoitetaan niillä hädänalaisilla ihmisillä, jotka mainitaan vuoden 1951 ihmisoikeussopimuksissa. Tuon aikakauden nyttemmin vanhentuneet sopimukset on laadittu aidosti hädänalaisia ihmisiä ajatellen, ja niiden säännöt on sovittu sellaisten valtioiden kesken, jotka myös noudattavat kansainvälisiä sopimuksia. Tätä Venäjä ei tee. Kyse on ilmiselvistä hybridihyökkäyksestä, jota ei voi tarkastella ihmisoikeusnäkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Rauhallisesta yhteiskunnasta saapuu kolmansien maiden nuoria, työkykyisiä, henkisesti ja fyysisesti hyväkuntoisia miehiä. On vaikea tulkita heidän olevan heikossa asemassa olevia pakolaisia, kun he pukeutuvat merkkivaatteisiin ja soittelevat iloisin ilmein Suomen rajalta matkapuhelimillaan. Siksi en näe, että Suomi käännyttäisi aitoja turvapaikanhakijoita rajoillamme, vaan paremminkin hahmotan asian niin, että Suomi torjuu hybridihyökkäyksen kärkeä, sellaisen operaation kärkeä, jolla nyt kokeillaan, toimivatko Suomen itärajan puolustus, eli rajavalvonta, ja poliittinen päätöksenteko vai eivät. Jos pehmeä kohta puolustuksessa löytyy, sinne kohdistetaan enemmän hybridipainetta. Näin Venäjä on osoittanut myös Ukrainassa. Baltian ja Puolan rajoilta tätä pehmeää kohtaa on myös etsitty. Sinne onkin kohdentunut yli 4 000 laitonta rajanylitystä ja yli 33 000 laittoman rajanylityksen yritystä, joten jos hybridioperaation kärki löytää sisään tuloväylän, niin tulijoita kyllä riittää, myös meidän itärajallemme.

Rajavartijamme noudattavat toiminnassaan voimassa olevia lakeja. Luotan täysin heidän ammattitaitoonsa toimia myös tilanteissa, joissa laitonta maahantuloa pitäisi estää voimakeinoin. Pidän tärkeänä myös sitä, että maassa on tällä hetkellä kansainvälistä osaamista Frontexin henkilöstön muodossa. Se lisää Suomen kykyä valvoa rajojaan, mutta sen lisäksi heillä on myös tarpeellista kokemusta suurten henkilömäärien kohtaamisesta EU:n alueella. Uskon, että pitkän ja kansainvälisesti laajan kokemuksen sekä yhteistyön myötä he tuovat Suomeen uudenlaista osaamista esimerkiksi siitä, miten pushback-toimintaan tai rikollisiin rajanylityksiin tulisi reagoida. Tätä osaamista tulee harkita myös meidän työkalupakkiimme arvaamattoman Venäjän naapurina.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Haluankin toivottaa hallitukselle ja ministeriölle menestystä uusien toimenpiteiden suunnittelemiseksi, jotta suomalaisissa kodeissa voidaan viettää turvallista joulua myös ensi vuonna, arvaamattoman Venäjän rajanaapurina. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen, olkaa hyvä.

20.46 Mikko Polvinen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitokset hallitukselle Itä- ja Pohjois-Suomen asukkaiden näkökulmasta hallituksen nopeasta ja päättäväisestä itärajan sulkemisesta. Kiitokset sisäministerille ja hallitukselle, ettei olla sinisilmäisiä maahan tulevien siirtolaisten osalta. Hallitus on tunnustanut eron inhimillisen hädän alla olevien pakolaisten ja Venäjän masinoiman hybrdivaikuttamisen välillä.

Tuon terveisiä tuolta rajan pinnasta. Sain aiemmin kansalaisilta viestiä, että joko taas, kun apulaisoikeuskansleri tyrmäsi uudet rajoitustoimet 21. päivä marraskuuta, että eikö tämäkään hallitus osaa toimia, pysyvätkö rajat auki, vaikka poliittinen tahto on toista. Kiitos hallituksen ja kiitos sisäministeri Rantasen, rajat menivät kiinni. Ja rajojen uudelleen raottamisen aikana viesti oli kansalaisilta, että joko taas mennään. Mutta hallitus toimi ja laittoi rajan nopeasti uudelleen kiinni. Enempiin toistoihin tuskin on tarvetta.

Haluan tuoda tässä sen lisän keskusteluun, että Suomen toiminta on noteerattu ulkomailakin. Eurooppalaisten kollegojen osalta Suomen hallituksen päättäväisyys ja toimet on nähty useissa keskusteluissamme suuntaa näyttävänä, rohkeana ja arvostettavana. Nyt viranomaistoiminta — varsinkin rajamme vartijat — jatkaa tästä niin Itä-Suomen kuin koko Suomen ja Euroopan luvkuna. ”Rajat kiinni ja oma kansa ensin” on tulossa uudelleen muotiin, mikä toivottavasti maistuu sinne keskustalle ja vasemmallekin laidalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, poissa. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

20.47 Rami Lehtinen ps: Arvoisa herra puhemies! Alun perin suunniteltu puheenvuoro on täällä jo niin moneen kertaan sanottu, etten aio toistaa niitä samoja asioita, mutta haluaisin kantaa huolta parista asiasta.

Ensimmäinen on tämä rajan tilanne, minkä asian edustaja Zyskowiec hyvin toi esiin ja pyöritteli sitä asiaa, mitä sille voitaisiin tehdä: ennen kaikkea huolehtia siitä, että meillä Rajalla on riittävät resurssit nyt ja tulevaisuudessa, ja sen suhteen tässä rahoituksessa on ehkä tarkastelutarvetta tuleville vuosille. Rajan tilanne tässä viime kuukausina on entisestään pahentunut, ja paine rajalla kasvaa jatkossakin. Se vaatii myöskin lisäresursointia.

Toinen asia, mistä erityisesti olen huolissani, on se, että jos uutiskuvia katselee, niin tänne Suomeen tullaan tällä hetkellä niin kuin hollitupaan ja rajavartijoiden saattamana, ja näin se laki tällä hetkellä meillä määrää. Jos laki meillä on tällainen, silloin sitä lakia kyllä pitää lähteä muuttamaan, jos muuta säädystä keinoja tämän operaation keskeyttämiseksi ei ole. Ennen kaikkea meidän pitää pystyä reagoimaan näihin ilmiöihin etupainotteisesti, ei niin, että teemme sitten vastareaktion jollekin muulle reaktiolle.

No, sitten täällä vasen reuna useammassa puheenvuorossa käytti puheita siitä, että pakolaisten määrää pitäisi merkittävästi lisätä, koska maailmalla on painetta pakolaisuuden lisäämiseksi. Se on ristiriitaista siinä mielessä, että samaan aikaan kun sieltä huudetaan, että nyt pitäisi sosiaaliturvaa lisätä ja korvauksia kasvattaa, niin kerrotaan, että pitäisi verotusta merkittävästi lisätä, ja kuitenkin elämme tilanteessa, jossa otetaan 14 miljardia lisää

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

lainaa. Joku tässä yhtälössä ei toimi. Jos pelkästään ajattelee näitä viime päivinä itärajan yli tulleita tuhatta turvapaikanhakijaa ja vaikka pelkästään majoituskustannuksia, se tarkoittaa yhtä miljoonaa per kuukausi näistä turvapaikanhakijoista, joita on tullut muutama päivässä. Nyt pitäisi viimeistään siellä vasemmalla reunalla, jossa valitettavasti ei yhtäkään nyt istu juuri tällä hetkellä, päättää se, mihin ne Suomen rahat käytetään: käytetäänkö siihen, että otetaan tänne maailmalta ihmisiä autettavaksi niin paljon kuin mahdollista, vai aidosti oman maan kansalaisten auttamiseen ensisijaisesti. Se arvovalinta tässä pitäisi tehdä, molemmilla rattailla ei voi ajaa.

Jos me tänne merkittävästi otetaan lisää maahanmuuttajia, me törmäämme myöskin kansainväliseen rikollisuuteen, ja sen kanssa meillä tulee olemaan isot ongelmat. Kotimaisten rikollisten kanssa me pärjätään, mutta ulkomaalaisten kanssa on isoja vaikeuksia. Ja se tarkoittaisi sitä, niin kuin Ruotsissakin, että Ruotsissa on kolminkertainen määrä poliiseja Suomeen verrattuna. Jos me jatketaan tällä tiellä, meilläkin pitäisi poliisien määrä tuplata, koska Ruotsissakaan ei pärjätä edes sillä määrällä vaan armeija vaaditaan kadulle. Ollaanko me valmiita tuplaamaan Suomen poliisien määrä, vai tehdäänkö muita toimia? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

20.51 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Sisäministeriön pääluokka on tänä vuonna noussut todella suureen, merkittävään arvoon Suomessa. Uudesta budjetista päättäminen tietää sitä, että meidän on pystyttävä sisäministeriön pääluokkaan antamaan sellaiset määrärahat, että ministeriö pystyy toimimaan näiden uhkien torjumiseksi, jotka parhaillaan tiedämme. Sisäinen turvallisuussuuntamme on viime aikoina ollut uhanalaisena, se on selvä asia. Venäjältä tuleva hybridi-vaikuttaminen Suomeen päin, aivan oikein, ei ole mitään hybridi-vaikuttamista, vaan se on hybridihyökkäys. Aivan selkeästi — kuten Euroopan unionin huippukokous totesi yksimielisesti, ja se näkyy myös päätöslauselemissa — se on nyt hybridihyökkäys. Siinä ei ole kahta sanaa.

Rajavartiosto on tässä asiassa toiminut kiitettävästi niiden lakien puitteissa, mitkä eduskunta on säätänyt Rajavartiolaitosta varten. Tästä haluan lausua parhaimmat kiitokseni sekä Rajavartiolaitoksen johdolle että kaikille rajavartijoille Suomen rajoilla. Olette tehneet hienoa työtä, ja suomalaiset luottavat teidän arvokkaaseen työhönne. Toivotaan, että olemme sen luottamuksen arvoisia myös heihin päin, että annamme riittävät määrärahat.

Venäjän käyttäytyminen tuolla rajan takana on niin yllättävää, että se ei ollut mitenkään ennakoitavissa. Tämä hybridihyökkäyksen järjestäminen on määrätietoista. Siinä on valtiotoimija takana, se antaa sille resurssit ja mahdollisuudet ja opastaa jopa tekemään näitä Suomea kohtaan tulevia kansainvälisen lainsäädännön vastaisia tekoja. Kansainvälinen pakolaissopimus on yli 70 vuotta vanha, ja se on varmasti laadittu olosuhteissa, jotka ovat olleet silloin ihan eri kuin mitä ne ovat tänä päivänä, niin että sekin sopimus varmaan pitää uusia. Se ei tähän hätään kerkeä, siksi meidän on itse toimittava.

Rajan loukkaamattomuus on meille suomalaisille pyhä asia, ja sen pitää olla myös venäläisille. Ei voi olla niin, että asioita väännellään ja käännellään ja me alistumme siihen. Ei missään nimessä pidä alistua. Tarvitsemme määrätietoisia päätöksiä vielä lisää rakennettavia rakenteita varten. Aitoja on rakennettava niin paljon kuin niitä tarvitaan. Rajavartiolaitos on resursoitava niin, että sen toiminta on kelvollisella tasolla laitteidenkin puoles-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

ta ja miehistöä lisää, että saamme toimijoita sinne rajalle ja vartijoita. Vihreän rajan vartiointi on jäänyt hieman sivummaksi viime aikoina lähinnä näiden kansainvälisten rajanylityspaikkojen takia — se on vienyt resursseja paljon, muun muassa lentoasemat ja satamat — mutta nyt painopiste on siirrettävä paljon tehokkaammin vihreälle rajalle. Osaamista ja tietotaitoa suomalaisilla rajavartijoilla on tässä asiassa vaikka kuinka paljon. Kysymys on vain oikeasta määrästä resursseja.

Arvoisa herra puhemies! Lopuksi omalta osaltani tämän vuoden puheenvuorossa on tämä taloudellisen tilanteen vaikutus Suomen turvallisuuteen. Suomi on liukumassa sellaiseen vaaralliseen asentoon, jota ei pidä kenenkään suomalaisen sallia, eikä varsinkaan yhdenkään kansanedustajan. Olemme leikkineet näillä erilaisilla ilmastopolitiikoilla ja kaikenlaisilla muilla vippaskonsteilla, joilla suomalaisten elämä on tehty tavattoman kalliiksi. Energian kallistuminen on aiheuttanut meille sen, arvoisa puhemies, että meille on tullut niin valtavat kustannukset, että esimerkiksi sisäasiainministeriön pääluokassa varmaan mietitään, mistä säästetään miljoona tai kaksi miljoonaa. Samaan aikaan syydetään kansainvälisille sijoittajille valtavat miljardimäärät, kun tämän päästökaupan takia menee hirtittävä määrä rahaa aivan hukkaan. Energian hinta nousee, ja se johtaa siihen, että kaikki täällä maassa maksaa, kansakunta voi yhä huonommin taloudellisesti ja valtiontalous kärsii. Tästä ei puutu enää kuin se, että kansainväliset luottoluokittajat antavat meille peukalon alaspäin, jolloin korko lähtee nousemaan. Ei 11:n, 12:n tai 13 miljardin vuosittainen velkaantuminen voi jatkua vuotta pitempään. Tämä ilmastopolitiikka jatkuu, ja väärillä luvuilla pelaaminen näkyy nyt Suomessa ja Suomen kansantalouden tilassa. Jos tätä leikkiä jatketaan, meidän sisäinen turvallisuutemmekin on uhattuna. Miljardia työnnetään milloin minnekin päähän, ja aina kun suomalainen, varsinkin ympäristöministeri, käy ulkomailla, niin aina menee muutama miljoona sinne sun tänne, jopa miljardi. Tällaisen pelin suomalaisten selkänahalla on loputtava. Toivottavasti hallitukselta löytyy sen verran selkärantaa, että tähän puututaan. Mutta ei tästä sen enempää.

Lopuksi haluan kiittää edustajakollegoita erinomaisesta vuodesta. Vaikka värikäs vuosi on ollut, vauhtia on riittänyt ja vaarallisia tilanteitakin, niin kaikesta huolimatta olemme säilyttäneet toistemme kunnioittamisen. Siksi toivonkin teille kaikille, arvoisat edustajakollegat, oikein hyvää joulunaikaa, ja levätään. Arvoisalle kunnioittamalleni puhemiehelle toivon hyvää joulua koko perheelle ja voimia seuraaviin koitoksiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvää joulua myös edustaja Hoskoselle. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

20.56 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Turvapaikkajärjestelmä on rikki. Se tosiaan on jokaisen reaalityodellisuudessa elävän suomalaispoliitikon viimeistään nyt tunnustettava. Turvapaikkajärjestelmän ovat rikkoneet kolme eri tekijää.

Niistä ensimmäisenä sitä on rikkonut etenkin tämä Välimerellä nähty kehitysmaalähtöinen massasiirtolaisuus, jonka ajurina on hädän sijaan korkeamman elintason piiriin hakeutuminen, siis pyrkimys hyväksikäyttää Euroopan maiden kansainvälisiä sitoumuksia ja heikkoa rajakontrollia. Turvapaikkajärjestelmää siis hyväksikäytetään avoimesti massasiirtolaisuuden muotona.

Toisena kohtana turvapaikkajärjestelmää ovat rikkoneet vihamieliset autoritääriset valtiot, jotka masinoivat länsimaihin tarkoituksellisesti suuria määriä turvapaikanhakijoita tietäen, että se aiheuttaa meille levottomuuksia, kustannuksia sekä vakavia sisä- ja ulkopo-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

liittisiä seurauksia. Turvapaikkajärjestelmää siis käytetään sisä- ja ulkopoliittisena aseena meitä vastaan.

Ja kolmantena turvapaikkajärjestelmää rikkovat ihmisoikeusfundamentalistit keskuudessamme, siis ne asiantuntijat, virkamiehet, laintulkitsijat ja poliitikot, jotka hirttäytyvät 70 vuotta vanhoihin, täysin eri ajassa ja olosuhteissa kirjoitettuihin pakolaissopimuksiin, sieltä tulkittuihin rajoittamattomiin ihmisoikeuksiin, jotka eivät edes jousta kansallisen turvallisuutemme tullessa uhatuksi järjestelmää hyväksikäyttävien siirtolaisvirtojen tai vihamielisten valtioiden toimesta.

Nämä kolme tahoja yhdessä ja erikseen rikkovat turvapaikkajärjestelmää ja samalla myös yhteiskuntarauhaamme. Vaikkei turvapaikkajärjestelmää luotu sen enempää kehitysmalaisten ohituskaistaksi korkeamman elintason piiriin kuin Venäjän tai Valko-Venäjän kaltaisten autoritääristen maiden keinoksi ravistella länttä ja länsimaisia demokratioita, siitä on kiistatta tullut näistä molempia.

Itärajallamme viime viikkoina nähdyt esimerkit lasten polkupyörin rajan yli fillariovista terveistä nuorista miehistä korostavat hädänalaisten suojeluun tarkoitetun jalon turvapaikkajärjestelmän muutosta lähinnä huonoksi vitsiksi. Huono vitsi se on erityisesti siksi, että nuo tuhansien eurojen matkat viisumeineen kaikkineen ensin kehitysmalaista Venäjälle, sen suurkaupungeista bussein rajan tuntumaan, sieltä raja-asemiemme raja-aitoja ravistelemaan rapauttavat pohjan aidosti hädänalaisten ihmisten oikeudelta hakea turvapaikkaa. Se sopimuserusta, joka toisen maailmansodan jälkeen luotiin hädänalaisten oikeuksien turvaamiseksi, turvaakin nyt elintason perässä pakenevia lähtömaidensa suhteellisen hyväosaisia terveitä nuoria miehiä. Niitä aidosti hädänalaisia, joita Geneven pakolaissopimuskin pyrki suojelemaan, siis esimerkiksi naisia, lapsia, vammaisia, rampautuneita, todellista vainoa pakenevia — heitä ei juuri itärajalla näy. He jäivät sinne kurjaan kotimaahan kärsimään. Eikä tilanne ole tätä vain Suomen itärajalla. Samaa on parin vuoden ajan koettu jo Puolan ja Baltiankin rajoilla, eikä ihmisuhreiltakaan ole voitu välttyä.

Kuitenkin niin ihmisten kuin ihmisuhrienkin määrässä itäisten ulkorajojen ongelmat kalpenevat Välimeren ylittävän, turvapaikkamekanismia hyväksikäyttävän elintasoperusteisen siirtolaisuuden rinnalla. Tänä vuonna, kuten edellisvuonnakin, Eurooppa vastaanottaa peräti miljoona turvapaikkahakemusta. Nämä lukemat hipovat jo Euroopan kriisivuosien 2015 ja 2016 määriä, eikä Afrikan kaiken aikaa todistamamme väestöräjähdyksen myötä se muuttopaine ole poistumaankaan päin. Päinvastoin se yltyy.

On siis jälleen syytä korostaa: Kyse ei ole vain rajoista vaan niistä konkreettisista sisäpoliittisista seurauksista, joita näiden rajojen ravistelusta ja rajattomasta rajapolitiikasta seuraa. Euroopan ja erityisesti Suomen on mahdotonta vastaanottaa valtavia määriä humanitääristä maahanmuuttoa ilman niitä ongelmia, joita havaitsemme ympäri Eurooppaa rajapolitiikan seurauksena. Jos siirtolaisvirtojen seurauksena on tilastollisesti ja todistetusti epäonnistunutta kotoutumista, heikkoa työllistymistä ja vastaavanlaisia ongelmia, on selvää, että sitä käytetään aseena meitä vastaan. Siksi Suomen on tehtävä kaikkensa estääkseen rajojen ja rajapolitiikan käyttöä meitä vastaan, estääkseen tällaiset siirtolaisvirrat. Kuten hallitusohjelmaankin on kirjattu, tulemme minimoimaan tällaisen turvapaikkamekanismin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, poissa. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

21.01 **Eerikki Viljanen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiittääkin pitää, kun aihetta on. Keskusta tukee hallituksen tavoitetta jatkaa viime vaalikaudella aloitettua poliisien voimavarojen vahvistamista 8 000 henkilötyövuoteen vaalikauden loppuun mennessä. Poliisien määrää ollaan ensi vuonna lisäämässä sadalla, josta Poliisihallituksen mukaan Uudellemaalle oltaisiin perustamassa yli 60 uutta poliisin virkaa.

Arvoisa puhemies! Uudellamaalla todellakin tarvitaan kipeästi poliiseille lisäresursseja. Esimerkiksi räjähdysmäisesti kasvanut huumeongelma tarvitsee poliisille lisäresursseja ongelman suitsimiseen ja siihen puuttumiseen. Erityisen huolestuttavaa huumeiden käytön lisääntyminen ja siihen liittyvä rikollisuus on nuorten keskuudessa. Se on kasvanut valtavaa vauhtia ja levinnyt uusille alueille.

Uusmaalaisena olen tietenkin tästä resurssien lisäyksestä erittäin tyytyväinen, mutta muiden alueiden osalta parantamisen varaa toki jää. Tässä esityksessä esitetyistä 100 vakanssista siis yli 60 kohdistetaan Uudellemaalle, lopuille 40:lle ei ole kohdistusta vielä tehty, ja tämä tähän hienoon linjaukseen tuo tämmöisen ehkä negatiivisen sivumaun, koska poliisiresurssien lisäämiselle on toki tarvetta muillakin Suomen alueilla.

Mutta, arvoisa puhemies, tervehdin siis ilolla tätä poliisitoimintaan, etenkin Uudellemaalle, kohdistettua [Puhemies koputtaa] erittäin merkittävää lisäresurssia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

21.03 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Katsoin nyt vielä uudelleen hallintovaliokunnan mietinnön ja myös itse pykälän tästä vuosi sitten kesällä muutetusta rajalaista ja olen edelleen sitä mieltä, että kun hallitus pyrkii lopettamaan mahdollisen kissa ja hiiri-tilanteen jatkumisen itärajallamme, sen tulee mahdollisten muiden keinojen ohella selvittää ja harkita lyhytaikaisten täyssulkujen ketjuttamista, kunnes Venäjä lopettaa hybridi-hyökkäyksensä Suomea vastaan.

Herra puhemies! Puhuin myös tästä venäläis-norjalaisen natsin oikeusprosessista. On suomalaisten veronmaksajien rahojen törkeätä väärinkäyttöä, että oikeutta tätä henkilöä vastaan, josta puhuin, käytäisiin Suomessa, ja sen jälkeen varmasti tämä vankilatuomiokin istutettaisiin Suomessa, missä vankilaolot ovat varmasti riittävän mukavat hänen kärsiä vankestuomionsa. Tähän tilanteeseen, missä me nyt tänä päivänä olemme, on johtanut korkeimman oikeuden ratkaisu, että tätä henkilöä ei voitu luovuttaa Ukrainaan Ukrainan vankilaolojen vuoksi.

Minä arvostelen nyt tätä korkeimman oikeuden ratkaisua ja toivon, että löytyy tilanne, jossa korkein oikeus voisi arvioida asiaa uudelleen. Saako kansanedustaja arvostella korkeimman oikeuden tekemää ratkaisua? Totta kai saa. Se ei ole oikeusvaltion instituutioiden arvostelua siinä mielessä, että se tarkoittaisi oikeusvaltion instituutioiden kyseenalaistamista tai horjuttamista. Aivan samalla tavalla media ja elinkeinoelämä saavat tänä päivänä koko ajan arvostella korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua, joka liittyi toimittajan oikeudenkäyntikulujen korvaamisen veronalaisuuteen. Tuskin media pitää sitäkään oikeusvaltion horjuttamisena tai oikeusvaltion instituutioiden nakertamisena.

Herra puhemies! Tämä saattaa olla viimeinen puheenvuoroni ennen joulua, joten minäkin haluan lopuksi toivottaa puhemiehelle ja kaikille muillekin oikein hyvää joulua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Toivotan samaa edustaja Zyskowiczille. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

21.06 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa herra puhemies! Toivotin myös jo hyvät joulut, mutta en voinut olla ottamatta puheenvuoroa, kun mieleeni muistui tänään aamupäivällä käyty keskustelu, jossa vasemmistoliiton edustaja Meriluoto väitti, että perussuomalaisilla on kylmä maahanmuuttopolitiikka, ja antoi hyvin selvästi ymmärtää, että perussuomalaiset vihaavat maahanmuuttajia, koska kiintiöpakolaisjärjestelmästä otettavien ihmisten määrä puolitetaan nyt tällä hallituskaudella.

No, lähdetään nyt käsittelemään alkuun tätä kiintiöpakolaisjärjestelmää. Ongelmahan on siinä, että tämä kiintiöpakolaisjärjestelmä — siis tämä on henkilökohtainen näkemykseni — on eräänlainen lottojärjestelmä, jossa ne muutamat maat, jotka tämmöistä harrastavat, kirsikat kakun päältä poimien ottavat vastaan ihmisiä kolmansista maista. Se on myös aika äärimmäisen tehoton ratkaisu, koska kun me otetaan näitä ihmisiä vastaan tänne Suomeen ja sitten pyritään tällä jotenkin kiillottamaan omaa sädekehäämme ja uskottelemaan, että nyt olemme tehneet maailman hätää kärsivien eteen tarpeeksi, niin se on hyvin kallis ratkaisu, koska sillä samalla rahalla, joka käytetään näihin kiintiöpakolaisiin ja heidän vastaanottamiseensa ja kotouttamiseensa tähän yhteiskuntaan, autettaisiin kymmenkertaisesti ellei jopa enemmän, oliko jopa yli 20-kertaisesti, ihmisiä siellä paikan päällä. Eli kyllähän lähtökohtaisesti avun pitäisi toimia niin, että se annetaan siellä paikan päällä, eikä niin, että käydään erikseen hakemassa ihmisiä toiselta puolelta maailmaa tänne näin kotoutumaan tähän yhteiskuntaan.

No, sitten tästä perussuomalaisten maahanmuuttopolitiikasta, johon on kohdistunut sakin vasemmalta laidalta merkittävää hyökkäystä. Kuten olemme aikaisemmin, jo vuosia, todenneet, perussuomalaisten näkemys on se, että pitää auttaa lähialueilla. Tämä oli kanssa sellainen, mille vuosikausia tavallaan naureskeltiin, että joo joo, pitää auttaa lähialueilla, mutta kuinka sitten kävikään? Ukrainassa käynnistyi Venäjän laittoman hyökkäyksen johdosta laajamittainen suursota, jonka seurauksena Suomi on ottanut vastaan Ukrainasta tilapäisen suojelun kautta kymmeniä ja taas kymmeniä ja kymmeniä tuhansia ihmisiä. Tätä perussuomalaiset ovat kannattaneet koko ajan, eikö näin ole? [Joakim Vigelius nyökkää] — Näin on.

Eli kyllä, perussuomalaiset toteuttavat juuri sitä, mistä puhuvat, eli autetaan lähialueilla sen sijaan, että tuodaan kolmansien maiden kautta ihmisiä tänne näin, yhteiskuntaan, joka on arvoiltaan ja näkemyksiltään hyvin erilainen kuin se, missä nämä ihmiset ovat olleet. Kyllä tavallaan kaiken auttamisen lähtökohdan pitää olla se, että me saadaan vakautettua nämä alueet, koska tämä politiikka, mitä tässä maassa on harjoitettu ja Euroopassa laajemminkin, muistuttaa siitä, että... Se on vähän sama asia kuin että meillä syntyisi talossa vesivahinko ja sitten toisessa päässä taloa ämpärillä yritetään sitä vettä kauhoja ulos talosta mutta unohdetaan, että jostain se vesi sinne taloon tulee. Silloin varmaan kannattaa ne putket korjata, että se vesivahinko ei enää jatku. Tätä vasemmisto ei ole koskaan suostunut ymmärtämään, mutta nyt sekin päivä näyttää olevan edessä, kun Venäjä on käynnistänyt meitä kohtaan laittoman hybridihyökkäyksen meidän itärajalla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

21.09 **Tomi Immonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Monesti tässä hybridioperaatiota koskevassa keskustelussa unohtuu se, mikä on ihmisen vastuu omasta itsestään, omasta toiminnastaan ja omista valinnoistaan. On mielestäni melko vasemmistolainen ajattelutapa, että vaikka yksilönä teen täysin järjenvastaisia valintoja, niin silti joku toinen, esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

valtio, on lopulta vastuussa ratkaisemaan kaikki itse aiheuttamani ongelmat. Lähtökohta ei siis mielestäni voi olla se, että jos minua paleltaa kylmissä ja talvisissa olosuhteissa jonkun vieraan arktisen maan rajoilla, niin vastuu siitä kuuluisi jollekin valitsemalleni valtiolle, jonka alueelle olen mahdollisesti pyrkimässä lainvastaisesti. Näihin hybridioperaatioihin osallistuvilla maahantulijoilla on ollut vaelluksensa aikana useasti mahdollisuus valita toisin. Lentolipun olisi voinut valita Moskovan sijaan myös jonnekin lämpimämpään maahan. Jos Suomeen tulo on Venäjän viranomaisten toiminnan vuoksi terveydellinen uhka, niin sen luulisi panevan harkitsemaan myös muita vaihtoehtoja.

Esille ottamani yksilön vastuun lisäksi myös Venäjällä on täysi oikeudellinen vastuu siitä, kuinka se alueellaan kohtelee omia tai muiden maiden kansalaisia. Suomella ei ole eikä sen kuulu ottaa vastuuta toisen valtion toiminnasta. Suomi ei voi aidosti ja tosiasiallisesti vaikuttaa Venäjän toimintaan ihmisoikeuksien, ilmastonmuutoksen, Ukrainan sodan tai minkään muunkaan asian osalta. Venäjällä on itsellään täydellinen vastuu omasta toiminnastaan, Suomen velvollisuuksiin ei kuulu kantaa niistä päätöksistä vastuuta.

Suomi ei voi jättää yhtään mahdollisuutta tai keinoa rajojen valvonnassa nyt käyttämättä, koska vastapuolella hybridioperaatiota tai -hyökkäystä johtaa arvaamaton Venäjä. Venäjä ei kunnioita mitään kansainvälisiä lakeja tai sopimuksia. Suomen tulee olla valmiina arvaamattoman peliin, jossa Venäjä muuttaa kaikkia pelin sääntöjä jatkuvasti ja itselleen sopiviksi. Suomessa tulee käynnistää turvallisuuspolitiikan näkökulmasta keskustelu myös tämän niin sanotun pushback-toiminnan osalta. Se on tärkeää, koska rajaviranomaiset tarvitsevat lailliselle toiminnalleen poliittisten päättäjien tuen. Päätös on lopulta poliittinen, ja sitä valittua linjaa raja- ja muut viranomaiset noudattavat. Euroopan unionin alueella pushback-toiminta on hiljaisella hyväksynnällä jo toteutettu. Venäjän naapurimaista Viro on jo hyväksynyt lainsäädäntöä, joka antaa rajaviranomaisille toimintavaltuuksia kääntää hybridioperaatiota takaisin. Herää kysymys, miksi Suomen kuuluisi vaarantaa kansallinen turvallisuutensa, varsinkin kun olemme Viron tapaan EU-maa, jolla on yhteinen maaraja arvaamattoman Venäjän kanssa.

Hallitus on nyt hienosti vielä hoitanut rajaturvallisuutta tämän syksyn aikana, realistisesti ja kansallinen turvallisuus mielessään. Rohkaisenkin hallitusta yhä päättäväisempien keinojen käyttöönottoon ja valmistautumaan siihen, että Venäjä lisää painetta rajoillamme. Jaan myös edustaja Zyskoviczin ajatuksen, ehkä jopa huolen, siitä, että hallituksen tulee ajoissa aloittaa lainsäädäntövalmistelut uusien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Suomalaiset viranomaiset noudattavat lakia aina pilkulleen, myös rajoilla. Siksi meillä lainsäätäjillä on hiukan kiire, jotta rajaviranomaisille saadaan riittävän vahva selkänöja myöskin tulevaa kevättä ajatellen.

Arvoisa puhemies! Toivotan hyvää joulua myöhemmin, koska tämä ei ole vielä tämän vuoden viimeinen puheenvuoroni — tänäänhän on sitä paitsi maanantai eli työviikon ensimmäinen päivä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen, olkaa hyvä.

21.14 Mikko Polvinen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ohisalo muistutti aiemmin tänään vihreästä siivestä, että aselakien tiukentaminen olisi heidän linjansa taas jälleen erähenkisten ihmisten elämää heikentämässä: väljään asutun alueen ihmisten elämäntavan arvokkaan ja perinteisen kurittamista — vähemmän kulttuuria, joka on osalle meidän alueemme asukkaista ainut henkireikä. Voin sanoa, että vihreiden esittämällä linjalla eivät

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

mielenterveysongelmat vähenisi. Metsästys on harrastus, joka tuo ihmisiä yhteen, ja huoliakin siellä puretaan. Se on yhteisöllisyyttä. Siitä saadaan voimaa arkeen.

Aselakiin liittyen: Olen saanut paikalliselta aseseppältä viestin, että aseseppien työ on vaikeutunut edellisten hallitusten toimesta, mikä vaikeuttaa aseiden postittamista huoltoon. Tällaisena aikana aseseppien osaaminen on erityisen tärkeää, ja sitä ei tule vaarantaa. Siksi olen tyytyväinen, että hallitus on nykyisen kaltainen ja että metsästys on tunnustettu ja arvostettu kulttuurin muoto, siihen liittyvä yrittäjyyskin. Aseseppien työ tuodaan arvoonsa.

Arvoisa puhemies! Edustajanbudjetissani ei ole enää kuin nolla euroa. Ajattelin sillä nolllalla eurolla toivottaa puhemiehelle oikein hyvää joulua, joulunaikaa kollegoille ja suomalaisille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Näin myös edustaja Polviselle, kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

21.15 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Talousarviokeskustelussa muutama sana Rajavartiolaitoksesta.

Suomessa Rajavartiolaitos valvoo EU:n pisintä yhteistä ulkorajaa, ylläpitää ja kehittää rajaturvallisuutta, meriturvallisuutta sekä kriisivalmiutta. Kokonaisturvallisuuden ylläpitämisen kannalta Rajavartiolaitoksen rooli on merkittävä. Se on keskeinen osa Suomen puolustusjärjestelmää. Tilanne Suomen rajoilla on vaikeutunut. Keskusta on omassa budjettivaihtoehdossaan halunnut muistuttaa hallitusta, että jollemme Suomessa huolehdi itse Rajavartiolaitoksen suorituskyvystä ja riittävästä voimavaroista, olemme riippuvaisia muiden avusta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella on todettu, että Rajavartiolaitos on aliresursoitu jo tiedossa oleviin haasteisiin nähden. Perusrahoituksen vajeet johtuvat tarpeisiin nähden liian alhaisesta lähtötasosta, aikaisempien vaalikausien sopeuttamistoimista sekä merkittävästä kustannustason noususta. Rajavartiolaitoksen toimintamenojen rahoitusvaje syvenee vaalikauden edetessä leikaten merkittävästi Rajavartiolaitoksen operatiivista suorituskykyä viimeistään vuodesta 2025 alkaen. Sopeuttamistarve on niin iso, että ilman lisärahoitusta sillä on väistämättä suuria henkilöstövaikutuksiakin.

Arvoisa puhemies! Tätä taustaa vasten keskusta pitää yllättävänä, ettei hallitus esittänyt Rajavartiolaitokselle lisärahoitusta marraskuussa antamassaan täydentävässä talousarvioesityksessä ensi vuodelle. Tiedossa on jo, että itärajan rajanylityspaikkojen sulkemiset, esteiden rakentamiset ja lisääntyneet valvontatehtävät ovat nostaneet Rajavartiolaitoksen toimintamenoja. Keskusta on omassa vaihtoehtobudjetissaan esittänyt Rajavartiolaitoksen toimintamäärärahoihin ensi vuodelle 10 miljoonaa euroa hallitusta enemmän.

Rajavartiolaitoksen rahoitus on kytkettävä pysyvien tasokorotusten lisäksi myös indeksiin Puolustusvoimien rahoituksen tapaan, jotta rahoitustaso kehittyisi kustannustason nousun mukaisesti eikä vajetta perusrahoitukseen enää syntyisi.

Arvoisa puhemies! Uskon ja luotan siihen, että vaikka hallituksen esityksessä Rajavartiolaitokselle kohdistetut määrärahat eivät tällä hetkellä näytä vastaavan vuoden 2024 tarpeeseen, niin hallitus tulee esittämään lisää varoja rajaturvallisuuden varmistamiseen ensi vuoden aikana annettavissa valtion lisätalousarvioesityksissä. Luotan siis siihen, että hallitus tulee paikkaamaan nyt käsittelyssä olevaa esitystään. Nopeimmin tämä paikkaaminen

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tietysti tapahtuisi, jos hallituspuolueiden edustajat huomenna äänestäisivät keskustan esityksen puolesta. Sillä turvattaisiin resurssit ensi vuodelle jo tässä valtion varsinaisen talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Koska tämä on minunkin viimeinen puheenvuoro tälle vuodelle, niin haluan lopuksi todeta, että meillä kaikilla on oma, arvokas roolimme demokratian toteutumisessa. Toimikaamme arvokkaasti ja toisia kunnioittaen myös tulevana vuonna.

Haluan toivottaa hyvää joulua arvon puhemiehelle, kaikille kollegoille ja koko eduskunnan henkilökunnalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvää joulua myös edustaja Viljaselle. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

21.19 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! En malta vielä näin ennen joulua olla puhumatta hieman pakolais-, maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan taustoista. Niistä on täällä salissakin paljon puhuttu, mutta monesti se ongelma jää taustoittamatta, se taustaongelma siellä sen taustalla, mitä me Euroopassa koemme. Suomessa monet tahot ovat puhuneet pitkään tällaisten avoimien rajojen politiikan puolesta — siitä, että meidän pitää rajattomasti ottaa ihmisiä vastaan, meidän tulee vastata siihen hädänalaisuuteen kaikin mahdollisin keinoin. On kuitenkin ymmärrettävä, että jos rajat ovat loputtomiin auki ja ajetaan rajatonta politiikkaa, niin meillä ei kuitenkaan ole kuin rajallisesti sitä sieto- ja kantokykyä täällä meidän Euroopan maissa. Suomen kantokyky ei ole rajaton, kun taas pitkälti se tuljavirta on rajatonta ainakin Suomen, myös Euroopan näkökulmasta.

Jos suhteellistetaan näitä asioita, niin Afrikassa väkiluku kasvaa noin 2—2,3 prosentin vuositahtia, mikä tarkoittaa, että väkiluku lisääntyy yksin siis Afrikassa, sen levottomissa olosuhteissa noin 30—35 miljoonalla joka ikinen vuosi. Se tarkoittaa, että yksin tämän hallituskauden aikana Afrikan väkiluku tulee kasvamaan noin 130 miljoonalla ihmisellä. Ja jokainen voi hieman verrata, että jos Eurooppaan pahimpina siirtolaiskriisin vuosina 2015—2016 saapui vajaa puolitoista miljoonaa ihmistä vuonna 2015 ja vuonna 2016 toinen samanmoinen, niin se määrä tulisi käytännössä 20-kertaistaa, jotta me pystyisimme vastaamaan edes siihen paineeseen, siihen väkiluvun lisääntyvään paineeseen, joka syntyy Afrikkaan joka vuosi hyvin levottomiin, hyvin ongelmallisiin olosuhteisiin, joissa on aitoa hätää, kärsimystä ja sotia, ongelmia. Eli meillä ei tosiasiallisesti ole tällaista kantokykyä. Siinä ei myöskään kovin paljoa auta se, että meidän pakolaiskiintiömme täällä Suomessa on viisisataa, tuhat tai hurjimmissa esityksissä ehkä vihreiden, vasemmistoliiton puolella jopa joitain tuhansia. Se tarve on oikeasti kymmenissä miljoonissa, ja meillä ei ole siihen kantokykyä. Siksi meidän tulisi lopettaa tämä sädekehiemme kiillottaminen sillä, että me vastaanotamme pienen marginaalisen joukon tänne, kun me tosiasiallisesti voisimme rahalla ja oman yhteiskuntamme sietokykyä säilyttäen auttaa ihmisiä paljon lähempänä heidän asuinseutujaan paljon, paljon tehokkaammin kuin vastaanottamalla heitä joko turvapaikkajärjestelmän kautta tai pakolaiskiintiöjärjestelmän kautta.

Kuitenkin tähän loppuun haluan myös omalta osaltani toivottaa tästä ikävästä tilannekuvasta huolimatta oikein hyvää joulua koko eduskunnalle, puhemiehelle, sihtereille ja koko virkakunnalle ja Suomen kansalle. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

4.3. Pääluokka 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala

Puhemies Jussi Halla-aho: Esitellään valtiovarainministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 28.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään yksi tunti ja 30 minuuttia. — Keskustelu, edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.31 **Minna Reijonen ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Esittelen valtiovarainministeriön mietinnön pääluokasta 28 kohdan 28.90 kuntien rahoituksesta. Ensimmäiseksi haluan kiittää hallitusta ja valiokuntaa erittäin hyvästä työstä.

Kuntataloudessa on menojen ja tulojen epätasapaino, vaikka sote-uudistuksen myötä väestön ikääntymisen luoma menojen kasvupaine väistyykin. Vuosi 23 on melko valoisa kunnille sote-uudistuksen niin sanottujen verohäntien takia, mutta tämä noin miljardilla eurolla kuntataloutta vahvistanut ilmiö poistuu vuodesta 24 alkaen.

Kunnilla on tehtäväkentän supistumisen myötä vähemmän mahdollisuuksia menosopeutuksiin, mikä lisää painetta veroprosenttien korotuksiin. Samanaikaisesti kunnat eriytyvät aiempaa selkeämmin, ja myös suuret kaupungit ovat isojen haasteiden edessä. Kuntatalouteen haastetta toi vuoden 22 verotuksen valmistuminen vasta vuoden 23 marraskuussa. Voimassa olleiden säädösten mukaan valmistuneet verotustiedot olisivat tuoneet kuntien valtionosuuksiin merkittävän lisävähennyksen, johon kunnat eivät olleet voineet varautua. Hallitus esitti talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä vuoden 24 vaikutusten lieventämistä.

Kuntien käyttötalouden valtionapuihin osoitetaan kaikkiaan 5,1 miljardia euroa vuonna 24. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että kunnille annetaan nyt työrauha, eikä uusia tehtäviä ole lisätty tai olla lisäämässä. Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 24 on hieman vahvistava verrattuna vuoteen 23, vaikka kuntatalouteen kohdistuu vaalikauden aikana indeksijarru. Samanaikaisesti maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus vahvistaa kuntataloutta.

Sosiaaliturvan indeksijäädytyksillä ja säästöillä on erisuuntaisia vaikutuksia kuntatalouteen. Ne vähentävät suoraan kuntien menoja mutta lisäävät toisaalta toimeentulotuen tarvetta. Pitemmällä aikavälillä toimet kuitenkin arvioidusti lisäävät työllisyyttä, mikä lisää kuntien verotuloa ja vähentää sosiaalipalvelumenoja.

TE-palveluissa... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Jussi Halla-aho: Odotatteko hetken, edustaja Reijonen, mikrofonin kanssa on taas vaikeuksia. — Olkaa hyvä.

Kiitos, arvoisa puhemies! — TE-palveluiden uudistus on valiokunnan mukaan todella tärkeä, mutta isona haasteena ja huolena on toinen iso kuntiin kohdistuva uudistus näin lyhyen ajan sisään. Vuosi 24 on keskeinen uudistuksen hallitun toteutuksen varmistamisessa.

Valiokunta pitää hallintovaliokunnan lausunnon tavoin välttämättömänä, että kuntien rahoitus ja valtionosuusjärjestelmä uudistetaan. Olisi hyvä, että uudistuksessa kiinnitetäi-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

siin huomiota hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen haasteisiin. Kuntien rooli on tässä oleellinen, ja tarvitaan yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa, koska tässä on paljon rajapintoja, esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuollon kysymyksissä.

Lopuksi vielä totean, että valiokunta vähentää 13 miljoonaa euroa momentilta 28.90.35. Vähennys liittyy maatilatalouden tuloverolakia koskevaan esitykseen lausuntopalautteen takia tehtyyn muutokseen, joka alentaa kunnallisveron tuottoon kohdistuvaa vaikutusta suhteessa hallituksen talousarvioesityksessä arvioituun esitykseen.

Haluan samalla kiittää ja toivottaa hyvää joulua koko eduskunnalle, kiittää valiokuntaa ja myös jaostoa arvokkaasta työstä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä. [Aki Lindén: Eikös ministeri Ikonen ole tuolla? — Vasemmalta: Ministeri on tuolla! — Timo Heinonen: Niin on Ronkainenkin!] — Edustaja Ronkainen puhuu ensin, ja ministeri Ikonen puhuu sen jälkeen. Toivon, että tämä järjestely käy kaikille. [Naurua]

15.35 Jari Ronkainen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen pääluokka 28:n valtiovarainministeriön hallinnonalalla Tullin osuuden, joka kuuluu hallinto- ja turvallisuusjaoston vastuulle.

Valiokunta esittää noin 14,2 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 23 talousarviossa, kokonaisuudessaan noin 207,7 miljoonaa euroa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Tullin bruttomenot ovat kasvaneet voimakkaasti vuonna 2023 verrattuna edelliseen vuoteen. Kasvua on ollut etenkin ict-, toimitila- ja palkkausmenoissa. Inflaation vaikutus on myös merkittävä kustannuksia tarkasteltaessa. Suurimmat lisäykset tehdään tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen jatkamiseen, palkkausten tarkastuksiin, Tullin teknologisen kyvykkyyden turvaamiseen ja Tullin tehtävien hallinnan kehittämiseen.

Turvallisuusympäristön vakava heikentyminen on johtanut mittaviin määrärahalisäyksiin turvallisuusviranomaisille. Valiokunta on huolissaan Tullin toimintamenojen riittävyydestä. Tulli toimii kaikissa rajatoimipisteissä ja kohtaa turvallisuusympäristön muutokset muiden turvallisuusviranomaisten tavoin. Hallituksen tulee turvata kaikkien PTR-yhteistyötä tekevien viranomaisten toimintaedellytykset hallitusohjelman mukaisesti. Samalla on muistettava jatkuvan toiminnan kehittämisen tärkeys ja kustannussäästöjen löytäminen, jotta kustannuksia pystytään hillitsemään.

Arvoisa puhemies! Tässä lyhyesti Tullin osuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä, viisi minuuttia.

15.37 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää valtiovarainvaliokuntaa ja lausuntovaliokuntia arvokkaista huomioista, jotka tulemme ottamaan valtiovarainministeriössä huomioon. Käyn puheenvuorossani läpi eräitä pääluokkaa ja vastuualuettani koskevia erityisiä huomioita.

Hyvinvointialueitten yleiskatteiseen rahoitukseen osoitetaan vuonna 2024 yhteensä noin 24,6 miljardia euroa. Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoitus kasvaa näin ollen noin 4 miljardia euroa verrattuna vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon. Kasvusta noin 1,9 miljardia selittyy sillä, että vuoden 2023 rahoituksesta maksettiin ennakollisesti jo vuoden 2022 talousarviossa. Tämän lisäksi hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja rahoituksen tarkistus kuntien vuoden 2022 lopullisten kustannus- ja verotietojen mukaiseksi

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kasvattaa hyvinvointialueiden rahoitusta noin 700 miljoonalla eurolla. Hyvinvointialueiden rahoitusta nostaa myös vuoden 2023 osalta siirtyneitä tuloja ja kustannuksia tasaava kertaerä, joka on noin 530 miljoonaa euroa.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on aloittanut hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämisen. Kehitystyön tavoitteena on sosiaali- ja terveystalouden rahoituspohjan turvaaminen, mallin kannustavuuden parantaminen ja kustannusten kasvun hillinnän tukeminen. Muutoksia tehdään hallitusti ja ennakoitavasti perustuslain mukaiset palvelut turvaten.

Hyvinvointialueiden osalta on muistettava, että työ on vasta alussa. Hallinnollinen uudistus on tehty, ja nyt painopisteen tulee hyvinvointialueilla olla palveluiden turvaamisessa ja kehittämisessä. Meidän pitää yhdessä löytää uusia tapoja turvata suomalaisille tärkeät hyvinvointiyhteiskunnan palvelut myöskin tulevaisuudessa. Ministerinä haluan varmistaa, että näiden uudistusten kaikkein tärkein syy pysyy kirkkaana mielessä: haluamme turvata sujuvat, laadukkaat ja saavutettavat hyvinvointiyhteiskunnan palvelut, myös tulevaisuudessa.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä myös kuntien rooli on muuttunut ja kuntatalous on murroksessa. Ensi vuonna yksi tärkeimpiä asioita on kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän uudistus. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan vuonna 2024 noin 2,5 miljardia euroa, mikä on noin 260 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Muutoksen syynä tai taustalla on pääosin voimassa olevan lain mukainen kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja rahoituksen tarkistus vuoden 2022 lopullisten kustannus- ja verotietojen mukaiseksi. Tämän vuoksi valtionosuuksia pitäisi vähentää vuodesta 2024 alkaen pysyvästi noin 500 miljoonaa euroa. Vähennystarpeeseen vaikuttavat vuoden 2022 kustannuspohjan kasvu suhteessa kuntien talousarvioihin noin 650 miljoonalla sekä valmistuneen verotuksen mukainen tieto siirtävistä verotuloista.

Hallitus on kuitenkin päättänyt kohtuullistaa valtionosuuksia vähentävää vaikutusta siten, että vuodelle 24 ei tule viime hetken muutoksia. Valtionosuusvähennys siirretään tehtäväksi vuodesta 25 alkaen ja jaksotetaan kolmelle vuodelle. Näin ollen vuoden 24 valtionosuusrahoituksen taso vastaa sitä, minkä pohjalta kunnat ovat laatineet vuoden 24 talousarvionsa ja veroprosenttinsa. Hallituspuolueet ovat lisäksi sopineet, että etsimme kompensoivia ratkaisuja, joilla voidaan helpottaa vaikutuksia kuntien talouteen myös sieltä vuodesta 25 alkaen.

Hallitus ei osoita kunnille uusia valtionosuustehtäviä vuonna 24. Näin kunnille annetaan aikaa sopeutua uuteen rooliin sivistys- ja elinvoimakuntina sekä mahdollisuus keskittyä TE-uudistuksen onnistuneeseen toimeenpanoon. Hallitus on käynnistänyt myös kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän uudistamisen. Valtionosuusjärjestelmä uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantulon ja TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta.

Digitalisaation edistäminen on merkittävä tehtävä sekä suomalaisen yhteiskunnan erilaisten palveluiden sujuvoittamiseksi että osana talouden tasapainottamista. Valtiovarainministeriön tuottavuusmäärärahalla käynnistetään vuonna 24 hallitusohjelman mukaisesti digitaalisen asioinnin ensisijaisuuden toimenpideohjelma, jonka tuloksena viranomaisviestit ja päätökset toimitetaan paperikirjeen sijaan digitaalisesti niille, jotka voivat asioida sähköisesti julkisissa palveluissa. Digitaalisen asioinnin ensisijaisuuden toteuttaminen

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tuottaa merkittävät säästöt, jotka muodostuvat etenkin paperipostituksen vähentymisen myötä.

Hallitusohjelman mukaisesti ”julkisen hallinnon ict:n ohjaus ja kehittäminen” -momentin määrärahoista merkittävä osa kohdennetaan vuonna 24 edesmenneen omaisen asiointin digitalisointiin. Edesmenneen omaisen asioiden hoito edellyttää nykyisellään asiointia useiden eri julkisten ja yksityisten tahojen kanssa. Digitalisoinnilla sujuvoitetaan asiointia ja helpotetaan tarvittavan tiedon liikkumista ja hyödyntämistä toimijoiden välillä. Momenttia käytetään myöskin EU:n eIDAS- asetuksen mukaisen eurooppalaisen lompakosovelluksen kehittämiseen. Lisäksi ict-puolella turvallisuusviranomaisten viestintäverkkojen määrärahaa käytetään vuonna 24 uuden Virve 2 -viranomaisverkon kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Suomen väestörakenteen muutokset, digimurros, kaupungistuminen, Venäjän bruttaalin hyökkäyssodan vaikutukset talouteen ja muut yhteiskunnan megatrendit haastavat tätä yhteiskuntaa uudistumaan ja etsimään uudenlaisia ratkaisuja. Meidän on kyettävä esimerkiksi vahvistamaan kuntien elinvoimaa, ajattelemaan hyvinvointipalveluita uusilla tavoilla ja lunastettava digitalisaation tuomat mahdollisuudet. Tämä hallitus hakee laaja-alaisesti erilaisia keinoja, joilla pystymme turvaamaan ja uudistamaan ihmisten palveluita niin, että ne toimivat myöskin tulevaisuudessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista. — Jaahas, täällä on ilmeisesti halua debatointiin. Edustajat voivat pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

15.43 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnat tekevät erittäin tärkeää työtä meidän tärkeiden perustehtävienne, niin koulutuksen, nuorisotyön kuin myös kulttuurin, liikunnan saralla, ja nyt olen huolissani näistä kuntien valtionosuuksista, jotka ovat laskemaan päin, ja hallitus on näistäkin säästämässä. Kyllähän se tulee näkymään tänä päivänä, kun tämä hallintouudistus on tehty, nimenomaan koulutuksen saralla. Mistä muusta kunnilla on varaa säästää kuin koulutuksesta, johon tänä päivänä menee kuntien isoin osuus rahoituksesta? Ja kun me olemme puhuneet paljon vaikkapa nuorison pahoinvoinnista, niin kaikki se tärkeä työ lähtee varhaiskasvatuksesta, koulutuksesta, ja sinne meidän tarvitsisi näinä aikoina panostaa entistä enemmän, jotta lasten hyvinvointi ei käänny entistä huonompaan suuntaan. [Timo Heinonen: 200 miljoonaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

15.45 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välihuutoa ei onneksi laskettu ajasta pois. — Kuntatalous, keskustan sote-malli, rankaisee kovalla kädellä niitä kuntia, arvoisa kuntaministeri, jotka panostivat ennen sotea vanhustenhoitoon ja sosiaali- ja terveydenhoitoon. Tämä on aivan järjetön tilanne. Ne kunnat, jotka laittoivat vanhusten hoidon kuntoon, kun kriisi oli, ja panostivat terveydenhuoltoon ja sosiaalihuoltoon, kärsivät nyt näistä leikkauksista. Tulivatko nämä teille yllätyksenä? Minulle ainakin tulivat. Ymmärsiköhän edes keskusta, mitä tämä heidän sote-mallinsa kuntataloudelle ja kunnille tarkoittaa?

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Kysyisin, kuntaministeri Ikonen, kun tämä on tullut teille pyytämättä ja yllättäen: millä tavalla uskotte, että kunnat tästä tulevat selviämään, vai pitääkö tässä tulla jollain muulla tavalla vielä kuntia vastaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.46 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministeri Ikoselle hyvästä puheenvuorosta.

Todellakin tämä sote on tullut kalliiksi. Se oli kallis hallinnollinen uudistus, mitä nyt maksellaan ja eteenpäin yritetään laittaa. Tämä hallitus yrittää sitä laittaa nyt eteenpäin, koska nyt eletään sitä sote-aikaa ja pitää katsoa kuitenkin eteenpäin, mutta kyllähän tämä koko sote oli iso moka, ei sitä pidä kieltäminen.

Mutta ministeriltä kysyisin siitä, että nythän kuitenkin tällä vaalikaudella perusopetukseen tulee se 200 miljoonaa lisää rahaa, ja tämä on aika iso ja hyvä asia. Eikö näin, että nuorisolle ja lapsille on hyvä tulevaisuus luvassa, vai kuinka? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.46 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on jo sotesta aika paljon päivän aikana keskusteltukin, ja on selvää, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tarvittiin. Sitä oikeastaan lähestulkoon kaikki puolueet kerrallaan ovat yrittäneet, ja on hyvä, että se viime kaudella saatiin.

Nythän on näin, että tilanne on monin tavoin muuttunut, sen me kaikki varmasti tunnustamme. Esimerkiksi tästä ennakoimattomasta kustannusten kasvusta huolimatta hallitus ei kuitenkaan ole pidentämässä hyvinvointialueille säädettyä alijäämän kahden vuoden kattamisaikaa edes määräajaksi. Nythän on tosiaan uhkana se, että hyvinvointialue joutuisi yhden tilivuoden alijäämän takia niin sanottuun arviointimenettelyyn.

Tässä tilanteessa hyvinvointialueet tosiaan tarvitsisivat hallitukselta ennen kaikkea joustoa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluissa käynnissä ovat historiallisen suuren ja vaativan uudistuksen alkumetreit. Keskustan perusperiaatteena on, että näitä hyvinvointialueiden kustannuspaineita hillitseviä lakimuutoksia voidaan toteuttaa, mutta nämä rahat pitäisi jättää hyvinvointialueille, eikä niin kuin hallitus nyt tekee, että ne imuroidaan muihin menoihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

15.48 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueuudistuksen tavoitteena oli turvata yhdenvertaiset palvelut, parantaa hoitopääsyä ja hillitä kustannusten kasvua. Ajattelen, että me kaikki varmasti jaamme nämä tavoitteet, ja on hyvä, että vihdoin on rakenteet uudistettu niin, että päästään sisältöihin. Mutta hyvinvointialueilta kuuluu nyt paljon huolia siitä, että vaikka kaikki ymmärtävät, että talouden sopeutusta tarvitaan, niin nyt tämä annettu aikataulu ja myös esitetyt summat tuntuvat kohtuuttomilta. Tämä uhkaa johtaa tilanteeseen, jossa tehdään aika hätiköidystikin pakolla sellaisia leikkauksia, jotka tulevat myöhemmin paljon kalliimmaksi. Sen takia toivoisin todella, että vähintään, mitä hallitus tekisi, olisi, että se pidentäisi tätä alijäämän kattamiseen annettua aikaa, jotta hyvinvointialueet voisivat sopeutua paremmin. Meillä on myös tilanne,

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

jossa osa alueista on ollut jo pitkään integroituna ja siellä on jo tehty oikeastaan ne helpot säästöt ja helpot toimet, ja senkin takia alueet ovat aika erilaisessa asemassa. Olisi nyt äärimmäisen tärkeätä, että joustavuutta annettaisiin tähän uudistukseen enemmän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

15.49 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden taloustilanne todella on vaikea. Taustalla ovat kustannuksia vastaava rahoituksen siirtyminen vajavaisesti kunnilta hyvinvointialueille, sote-sektorin yleistä linjaa korkeammat palkankorotukset, ostopalveluiden kustannusten kova kasvu ja koronan jälkeen patoutunut palvelukysyntä esimerkiksi.

Hyvinvointialueiden tämän vuoden mittava alijäämä — sehän ei ole hyvinvointialueiden oma vika, eivätkä ne ole itse sitä aiheuttaneet, vaan nämä poikkeukselliset olosuhteet. Mutta tämä alijäämäkuoppa tekee alueelle erittäin vaikeaksi turvata suomalaisten tarvitsemat sote-palvelut tällä hetkellä, mutta myös tulevina vuosina, sillä alijäämän kattamisvelvoite painaa päälle kovasti eri alueilla. Suomalaisten sote-palveluiden turvaamiseksi tulisi-kin pikaisesti pidentää alijäämän kattamisaikaa edes väliaikaisesti ja tehdä rahoitusmalliin muut tarvittavat linjaukset. Muuten alueet todellakin alkavat tekemään näitä lyhytnäköisiä ja kalliiksi tulevia leikkauksia.

Arvoisa puhemies! Rahoitusvastuu on nyt valtiolla, ja on hallituksen velvollisuus nopeasti valmistella tarvittavat korjaukset rahoitusmalliin. Kysyisin ministeriltä: milloin voimme niitä odottaa eduskuntaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.50 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen yrittänyt perehdyttää itseäni niin hyvin kuin mahdollista tähän hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitusproblematiikkaan. Valtiovarainvaliokunnassa meillä on ollut kuultavana VM:n eri osastopäälliköitä ja ylijohdajia, budjettipäälliköitä, ja heiltä olen sitten vielä konkreettisilla kysymyksillä täydentänyt tietämystä.

Nyt kysyn ministeri Ikoselta saman kysymyksen, jonka esitin hänelle henkilökohtaisesti tässä pari viikkoa sitten. Nythän tässä täydentävässä budjettiehdotuksessa vähennetään 39 miljoonalla eurolla hyvinvointialueiden rahoitusta. Mistä se johtuu? No, minulla on oma otaksuntani, että se johtuu siitä samasta syystä, josta syystä kuntien rahoitusta vähennetään vielä paljon enemmän, mutta hallitus meni kiireellä korjaamaan sitä kuntien rahoitusta lykkäämällä sen vaikutusta myöhemmäksi mutta ei puuttunut lainkaan sitten tähän hyvinvointialueiden rahoitukseen. Eli tämä johtuu siitä, että selvisi silloin 17. marraskuuta tämä vuoden 22 verotuksen tilanne ja rahat jaettiin vuoden 22 todellisen käytön mukaan sote-palveluiden ja peruspalveluiden kesken — sen heijastusvaikutuksestahan tässä on kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.51 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnat ja hyvinvointialueet ovat symbioosissa keskenään, ja kunnat ovat hyvinvointialueelle paras kumppani jatkossakin, ja oikeastaan sen voisi sanoa, että ainut kumppani, joka voi vaikuttaa hyvin-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

vointialueitten tulevaan kehitykseen. Kysyisinkin nyt sitä, kun täällä paljon tänään puhuttiin hyvinvointialueitten rahoituksesta ja koko ajan se oli siinä mallissa, ja tosiasiasa kuitenkin se mallin rahoitustarve tulee sieltä asiakastarpeista, niistä palvelutarpeista, ja siihen pitäisi pystyä vaikuttamaan tavalla tai toisella vähän pitemmälläkin tähtäimellä, ja kunnat ovat tässä avainasemassa, niin kysyisin sitä, että nyt kun tämä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on keskiössä siinä, että voidaan vaikuttaa asiakasvirtoihin, niin mitä toimenpiteitä on mietinnässä esimerkiksi tässä VOS-uudistuksessa, että sille tulisi parempia kannusteita tehdä sitä asiaa kunnissa nykyistä enemmän? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

15.52 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yli neljäsosa koko valtion budjetista menee hyvinvointialueille. Hyvinvointialueiden talouden tilanne vaikuttaakin merkittävästi julkisen talouden vahvistamistavoitteisiin ja siksi onkin tärkeää, että jokaisella hyvinvointialueella tiedostetaan valtion taloudellinen tilanne.

Erityisesti me kansanedustajat, jotka toimimme päätöksentekijöinä hyvinvointialueilla, olemme paljon vartijoina. Olen itse Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluehallituksen jäsen, ja alueemme taloudellinen tilanne onkin yksi Suomen heikoimmista. Silti alueemme hallituksen jäsenet, myös ne, jotka täällä kansanedustajina toimivat, ovat esittämässä menolisäyksiä virkamiesten ja lautakuntien esittämiin ensi vuoden raameihin. Edelleen toivotaan myös lisää rahaa ja alijäämän kattamisvelvoitteen pidentämistä, vaikka hallitus onkin viestinyt vahvasti ja johdonmukaisesti, että näin ei tule tapahtumaan.

Hyvinvointialueiden tulot kasvavat noin miljardi euroa ensi vuonna, ja silti alueiden tulot eivät riitä menoihin. Pyytäisinkin ministeri Ikosta vielä kertaamaan, että miten me voimme auttaa hyvinvointialueita kehittämään palveluita siten, että ihmiset saavat kustannustehokkaasti palveluita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.54 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalvelujen siirryttyä kunnilta hyvinvointialueille useat kunnat joutuvat maksamaan valtiolle negatiivisia valtionosuuksia. Marraskuussa päivitettyjen laskelmien jälkeen ensi vuonna olisi jopa 15 kuntaa, joilla valtionosuus on negatiivinen. Negatiivinen valtionosuus tarkoittaa, että kyseessä olevat kunnat maksavat valtiolle takaisin valtionosuuksia, joita valtio on antanut kunnille kuntalaisten tarvitsemien ja valtion määrittämien lakisääteisten tehtävien toteuttamiseksi.

Mistä nämä valtiolle maksettavat rahat on kunnissa mahdollista löytää? Käytännössä suurimmassa osaa negatiivisten valtionosuuksien kuntia ainoa keino on pistää käsi kuntalaisten taskuun ja kerätä enemmän veroja. Suomessa on tämän tilanteen myötä kahdenlaisia kuntia: niitä, jotka saavat valtion rahoitusta valtion määräämiin lakisääteisiin tehtäviin, ja niitä, jotka maksavat valtiolle näiden tehtävien toteuttamisesta. Onko myös niin, että negatiivisten valtionosuuksien kuntien työntekijät maksavat jatkossa kunnalle työssäkäymisestäään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

15.55 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on läpi syksyn säätinyt hallitusta leikkauksista, jotka tosiasiallisesti ovat pikemminkin isoilta osin indeksijäädetyksiä ja -jarrutuksia, mikä tarkoittaa siis sitä, että rahaa ei suinkaan viedä palveluista pois, vaan niiden annetaan ensi vuonna kasvaa vasemmiston tahtomaa vähemmän. Kaikkihan me tiedämme, että taloutta ja sen kestävyyttä ei voida rakentaa pelkästään vasemmiston halujen varaan, koska silloin me ei olla kestävällä tiellä. Meidän täytyy ymmärtää, että viimeisen 20 vuoden aikana, kun Suomi on käytännössä velkaantunut ja meidän menopuoli ei ole pysynyt tulojen kanssa samassa veneessä, niin siitä huolimatta nimenomaan menojen sitominen indekseihin on lisääntynyt, ja sen seurauksena nykyisin valtion budjetista noin 60 prosenttia on sidottu indekseihin, [Hanna Sarkkinen: No se on hyvä!] ja se tarkoittaa yli 50:tä miljardia euroa valtion budjetista, ja sinne tulee prosenttien korotuksia kaikkiin näihin menoeriin joka ainoa vuosi. [Puhemies koputtaa] Ja jos näihin ei voida kajota ja samalla tyrmätään kaikki hallituksen leikkaukset, niin jäljelle jää se vasemmiston suosikki, [Puhemies koputtaa] mikä on aina: ”lisää veronkorotuksia”. Ja se ei tälle hallitukselle käy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä.

15.56 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Kustannusten kasvun hillitsemiseksi hyvinvointialueilla pitää luonnollisesti miettiä toimintatapoja uudelleen, ja siihen on monia mahdollisia keinoja. Säästöjä voi hakea vaikka ict-järjestelmistä ja toimipisteverkosta, hankinnoista, heikosti vaikuttavista hoidoista.

Mutta nyt kun seuraamme, millaisia päätöksiä hyvinvointialueilla ympäri Suomea tehdään, niin herää aika iso huoli. Siellä haetaan paljon säästöjä tavoilla, jotka voivat itse asiassa aiheuttaa lisää kustannuksia joko toisaalla tai myöhemmin. Jos vaikka karsitaan vuodeosastopaikoista sillä seurauksella, että ihmiset juuttuvat ylipaikoille päivystykseen, niin se on paitsi epäinhimillistä myös kallista. Ja toiseksi: osa näistä säästöistä revitään yksinkertaisesti palvelun laadusta ja saatavuudesta. On paljon suunnitelmia, joissa vaikka ikäihmisten hoitopaikkoja yksinkertaisesti vähennetään, ja se tarkoittaa sitä, että ihmiset voivat jäädä kituuttamaan turvottomasti kotiin.

Kuvasitte, ministeri, tiedossa olevia uudistuksia. Miten pystyttäisiin paremmin puuttamaan siihen, että hyvinvointialueet hakisivat säästöä näistä toimintatavoista [Puhemies koputtaa] eivätkä vaikka palvelun laadusta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

15.58 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On oikein, että hallituksen päätöksellä valtionosuusvähennystä vuodelle 24 lievennetään, sillä äkillisesti muuttunut tilanne rahoituksessa olisi ollut kunnille täysin kohtuuton. Ensi vuodelle tehtävä helpotus ja jälkikäteisen valtionosuusvähennyksen pidempi jaksottaminen eivät kuitenkaan tuo kunnille yhtään lisäeuroa. Hallituksen tulee selvittää kaikki mahdolliset toimenpiteet kuntien tilanteen helpottamiseksi heti alkavan vuoden alkupuolella.

Kysyisin ministeriltä: oletteko te hallituksessa korjaamassa kuntien rahoitusta heti kevään kehysriihessä, ja millä keinoin hallitus varmistaa kuntien mahdollisuuden selviytyä lakisääteistä tehtävistään myös tulevaisuudessa?

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

15.58 **Mari Kaunistola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuntien yksi tärkeimmistä tulevaisuuden tehtävistä. Hallitus edistää lapsimyönteisen yhteiskunnan rakentamista, huomioita kiinnitetään perheiden hyvinvointiin ja varhaiseen tukeen. Toisaalta ihmisten vaikuttamismahdollisuuksia ja valinnanvapautta palveluissa lisätään sekä mahdollistetaan monipuolinen palveluntuotanto. Kysyisinkin ministeriltä: miten kuntia voitaisiin sparrata tai tukea tämän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön osalta, eli onko valtiolta tulossa kunnille onnistuessaan porkkanoita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

15.59 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lähdin itse aikoinaan mukaan politiikkaan Kataisen hallituksen aikana ministeri Virkkusen tehdessä rajuja päätöksiä. Omaa kotikuntaani oltiin liittämässä Joensuuhun monen muun kunnan kanssa, ja lähdimme taistelemaan Outokummun itsenäisyyden puolesta. Kaupunki on edelleen olemassa ja voi olosuhteisiin nähden hyvin. Hyvä, että siihen kuntaliitospakkoon ei päädytty.

Tilanne on nyt todella vakava kuntataloudessa, kuten täällä on todettu. Itse ajattelen näin, että kunnat ovat paljon enemmän kuin mikään hallinnollinen järjestelmä: ne ovat ihmisten koteja. Ne liittyvät vahvasti ihmisten identiteettiin, ja nyt kysynkin ministeriltä aivan suoraan: mikä on teidän ajattelumallinne kuntaliitoksista? Onko kokoomuksen suurkuntamalli mahdollisesti tulossa taas uudelleen, ja jos ei suoraan, niin ollaanko näillä valtionosuus uudistuksilla pakottamassa kuntia sitten liittymään yhteen? Itse en usko, että kuntaliitokset ovat tie yhtään sen paremmin pärjävään kuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

16.00 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan kunnat ja kuntataloudet ovat tällä hetkellä isoissa haasteissa. Kunnat erilaistuvat ja joutuvat sen todellisuuden eteen, että niissä joudutaan tekemään myös erilaisia toimenpiteitä ja erilaisia tehtäviä. Hyvinvointialueitten rahoituksen osa-alueelle tarvitaan uudistuksia, sillä totta kai on meille kaikille tärkeää, että meidän palvelut toimivat siellä, mutta myös tähän valtionosuusjärjestelmään. Täällä puhuttiin negatiivisista valtionosuuksista, ja näitä laskuvirheitä on riittänyt tälle hallitukselle ihan riittävästi. Näihin toimenpiteisiin ei pitäisi mennä, että kunnat joutuvat maksamaan omista palveluistaan. Siksi hallitus onkin käsittääkseeni päättänyt tehdä, arvoisa ministeri, pikaisesti valtionosuusjärjestelmän uudistuksen. Olen käsittänyt, että työ on myös lähtenyt eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joonas Räsänen, olkaa hyvä.

16.01 **Joonas Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun tässä mittavassa kokonaisuudessa vain yhteen asiaan, ja se on tämä surullisenkuuluisa perjantaipäivä tuolta marraskuulta, kun verotuksen valmistuttua kaikille valkenivat nämä uudet tiedot,

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kuinka paljon vielä kuntien valtionosuuksia tulisi jatkossa leikata. Onneksi nyt sitten ensi vuodelle kohdennettuja leikkauksia hallitus myöhensi eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Syy, minkä takia tähän puutun, on se, että tässähän on annettu ymmärtää, että tämä olisi nyt jotenkin nyt sitten edellisen kauden syy. On tietenkin ihan tyyppillistä, että aina kulloinkin hallitus syyttelee asioistaan edeltäjiään, mutta sitä periaatetta, että sote-uudistus tehdään kustannusneutraalisti — siitähän tässä on kysymys, että kunnilta siirretään saman verran tuloja kuin menoja on siirretty — ei käsittäkseni kukaan tässä salissa vastustanut, ja nyt olisin pyytänyt ministeriltä kommenttia tähän. Eikö ole niin, että tätä seikkaa, mistä syystä tämä leikkaus nyt tuli, kukaan täällä ei ole kyllä aikaisemmin vastustanut?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

16.03 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Tynkkynen itse asiassa sivusi minun lempiaiheeni eli näitä vähähyötyisiä hoitoja, enkä malta olla käyttämättä tilaisuutta jälleen kiinnittää huomiota niihin.

Meillä on hyvin vakuuttavat arviot, vähän hankalasti tutkittavasta aiheesta tosin, että länsimaisissa järjestelmissä 10—30 prosenttia on vähähyötyisiä hoitoja — haittaa, hukkaa, siis todellakin jopa haitallista toimintaa. Tämä sisältyy hoitoihin, tämä sisältyy tietojärjestelmiin, johtamisjärjestelmiin, organisaatorakenteisiin. Jos lievimmän vaihtoehdon mukaan katsotaan, niin meilläkin on sitä miljarditolkulla tässä meidän järjestelmässämme sisällä. Ja kun se on nyt saatu hallitusohjelmaan, niin oikeastaan kysymys ministerille on: kuinka hyvinvointialueet ovat sitoutuneet tähän niin sanottuun hukkajahtiin? Tiedän, että ammattikunnissa siihen olisi kovasti intoa, jos se saadaan pystyyn. Siltä sektorilta olisivat käytännössä melkein kaikki meidän vajeet haettavissa kaikista helpoimmalla tavalla, niin sanotusti matalalla roikkuvista hedelmistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.04 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka eri tavalla hallitus näyttää suhtautuvan kuntien rahoitushaasteisiin ja hyvinvointialueiden rahan riittävyyden ongelmiin. On hyvä, että hallitus valmisteli nopeasti esitykset, joilla tämä kuntien saama ikävä yllätys valtionosuusleikkauksista kompensoitiin ensi vuodelle, ja hallitus on todennut, että 2025 lähtien sillekin etsitään ratkaisua — erittäin hyvä niin. Mutta minua ihmetyttää se, miksi hallitus ei etsi ratkaisua hyvinvointialueiden erittäin vaikeisiin rahoitushaasteisiin samalla tavalla kuin se etsii ratkaisua kuntien ongelmiin. Kuitenkin kyse on suomalaisten kannalta elintärkeistä sosiaali- ja terveyspalveluista ja niiden saatavuudesta.

Arvoisa puhemies! Kuntien rooli ja kuntien talous ovat todella muuttuneet, joten valtionosuus uudistus on tarpeen, ja on hyvä, että hallitus sitä valmistelee. Samaan aikaan tulisi turvata palveluita väestöään menettävissä pienissä kunnissa ja investointipaineita kokevissa kasvukaupungeissa. Kysyisinkin ministeriltä: onko teillä ajatusta siitä, miten nämä hyvin erilaiset tarpeet voidaan yhteensovittaa uudessa valtionosuusjärjestelmässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

16.05 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Nyt me molemmat hyvin tiedämme Pirkanmaan hyvinvointialueelta nämä ongelmat, kun siellä molemmat olemme aluevaltuutettuina. Mutta en varsinaisesti puutu siihen, vaan tähän, mitä edustaja Heinäluoma sanoi tästä, että ainoa, mistä voidaan säästää, on sivistys. Näin se varmaan onkin. Mutta voi ajatella myös niin päin, että voisivatko kunnat myöskin tienata. Nimittäin, jos me helpotamme kunnissa, vaikkapa siellä omassa Lempäälässä, kaa-voitusta, suunnittelutarveratkaisua, saamme lisää veronmaksajia, saamme lisää kuntaan väkeä, saamme rakennustoimintaa, jopa helpotettua rakennusliikkeitä, mitkä ovat ahdingossa, ja jos laajennamme myös valtakunnallisesti tätä kokeilua, missä nopeutetaan ja helpotetaan rakennuslupien saantia, tässä saattaisi olla yksi hyvä ratkaisu asiaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

16.06 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että sote-palveluihin esitetyt säästöt ovat ylimitoitettuja ja vaarantavat palveluiden saatavuuden ja laadun, hyvinvointialueille olisi annettava riittävät resurssit ja työrauha, jotta välttyttäisiin lyhytnäköisiltä säästötoimilta alueilla. Yksi sote-uudistuksen tavoitteista oli perustason vahvistaminen, ja nyt näyttää siltä, että tämä tavoite on valitettavasti karkaamassa.

Olen ihmetelleyt ääneen, että muilla toimialoilla pyritään tuottavuuden ja vaikuttavuuden haasteita ratkomaan osaamistason nostolla, tutkimuksella ja teknologialla. Sote-alalla tuntuu olevan päinvastainen visio. Meillä ei missään nimessä ole varaa laskea osaamista-soa — päinvastoin, pitäisi pyrkiä edistämään näyttöön perustuvia menetelmiä ja deimplementoimaan vähähyötyisiä menetelmiä. Olisinkin kysynyt: miten hallitus edistää näyttöön perustuvaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

16.07 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli edellä ihan ansiokas kommentti tästä luvituksen helpottamisesta, jolla kunnat ja kaupungit pysyisivät vauhdittamaan näitä rakennusprojekteja. Nyt valitettavasti on se tilanne, että tämä suhdanne ajaa täysin päinvastaiseen tilanteeseen, ja kun hallitus ei ole suostunut tuomaan eduskunnalle rakennusalan elvytyspakettia, niin tästä uhkaa tulla kyllä ensi vuodelle synkenevä kierre, jossa rakennusliike toisensa jälkeen menee konkurssiin ja siten, varsinkin täällä pääkaupunkiseudulla, koko rakennusala uhkaa mennä maihin. Ja siitä tulee kyllä iso lasku myös kaupungeille tulopuolelle mutta myöhemmin sitten tähän kohtuuhintaiseen asumiseen, ja tästä kannan kyllä syvää huolta. Ja niin on Helsingin kaupunkikin kantanut. Meillä on tällä hetkellä oma pohdinta käynnissä, että kun hallitus ei suostu tekemään toimia, niin miten kaupunki voi omilla rajallisilla keinoillaan vauhdittaa tätä suhdannetilannetta. Toivoisin, että hallitus itse asiassa ottaisi oppia Helsingin kaupungin ajattelusta, [Puhemies koputtaa] jossa nähdään, että tarvitaan myös julkisen vallan toimia. [Vilhelm Junnila: Asuntotilanne onkin huippu! — Jenna Simula: Kannattaisi rakentaa enemmän!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

16.08 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämäkin asiakohda ja kaikki muut asiakohdat, mistä täällä on keskusteltu kuluneiden viikkojen aikana, muis-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tuttavat siitä tosiasista, että maalla ei ole rahaa. Jossain kohtaa sen sijaan, että pohditaan, kuinka paljon voitaisiin lisätä jokaiselle sektorille lisää tehtäviä, lisää vastuuta ja lisää velvollisuuksia, voitaisiin pohtia, kuinka paljon näitä vastuuta, velvollisuuksia ja tehtäviä voitaisiin ottaa julkisilta toimijoilta pois. Ja tästä kiitänkin hallitusta, että tästä on useita mainintoja muun muassa hallitusohjelmassa.

Haluaisinkin kysyä ministeriltä, miten nämä tehtävien tarkastelut hyvinvointialueiden osalta, kuntien osalta ja muiden viranomaisten osalta etenevät, koska on ihan selvää, että vuosikymmenten aikana tässä maassa niitä on merkittävässä määrin lisätty. Nyt kun meillä alkaa olla ihan selviä ongelmia selviytyä näistä nykyisistä menoista, lienee päivänselvää, että ainakin jonkunnäköiseen tarkasteluun näiden tehtävien osalta voitaisiin lähteä, eikä suinkaan ylöspäin vaan nimenomaan poispäin eli alaspäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

16.09 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin vielä nostaa tähän keskusteluun tuulivoiman, kun viime viikolla meilläkin päin tuolla pohjoisessa herätti keskustelua Maaseudun Tulevaisuuden uutinen siitä, että tuulivoimasta kunnille maksettavaa kiinteistöveroä oltaisiin laittamassa niin sanottuun tasaukseen. Tässä asiassa kannattaisi kuitenkin olla hyvin maltillinen ja varoa erilaisia jyrkkiä käännteitä. Moni on huolissaan, miten kunnille on käymässä. Tuulivoimarakentamisen edistämisen kannalta kuntien valtionosuusjärjestelmään voidaan tehdä erilaisia kuntien kannalta kannustavia elementtejä tietysti, mutta haluaisin nyt kysyä kuntaministeriltä: energiatekniikan kannalta kun on erityisen vahingollista nyt syntynyt epätietoisuus kuntien kannalta, saadaanko tästä nyt sitten tieto, mitä tulee tapahtumaan, vasta vuonna 25, kun uudistus olisi tarkoitus toteuttaa vuoden 26 alusta, vai mikä on tilanne tämän tasauksen osalta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.10 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on monta kertaa mainittu tämä hyvinvointialueitten tasausalijäämän kattaminen. Hyvinvointialueiden johtajilta on tullut hyvä ehdotus siihen, että vuodesta 25 eteenpäin tätä alijäämän kattamista tehtäisiin, ja siinä on yksi polku ratkaista tämä kysymys.

Mutta se, minkä takia pyysin tämän puheenvuoron, liittyy siihen, että kuntien taloudessa on kuitenkin nyt haastavat ajat lähitulevaisuudessa ja meillä on kaksi aika isoa asiaa, jotka meidän pitää ratkaista.

Toinen liittyy tähän TE-uudistukseen vuodesta 25 eteenpäin. Sieltä tulee myöskin kunnille semmoisia taloudellisia rasitteita, mitä peruspäivärahasta ja työmarkkinatuesta ei aikaisemmin ole ollut. Sieltä tulee kunnille menoja, joita ei ole vielä pystytty laskemaan, ja ne pitäisi ehkä selvittää.

Toinen asia on isojen ja pienten kuntien velvoitteet, ovatko ne jatkossakin samoja. Itse olen sitä mieltä, että velvoitteita ei nyt kunnille erityisesti pidä lisätä. [Puhemies koputtaa] Miltä näyttää yhteisten velvoitteiden tulevaisuus näyttää tästä eteenpäin? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Junnilalle, ja sen jälkeen ministerillä on mahdollisuus vastata esitettyihin kysymyksiin. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

16.12 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äskeisessä puheessa mainittiin alijäämä. Valtiovarainvaliokunnan mietinnönkin mukaan on ilmeinen riski, että Suomi ei tule EU:n viitearvoa enää, tätä kolmea prosenttia bruttokansantuotteesta, välttämättä täyttämään. Tämä on hyvin huolestuttavaa.

Mutta kysyisin ministeriltä hyvinvointialueiden säästöistä, tai oikeastaan säästöavoiteista. Hallitusohjelmaan on merkattu tämä noin 900 miljoonan euron säästöpotentiaali, joka tulisi kuntien omilla toimilla ja tehostamisella alueilla. Kysyn: millainen riski näiden säästöjen toteutumismahdollisuuksissa piilee jatkossa? Tämäkin on sellainen asia, johon ainakin Valtiontalouden tarkastusvirasto on kiinnittänyt huomiota, miten tämä mahdollisesti realisoituu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

16.13 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen:** Arvoisa puhemies! Aloitan ensin tästä kuntapuolesta — koetin laittaa asioita ylös, toivottavasti saan kaikkiin kohtiin vastatua.

Ensinnäkin lähdän ihan tästä, mitä edustaja Heinäluoma alussa totesi, että kuntien tehtävät ovat todella tärkeitä meidän yhteiskunnan kannalta jatkossakin. Sen takia halutaan pitää myöskin niistä kiinni, ja meillä hallituksen lähtökohtanakin oli se, että me emme halua esimerkiksi koulutuksesta säästää. Sitä varten sinne lisättiin tällä hallituskaudella se 200 miljoonaa euroa perusopetukseen ja myöskin sinne tasa-arvorahan vakainaistamiseen 50 miljoonaa euroa, muun muassa. Kaikkiaan, kun tässä on puhuttu siitä, miten tämä meidän talousarvio vaikuttaa kuntatalouteen, tällä kyllä on lievästi vahvistava vaikutus kuntatalouteen kuitenkin — se kokonaiskuva kannattaa muistaa.

Myöskin siitä olen samaa mieltä, mitä täällä useammassakin puheenvuorossa tuli esiin, että kunnat ovat tämän sote-uudistuksen jälkeen hyvin erilaisissa asemissa. Eli tässä on tehty tämä sote-uudistus pitkälti soten tarpeista käsin, ja nyt sitä varten tarvitaan myöskin tämä valtiosuusjärjestelmäuudistus seuraavassa vaiheessa.

Täällä kysyttiin myöskin tästä muutaman viikon takaisesta uutisesta: silloin kun verotus oli valmistunut, tuli tämä yllättävä tieto siitä, että kuntien valtiosuuksista olisikin leikkauttamassa tämän sote-lainsäädännön vuoksi merkittävästi suurempi osuus. Kyllä siihenkin lähdettiin sitten hallituksessa heti suhtautumaan vakavasti. Ensimmäin valmisteltiin ratkaisu vuodelle 24, kun tiedettiin, että kunnat ovat jo tehneet talousarviot ja lyöneet veroprosenttinsa lukkoon, eli haettiin tämä tämmöinen porrastusratkaisu, jolla ensi vuodelle varmistettiin, että kunnille ei tule tällaista äkkijarrutusta — liittyen muuten tähän keskusteluun näistä rakennusalan toimista: jos siinä olisi toimittu äkkiä, niin siinähan olisi ollut nopeasti kunnilla tilanne, että olisi lyöty nekin rakennusinvestoinnit lukkoon tai tehty koulutussäästöjä, ja ne olisivat olleet kestäättömiä tilanteita. Että ihan senkin takia haluttiin nopeasti se tilanne ratkaista, ja sitten haetaan niitä pitkän aikavälin kompensointikeinoja. Ja kun siitä aikataulusta kysyttiin, niin meillä on tavoitteena hakea näitä kompensoinnin ratkaisuja kehysriihen mennessä. Sitten pidempää aikaväliä kohti ollaan tekemässä tätä valtiosuusjärjestelmän uudistusta.

Siitä oli useampikin kysymys. Valtiosuusjärjestelmäuudistuksessa tosiaan on tarkoitus viedä eteenpäin HYTE-tehtäviä — ainakin edustaja Lyly kysyi täällä näistä hyvinvoinnin edistämisen tehtävistä — ja TE-uudistuksen kysymyksiä, mitä täällä nousi esiin, huolehtia myöskin näitten negatiivisten valtiosuuksien kuntien tilanteen ratkaisusta. Ei ole

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

tarkoituksenmukaista, että kunnat maksavat valtiolle päin. Toki sitten erikseen ovat nämä koulutuksiin liittyvät korvaukset, jos toinen kunta vastaa kunnan koulutuspalveluista, mutta yleisesti koetetaan hakea siihenkin ratkaisuja. Siihen muuten nyt tänä syksynä, juuri viime viikolla, tehtiin harkinnanvaraisista valtionosuuksista päätökset. Siinä hakijoita oli 56 kuntaa, ja 29 kuntaa sitä sai, ja siellä oli useita negatiivisen valtionosuuden kuntia, jotka saivat pientä helpotusta tilanteeseensa sitä kautta. Ja ylipäätään tässä valtionosuusjärjestelmäuudistuksessa pyritään yhteensovittamaan erilaisia tarpeita, tunnistetaan se, että meillä on hyvin erilaisia kuntia: on väestöä menettäviä kuntia, jotka pyrkivät selviämään palveluista, ja toisaalta on kasvavien kaupunkien uudenlaisia sosiaalisia ongelmia tai on investointitarpeita. Koetetaan tunnistaa tätä kaikkea siinä yhteydessä.

Ja vielä tuulivoimasta — taisi olla edustaja Aittakumpu, joka kysyi siitä: Tosiaan tässä on ollut vähän väärääkin tulkintaa liikkeellä. Tosiaan meillä hallitusohjelmassa on kirjattu vaan, että tasauksia arvioidaan verotuksen puolella. Siinä virkakunta tekee ihan normaalia työtä, he arvioivat kaikki erilaiset keinot, mutta me ei hallituksena olla kyllä minkäänäänköistä tavoitetta asetettu, että tähän tavoiteltaisiin jotakin muutosta. Tunnistetaan kyllä hyvin se kuntien motivaatio tehdä tällaisia vihreän siirtymän investointeja tuulivoimaan ja muuta, mutta ainakaan sentyyppistä tavoitetta työlle ei ole. Minusta se on normaalia virka- valmistelua, mitä siinä tehdään.

Kuntaliitoksia me ei olla asetettu minkäänäköiseksi tavoitteeksi. Se on enemmänkin niin, että suhtaudutaan avoimesti. Jos joku kunta näkee, että se on heille ratkaisu, niin totta kai tuetaan sitä, mutta enemmän tämä kuntauudistus on nyt tehtävien kautta tapahtuvaa uudistumista.

Täällä oli myöskin näitä rahoituksen muita ikkunoita. Tervehdin niitä erittäin suurella ilolla, jos sellaisia löytyy myöskin kuntien puoleen.

Ja mitä tuli sitten tästä normien purusta, niin erinomaisen hyvä nosto. Se on käynnissäkin tällä hetkellä. Jokainen suomalainen, jokainen ihminen, voi jättää tällä hetkellä otakan-taa.fi-sivuilla ehdotuksia siitä, miten kuntien normeja voi purkaa. Ja toisaalta myöskin kunnille on lähtenyt nyt kyselyjä. He voivat tehdä ehdotuksia joko suoraan lainsäädäntöön tai kokeiluiksi, joita voidaan tehdä.

Arvoisa puhemies! Tässä tuli nyt näitä kuntapuolen asioita. Voin sitten erikseen pyytää puheenvuoron näiden hyvinvointialueita koskevien kysymysten vastaamisiin. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jatketaan sitten hetken vielä tätä debattia. — Elikä edustaja Mikkonen.

16.18 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntien tehtävien karsiminen on ollut varmaan semmoinen yksi ikaikainen tavoite, jota on monta kertaa yritetty. En muista milloin se oli, mutta muistan, että kerran tämän savotan tuloksena oli se, että ehkä kuntien solarium-valvojat voisi poistaa, mutta siinäkin ei taidettu onnistua.

Olisinkin kysynyt, että koska sinänsä ajatus siitä, mitä kuntien tehtäviä on ja minkä veran ja tulisi olla, on asia, joka aina nousee keskusteluun, niin mitä te olette nyt ajatelleet? Onko teillä valmiutta myös sitten lähteä etsimään ratkaisua, jossa eri kunnilla olisi sitten erityyppisiä tehtäviä tai kuntakenttää jotenkin jaettaisiin sitten eri lailla erityyppisiin kuntiin, joille asetetaan erilaisia velvoitteita, vai millaisia ajatuksia teillä on tästä mahdollisesta kuntien tehtävien karsimisesta, mikä nytkin kuitenkin hallituksen tavoitteena on? Ja niin

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kuin itse juuri totesitte, siihen myös mietitään näitä erilaisia keinoja ja kysytään niitä kansalaisiltakin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

16.19 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä hallituksen rajut sosiaaliturvavaleikkaukset aiheuttavat kyllä myös kuntatalouteen välillisesti isoja vaikutuksia. Kuntaliittohan on arvioinut, että nämä vaikutukset voivat olla jopa 100 miljoonan euron luokkaa vuositasolla sitä kautta, että ihmiset siirtyvät esimerkiksi toimeentulotuen asiakkaisiksi.

Tämä on kyllä erittäin vakava viesti, ja olen huolissani erityisesti pääkaupunkiseudusta ja tulevista vuosista, kun meillä täällä näkyy tämä rakennusalan huono suhdanne aivan erityisellä tavalla ja nyt jo syksyn aikana olen saanut paljon ihmisiltä viestejä. He ovat huolissaan siitä, miten heillä on varaa asua ja käydä töissä Helsingissä. Kun hallitus poistaa tämän Helsingin oman aseman asumistuen luokassa, niin he joutuvat siirtymään tähän muuhun porukkaan, ja sitten se on suora leikkaus helsinkiläisten asumisen tukeen. Joten toivon, että hallitus vielä tarkistaa omaa linjaansa, koska kyllähän se pitäisi olla kaikkien etu, että myös pääkaupunkiseudulla ihmisillä on varaa asua, tehdä töitä, myös matalapalkka-aloilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen. — [Edustaja Niemi avaa vahingossa mikrofoninsa — Veijo Niemi: Anteeksi, Niemi ja Nieminen! — Puhemies nauhahtaa] — Nieminen oli tällä kertaa. [Mira Nieminen: Olin kuulevinani oikein, että päätekin siellä oli!]

16.21 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Joo, kuntatalouden vaikutuksia. Asuntopoliittisessa kuplassahan me elettiin jo, ja tämä oli tavallaan odotettava tapahtuma tähän jatkumoon. Toki ihmisten toimeentulosta on oltava huolissaan.

Mutta jatkamme TE-uudistusta hallituksen toimenpiteillä, ja tästä on odotettavissa ainakin niitä työllisyysvaikutuksia ja apua sitten sille puolelle, että ihmiset löytäisivät uutta työtä tai uusia työpaikkoja.

Hallitus on myös tekemässä aluehallintouudistusta, missä osa on tätä TE-uudistusta, mutta myös nämä elyt ja avit, eli puretaan hallintoa, jota kautta sitten pyritään luomaan myös uutta elinvoimaa ja kasvua, mikä on äärettömän tärkeää tälle kokonaisuudelle, ja sitä kautta tietysti sitten saadaan investointeja alueelle. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: pysyttekö kertomaan näistä teema- ja kumppanuussopimuksista, millä tähdätään juuri siihen, miten sitten kunnat ja alueet pystyvät näissä vaikeissa tilanteissa myös hakemaan apua ja uutta suuntaa? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hanna Räsänen.

16.22 **Hanna Räsänen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatkan oikeastaan samasta aiheesta kuin edustaja Heinäluoma, mutta Pohjois-Karjalan näkökulmasta. Katselin just huolestuneena tuossa STM:n raportteja, kuinka nämä sosiaaliturvavaleikkaukset tulevat kohtelemaan eri alueita, ja siellä oli Pohjois-Karjala ykkösenä huonossa päässä, tässä negatiivisessa kohtelussa alueellisesti. Sehän perustuu siihen, että meillä on

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

paljon rakenteellista työttömyyttä, meillä on pienituloisia ihmisiä, ja nyt näyttää siltä, että myös nämä leikkaukset kohdistuvat moninkertaisesti tänne pohjoiskarjalaisiin ihmisiin.

Tässä taas korostuu sitten se rajapinta hyvinvointialueitten ja kuntien välillä, koska se ennalta ehkäisevä työ, tavallaan se ihmisten kunnon ylläpitäminen eli se, että he jaksavat pyrkiä sinne työhön ja että perheet voivat hyvin, jää kuitenkin sinne kuntien kontrolle pitkälti ennen sitten hyvinvointialueita. Nyt kysynkin: Millä aikataululla näitä HYTE-kertomiamia ja -uudistuksia ollaan tekemässä, kun nämä leikkauksethan iskevät heti päälle ja ihmisten arjessa rupeavat näkymään piakkoin? Ja onko sitten näin, että se harmaa rajapinta hyvinvointialueitten ja kuntien välillä jää sitten pitemmäksi aikaa, kun itse vaikutukset tulevat, eli aikatauluja näille HYTE-uudistuksille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

16.23 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on aiheellisesti puhuttu paljon kunta- ja hyvinvointialueiden taloudesta ja siihen liittyvistä haasteista. Haluan kuitenkin nostaa pari muuta teemaa esille.

Toinen liittyy digitalisaatioon ja digitaalisiin palveluihin. On erittäin tärkeää, että jatketaan toisaalta työtä digiosattomuuden torjumiseksi mutta toisaalta myös varmistetaan se, että kaikki julkisen hallinnon palvelut ovat saatavilla myös muuten kuin digivälinein eli myös puhelimella tai kasvokkain asioimalla, koska meillä on erittäin paljon Suomessa ihmisiä, jotka eivät digivälineitä joko osaa tai pysty käyttämään tai halua käyttää, ja on kuitenkin perusoikeus saada palvelut myös muilla kuin digivälineillä. Toivon, että tätä viestiä vahvistetaan ja pidetään huolta, että kaikki viranomaiset näin toimivat.

Toinen liittyy tuottavuusohjelmaan. Olen huolissani siitä, miten nämä hyvin mittavat julkisen hallinnon säästöt, mitä hallitusohjelmaan liittyy 25-vuodesta eteenpäin, voidaan viedä läpi niin, että ei vaaranneta meidän julkisia palveluita ja julkista hallintoa, kun otetaan huomioon, että meillä on lainvalmistelu nyt jo tupella ja esimerkiksi lupakäsittelyviranomaisissa on hyvin jonoutunutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

16.24 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti kuntien valtionosuuksien indeksikorotuksiin kohdennetaan vuodesta 2024 eteenpäin yhden prosenttiyksikön leikkaus. Vuonna 2024 tämä vähentää kuntien valtionosuuksien tasoa 24 miljoonaa euroa. Vuonna 2027 summa on jo noin 100 miljoonaa. Hallitus ei valitettavasti perääntynyt päätöksessään edes tilanteessa, jossa kuntien valtionosuudet vähenevät sote-siirtolaskelmien myötä dramaattisesti. Kysyisin ministeriltä: miksi hallitus ei halunnut helpottaa kuntien tilannetta siltä osin, että indeksileikkaus olisi peruttu, kun kuntien rahoitus kohtaisi sote-siirtolaskelmien myötä odottamattoman šokin? Ja kysyisin: olisitteko valmis tarkastelemaan tätä asiaa uudelleen ensi vuonna?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt edustaja Niemi.

16.25 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Pahoittelut tästä ”-nen-asiasta” — yritetään olla tarkempänä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Meillähän on nyt harvinainen tilaisuus täällä salissa, kun täällä on Tampereelta kaksi expormestaria. Molemmat ovat paikalla, ja he tuntevat varsin hyvin suuren kaupungin erilaiset hankinnat ja sen, mihinkä on varaa ja mihin ei ole varaa. Mielestäni on erittäin hyvä se, että esimerkiksi se 126 miljoonaa tuli Tampereelle järjestelyratapihan tekemiseen, mutta oman kuntani, Lempäälän, kannalta olisi äärimmäisen tärkeätä, jos saisimme nopeutettua esimerkiksi varsinaisen järjestelyratapihan siirtämistä sieltä Rautaharkosta Lempäälän—Pirkkalan puolelle, koska näillä on valtava työllisyysvaikutus.

Kuten tuossa edustaja Heinäluoma aikaisemmin mainitsi, meillähän on Lempäälässä Saikan alueelle lähelle Ideaparkia 2026 tulossa asuntomessut. Olimme varsin jännittyneinä, että mitenkä käy. Ensimmäisellä hakukerralla näistä kaikista omakoti-, kerrostalo- ja rivitalotonteista jäi ainoastaan yksi ainut varaamatta, eli kyllä kansalaiset ja ihmiset kuitenkin uskovat tulevaisuuteen, koska tällainen tilanne on meilläkin siellä Lempäälässä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on vielä kuusi pyydettyä vastauspuheenvuoroa, seitsemän itse asiassa. Voisimme ottaa nämä ja sitten sen jälkeen ministerin vastaukset ja sitten mennä puhujalistaan. — Elikkä seuraavaksi edustaja Lyly.

16.27 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Niemi hyvin kuvasi tuota Tampereen tilannetta. Tamperetta on yritetty pitää vauhdissa ja monella tapaa viedä eteenpäin. Kannatamme tätä esitystä, että järjestelyratapiha Tampereelta siirretään jonnekin muualle, mutta se taitaa olla tämmöinen noin 800 miljoonan euron hanke, niin että se ei ole ihan helposti siirtymässä. Jos vain valtiolta löytyy siihen mahdollisuuksia, niin mikä ettei, mutta se on aika iso projekti.

Mutta se, minkä takia halusin vielä pyytää puheenvuoron, liittyy tähän, että kunnat ja hyvinvointialueet ovat aika isoja ostajia, hankkijoita, ja kaikki, mitä niissä alueissa pystytään tekemään säästöjä, voi olla myöskin yhteiskunnan kannalta hyvä, miten tätä hankintatoimen osaamista ja kykyä parannettaisiin hyvinvointialueilla ja kunnissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

16.28 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sekä kuntien että hyvinvointialueiden rahoitustilanne on äärimmäisen huono. Se on tässä tullut monta kertaa jo selväksi, sillä erotuksella tosin, että hyvinvointialueiden rahoitustarve näyttää olevan pohjaton, eli laitetaan sinne miten paljon miljardeja tahansa, niin mikään ei riitä, ja siinä suhteessa on tärkeää, että hyvinvointialueilla aloitetaan välittömästi niitä toimia, että taloutta voidaan sopeuttaa.

Mutta rahaakin suurempi huoli hyvinvointialueilla on henkilöstön määrän riittävyys ja sen saaminen. Tällä hetkellä sote-alalla työvoiman eläköityminen on keskimääräistä suurempaa, ja alalle kouluttautuvien määrä ei riitä korvaamaan eläkkeelle jäävien työntekijöiden jättämää aukkoa. Siinä mielessä onkin hyvä, että tämä hallitus on tekemässä toimia sen suhteen, että hoitajamitoitusta siirretään vuoteen 28, koska yksinkertaisesti työvoimaa ei riitä. Mutta jotta jatkossa meillä olisi työvoimaa näihin tarkoituksiperiltään hyviin uudistuksiin, niin kysyisin: miten voimme varmistua siitä, että hyvinvointialueilla ja hoiva-alalla on jatkossa riittävästi työntekijöitä?

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.29 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällainen asia: Paljonko todellisuudessa tänä vuonna toimintakulujen kasvu hyvinvointialueilla tulee olemaan? Siihen en ole saanut valtiovarainministeriöstä vastausta. Se johtuu tietenkin siitä, että se vertailulukku, mitä se oli viime vuonna, kun tämä oli kuntien ja kuntayhtymien toimintaa, on edelleen, vaikka koko vuosi rupeaa olemaan loppuillaan, ja on jossain määrin epäselvää, mutta oma arvioni on, että se tulee olemaan jotain kahdeksan prosentin luokkaa.

Ja vertailun vuoksi voin kertoa, että kun omassa kotikaupungissani Turussa käsiteltiin osavuosisikatsausta, havaittiin, että sivistyksen, kasvatuksen ja opetuksen toimialalla budjetikasvu oli ollut käytännössä kahdeksan prosenttia. Se ei herättänyt minkäänkokoista ongelmaa. Valtuustossa todettiin, että no sen verranhan tuo kuntaverokin kasvaa, että se kuitautuu sillä. Mutta nyt hyvinvointialueilla me koko ajan puhumme tästä valtavasta vajeesta, ja kuitenkin tämä kasvu on näistä tehtävistä johtuvaa eikä siitä hallinnosta, ja kysynkin ministeriltä: mikä on teidän arvionne siitä, mikä toimintakulujen kasvu tulee olemaan viime vuodesta tämän vuoden aikana?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

16.31 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! On mukava kuulla, että valtionosuusjärjestelmää ollaan uudistamassa ja sitä vieään eteenpäin, ja sen aika on jo uudistuakin.

Mutta ihan kysyn siitä byrokratiasta. Tällainen paperinpyörittely ja byrokratiahan maksavat hirveän paljon ja kunnissakin on aika paljon tätä hallintoa olemassa ollut, ja varsinkin nyt kun tämä sote-uudistus tuli, niin sieltähän kunnista lähti tavallaan puolet pois niistä tehtävistä, eli puolet siitä rahasta, mikä liikkui kunnissa, lähti pois, käytännössä toinen puoli jäi vain. Mutta sitten valtuustojen koko on kuitenkin säilynyt samana, eli valtuutettuja on joka kunnassa kuitenkin sama määrä mitä ennenkin, ja sitten myös näitä lautakuntia, tällaisia on vielä yleensä — joku sote-valiokunta on saattanut lähteä pois, mutta kaikki muut ovat ennallaan. Eli onko mietitty tätä, että tähän kuntasysteemiin olisi muutoksia tulossa, että onko sitä valtuuston kokoakin syytä pienentää? Ja minkälainen käsitys ministerillä on, onko kunnissa nyt riittävästi tätä byrokratiaa purettu, eli onko joka kunta samassa tilanteessa vai ovatko kaikki ihan erilaisessa tilanteessa sen hallinnon purun kanssa? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

16.32 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Kuntien valtionosuudet vaikuttavat suoraan koulutukseen ja varhaiskasvatukseen. Työllisyyttä voitaisiin kasvattaa sosiaaliturvaleikkausten sijaan esimerkiksi alentamalla päivähoitomaksuja. Olisinkin kysynyt: mitä hallitus tekee perheen ja työn yhteensovittamisen edistämiseksi, ja miten se näkyy budjetissa?

No, sitten tässä on ollut puhetta myös hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyöstä. Vaikeuttavia ja hyväksi todettuja menetelmiä joudutaan nyt purkamaan. Olen kuullut alueilta, että kun siellä on ollut esimerkiksi psykiatrisia sairaanhoitajia kouluissa, niin nyt näitä teh-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

täviä joudutaan lakkauttamaan, tällaista ei voida enää tehdä. Se on sääli, koska juuri tämä ennaltaehkäisy olisi sitä parasta, mitä voisimme tehdä lasten ja nuorten hyvinvoinnin eteen. Eli tämä ei tule lopulta säästämään, että sieltä ennaltaehkäisystä viedään resurssit.

Sitten vielä kuntien elinvoimasta: Hyvinvointialueen johtaja Pirkanmaalla sanoi, että ei ole hyvinvointialueen tehtävä huolehtia kuntien elinvoimasta. Näin varmasti onkin, mutta kunta- ja alueministeriä se varmasti myös hieman kiinnostaa. Se on kaikkien etu, että koko Suomi pysyy asuttuna. Miten pienten kuntien elinvoimaa tällä budjetilla voidaan kasvat-
taa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

16.33 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Arvelin, että tämä debatti osaltani meni hieman ohi, mutta kiitos joka tapauksessa puheenvuorosta.

Tässä on keskusteltu oikeastaan pitkin päivää, aamulla jo aloitettiin, tästä hyvinvointialueiden rahoituksesta sosiaali- ja terveysministeriön kohdalla. Kyllä minun täytyy sanoa, että on hieman hämmäntänyt tämä, voisi sanoa, jo jonkinasteinen tahallinen väärinymmärrys tai sitten puhdas epätietoisuus sosiaali- ja terveyspalveluista, että tämä menojen nousu nyt johtuisi sote-mallista. Erityisesti sitten niiden puolueiden osalta, jotka eivät ole min-käänlaista mallia koskaan esittäneetkään, tämä hämmäntää entisestään.

Mielestäni edustaja Bergbom oli kyllä sinänsä hyvin oikeilla jäljillä — hän on nyt poistunut — nimenomaan näistä tehtävistä ja niiden kustannuksista, joita hyvinvointialueilla on. Eli kyllä jos jollain kestäväällä tavalla halutaan näihin kustannusten karsimisiin päästä, niin kyllä silloin tarvitsisi näistä tehtävistäkin karsia, on kyse sitten kunnasta tai hyvinvointialueesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Junnila.

16.34 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haaste kuntarahoituksessa on tietenkin se, että vuoden 22 tiedot valmistuivat vasta viime kuussa, ja siksi tämä olisi tarkoittanut merkittävää leikkausta ensi vuoden valtionosuuksiin. Vaikka tämä johtuukin aiemmasta käytännöstä, niin ei oppositio jättänyt käyttämättä tilaisuutta sen arvosteluun.

Hallitus esittikin oma-aloitteisesti 192 miljoonan euron määräaikaista lisäystä, eli käytännössä tämä neutraloi vuoteen 24 kohdistuvan valtionosuusleikkauksen, joka oli välttämätöntä, koska lakisääteisten palveluiden järjestäminen olisi muutoin voinut vaarantua. Tämä antaa kunnille tietenkin lisäaikaa varautua kyseiseen heikennykseen vuosina 25—27.

Kysyn ministeriltä: kun kuntien käyttötalouden valtionapuihin osoitetaan yli viisi miljardia euroa ensi vuonna, niin eikö hallitus tämän lisäksi auta kuntia siten, ettei se aseta kunnille uusia tehtäviä ja velvoitteita vuodelle 24, toisin kuin menneinä vuosina on tullut tavaksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

16.35 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niemi puhui täällä suhdannetilanteesta rakennusosalalla, ja on hyvä kuulla, että Pirkanmaalla ja Tampereella menee hyvin, ja niin menee Helsingissäkin kohtuullisesti, mutta huolihan onkin nyt tulevaan päin. Kun me näemme, että luvitukset ja aloitukset ovat tippuneet pitkien matkaa, niin tähän tulee vaikuttamaan kahdella tavalla: toisaalta työllisyysaste heikkenee, mikä näkyy sitten kuntien taloudessa, ja toisaalta tuleville vuosille asumisen hinta uhkaa kasvaa.

Meillä Helsingissä on ennustettu, että tällekin vuodelle väestönkasvu on jopa kymmentuhatta asukasta, siis valtava väestönkasvu vuositasolla, ja nyt kun nähdään, että tuleville vuosille uusia asuntoja ei rakennettakaan riittävästi, niin huoli on suuri, että asumisen hinta lähtee kasvuun. Tämä taas tulee vaikuttamaan sitten tämän koko seudun elinvoimaan. Työpaikoilla ja elinkeinoelämällä ei ole tarpeeksi työvoimaa täällä, ja sitä kautta se näkyy heikkona suhdanteena taas tuleville vuosikymmenille. Tästä synkkenevästä kierteestä on kyse, ja siksi me olisimme toivoneet oppositiossa, että hallitus olisi tätä tilannetta auttanut rakennusalan elvytyspaketilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.37 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen:** Arvoisa puhemies! Täällä on tullut erittäin paljon hyviä havaintoja — kiitoksia niistä.

Ensinnäkin jaan jälleen tämän tulkinnan, joka lähestulkoon kaikissa puheenvuoroissa on tullut tästä hyvinvointialueitten tilanteesta, että ne kaikki ovat haastavassa tilanteessa. Heillä on lähtökohtaisesti siellä pitkiä jonoja palveluitten saatavuudessa, haasteina ovat osajapula ja henkilöstöpula, haasteena on kustannusten kasvu ja samalla myöskin rahoituksen kestävyys. Tässä tilanteessa on tosi tärkeätä, että myöskin käytetään tämä uudistuksen hetki nyt uudistumiseen ja haetaan sellaisia tapoja ja järjestelyjä, joilla saadaan vastattua näihin moniin haasteisiin samanaikaisesti ja uudistettua. Jatkamalla niin kuin aina ennenkin meidän hyvinvointiyhteiskuntamme ei kestä sinne tuleviin vuosiin, ja siksi juuri tässä hetkessä on se hetki, kun pystytään vaikuttamaan myöskin niihin tulevaisuuden palveluihin.

Täällä kysyttiin tästä hyvinvointialueitten rahoituksesta. Tosiaan tämä rahoitusmalli toimii tällä hetkellä ihan edellisen hallituksen sote-uudistuksen yhteydessä säätämien lakien mukaan. Me ollaan hallitusohjelmassa myöskin kirjattu se ajattelu, että vuosina 23—25 me ei tehdä sinne sentyyppisiä muutoksia, jotta tämä toiminnan malli on ennustettava ja he tietävät, miten sen pohjalta toimitaan. Me olemme tekemässä vaihteittain näitä uudistuksia ja valmistelemassa niitä, ja pääasiassa nämä rahoitusmallin sisällölliset uudistukset ovat tavoitteena sinne vuoteen 26 ja tarvittaessa vuoteen 27. Eli voidaan tehdä portaittain näitä muutoksia, mutta siihen on asetettu työryhmä, joka etenee ihan sen asettamispäätöksen mukaisesti.

Täällä kysyttiin myöskin alijäämien kattamisvelvoitteen jatkamisesta. Siitä on täällä eräitä kertoja keskusteltukin, ja oikeastaan toistan sen viestin, että alijäämät pitää kuitenkin ennemmin tai myöhemmin kattaa, ja jos niitä pääsee kertymään pidemmältä aikaväliltä, niin se haaste on vielä suurempi. Eli on parempi pyrkiä hakemaan nyt tässä hetkessä — kun tämän muutoksen hetki on käsillä ja kaikki palaset ovat vähän niin kuin liikkeessä — ne paremmat käytännöt siinä, niin pystytään... Toisaalta kannattaa ottaa myöskin huomioon, että vuodelle 25, tällä aikavälillä, tulee jo tämä ensimmäinen jälkikäteistarkistus,

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

jossa esimerkiksi tämän vuoden alijäämiä koko valtakunnan tasolla myöskin sinne alueille katetaan, ja tämä järjestelmä korjaa myöskin itseänsä. Eli siellä on niitä mekanismeja, joilla turvataan sitä rahoituksen riittävyttä myöskin tässä välillä. Nähdään myöskin siinä alijäämien kattamisessa, että alueet ovat hyvin erilaisissa tilanteissa. Näyttää, että toiset ovat vallan hyvässä asennossa ja ihan pääsemässä sinne, jos he toimeenpanevat niitä suunnitelmia, mitä heillä on siellä, mutta toisilla alueilla on enemmän haasteita, ja me pyritään nyt tukemaan ja auttamaan hyvinvointialueita siinä onnistumisessa.

Edustaja Lindén kysyi tästä vähennyksestä, 39 miljoonaa. Tämä muutos johtuu tosiaan näistä soteen siirtävistä kustannuksista, tai niitten tarkentumisesta oikeastaan. Tässä oli syksyllä kunnilla ja kuntayhtymillä mahdollisuus myöskin lausua näistä laskelmista, kommentoida niitä. Täällä oli muun muassa semmoisia kertaluontoisia eriä, joilla oli vaikutus myöskin indeksikorotukseen ja palvelutarpeitten kasvuarvioihin, ja sitä kautta syntyi tämäntyyppinen summa — oli tämmöisenä ihan detaljina, vastauksena tänne.

Sitten täällä kysyttiin myöskin siitä, miten voidaan näihin palveluihin vaikuttaa. Ensinnäkin hyvinvointialueethan ovat itsehallinnollisia toimijoita — eivät ihan samalla tavalla kuin kunnat, mutta kuitenkin niillä on oma päätöksentekonsa siinä. Me hallituksena sitten pyritään rahoitusmallia uudistamalla vaikuttamaan sinne. Siellä ollaan muun muassa tätä HYTE-kerrointa vahvistamassa ja katsomassa ihan kaikkiaan sitä koko rahoitusmallin kohdentumista ja sitä, miten sitä voidaan kehittää muun muassa kannustavamaksi. Ohjausta ollaan kehittämässä sillä lailla, että kun meillä on kolme ohjaavaa ministeriötä — valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö — ja näitä erilaisia neuvottelukuntia ja muita, niin haetaan myöskin tätä yhteen ja pyritään rakentamaan mahdollisimman selkeä ohjausmalli alueille. Sosiaali- ja terveysministeriössä tehdään tätä palvelureformia valtakunnallisesti, ja hyvinvointialueita tuetaan siihen. Eli nyt kun tässä tehdään uudistusta, niin siirretään painopistettä varhaisempaan tukeen, satsataan sinne vaikuttaviin hoitoihin, vähennetään näitä vähähyötyisiä hoitoja ja pyritään käymään myöskin alueitten kanssa sitä keskustelua, satsataan Kela-korvauksiin, jotta saadaan jonoja purettua myöskin sitä kautta, ja kannustetaan uusiin tekemisen tapoihin, uusiin tuottamisen tapoihin, myöskin tähän digitalisaatioon — huolehtien myöskin tästä digisyrjäytymisen ehkäisystä, mikä täällä oli.

Sitten kun kysyttiin tästä norminpurusta, niin myöskin alueilta on pyydetty nyt ehdotuksia, ja sieltä on tullut ihan hyviä aloitteita.

Kun täällä edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Reijonen kysyi myöskin tästä hallinnon keventämisestä, niin myöskin siinä on paljon synergioita saatavissa alueilla. Eli eri tavoin ohjausta ja tukea tarjoten, vertailutietoja, yksikkökustannusten laskentaa kehitetään, hyvien käytäntöjen levittämistä, ja sitä kautta saadaan vaikuttavuutta. Sote-alan tutkimusta ja tietoa halutaan viedä eteenpäin. Se on tosi tärkeä näkökulma, ja sitä ja tätä näyttöön perustuvaa terveydenhuoltoa pidetään kyllä mukana. Myöskin sosiaalipalveluissa tämä vaikuttavuus on tosi tärkeä näkökulma. Osaajien saatavuuteen STM ja OKM hakevat myöskin ratkaisuja parhaillaan.

Ihan viimeisenä voisin tästä kuntakentästä sanoa vielä sen, että kun täällä kysyttiin tästä norminpurusta vielä tarkemmin, niin tosiaan aikaisemmista kerroista otetaan mallia ja nyt halutaan nimenomaan koukata sieltä kuntien kautta ja tarjota heille, koska heillä on se paras tietämys. Ministeriöissä on vaikea lähteä purkamaan itse tehtyä lainsäädäntöä, mutta kunnissa voi olla ideoita, miten tehdä toisin, ja haetaan sieltä kuitenkin kunnioittaen esi-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

merkiksi sivistyksellisiä perusoikeuksia tai muuta. Eli on tiettyjä luovuttamattomia arvoja, joissa ei voi antaa periksi.

Taisi edustaja Junnila kysyä myöskin sitä, niin uusia velvoitteita ei myöskään haluta antaa.

Edustaja Nieminen kysyi näistä teema- ja kumppanuussopimuksista. Niitä ollaan viemässä eteenpäin. Kaupungeilta on tullut muun muassa niihin ehdotuksia, ja lähitulevaisuudessa niitä viedään eteenpäin.

Aluehallintouudistuksesta ja luvituksesta kysyttiin vielä. Tosiaan aluehallintouudistusta tehdään sillä lailla, että se alkaisi vuonna 26, ja siinä on muassa tätä luvitusta tarkoitus sujuvoittaa.

Tässä, arvoisa puheenjohtaja, juosten läpi käytyinä valtava määrä tosi tärkeitä kysymyksiä.

Mutta kiitoksia näistä palautteista, ja vielä omasta puolestani kiitoksia kuluneen vuoden yhteistyöstä ja oikein hyvää joulunaikaa teille kaikille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Mikkonen, Krista.

16.44 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluissa on kyse ihmisistä, hyvinvoinnista ja pahoinvoinnista, elämästä ja kuolemasta, siitä, autetaanko ihmisiä ajoissa vai annetaanko ongelmien kasautua. Panostaminen hyvinvoinnin edistämiseen, ongelmien ennaltaehkäisyyn ja tuottavuuden parantamiseen tuo säästöjä, purkaa hoitojonoja ja pitää kustannukset hallinnassa pidemmällä aikavälillä.

Hyvinvointialueet ovat aloittaneet työnsä vaikeassa tilanteessa koronakriisin jälkimainingeissa. Henkilöstöpula, väestön ikääntyminen ja kustannusten kasvu rasittavat alueiden arkea ja vaikeuttavat toiminnan kehittämistä. Äkkijyrkät leikkaukset hyvinvointialueilla voivat johtaa tilanteeseen, jossa kustannukset pikemminkin kasvavat, kun kalliiden korjaavien palveluiden tarve kasvaa. Hyvinvointialueudistuksen tavoitteena oli turvata yhdenvertaiset palvelut, parantaa hoitoon pääsyä sekä hillitä kustannusten kasvua. Jotta nämä tärkeät tavoitteet voidaan saavuttaa, hyvinvointialueiden talouteen on luotava liikkumavaraa. Viestit alueilta ovat huolestuttavia. Kaikki ymmärtävät kyllä, että sopeutumistoimia tarvitaan, mutta se ei ole mahdollista esitetyn suuruisena eikä annetussa aikataulussa. Säästövaatimukset ovat niin suuria, että monilla alueilla pikemminkin mietitään, mitä lakia rikotaan, kun kaikkia vaatimuksia ei kertakaikkisesti annetulla rahoituksella ole mahdollista noudattaa.

Tässä tilanteessa tarvittaisiin valtion suunnalta joustoja, jotta alueilla ei ajauduta tilanteeseen, jossa on pakkoraossa tehtävä sellaisia säästöjä, jotka käytännössä johtavat lisäkustannuksiin tulevina vuosina. Alueet ovat myös hyvin erilaisissa tilanteissa. Meillä on alueita, jotka ovat olleet toiminnassa jo pitkään, ja siellä niin sanotut helpot säästöt on jo tehty. Toisaalta tiedämme, että seinistä voi säästää vain kerran. Olisikin tärkeää, että alueella olisi tarpeeksi aikaa uudistaa prosessejaan, hyötyä integraation tuomista uusista toimintatavoista ja ottaa käyttöön hyviä käytäntöjä, esimerkiksi lisätä erilaisia etä- ja liikkuvia palveluita. Tämä kuitenkin vaatii aikaa, ja siksi pidän vähimpänä, mitä hallituksen tulisi tehdä, että se valmistelee hyvinvointialueiden alijäämien kattamiseen varatun ajan väliaikaisen pidentämisen. Sen lisäksi on tärkeää huolehtia alueiden riittävästä rahoituksesta.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Yksi tavoite, johon hyvinvointialueilla pyritään, on saada siirrettyä sosiaali- ja terveyspalveluiden painopistettä korjaavista palveluista ennaltaehkäisyyn. Se on fiksua niin ihmisten kuin taloudenkin näkökulmasta. Uusi integroitu järjestelmä myös mahdollistaa sen, kun rahoitus on nyt samassa potissa. Jotta käytäntöön päästään nopeasti, se vaatisi oman toimenpideohjelman sekä riittävän rahoituksen sen toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kuntien peruspalveluiden valtionosuus koostuu pääasiassa varhaiskasvatus- ja perusopetusmenoista. Kun hallitus leikkaa valtionosuuksien indeksikorotuksista, se käytännössä siis leikkaa opetuksesta ja varhaiskasvatuksesta, vaikka tahtoo toisenlaista viestiä välittääkin. Valtionosuuksien indeksijäädytys vaikuttaa suoraan esimerkiksi henkilöstön palkkaamiseen ja näin ryhmäkokojen suuruuteen niin kouluissa kuin varhaiskasvatuksessa. Kunnissa on nyt jo pula varhaiskasvatuksen ammattilaisista, ja indeksijäädytykset vievät tilannetta ainoastaan huonompaan suuntaan. Päiväkodit ja koulut ovat hyvinvointivaltion peruspilareita. Niissä jokainen lapsi ja nuori saa tarvittavat välineet kasvaa omaksi itsekseen, oppia uutta ja tavoitella unelmiaan. Jos lasten koulutuspolun alkuun ei panosteta, on sillä merkittävät ja kauaskantoiset vaikutukset tulevaisuuteen. Vihreät haluaa varmistaa jokaiselle lapselle laadukkaan varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, mahdollisuuden opiskella niin pitkälle kuin rahkeet riittävät ja tarvittavan tuen koko koulutuspolun ajalle.

Hallitus on valmistelemassa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistusta. Pidän sitä varsin perusteltuna, sillä VOS-järjestelmä kaipaa päivittämistä. On tärkeää, että uudistus tehdään tavalla, jolla turvataan lasten yhdenvertainen oikeus koulutukseen, erilaisten kuntien mahdollisuus vahvistaa elinvoimaisuuttaan sekä myös kasvavien kaupunkien kyky toteuttaa tarvittavia investointeja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedeu, poissa. — [Kaisa Garedeu: Täällä!] — Anteeksi, kuolleessa kulmassa, minä yritin kuikuilla, mutta en nähnyt. — Olkaa hyvä!

16.49 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Kuten valtion myös monien kuntien taloustilanne on erittäin hankala, puhumattakaan hyvinvointialueista, joiden yhteenlaskettu alijäämä voi uusimpien arvioiden mukaan olla lähes 1,3 miljardia euroa vuonna 2023. Samaan aikaan kansalaisten lääkäriin pääsy on turvattava, hoitajapula ratkaistava ja luottamus julkiseen terveydenhoitoon palautettava.

Sote-uudistuksen tavoitteena oli turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat palvelut kaikille sekä hillitä kustannusten nousua. Tähän mennessä uudistuksen seuraus on ollut kaikilta osin lähinnä päinvastainen. Valtiovarainvaliokunta korostaakin budjettimietinnössään pitkäjänteisten uudistustoimien sekä vaikuttavien ja kustannustehokkaiden ratkaisujen merkitystä. Yhtenä poimintana hallituksen toimista voidaan nostaa hyvän työn ohjelma, joka tähtää sote-henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden turvaamiseen. Ohjelmaan on budjetoitu yhdeksän miljoonaa euroa, joista ensi vuodelle kohdistuu kolme ja puoli miljoonaa. Lisäksi hallitusohjelmaan on listattu keinoja, kuten asiakkaiden luokse vietävien palveluiden lisääminen erityisesti harvaanasutuilla alueilla sekä digitalisaation suomien mahdollisuuksien hyödyntäminen. Koska hyvinvointialueiden tehtävät on vasta tämän vuoden alussa eriytetty kuntien tehtävistä, on tosi hyvä, että hallitusohjelmasta löytyy kirjauksia niiden yhteistyöstä ja tehtävänjaosta.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Kuntien taloutta taas rasittavat valtiovarainvaliokunnan mukaan erityisesti mittavat ja välillä jopa ylimitoitettut investoinnit, henkilöstökulujen kasvu, heikko talouskasvu sekä yleinen epävarmuus. Juuri kun kunnat olivat marraskuussa päättämässä ensi vuoden talousarvioistaan, tuli sokkitietona edellisen hallituksen eli Marinin hallituksen rahoituslaisita johtuva satojen miljoonien lisäleikkaus kuntien valtionosuuksiin. Kyseiseen tilanteeseen nykyinen hallitus pystyi kuitenkin välittömästi reagoimaan — suuri kiitos siitä — eikä tilanteesta onneksi koitunut kunnille lisäahdinkoa ensi vuodelle. Hallituksen päätöksen mukaisesti vuotta 2023 koskeva jälkikäteinen valtionosuusvähennys siirrettiin myöhemmäksi ja jaksotetaan pidemmälle aikavälille, vuosille 2025—2027. Lisäksi vuodelle 2024 valtionosuuteen tehdään määräaikainen yhteensä 192 miljoonan euron lisäys. Vastaavasti taas valtionosuutta tulnaisiin vuosina 2025—2027 vähentämään 64 miljoonaa per vuosi. Eli tämän muutoksen vaikutus kuntatalouteen on kokonaisuutena neutraali. Vuodelle 2024 hallitus ei tule osoittamaan kunnille uusia tehtäviä ja velvoitteita. Hyvä näin. Vuonna 2025 voimaan astuva TE-palveluiden uudistus tulee olemaan kuntien seuraava suuri uudistus.

Arvoisa puhemies! Yksi parhaista uutisista on se, että hallitus poistaa kunnilta pähkähullun ilmastosuunnitelmien laatimisveloitteen, jonka vihervasemmisto oli niille viime kaudella määrännyt. Se toi kunnille lisäkustannuksia ja vei myös resursseja.

Kuten hallitusohjelmassa sanotaan, kuntien, kaupunkien ja alueiden erilaisuus on suomalaisen yhteiskunnan voimavara. Suomen huoltovarmuus ja talous tarvitsevat niin kasvukeskuksia, teollisuuskaupunkeja, maaseutua kuin saaristojakin. Pidetään siis koko Suomi asuttuna ja asumiskelpoisena. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

16.53 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan vielä debattipuheenvuorostani liittyen kuntien negatiivisiin valtionosuuksiin. Ministeri ei ihan antanut vastausta tähän akuuttiin tilanteeseen siinä mielessä, että ensimmäiset kunnat ovat jo joutumassa tähän kuntajakoselvitykseen, pahimmillaan pakkoliitoksiin.

Valtio laskuttaa kuntia negatiivista valtionosuuksista — käytännössä valtio tällä laskuttamisella estää kuntia toteuttamasta niitä tehtäviä, joihin se niitä velvoittaa. Hallitusohjelmassa todetaan, että kunnille turvataan keskeinen rooli suomalaisessa yhteiskunnassa ja julkisessa hallinnossa. Edelleen ohjelmassa todetaan, että on tärkeää, että koko Suomi pysyy elinvoimaisena ja kuntien ja kaupunkien rooli kasvun mahdollistajana tunnustetaan. Hallituksen mukaan jokaisen kunnan on pystyttävä tarjoamaan perustuslain mukaisesti peruspalvelut erityisesti sivistyspalveluissa ja kunnilla on myös edelleen avainmerkitys elinkeinopolitiikan, ympäristön, asumisen ja maankäytön kysymyksissä. Suoraan negatiivisiin valtionosuuksiin liittyvä kirjaus hallitusohjelmassa on seuraava: ”Arvioidaan mahdollisuutta tehdä valtionosuusjärjestelmään määräaikainen korjaus niin, että minkään kunnan valtionosuuksien maksatus ei ole negatiivinen.” Kaikista näistä kirjauksista huolimatta hallitukselta ei näytä olevan tulossa asiaan sellaista korjausta, mikä auttaisi kyseessä olevia kuntia juuri nyt.

Arvoisa puhemies! Tästä asiasta tehtyihin kirjallisiin kysymyksiin saatu vastaus on ollut tyly. Kaikki on hyvin, kun kukaan ei ole rikkonut lakia. Sama tyly ja suorastaan hyytävän kylmä ja kolkko linja on kuultu valtiovarainministeriön virkakunnalta. Hallituksen ja vastuuministerin on pakko pystyä parempaan, vai onko todellakin niin, että hallitus ei pysty toteuttamaan omaa hallitusohjelmakirjaustaan, vai onko kyse haluttomuudesta?

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Vaikka kuinka tämä tilanne näyttyy tälle hallitukselle herkulliselta mahdollisuudelta muuttaa Suomen kuntakarttaa, ei se pääse eroon vastuustaan kansalaisia kohtaan. Lakisääteiset tehtävät on hoidettava, eikä siinä voi paeta lainsäädännön selän taakse. Hallituksen jäsenet ovat kaikki vielä sitä ikäluokkaa, jolloin Suomen Pisa-tulokset olivat maailman huippua kirjoitustaidon lisäksi luku- ja laskutaidossa. Nyt on hyvä hetki osoittaa se myös käytännössä.

Arvoisa puhemies! Sote-palveluiden saavutettavuuden murenemisen lisäksi on murene-massa pelastuspalveluiden saatavuus. Kun hallitus leikkaa hyvinvointialueilta, se leikkaa myös sopimuspalokunnilta. Suomen Sopimuspalokuntien Liitto on listannut, mitä vaikutuksia palokuntien lakkauttamisilla ja varallaolon vähentämisillä on erityisesti suurten kaupunkien ulkopuolella — suurten kaupunkien ulkopuolella. Vasteaikojen kohtuullisuus: ”Nopea ja tehokas reagointi ovat elintärkeitä, ja pidemmät matkat palveluiden saatavuuteen aiheuttavat lisää henkilö- ja aineellisia vahinkoja.” Resurssien riittävyys: ”Vähentyneet henkilö- ja kalustoresurssit heikentävät pelastustoimen kykyä suoriutua tehtävistään tehokkaasti.” Lakisääteisten vaatimusten noudattaminen: ”Säästötoimenpiteiden vaikutukset ovat täysin nykyisen hallituksen hallitusohjelman vastaisia, kyky huolehtia työterveydestä ja turvallisuudesta myös vaarantuu.” Hätätilanteiden ennaltaehkäisy: ”Paloasemat eivät ole pelkästään reagoivia yksiköitä, vaan ne tarjoavat myös tärkeää ennalta ehkäisevää työtä ja koulutusta, jotka voivat auttaa vähentämään hätätilanteiden riskiä.” Ja viidentenä kriisi- ja häiriötilanteisiin varautuminen: ”Sopimuspalokuntien henkilöstö muodostaa yhteiskunnan ainoan heti hälytysvalmiina olevan ja helposti skaalattavan sekä kustannustehokkaan joustoresurssin.”

Yhtenä lukuisista kysymyksistä kuuluukin: millä tavoin hallitus aikoo estää, etteivät nämä negatiiviset vaikutukset tule toteutumaan? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunistola.

16.57 **Mari Kaunistola kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Niin kuin on moneen kertaan todettu, kunnat elävät melkoisia murroksen aikoja. Väestökehityksen, taloustilanteen ja monen muun ilmiön edellyttämiä uudistustoimia kunnissa tarvitaan.

Tervehdin itse ilolla uudistamisessa norminpurkutalkoita, jotka hallitusohjelmaan on kirjattu, ja sen mukaisesti kuntasektorilla toivotaan kovasti tähän panostettavan. Nyt kun sote-asiat ovat jo siirtyneet hyvinvointialueille, TE-uudistus on tulossa, on syytä perustellusti käydä läpi ja karsia turhia byrokratian rattaita pois. Kysyisinkin ministeriltä: millaisilla juoksutuksilla ja painopisteillä tätä norminpurkutalkoota tuetaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koulumies poissa, edustaja Fagerström poissa, edustaja Aittakumpu poissa, edustaja Räsänen poissa. — Elikkä viimeinen puheenvuoro ministerille. Kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.58 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan tässä tuli aika paljon niitä asioita, joita tuossa aikaisemmin olen jo kommentoinutkin. Voisin vielä näihin negatiivisiin valtiosuuksiin sen verran todeta, että me tosiaan ollaan hake-massa siihen ratkaisua osana tätä valtiosuusjärjestelmä uudistusta. Siellä on negatiivisten valtiosuuksien kunnissa myöskin hyvin erityyppisessä tilanteessa olevia: oli sellaisia kuntia, jotka olivat valmiiksi jo hyvin haastavassa tilanteessa, ja toisaalta sitten saattoi

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

olla niitä, jotka sote-uudistuksesta kärsivät jopa vielä enemmän kuin nämä kunnat. Tämä ratkaisu tässä nopeasti ei ollut ihan helppo hakea, ja sen takia myöskin näitä kuntia kannustettiin nyt tänä vuonna hakemaan tätä harkinnanvaraista valtionosuutta, ja varsinkin moni heistä myöskin sitä tilanteeseensa sai. On koetettu hakea tämäntyyppisiä välineitä, ja myöskin tämä norminpurku, joka nyt on käynnissä, auttaa heitä siinä.

Ja tähän norminpurkuun tosiaan: Me ollaan käynnistetty tämä norminpurkutyö nyt ihan pari kolme viikkoa sitten, ja siinä on käynnissä nyt kysely kunnille ja kansalaisille, ja siihen on mahdollista antaa vastauksia tuonne helmikuulle asti, ja sitten lähdetään käymään niitä läpi. Sieltä tulee varmasti ideoita, jotka voidaan viedä suoraan lainsäädäntöön muutoksina. Osa niistä saattaa olla sellaisia, että vaativat kokeiluja, ja sitten käynnistetään kokeiluja.

Itse asiassa jäi aikaisemmista kysymyksistä myöskin vastaamatta tämä erilaistuminen, että tähdätäänkö tässä kuntien erilaisiin rooleihin. Meillä on vaikka kaavoituksessakin jo tilanne, että hyvin tiiviisti asutulla kaupunkimaisella alueella vaaditaan erityyppistä kaavoitusta kuin sitten vaikka maaseutumaisessa ympäristössä, että varmasti voidaan tunnistaa eri tavoin erilaisia elementtejä. Me odotellaan oikeastaan avoimin mielin tätä kuntien antamaa palautetta, mutta sen tyyppistä ajattelua tässä ei ole, että me oltaisiin rakentamassa jotenkin eri tason, kahden tason kuntia, kevytkuntia tai muuta. Sen tyyppistä terminologiaa ei olla tässä yhteydessä käytetty. Mutta jos sieltä hyviä ideoita tulee, me suhtaudutaan eri tavoin avoimesti, ja tosiaan myöskin hyvinvointialueilta toivotaan näitä ideoita. Jos löytyy fiksumpia tapoja tehdä, että ohjataan mieluummin tavoitteilla kuin liian yksityiskohtaisesti sitä, miten johonkin tavoitteeseen päästään, niin sellaisiin suhtaudutaan avoimesti.

Vielä kerran kiitoksia tästä keskustelusta ja hyvää joulunaikaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Päätöksen käsittely keskeytettiin.

4.4. Päätöksen käsittely Valtioneuvoston kanslia

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Esitellään valtioneuvoston kansliaa koskeva päätös päätös 23.

Päätöksen käsittelyyn varataan tässä vaiheessa enintään tunti 30 minuuttia, mutta mikäli puheenvuoroja ei ole, niin se aika voi olla lyhyempikin. Näyttää hiukan siltä, kun tässä on sen verran vähän salissa väkeä. — Ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz: Ärade talman, arvoisa puhemies! Kiitän urheita paikalla olevia. Globaali toimintaympäristö on muuttunut merkittäväällä tavalla viime vuosien aikana. Erinäiset kriisit koronapandemiasta Venäjän bruttaaliin hyökkäyssotaan ja siitä seuranneeseen energiakriisiin ovat ravisuttaneet niin Suomea ja Euroopan unionia kuin koko maailmaa. Uskottavuuden ja luotettavuuden luominen ja ylläpitäminen kaikkien kumppaneiden ja sidosryhmien keskuudessa korostuvat tällaisina aikoina. On tärkeää, että Suomi näyttäytyy stabiilina kumppanina ja että yrityksillä on maassamme ennustettava toimintaympäristö.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Valtion omistajaohjauksessa ja omistajapolitiikassa on pidetty kiinni tietyistä, yli hallituskautien kantavista linjauksista. Edellisten vuosien tapahtumiin peilaten näistä keskeisistä linjauksista kiinni pitäminen on tärkeää. Olemme hallitusohjelmassa linjanneet, että valtion omistajapolitiikan lähtökohtana on valtion yhtiöomistusten hallinnointi vastuullisesti, ammattimaisesti, omistusintressin kannalta tarkoituksenmukaisesti ja omistaja-arvoa pitkäjänteisesti kasvattavasti. Tämän kirjauksen toteuttaminen vaatii sen, että omistajaohjaus on ennakoitavaa ja stabiilia. Suomen tulee jatkossakin tarjota kansainvälisten sijoittajien ja rahoittajien näkökulmasta luotettava toimintaympäristö.

Kilpailuneutraliteetin varmistaminen on tässä keskiössä. Valtion tulee kunnioittaa reilun kilpailun vaatimuksia, eikä se saa omilla toimillaan vääristää markkinoita. Valtion ei toiminnallaan tule myöskään syrjäyttää yksityistä omistajuutta. Samasta syystä on tärkeää olla valikoiva, kun pohtii, millä markkinoilla valtio toimii. Ja kun valtio toimii markkinoilla, on tärkeää, että ohjaus ja regulaatio ovat tiukasti erotettuja toisistaan. Yhtiöomaisuuden hoidossa on myös tavoiteltava mahdollisimman hyvää yhteiskunnallista ja taloudellista kokonaistulosta. Tämä tarkoittaa omaisuustuloja ja vaatimusta vastuullisesta toiminnasta.

Käsitlemme parhaillaan hallituksen esitystä ensi vuoden talousarvioksi. Omistajaohjauksella on roolinsa hallituksen päättämän neljän miljardin investointiohjelman rahoittamisessa, sillä kokonaisuus rahoitetaan myymällä valtion omaisuutta, purkamalla valtioomisteisten listaamattomien yhtiöiden ylipääomitukset sekä tekemällä tuloutuksia Valtion asuntorahastosta. Omaisuustuloihin liittyvää arviointia tehdään omistajaohjauksessa ja yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Vastuullinen toiminta puolestaan pitää sisällään sen, että valtio-omisteiset yhtiöt omilla toimialoillaan kantavat vastuuta ympäristöstä ja ilmastosta sekä esimerkiksi ihmisoikeuksien toteutumisesta. Tätä peräänkuulutetaan myös esimerkiksi rahoituslaitosten toimesta.

Valtion omistajaohjausosasto perustettiin vuonna 2007. Vaikka omistajaohjauksen perusta on vahva ja asioita on tehty hyvin, täytyy sitä edelleen kehittää, kuten kaikkia valtion hallinnonaloja. On katsottava eteenpäin ja analysoitava, miten valtio-omisteiset yhtiöt voivat valmistautua ja vastata tuleviin haasteisiin ja toimintaympäristön muutoksiin. Tätä on vastuullinen omistaminen.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Senaste vecka fattade Europeiska rådet det historiska beslutet att inleda medlemsförhandlingar med Ukraina och Moldavien. Georgien får kandidatstatus och med Bosnien och Hercegovina inleds förhandlingar om och när kraven uppfylls. Det betyder att EU nu gör sig redo för att utvidgas för första gången sedan 2013 då Kroatien blev EU-medlem. Sedan Finlands medlemskap år 1995, då också Sverige och Österrike blev medlemmar, har EU tagit emot nya medlemsländer tre gånger. Den stora utvidgningen skedde 2004 då EU fick hela tio nya medlemmar, sedan år 2007 då Bulgarien och Rumänien blev medlemmar och därefter senast tio år sedan i och med Kroatiens medlemskap.

Processen för Ukraina och Moldavien kommer förstås ännu att ta tid, men det har varit beundransvärt att se hur dessa länder trots ett hårt tryck från Ryssland har kommit så här långt. Att under ett pågående krig genomföra så långtgående reformer som Ukraina har gjort är imponerande.

Arvoisa puhemies! Suomen linjan mukaisesti olemme pitkäjänteisesti ja vakaasti puolustaneet oikeusvaltioperiaatetta ja demokratiaa. Viime viikon päätös koskien laajentumispo-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

litiikkaa oli sekin Suomen linjan mukainen. Ukrainan tukemisen osalta olimme yhtä mieltä kaikkien muiden paitsi Unkarin kanssa. Unkaria lukuun ottamatta muu Eurooppa on siis yhtenäinen. Sitä, että Unkari vastusti Ukrainan EU-jäsenyyttä ja Ukrainan tukemista, on vaikea ymmärtää. Se ei edistä Euroopan vakautta ja turvallisuutta. Ainoa, joka tästä hyötyy, on Venäjä.

Yksi EU:n tärkeimmistä valttikorteista demokratian, rauhan ja oikeusvaltioperiaatteen edistämisen rinnalla ovat sisämarkkinamme. Sisämarkkinoiden toimivuuden varmistaminen on keskeistä. Pandemian aikana käyttöön otetuista valtiontuista on luovuttava, sillä ne vääristävät kilpailua. Mikäli investointi ei ole kannattava ilman suuria valtiontukia, se tuskin edistää EU:n kilpailukykyä, ja ilman kilpailukykyisiä investointeja EU jää Kiinan ja USA:n jalkoihin. Siksi valtiontukipolitiikan palauttaminen pandemiaa edeltävään tilaan on aivan keskeinen kysymys EU-vaikuttamisessamme.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: ”Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö.” Tämä on hallitusohjelman EU:ta käsittelevän kappaleen ensimmäinen lause. Vahvan ja toimintakykyisen EU:n edistäminen on tärkeää, sillä näin Suomi vahvistaa omaa asemaansa ja mahdollisuuksia vaikuttaa kansainvälisesti myös jatkossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Sitten edustaja Mikko-nen.

17.07 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille! Minulla on muutamia asioita, mutta ajattelin, että ehkä on kivempi pitää sitten vaikka useampi lyhyempi puheenvuoro kuin yksi pitkä puheenvuoro, kun tässä slotissa näyttää nyt olevan hyvin tilaa.

Olisin ensin nostanut esiin huolen tästä VN TEASin kohtalosta. Me kaikki varmasti haluamme, että päätökset, mitä tehdään, perustuvat tietoon. Me tiedämme myös, että monet lakimuutokset, monet asiat, mistä meidän tulisi päättää, ovat entistä enemmän sellaisia, että ne ovat usean eri ministeriön alaisia, ja sen takia tämä VN TEAS -työkalu on ollut äärimmäisen tärkeä, koska siinä on voitu näiden asioiden ympärillä katsoa monesta eri suunnasta ja osoittaa tutkimusrahaa tähän työhön, jolla nimenomaan pystytään lainvalmistelua auttamaan ja helpottamaan. Kun tästä nyt on leikattu, niin minä pelkään pahoin, että se johtaa myös siihen, että näistä lakiprosesseista tulee pidempiä ja vaikeampia sen takia, että sitten siinä valmistelun kuluessa törmätään asioihin, jotka olisivat olleet tiedossa, jos olisi pystytty tekemään tätä tutkimusta etukäteen. Tosiaan mitä tulee tähän selvitykseen ja tutkimustoiminnan lakkauttamiseen, niin olisin ministeriltä vielä kysynyt, voisiko siihen palata ihan juuri silläkin ajatuksella, ettei se johda tilanteeseen, josta todellisuudessa ne säästöt, mitä tästä haetaan, joudutaan maksamaan moninkertaisina pitkittyneinä prosesseina ja sen prosessin myötä tehtyinä erilaisina selvityksinä, jotka eteen tulevat.

Sitten toinen asia, jonka haluan nostaa tässä esiin, on omistajaohjaus. Ministeri hyvin tässä totesikin, että sen tulee olla ennakoivaa ja stabiilia — ja näinhän se on — jotta yhtiöt pystyvät siihen varautumaan. Viime hallituskaudella nostettiin hyvin vahvasti omistajaohjauksen keskiöön se, että valtion omistamien tai enemmistöomisteisten yhtiöiden täytyy olla myös ilmastotyössä ja luonnon monimuotoisuustyössä eturintamassa, ja sen takia kysyisin, että onhan tämä edelleen tavoitteena ja miten käytännössä tätä sitten valvotaan ja miten tähän pyritään. Nyt olen kuullut huolestuttavia uutisia siitä — ja tiedämme tietysti jo pitkältä ajalta sen — että esimerkiksi vesivoimayhtiöt eivät noudata niille asetettuja viran-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

omaisvelvoitteita vaan päinvastoin ovat haastaneet viranomaisia oikeuteen. Tämähän on täysin nurinkurinen tilanne, kun kuitenkin on valtion enemmistöomisteinen yhtiö, että se ei suostu noudattamaan viranomaisten antamia vaateita vaan haastaa oikeuteen. Samalla tavalla on huoli siitä, miten me tehdään ilmastopolitiikkaa niin, ettei me samalla heikennetä luontopolitiikkaa, ja tässä myös vesivoimayhtiöt ovat isossa roolissa, samoin kuin tietysti monet muutkin valtion omistamat tai enemmistöomisteiset yhtiöt. Tähän haluaisin ministeriltä vastauksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

17.11 **Joakim Strand r:** Tack, ärade talman! Kiitos ministerille hyvästä työstä. On ollut ilo nähdä, kun kielitaitoinen ministeri juoksee siellä Brysselissä ja lobbaa monella eri kielellä.

Tässä on monta asiaa, mihin voisi tarttua. Itse ehkä ottaisin tuohon kilpailupolitiikkaan hieman näkökulmaa, koska tänä päivänä minkään näköistä reilua kilpailua ei de facto ole. On tämä jenkkien IRA-paketti, EU:n sisällä suuret jäsenmaat vetävät omaa linjaa, niin kuin yleensä suuret valtiot tekevätkin. Toisaalta pystymme houkuttelemaan kyllä Pohjoismaihin investointeja muun muassa akkuarvoketjuun liittyen ja laajemminkin juuri siitä syystä, että täällä on toimivia keskittymiä sekä Suomessa että Ruotsissa. Ja yksi syy, miksi investointeja — myös globaaleja tki-panostuksia konsernien sisällä — hakeutuu ja keskittyy Suomeen ja Vaasaan, on just tämä etunoja ilmastotyössä ja ympäristöteknologiassa. Se on selvä, että myös valtionyhtiöt voittavat siinä, että siihen kulmaan vahvasti panostetaan.

Mutta miten käy Euroopan kilpailukyvyyn? Rahaa menee nyt uusiin jäsenvaltioihin ja menee Ukrainan tukemiseen, ja rahareikiä tulee löytymään, kun väestö ikääntyy jo lähes kaikissa maissa. Se, että me pärjätään uudessa, seuraavan teollistumisen aallossa ja nimenomaan korkean jalostusarvon teollisuudessa, vaatii tietenkin reiluuutta ja hyvää taitoa, tietoa ja pelisilmää. Voisivatko Pohjoismaat yhdessä tässä laajemmin lobata myös Brysselin päässä? Ja mitkä ovat ne kohteet, jos ja kun te teette myös pohjoismaista yhteistyötä EU:n sisällä? Itse koen, että ainoastaan Pohjoismaat yhdessä voivat tuoda jotain järkeä tähän globaaliin peliin ja myös teollisuus- ja kilpailupolitiikkaan, joten olisi hyvä, mikäli voisitte sitä kulmaa hieman nostaa.

Hur kunde de nordiska länderna tillsammans starkare påverka olika frågor inom EU men i synnerhet sådana som är kopplade till industri- och forskningspolitik och som gör att vi starkare kan tävla också här i Norden såväl gentemot USA som de större medlemsländerna?

Tack för övrigt för det utmärkta arbetet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

17.13 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Minä niin ikään haluaisin kiinnittää huomiota näihin VN TEAS -rahoituksen leikkauksiin. Pidän kyllä ihan realistisena näitä riskejä, mitä edustaja Mikkonen nosti esille, että tämä ei tule ainakaan parantamaan lainvalmistelun laatua. Näitä selvityshankkeita on monissa tällaisissa laaja-alaisissa ja monimutkaisissa lakihankkeissa ja niiden pohjustuksessa käytetty, ja ne ovat mielestäni olleet

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

siihen oiva työkalu, ja en kyllä oikein tiedä, millä tätä työkalua nyt, kun se menetetään, voidaan korvata.

Arvoisa puhemies! Tästä valtion omistajapolitiikasta. Hallitusohjelmaan ja sen myötä myös ensi vuoden budjettiin sisältyvät nämä hallituksen suunnitelmat siitä, että valtion omaisuustuloja käytetään tämän investointiohjelman rahoittamiseksi. Toivottavasti tämä ei sitten johda valtiontalouden kannalta epätoivottaviin ja lyhytnäköisiin lopputuloksiin, koska ei ole taloudellisesti järkevää myydä valtion omaisuutta, jos omaisuuden tuotto-odotukset ovat korkeampia kuin lainojen korkomeno-odotukset, ja tämän varmaan ministeri hyvin tiedostaa. Toisaalta valtion omaisuuteen liittyy monin paikoin myös strategisia intressejä, jotka on myös otettava huomioon.

Ei vaikuta kovin järkevältä, että valtion tuottavaa omaisuutta myydään tällaisten, esimerkiksi normaalien tiehankkeiden katteeksi tai Kela-korvausten korotusten kattamiseksi, mitä tähän investointipakettiin sisältyy, mutta vielä vakavampana virheenä pidän kyllä sitä, että Valtion asuntorahastosta kupataan niin suuret pääomat, että Valtion asuntorahaston toiminta tulee pitkällä tähtäimellä vaarantumaan, ja sitä kautta vaarantuu myös suomalainen sosiaalinen asuntotuotanto pitkällä tähtäimellä. En tiedä, miten hallitus on ajatellut VARin pitkän tähtäimen toimintaedellytykset, mutta eivät ne kyllä hyvältä näytä. Kysyisinkin ministeriltä: millä periaatteella te teette päätöksiä valtion omaisuuden myymisestä, jotta tämmöiset epäsuotavat vaikutukset valtiontaloudelle minimoitaisiin?

EU-asioista toteaisin sen, kun puhuitte tästä Ukrainan tilanteesta, että todella vaikuttaa siltä, että Unkari nyt pitää Ukraina-tukea panttivankinaan pyrkimyksenään vivuttaa sillä liikkeelle omia rahojaan, joita on jäädytetty Unkarin oikeusvaltio-ongelmien vuoksi. Tätä voisi joku kutsua kiristykseksi. Minkälaisia ulospääsyeitä ministeri näkee tästä aika haastavasta pattitilanteesta, ja näettekö te, että tämä tilanne nyt viimeistään antaisi aiheutta arvioida sitä, onko yksimielinen päätöksenteko toimivaa, varsinkin jos ajatellaan, että EU laajentuu tästä vielä? Olisiko syytä Suomenkin vähän reivata kantoja siihen liittyen, että tästä yksimielisyysvaatimuksesta ehkä olisi luovuttava, jolloin emme päätyisi nyt nähtäviin tilanteisiin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.16 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ministeri piti erittäin hyvän puheenpuhevuoron noista asioista. Tässä luokassa, tähän hallinnonalaan, ymmärtääkseni kuuluvat myös puoluetuet ja muut tämmöiset asiat, ja ymmärtääkseni puoluetukia tosiaan alennetaan nyt todella reilusti, eli hallitusohjelman mukaisesti 1,1 miljoonalla eurolla. Tämä on todella iso asia, byrokratian vähentämistä kerrassaan, ja tämmöistä puoluetukea on kyllä varmasti varaa alentaa. Ja myös se, että tämä hallitus on käsittääkseni miettinyt näitä valtiosihteri- ja erityisavustaja-asioitakin aika tarkkaan. Orpon hallituksella taitaa olla vähemmän tätä avustajakuntaa kuin Marinin hallituksella, oliko näin. Kysyisin ministeriltä: olihan näin, että nyt on vähennetty näitä puoluetukia ja myös tällaisten avustajien määrää? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

17.17 **Krista Mikkonen vihr:** Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Se kolmas teema, minkä halusin nostaa tässä keskusteluun, on tämä VNK:n alainen Agenda 2030. Suomihan on jo pit-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kään sitä tehnyt, ja itse asiassa se on sen tyyppinen, johon myös muut maat meiltä kysyvät apua, että miten me myös budjetissa pystymme osoittamaan, mitä toimia on tehty ja mihin on osoitettu resursseja.

Siihen liittyen tulevaisuusvaliokunnassakin tätä on käsitelty, ja toive on ollut se, että me pystyttäisiin vielä selkeämmin ja läpinäkyvämmiin tuomaan se työ esille. Nythän siellä on oikeastaan ministeriökohdittain kerrottu, millaisia rahallisia panostuksia tehdään, mutta ei ole kerrottu sitä, mitä tällä rahalla saadaan, vaikka oikeastaan on paljon oleellisempi kysymys, kuinka paljon päästövähennyksiä tällä rahalla tulee, kuinka paljon muita tavoitteita tällä rahalla saavutetaan. Siihen on listattu toimia, joista kaikista ei välttämättä ihan selkeästi voida tietää, edistävätkö ne asiaa, esimerkiksi nyt erilaisia tukia, ja vaikkapa maatalouden ympäristötukien osalta kaikki ovat siellä yhdessä köntässä, ilman että niitä on yhtään sen enempää eritelty. Sitten sieltä myös puuttuvat toisaalta verotukselliset keinot, mikä on sitten haluttu ohjata toimintaa, ja myös se, mikä näiden vaikutus on.

Toivoisin, että tätä työtä pystyttäisiin edelleen jatkamaan, että me saataisiin vielä läpinäkyvämpi ja selkeämpi ja semmoinen mittaristoon pohjautuva, vaikutuksiin pohjautuva, kooste budjettiin sen osalta, miten ilmastotoimissa on edetty, ja myös, jos katsotaan laajemmin koko Agenda 2030 -työtä, miten niissä eri toiminna on edistytty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

17.20 **Helena Marttila sd:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokuntakollega Strand nosti saman asian, josta itsekkin ajattelin vielä kysyä. Suomen työllisyyden ja tulevaisuuden kannalta on aivan keskeistä saada houkutelua investointeja Suomeen, ja, kuten ministeri esitelyssä totesi, EU:n sisäistä kilpailua haittaa tämä valtiontukipolitiikka. Huoleni ja tuntuumanikin on, että kaikki EU-maat eivät kuitenkaan ole tästä pyrkimässä välttämättä eroon. Toivoisinkin, että ministeri voisi hieman avata, mikä on Suomen strategia, jos on niin, että nykyinen tukipolitiikka on tullut jäädäkseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt ei ole muita pyydettyjä puheenvuoroja, elikkä ministeri Adlercreutz, olkaa hyvä.

17.20 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos hyvistä kysymyksistä. — Edustaja Mikkonen kysyi VN TEASista, ja se on tosiaankin asia, josta on päätetty hallitusneuvotteluissa, että siitä potista, joka taisi olla noin yhdeksän miljoonaa, luovutaan. Kannattaa tietenkin muistaa, että toki tällaisia rahoja on ymmärtääkseni myöskin ministeriöissä, ja nyt jos vaikka puhutaan tutkimuksesta, niin kokonaisuudessaan hallitus tekee merkittäviä panoksia koko tki-sarakkeeseen. Mutta varsinainen tämä osa siitä kyllä nyt näillä näkymin on häviämässä.

Omistajaohjauksesta: On luonnollisesti selvää, kuten puheessanikin nostin esille, että yksi tärkeä osio siitä on vastuullisuuden peräänkuuluttaminen, ja sehän ei tietenkään ole asia, jota ajamme vain poliittisista syistä, vaan sillä on taloudellistakin merkitystä. Kun olin Dubain ilmastokokouksessa, puhuin rahoittajienkin kanssa, ja he totesivat ihan spontaanisti, että jos he kokevat, että rahoitettava taho, yritys, ei toimi vastuullisesti, niin kyllä se näkyy luoton hinnassakin. Eli ihan itsekkäistä omistajan arvon puolustamisen lähtökohdista tulevista intresseistäkin meidän kannattaa tätä painottaa. On sitten tietenkin selvää, että vaikutusmahdollisuudet yrityksiin omistajaohjauksen näkökulmasta tulevat sen kaut-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

ta, että yhtiökokouksessa valitaan hallitus, ja hallitushan on tietenkin sitten oma yksikkönsä, joka ohjaa yritystä. Niin että poliittisin päätösin emme voi mennä ohjaamaan hallituksen toimintaa, mutta tietenkin valitsemalla hyviä hallituksen jäseniä yhtiökokouksen kautta ja asettamalla tavoitteita.

Strand kysyi kilpailusta ja sisämarkkinoista, ja edustaja Marttila samasta kysymyksestä: Tämä on ihan keskeinen kysymys Suomen kilpailukyvyille, mutta on se myöskin Euroopan kilpailukyvyille. Me tiedämme, että pelkästään Suomessa meillä on noin 200 miljardin potentiaalisten investointien putki edessämme, ja jos me saamme edes osan tästä, pienenkin osan, niin sillä on suuri merkitys meidän työllisyyteen ja taloudelliseen hyvinvointiin. Kun me tiedämme, että Suomessa on ellei Euroopan halvin niin viime vuoden lukujen perusteella toiseksi halvin sähkö, meillä on ehkä maailman paras siirtoverkko, meillä on ennustettava ja turvallinen yhteiskunta ja me saadaan tämän hallituksen työn myötä toivottavasti myöskin lupaprosessit parempaan asentoon, niin ei ole olemassa kovinkaan monta todellista syytä, miksi Suomeen ei haluaisi tulla investoimaan nimenomaan tähän sektoriin.

Sitten Euroopan näkökulmasta oleellista, että investointipäätökset tehdään markkinapohjaisesti todellisten kilpailukykytekijöiden pohjalta eikä hetkessä kiinni olevien poliittisten tukipäätösten pohjalta, koska silloinhan näitten investointien pitkän tähtäimen kilpailukyky on hyvinkin kyseenalainen. Toivomme toki, että yrityksetkin näkevät tämän tällä tavalla, mutta siitä huolimatta EU-tasolla teemme kovasti vaikuttamistyötä tämän asian eteen. Se on ollut keskeinen vaikuttamistavoitteemme tämän syksyn ajan, ja uskon, että monet muutkin verrokkimaat ovat samoilla linjoilla, Pohjoismaat aivan erityisesti mutta myöskin Hollannin ja Puolan tapaiset maat. No, vastahankaan ovat sitten ehkä Saksa ja Ranska. Saksassa on pohdittu sähkön hinnan tukemista, joka olisi paitsi heille äärimmäisen kallis asia myöskin meidän näkemyksen mukaan ongelmallinen. Niin että tämä on jatkuvaa vaikuttamistyötä. Nyt tuli pieni erätappio, kun komissio jatkoi tiettyjä tukia kuudella kuukaudella, mutta toivomme, että ne loppuvat siihen ja että sen jälkeen päästäisiin normaaliin. Muuten Eurooppa ei pärjää kilpailussa USA:n ja Kiinan kanssa.

Edustaja Sarkkinen kysyi omaisuustuloista: Meillä on tosiaankin neljän miljardin potti, josta osa tulee asuntorahastosta — on kirjaus, että se tuloutetaan sen nykyistä toimintaa vaarantamatta, se on luonnollisesti kriteeri — osa tulee osinkotuloista ja osa tulee tietyistä omaisuusmyynneistä, ja silloin on tietenkin ajoituksen kannalta tärkeää, että on tarpeeksi liikkumavaraa, että voimme tehdä mahdolliset myyntipäätökset sitten sellaisessa markkinatilanteessa, että varmistetaan hyvä hinta ja että investoinnitkin sitten tehdään myöskin sen myötä sellaisiin kohteisiin, jotka kasvattavat valtion tasetta. Eli näitä päätöksiä tehdään harkiten, pitkällä tähtäimellä ja asioita tarkasti arvioiden.

Edustaja Reijonen kysyi puoluetuista: Niistä tosiaankin tehtiin päätös hallitusneuvotteiluissa, ja pientä reivausta niissä oli. Avustajien lukumäärä on myöskin pienempi tällä hallituskaudella. Voin ministerinä sanoa, että varmaan moni on sitä mieltä, että ehkä yksi tai kaksi avustajaa enemmän olisi tarpeen, mutta tässä tilanteessa on ihan hyvä, että mekin näytämme esimerkkiä ja pyrimme toimimaan hieman pienemmillä resursseilla.

Edustaja Mikkonen, Agendasta: Kaikessa tässä ilmastotyössä on tietenkin oleellista, että me seuraamme tilannetta ja meillä on oikeita mittareita käytettävissä, ja se on tietenkin asia, joka vaatii myöskin tutkimustyötä, että saadaan kvantifioitua sekä toimien kustannukset että vaihtoehtoisten toimien kustannukset, seurauksista puhumattakaan. Se varmaan auttaisi myöskin politiikkatoimien edistämiseksi. — Tässä taisivat suunnilleen olla kaikki kysymykset. Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

17.27 **Krista Mikkonen vihr:** Kiitos, puhemies! Tässä kun on hyvä tilanne jatkaa keskustelua, niin ajattelin sitä jatkaa. Sinänsä minusta oli hyvä kuulla se, että ministeri toi esille sen, että sinänsä ministeriöillä on jonkin verran omaa rahaa tehdä myös tutkimus- ja selvitystyötä, kun tehdään esimerkiksi lainvalmistelua. Mutta tietysti se VN TEASin idea ja se suuri hyöty on ollut siinä, että se on vaatinut aina sen, että kun haetaan jotakin tutkimushanketta ja selvityshanketta, niin siinä on pitänyt olla useamman ministeriön yhteinen hakemus ja halu sitä selvittää. Olisinkin kysynyt, onko mahdollista, että nyt sitten näihin rahoihin, jotka liittyvät ministeriöiden omissa budjeteissa olevaan tutkimus- ja selvitystyöhön, voitaisiin laittaa joitakin ehtoja tai ohjata sitä niin, että siinä esimerkiksi yhdessä toisen ministeriön kanssa tehdään tätä selvitystyötä, kun mietitään lainvalmistelua ja siihen tehtävää tutkimus- ja selvitystyötä sen pohjalta, jolloin se tietysti omalta osaltaan auttaisi ja vähän ikään kuin korvaisi tätä VN TEAS -systemiä.

Sitten toinen kysymys tai ehkä pohdintaa liittyen omistajaohjaukseen. Se on juuri näin, että varmastikaan ministeri ei voi mennä liikaa sorkkimaan operatiiviseen toimintaan, ja se on tietysti se iso haaste, koska toisaalta taas poliittista ohjausta kuitenkin jossain määrin on tarve antaa, ja miten se sitten tehdään ja miten ne keskustelut ja viestittelyt yhtiöiden kanssa käydään ilman, että sitten mennään sinne itse päätöksiin. Mutta kyllä minä tässä toivoisin, että omistajaohjausministerin ja hallituksen viesti olisi sillä tavalla vahva, että ne yhtiöt, missä valtio on omistajana tai suurimpana omistajana tai osaomistajana, esimerkiksi huolehtisivat, nyt kun otitte esille nämä vihreät investoinnit, että tehdään niin, että ne menevät sekä luonnon että ilmaston kanssa samaan suuntaan ja että me ei jollain ilmastotoimilla aiheuteta sitten taas luontokatoa. Toisinpäin se on yleensä vaikeampi tehdä.

Sitten vielä liittyen siihen, jos me mietitään näitä vihreitä investointeja: kyllähän meillä on iso huoli Itä-Suomessa siitä, että sinne olisi kyllä periaatteessa tulossa erilaisia puhtaan energian investointeja ja sitä kautta myös muuta investointia, mutta kun meiltä puuttuu sieltä kantaverkkoa suurimmalta osalta. Ja Fingrid on tietysti yksi näitä yhtiöitä, jotka ovat valtion omistajaohjauksen alla. Toki ymmärrän, että suoraan sitä ei voi käskää eikä määrätä, mutta toivoisin kyllä, että niitä keskusteluja voitaisiin käydä niin, että yhtiössä ymmärrettäisiin se, mikä tarve sillä kantaverkolla on myös siellä itäisessä Suomessa etenkin tässä tilanteessa, missä Itä-Suomen elinvoiman vahvistaminen on myös hyvin suuresti turvallisuuskysymys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strand.

17.30 **Joakim Strand r:** Ärade talman! Tuossa jo aiemmin ajattelin mainita myös tästä Agenda 2030:stä. Mielestäni edustaja Mikkonen puhui siitä tosi hyvin. Olin itse viimeiset neljä vuotta tulevaisuusvaliokunnassa puheenjohtajana, ja monta kertaa nostettiin esille, kuinka sitä pitäisi kehittää ja tarkemmin seurata ja totta kai myös ministeriörajat ylittävästi. Ylipäätään tätä mittarointia, mitä tulee ilmastotoimiin, on pakko kehittää, ja itse en ole niinkään huolissani aina näistä yrityksistä vaan ehkä enemmän valtiosta ja kunnista ja siitä, ettei ole tarpeeksi kova ambitiotaso. Kyllä yritykset itse mittaavat jo aika hyvinkin sitä positiivista kädenjälkeä ja siitä, mikä se on globaalilla tasolla. Meillä on maailmassa vaikkapa 60 000 suurempaa laivaa, ja niistä jo puolet huoltaa suomalainen tupla-v:llä alkava yritys, ja teknologia tulee kaupungista, joka alkaa tavallisella v:llä, joka kolmanteen niistä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Kyllähän näitä tehdään, mutta mielestäni voisi tehdä huomattavasti paremmin, ja jos voi kannustaa myös valtiota tämän ministeri Adlercreutzin salkun kautta sitä tekemään, niin se antaa meille erilaisia hyviä inputteja. Myös silloin, kun kilpaillaan näistä investoinneista, voidaan näyttää, miten he pääsevät osaksi sellaista ekosysteemiä, jolla aidosti on positiivinen merkitys sekä ihan ilmaston ja teknologian näkökulmasta että myös luonnon ja biodiversiteetin näkökulmasta. Näiden totta kai täytyy kulkea käsi kädessä, mutta se vaatii sellaista laajempaa tarkastelua. Ilman Ruotsin ja Norjan vesivoimaa, joka sinne on joskus rakennettu, ei olisi tarpeeksi myöskään balanssia, joka mahdollistaa myös tämän meidän uusiutuvien kasvun ja muun. Että kunhan se skaala ei ole kylätasolla vaan globaalilla tasolla — siinä on vielä paljon tehtävää.

Kanske som en kommentar till ministern att ta med sig: När det gäller mätare och klimatåtgärder borde och kunde både stat och kommun och andra bli ännu betydligt bättre.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

17.32 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Herra ministeri! Edustaja Sarkkinen täällä aikaisemmin kiinnitti huomiota Unkarin rooliin Ukrainalle annettavan taloudellisen avun jarruttajana tai jopa estäjänä. On hyvin outoa, että juuri Unkari seisoo jarrun päällä, kun on kyse Ukrainan auttamisesta. Ukrainahan on joutunut Venäjän raakalaismaisen ja rikollisen hyökkäyksen kohteeksi, ja Venäjä yrittää vallata Ukrainan tai vähintään pakottaa Ukrainan omaan etupiiriinsä ja tottelemaan Venäjän johtoa. Sanoin, että on outoa, että juuri Unkari on tässä asiassa poikkiteloin, sen vuoksi, että tämä on sitäkin hämmästyttävämpää, kun ottaa huomioon Unkarin oman historian. Nimittäin toisen maailmansodan loppupuolella Venäjä, silloinen Venäjä eli Neuvostoliitto, valtasi Unkarin ja pakotti sen omaan etupiiriinsä ja pakotti sen kommunistiseen diktatuuriin. 1956 Unkarin kansa nousi kommunismia vastaan, syntyi Unkarin kansannousu, jonka Neuvostoliitto verisesti kukisti ja käytti siinä hyväkseen myös petosta. Kun Unkari on tämän kokenut ja sen vuoden 56 traagisen vaiheen jälkeen joutui uudelleen alistumaan kommunistiseen diktatuuriin ja Neuvostoliiton etupiiriin, niin näiden kokemusten jälkeen on todella vaikea ymmärtää, että nyt Unkari on esteenä Ukrainan tukemiselle. On vaikeata ymmärtää, että esteenä on pääministeri Orbán, joka 80-luvun lopulla ja 80- ja 90-luvun taitteessa oli Fideszin johtajana vapauttamassa Unkaria Neuvostoliiton ikeen alta ja ajamassa demokratiaa maahan.

Kysymys kuuluu: Mitä muut jäsenmaat voivat tehdä tässä tilanteessa Unkarin vastustuksen torjumiseksi ja kiertämiseksi? — Arvoisa puhemies! Jatkan lyhyesti pöntöstä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Mitä muut unionin jäsenmaat, muut 26 jäsenmaata voivat tehdä Ukrainan tukemiseksi tilanteessa, jossa Unkari on asettunut poikkiteloin? Itse uskon annettujen julkisten lausuntojen perusteella, että tammikuun alkupuolella Euroopan unionin muut jäsenmaat tavalla tai toisella tulevat sivuuttamaan Unkarin jarrutuksen ja sopimaan keskenään 50 miljardin euron puheena olleesta tukipaketista Ukrainalle, ja toivottavasti myös puheena olleesta 20 miljardin euron tuesta. Pidemmällä aikavälillä on tietysti pyrittävä siihen, mitä Suomikin ajaa, että tietyissä tilanteissa myös ulkopoliittisia päätöksiä voitaisiin tehdä määräenemmistöllä.

Mutta mitä tehdä tammikuun ratkaisujen ja tämän pidemmän aikavälin välillä? En tunne EU-juridiikkaa riittävästi, löytyykö sieltä jo valmista sapluunaa, mutta itse olen sitä

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

mieltä ja siihen myös ministeriä kannustan, että Unkari jollain tavoin asetettaisiin sieltä päätössalista eteiseen odottamaan sitä, että Unkari on valmis rakentamaan yhteistyöhön muiden maiden kanssa, ja tänä aikana Unkarilta estettäisiin päätösvallan eli äänioikeuden käyttö EU-päätöksenteossa, joka käsittääkseni on tällä hetkellä olemassa olevien EU-säädösten mukaan mahdollista, mutta myös tietysti estettäisiin Unkaria saamasta niitä miljardeja EU-tukirahoja, joita se niin kipeästi kaipaa ja tarvitsee. Ajattelen, että jollakin tällaisella menettelyllä kypsyttettäisiin Unkaria ja sen kansaa hyväksymään demokratia ja hyväksymään se, että Euroopan unionissa yhdessä tuettaisiin Ukrainaa, joka on joutunut Venäjän aggression kohteeksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Adlercreutz, haluatteko kommentoida?

17.38 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz: Kiitos, ärade talman, arvoisa puhemies! Edustaja Mikkonen kysyi näitten ministeriöiden resurssien kordinoinimisesta. En tiedä, miksikö se ei olisi mahdollista. Varmaan kaiken kaikkiaan, kun tutkimustyötä tehdään, kehitetään asioita, laaja-alainen lähestymistapa on hyväksi.

Oli puhetta Itä-Suomesta ja Itä-Suomen tilanteesta. Fingrid sinänsä kuuluu VM:n alaisuuteen, joten en kommentoi sitä, mutta voin sen verran kertoa Itä-Suomesta noin yleisellä tasolla EU-politiikan näkökulmasta, että useassa kokouksessa olen tuonut esille sen, että tulevaisuuden koheesiopolitiikkaa pohdittaessa tulisi ottaa huomioon meidän raja-alueemme muuttunut tilanne. Aikaisemmin se oli portti itään, nyt se on käytännössä pussinperä, ja kyljessä on kova raja, joka varmaan ei pehmene vähään aikaan, eli Itä-Suomen tilanne on muuttunut ihan täysin. Tulevassa koheesiopolitiikassa kriteerinä pitäisi ottaa mukaan tällaiset tilanteet, ja vastaanotto on ollut positiivista. Marraskuussa yleisten asioiden neuvoston kokouksessa koheesiokysymyksistä vastaava komissaari Elisa Ferreira Portugalista nosti tämän itse, siis avoimesti, spontaanisti esille muutamia kertoja, eli meidän viestimme oli selvästi häneen uponnut hyvin, ja se luo toivoa tulevasta.

Sittenhän meillä ovat tietenkin nämä lähinnä puolustusministeriöön liittyvät kysymykset tutkista ja muista, jotka ovat tavallaan esteenä, mutta toki siellä Itä-Suomessakin on aika paljon hankkeita sellaisessa vaiheessa, että kuokkaa voisi jo iskeä maahan, kunhan sitten löytyisi sitä kulutustarvetta, jos nyt tuulivoimasta puhutaan.

Edustaja Strand puhui investoinneista, ja yhdyn kyllä siihen näkemykseen, että erityisesti, kun puhutaan energiasta, pitäisi pohtia toki paikallista mittakaavaa mutta myöskin pohjoismaista mittakaavaa. Siellä meillä on vielä pullonkauloja siirtoyhteyksien osalta, kun ollaan yhä enenevässä määrin... Tai sanotaan näin, että kun säätövoimasta tulee yhä tärkeämpi osa meidän sähköverkkoamme, siirtoyhteydet ovat tärkeässä asemassa. Meillä on siellä Ruotsin ja Norjan vesivoimassa Pohjois-Euroopan parasta säätövoimaa ja isot sähkövarannot, ja paremmilla siirtoyhteyksillä nekin palvelisivat sitten ehkä tehokkaammin meidänkin tarpeitamme.

Edustaja Zyskowicz kysyi Unkarista. Tällä hetkellä Unkari ei ole ratifioinut Ruotsin Nato-jäsenyyttä. Unkari suhtautuu kielteisesti neuvottelujen aloittamiseen erityisesti Ukrainan kanssa, mitä on hyvin vaikea ymmärtää, suhtautuu negatiivisesti Ukrainan rahalliseen tukemiseen sekä jälleenrakennuksen osalta että aseellisen tuen osalta tilanteessa, jossa Ukraina hyvin konkreettisella tavalla puolustaa Eurooppaa ja meidän yhteisiä arvojamme. Se on mahdoton hyväksyä kantana. Viikonlopun aikana Unkari ilmoitti myöskin, että he tulevat käyttämään veto-oikeuttaan kysymyksessä Bulgarian Schengen-jäsenyydestä.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Eli lista tällaisista hyvin vaikeasti ymmärrettävistä vastustuksista on pitkä. Komissio päätti alkuviikosta vapauttaa kymmenen miljardia Unkarilta pidätettyä rahaa. Komissio toteaa, että vaihtoehtoa ei ollut, mutta sopii ehkä tietenkin kysyä, oliko nyt ajoitus tässä suhteessa ihan optimaalinen.

Kaiken taustalla ovat oikeusvaltiokysymykset. Suomi on pitänyt oikeusvaltiokysymystä perustellusti EU:n hyvinkin tärkeänä peruspulttina. Ellei oikeusvaltioperiaatetta noudateta unionissa, jossa kuitenkin aina puhutaan keskinäisestä vastuusta, tulonsiirroista osittain, niin on selvää, että kokonaisuus ei ole uskottava. Se on oleellinen huomio nykyisten jäsenten osalta mutta toki myöskin, kun laajentumista lähdetään pohtimaan, ja siksi se on keskeinen kysymys myöskin niissä neuvotteluissa.

No, mitä tehdään tästä eteenpäin? Eurooppa-neuvosto kokoontuu tammikuussa uudelleen. Petteri Orpo totesi, että päätös tehdään joko 26 tai 27 maan pohjalta, ja se jättää tietenkin avoimeksi ne itse mekanismit, joita on tietenkin erinäisiä. On eri tapoja kiertää yhden maan vastustus. Paras tapa tietenkin olisi se, että kaikki yhdessä ymmärtäisimme oman vastuumme ja vastuumme Euroopan turvallisuudesta ja Euroopan vakaudesta, Euroopan kilpailukyvystä. Jos kaikki tämän ymmärtävät yhtä lailla, sitten tietenkin varmaan Unkari kääntyy enemmistön puolelle.

Huomioitavahan tässä on se, että tämä ei kerro Euroopan epäyhtenäisyydestä. 26 maata oli samoilla linjoilla hyvinkin vaikeassa kysymyksessä, mutta yksi maa on tässä nyt sitten vastarannan kiiski aiheuttaen Euroopalle ja etenkin Ukrainalle hyvin vaikean tilanteen hetkenä, jolloin apu olisi tarpeen ja yhtenäinen Eurooppa olisi tästä näkökulmasta, Ukrainan taistelun näkökulmasta, keskeisen tärkeää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

17.44 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowicz piti ihan hyvän puheenvuoron ja myös tämmöisen historiakatsauksen Unkariin, Unkarin kansannoususta vuodesta 56 aina tähän päivään asti. On aivan totta, että kun Euroopassa eletään tilannetta, jossa Venäjä käy oikeudetonta, raakalaismaista hyökkäyssotaa Ukrainaa kohtaan, niin eletään vaarallisia vuosia, monien arvioitsijoiden mukaan vaarallisempia kuin sitten viime maailmansodan. Kuitenkin Euroopan unioni on osoittanut vahvuutta tämän kriisin aikana useammassa eri hetkessä, mutta on ollut myös heikkoja hetkiä: Nato-jäsenyytemme hakemisen aikoihin Unkarin suhtautuminen Suomen hakemukseen nyt ehkä päällimmäisenä mielessä, mutta nyt myös tämä Ukrainan tukipaketin politiikka.

Ei pelkästään Suomi vaan myös monet muutkin pienet EU-maat ovat suhtautuneet vuosien varrella varsin nihkeästi määräänemmistöpäätösten lisäämiseen. Mielelläni kuulisin, ministeri Adlercreutz, miten näette Suomen hallituksen sisäisen keskustelun EU:n voimakkaammasta kyvystä puuttua yhteisiin laajoihin ongelmiin. Miten määräänemmistöpäätösten lisääminen maan hallituksen sisällä nähdään, minkä tyyppistä keskustelua siellä on? Kun pääministeri ei ole täällä siihen vastaamassa, niin kysyn teiltä.

Ehkä tämmöisenä poliittisena näkökulmana — uskon, että siihen eduskunnan enemmistö varmasti yhtyy — että Euroopan unioni on osoittanut vahvuutensa nimenomaan tällaisella heikolla hetkellä: vahvuutensa siinä, että me yhdessä tartumme niihin globaaleihin uhkiin ja tässä tapauksessa myös turvallisuusuhkaan, joka maailmassa on — ei pelkästään Euroopassa, vaan maailmassa. Meidän täytyy löytää myös keinoja, niin että Euroopan unioni ei pelkästään puhu vaan Euroopan unioni myös pystyy tekemään näitä asioita. Pelk-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kien jäsenvaltioiden omien ponnisteluiden varaan ei voi näin suurta kriisiä jättää. Euroopan unionilla pitää olla työkaluja näin suuren ongelman äärellä tarttua niihin ongelmiin ja hakea yhdessä myös ratkaisuja. Toivotaan, että sukulaiskansamme Unkarissa ymmärtää myös tämän tilanteen vaikeuden ja osaa vaatia myös omalta poliittiselta päätöksenteoltaan kestäviä ratkaisuja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

17.47 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todella itsekkin haluan kiittää edustaja Zyskowiczia tästä hyvästä puheenvuorosta ja myös ministeriä siitä, että olette ottanut esille tämän Itä-Suomen tilanteen myös EU-tasolla. On tosi tärkeää, että tässä tilanteessa todella Itä-Suomeen ja ylipäätensä näille raja-alueille muuttuneen ympäristön myötä myös EU:lta tulisi tukea ja apua. Toki tietysti on hyvä muistaa, että myös sitten, kun tehdään päätöksiä tai hallitus tekee päätöksiä kansallisesti liittyen näihin rakennerahastoihin ja niiden rahanjakoon, se sama huoli Itä-Suomen elinvoimasta siellä säilyy eikä rahoja suunnata muille alueille, kun tietysti ymmärrettävästi muiltakin alueilta paineita niitä kohtaan on.

Ehkä vielä tästä energiakysymyksestä: Myös Itä-Suomessa tuulivoima on tietysti oma kysymyksensä, ja toivottavasti siihen todellakin löytyy ratkaisuja. Meillähän on siellä käynnissä myös monenlaisia muita hankkeita liittyen vetyyn, liittyen aurinkoon, ja sen takia tietysti se kantaverkon lisääminen on aivan oleellista, jotta sitten sen jälkeen tulisi niitä muita investointeja, koska tietysti tänä päivänä jokainen uusi investointi haluaa sitä vihreää energiaa käyttöönsä.

Olen ollut tosi ilahtunut ja iloinen siitä, että hallitus haluaa hyvin vahvasti virtavesien suojelua omassa hallitusohjelmassaan edistää ja on tehnyt työtä sen eteen. Sen takia tietysti on myös äärimmäisen tärkeää, että hallitus myös omistajaohjauksen myötä huolehtisi siitä, että sitten toisaalla taas ei tehdä sellaisia päätöksiä, joilla heikennetään virtavesilajiston elinmahdollisuuksia, vaelluskalojen elinmahdollisuuksia. Minä itse ajattelen, että nämä ilmasto- ja luontokysymykset entistä vahvemmin kytkeytyvät toisiinsa ja kuluttajien vaatimukset tulevat sillä tavalla vielä muuttumaan, että ei riitä, että joku energiamuoto on puhdasta, vaan sen täytyy olla myös luonnon kannalta kestävä ja luontokatoa vähentävää. Sen takia tietysti on syytä varmistaa, että ei rahoiteta esimerkiksi sellaisia hankkeita, joissa tämmöisiä luonnonmukaisia jokiosuuksia ruvettaisiin vielä tässä maailmantilassa kahlitsemaan, vaan päinvastoin mietitään, miten voidaan rahoittaa sellaisia uusia hankkeita, joissa pikemminkin löydetään tasapaino sen puolesta, että toisaalta voidaan lisätä vihreätä energiaa mutta aiheutetaan mahdollisimman vähän luontohaittoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

17.49 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa rouva puhemies! Tähän edelliseen edustaja Mikkosen hyvään puheenvuoroon on helppo yhtyä: todellakin hallitusohjelmassa on selkeä tahtotila siitä, että nyt halutaan edistää virtavesien ja vaelluskalojen parempaa tilaa Suomessa. Ilman muuta omistajaohjauksella on roolinsa siinä, että näitä tavoitteita saadaan edistettyä hyvässä yhteistyössä. Kunnianhimon taso on varsin korkealla, ja tästä on varsin vahva yhtenäinen näkemys hallitusneuvotteluiden ja hallitusohjelman pohjalta. Se on yhteinen asia.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Eurooppa-politiikan puolesta yksi keskeisimpiä yhteisiä keskustelunaiheita viime vuoden ja vuosien aikana on ollut ennakkovaikuttaminen. Se on ollut meille iso haaste ja myös yhteisesti todettu petraamisen paikka. Missä vaiheessa ja millä tavalla Suomi vaikuttaa niin, että meille tärkeät asiat, Suomen erityispiirteet, huomioidaan ja viesti kulkee ennen kaikkea sinne komission suuntaan? Nyt tässä syksyn aikana tähän on kyllä kiinnitetty erityistä huomiota ja onnistumisiakin on saatu, siitä iso kiitos hallitukselle ja ministeri Adlercreutzille, joka keskeisesti on mukana.

Tämän pääluokan loppuun on vielä tärkeää todeta se, että ei ole tällä hetkellä Suomen ja suomalaisten tulevaisuuden kannalta keskeisempää asiaa kuin se, että Ukraina pärjää ja Ukraina pystyy taistelemaan brutaalia hyökkääjää, Venäjää, vastaan. Euroopan unionin on oltava tässä yhtenäinen. On tosi huolestuttavaa, että kuulemme sen suuntaisia viestejä, että Euroopan unionin yhtenäisyys uhkaisi rakoilla, ja tämä on, niin kuin tiedetään, nimenomaan Suomelle ja suomalaisille ihan keskeinen asia. Täällä tämä ymmärretään. Tuntuu, että kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa tätä huolta ei ihan samalla painoarvolla ymmärretä, ja sen soisi olevan meidän keskeisin viesti nyt Euroopan unionin suuntaan. Meidän on oltava yhtenäisiä, meidän on tarjottava Ukrainalle kaikki se apu ja tuki, jonka he tarvitsevat niin pitkään kuin he tarvitsevat. Ja tällä viestillä myöskin kohti ensi vuotta.

Kiitos ministerille tämän pääluokan osalta esittelystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri, olkaa hyvä.

17.52 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz: Ärade talman! Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä.

Ukrainan tukemisesta ehkä kysymys, joka lähinnä kuului edelliseen osioon — edustaja Zyskowiec kysyi siitä, ja unohdin mainita tämän näkökulman siinä. Siis päätös tuesta olisi ollut poliittisesti äärimmäisen tärkeä viime viikolla, mutta tulipalokiirettä ei ole siinä mielessä, että meillä on toki vielä olemassa olevia tuki-instrumentteja, mitä me voidaan käyttää. Mutta oleellista on, että tammikuussa saadaan päätös aikaiseksi. Meillä on esimerkiksi makrotaloudellista tukea vielä käyttämättä. Sen ongelma on tietenkin se, että se on lainaperusteista, ja Suomen kanta näissä kaikissa neuvotteluissa on ollut se, että tällaisen ikään kuin lahjamuotoisen tuen osuuden pitäisi olla mahdollisimman iso. Vielä löytyy muita ratkaisuja, ei siinä mielessä ole hengenhätä, mutta kun me samalla lähetämme viestiä ei pelkästään Kiovaan vaan myöskin Washingtoniin, Bejingiin ja etenkin Moskovaan, niin viime viikon lopputulema oli siitä näkökulmasta kyllä pettymys.

Määräenemmistöpäätöksistä on hallitusohjelmassa kirjaus, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan sektorilla tiettyjen asioiden osalta toivomme siirtymistä määräenemmistöpäätökseen. Pakotteiden ja aseavun ajattelisin tyypillisesti olevan tällaisia kysymyksiä, mutta toki siihen liittyy muitakin alueita, missä tätä olisi hyvä soveltaa. Siinä on varmaan hyvä huomata, että kaikki maat eivät ole tätä mieltä ja jotkut maat suhtautuvat tähän skeptisesti — ehkä siitä näkökulmasta, että pelkäävät, että tällainen realistinen suhtautuminen Venäjään, mikä nyt on valloillaan Euroopassa, on häviävä luonnonvara ja ehkä jossain vaiheessa päädytään taas takaisin siihen tilanteeseen, jossa ollaan ehkä naiivin positiivisia Venäjä-suhteen osalta. Mutta me uskomme, että tässä tilanteessa se olisi tarpeellinen muutos, ja uskon kyllä, että EU:n laajentuessa se varmaankin tulee ajankohtaiseksi.

EU:n työkaluista noin yleisellä tasolla. EU teki Borrellin suulla viime vuonna lupauksen, että tänä vuonna toimitettaisiin miljardi tykistökranaattia Ukrainaan, mutta päästään

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

ehkä noin kolmasosaan siitä, mikä kertoo siitä, että EU, joka on yli kymmenen kertaa isompi talous kuin Venäjä, joiltain osin on valitettavasti huomattavan paljon jäljessä. Se, että me saataisiin se skaalautumaan, on osin kansallisten päätösten varassa oleva asia, mutta toki sitä tulee koordinoita myöskin EU:n tasolla.

Kun puhutaan kansallisista tuista ja kun verrataan Pohjoismaiden ja Baltian maiden aseapua Ukrainaan osuutena niitten bkt:sta muun Euroopan tukeen Ukrainaan osuutena niitten bkt:sta, niin jos muu Eurooppa tukisi kuten Pohjoismaat ja Baltia, niin Ukraina olisi saanut 70 miljardia enemmän aseapua kuin mitä se on saanut nyt. Eli toki tämä on EU-ky-symys, mutta kansallisvaltioidenkin, EU:n jäsenmaidenkin, pitää nostaa tasoaan.

Itä-Suomesta. Se on jossain määrin muna—kana-ongelma: on lupauksia sekä sähköä tarvitsevista investoinneista että sähköntuotannosta, ja nyt toinen odottaa toista. Voi hyvinkin olla niin, että sähköverkko voisi olla tässä se laukaiseva asia, mutta Fingrid tosiaankaan ei kuulu VNK:n omistajaohjaukseen.

Virtavesistä: Tämä hallitus on päättänyt purkaa Palokin padon, pitkälti edustaja Sirénin tekemän työn ansiosta. Se asia on etenemässä, asiaa selvitetään. Se on käytännön tasolla ehkä hieman hankalampi asia kuin neuvotteluissa kuvittelimme, mutta se on kyllä hyvinkin tärkeänä pitämämme asia, ja ministeri Mykkänen tekee sen edistämiseksi paljon työtä tällä hetkellä.

Ennakkovaikuttamisesta:

Suomi on varsin pieni maa, mutta uskallan väittää, että jo nykyisellään meidän ääni kuuluu hyvin Euroopassa. Viime viikon neuvotteluissa, jos katsoo vaikka sitä osuutta neuvotteluista, joka oli tämä monivuotisen rahoituskehityksen väliaikatarkastelu, se lopputulema oli hyvin pitkälti Suomen tavoitteiden mukainen. Se lopputulos syntyi sen kautta, että virkamiehet loivat ratkaisuja ja niitä esitettiin muille. Keskustelu pyöri pitkään Suomen esittämien ratkaisujen ympärillä, ja sen kautta sitten lopputuloskin muodostui sellaiseksi. Mutta vaikuttamistahan ei tehdä ainoastaan niissä kokouksissa vaan etenkin etukäteen, ja siinä yksi painopiste tällä kaudella tulee olemaan vaikuttaminen myöskin Euroopan parlamentin päätöksiin. Se on ollut ehkä hieman vähemmässä roolissa aikaisemmin, ja siihen tullaan nyt panostamaan, ja ehkä osoituksena siitä vietin tuossa muutaman päivän Strasbourgissa parlamentin ollessa siellä istunnossa muutama viikko sitten.

Toinen puoli tätä on EU-urien edistäminen. Tällä hetkellä meillä on hyvä edustus EU-elimien johtopaikoilla, mutta muutaman vuoden kuluttua tilanne tulee olemaan hyvin erilainen. Siksi on oleellista, että saadaan vauhtia näihin rekrytointeihin, nostettua kiinnostusta EU-uriin, koulutettua nuoria niihin, että me autetaan heitä myöskin hakuprosesseissa ja sillä tavalla lisätään virtaa niille paikoille, joilta sitten vuosien myötä nousee taas EU:n johtovirkoihin. EU-virkamies ei tietenkään aja maan etua, mutta ei se haitaksikaan ole, jos EU-virkamies ymmärtää Suomen näkökulman ja on kokemuseräistä tietoa siitä, miten asiat tähän maailmankolkkaan vaikuttavat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten vielä edustaja Lindén.

17.59 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen pahoillani, että olin välillä pois salista. Esitän ihan konkreettisen kysymyksen ja haluan korostaa, että en harrasta populismia tämänkaltaisilla asioilla, ja juuri sen takia itse asiassa kysyn.

Täällä on tämä momentti, jossa lukee, että ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajien palkkausmenot, ja sen kasvu on peräti 47 prosenttia. Sehän voi johtua pal-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

kankorotuksista, siitä, että on tällainen nivelvaihe, entinen hallitus ja uusi hallitus, ja tulee karenssiaikoja eli päällekkäisiä palkkoja, tai sitten kasvaneesta lukumäärästä. Mutta eikö olisi hyvä läpinäkyvyyden nimissä kertoa, mistä tämä johtuu, että saadaan turhalta populismilta terä pois?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri vastata?

18.00 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, edustaja Lindén, kysymyksestä. Mielelläni otan kyllä terän populismista pois, jos se vain mahdollista on.

Valtiosihteerien ja avustajakunnan määrä on pienempi tässä hallituksessa kuin edellisessä. Nyt en pysty antamaan teille selitystä tässä tilanteessa siitä, mistä tämä isompi summa tulee. Olettaisin, että kyse on tekniikasta, eikä niinkään siitä... [Aki Lindén: Päällekkäisyyttä!] — Jotain tämän tapaista, mutta voin palata kasvotusten sitten tähänkin asiaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

4.5. Pääluokka 36 Valtionvelan korot

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Esitellään valtionvelan korkoja koskeva pääluokka 36. — Edustaja Reijonen.

Keskustelu

18.01 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa puhemies! En varmaankaan esittele tätä pääluokkaa, mutta ihan kommentoin tästä, että nämä velat ja korot ovat paljon puhututtaneet ja aina välillä nostetaan keskusteluun joissakin yhteyksissä, että eivät ne korot nyt varmaan niin paljon ole nousseet, mutta kyllä ne oikeasti ovat paljon nousseet. Ja se on huolestuttavaa, tuo talousasia on oikeasti huolestuttava asia, mistä meidän pitää olla todella huolissamme, ja hallitus on tähän kiinnittänyt kyllä ihan oikeasti huomiota. Sen takia tämä tasapainottaminen on aivan välttämätöntä.

Jos vertailee, että valtionvelan korkokulut ovat arviolta 3,2 miljardia euroa vuonna 24, eli 3,2 miljardia ja se on 1,6 miljardia enemmän kuin tänä vuonna, niin sehän on valtava summa. Se on todella iso muutos. Jos miettii sitä, mitä se oli vuonna 22, niin silloin korkokuluja maksettiin noin 800 miljoonaa, eli se on todella valtava nousu, mikä näissä koroissa on tapahtunut. Sen takia se talouden tasapainottaminen on tärkeää, ja onneksi tämä hallitus on tähän nyt paneutunut ihan tosissaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joonas Räsänen.

18.02 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä kun puhutaan valtionvelan koroista, niin on todella hyvä huomata, että yleinen korkopolitiikka näkyy myös sitten tällä puolella aika tuhdilla tavalla, eli juuri niin kuin tuossa edustaja Reijonen edellä totesi, valtion-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

velan korkomenot ovat huomattavassa kasvussa siihen nähden, mihin olemme aikaisemmin tottuneet. Onkin hyvä todeta, että kyllä edellisten viidentoista vuoden aikana, jolloin Suomen julkinen talous on tässä enenevässä määrin velkaantunut, totuimme aika lailla erilaiseen korkoympäristöön, ja tältä osin tämä on hyvä herätys ihan meille kaikillekin, mitä se sitten tarkoittaa, kun korot ovat sillä tasolla kuin ne nyt ovat, ja varsinkin, kun ei ole nopeata käännöstä näköpiirissä, mikä tarkoittaa, että vuosittain meillä myös korkokustannukset ovat huomattavasti suuremmat kuin mihin me olemme aikaisemmin tottuneet.

Arvoisa puhemies! Tästä tullaan ehkä sitten siihen toiseen asiaan, keskusteluun, jota ei liiemmin ehkä julkisuudessa ole käyty, mutta mihin myös asiantuntijakuulemisessa on kyllä otettu valtiovarainvaliokunnassa kantaa ja pyritty syventymään, ja se liittyy sitten tähän valtion korkopolitiikkaan, tai ehkä pitäisi sanoa korkosuojauspolitiikkaan, että pitäisikö sitä mahdollisesti muuttaa. Meillähän on pitkään Suomessa ollut se tapa, että olemme pyrkineet aina sitomaan lainamme siihen kulloiseenkin lyhyimpään korkoon johtuen siitä, että pidemmällä aikavälillä tämä on yleensä ollut se kaikista edullisin tapa myös veronmaksajien näkökulmasta. Nyt kuitenkin, arvoisa puhemies, kun huomaamme, että tässä nopealla aikataululla tämä korkomuutos tapahtui, on totta kai niin, että niiden lainojen, joita nyt otetaan ja joilla vaikka maksetaan sitten vanhoja lainoja pois, korot, joihin ne sidotaan, ovat huomattavasti korkeampia kuin ne, mitä ollaan sitten pois maksamassa, ja tältä osin todella nyt myös kustannus näin ollen veronmaksajalle on suurempaa. Siltä osin on varmaan perusteita jossain vaiheessa käydä läpi se, kestääkö tämä meidän julkisen talouden tilanne nyt enää tulevaisuudessa sitä samaa korkopolitiikkaa, jota olemme tähän asti harjoittaneet.

Arvoisa puhemies! Tähän olisi syytä todeta, että kukaan ei ole esittänyt tässä vaiheessa, että pitäisi nopeita liikkeitä tehdä, mutta arvioisin, että tämäkin asia tulee tulevina vuosina entistä enemmän eteen, koska, niin kuin totesin, ei ole näköpiirissä nopeata käännöstä.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun täytyy vielä todeta, että meillähän tyypillistä tässä salissa on aina väitellä siitä, kenen syy nyt on se velkavuori, jonka takia myös nämä korkomenot ovat kasvaneet. Tuossa kun hieman kävin lukuja läpi, niin näyttää siltä, että aika lailla yli 95- tai jopa ehkä 99-prosenttisesti täällä salissa kaikki ovat olleet kuittaamassa niitä samoja velkoja, joten voimme kai todeta, että olemme ihan kaikki syyllisiä, ja siltä osin myös tämä haaste, joka meidän pitää sitten selättää, saada julkinen talous tasapainoon, on kyllä meidän yhteinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.05 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tuosta edustajakollega Räsänen puheen- vuorosta on hyvä jatkaa. Haluan tässäkin yhteydessä korostaa, että en lähde nyt minkään näköiseen populismiin ja irvailemaan siitä, että puolueet, jotka keväällä muodostivat hallituksen — ja kovasti selittivät, että nyt täytyy tämä velka saada taitettua — eivät ainakaan tässä ensimmäisessä budjetissa ja eivät todennäköisesti kovin monessa lähivuosienkaan budjeteissa näytä sitä saavan aikaiseksi, koska, ihan niin kuin tuossa edustajakollega Räsänen äsken sanoi, kyllä tällä on tietysti useamman vuoden pitkä perinne takana, ja niin kuin tiedämme, niin siinä ovat kaikki puolueet enemmän tai vähemmän olleet tätä velkaa ottamassa.

Nyt nuo luvut, mitkä tuossa edustaja Reijonen totesi, olivat tärkeät, ja me kaikki jaamme tuon huolen. Täytyy muistaa, että siinä on tietenkin kyse sekä koko velan määrän kas-

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

vusta että ennen kaikkea korkojen noususta. Se sitten on johtanut siihen, että tämä maksettava vuotuinen korkomäärä on kasvanut näin voimakkaasti.

Keväällähän puhuttiin siitä, että valtiontalouden tasapainon saavuttaminen edellyttää kaksi vaalikautta. No, siitäkin oli sitten eri tulkintoja. Se tulkinta, jonka hallitus otti, oli etupainotteisempi: että 6 miljardia ja sitten se 2 tai 3, joka siitä 8 miljardista vielä uupuu. Itse toin esille silloin, ja se on luettavissa vaikka tuolta sosiaalisen median kirjoituksistani, että kahdeksan vuoden aikana esimerkiksi miljardi vuodessa, eli tasaisempi kehitys, olisi ollut mahdollinen, ja sillä tavalla, että se olisi tapahtunut niin, että puolet siitä tapahtuisi tulonmuodostuksen kautta ja toinen puoli menojen sopeutuksen kautta.

Tässä yhteydessä korostaisin sitä, että meillä tässä budjettikirjassa on todella monta pääluokkaa ja oikeasti tiettyjen pääluokkien menoja ei ole vähennetty ollenkaan eikä tarkasteltu niitä kriittisesti. No, se johtuu ymmärrettävistä syistä, vaikkapa puolustusmenojen osalta siitä tilanteesta, jossa nyt elämme. Mutta kyllähän meillä oikeasti on edessä semmoinen tilanne, että meidän täytyy kriittisesti käydä aika laajasti läpi näitä kaikkia menoja. Nythän tämä on kohdistunut pääasiassa siihen osaan sosiaaliturvaa, jossa ovat edunsaajina kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, ja sitähan me olemme täällä oppositiossa voimakkaasti arvostelleet.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi pääluokan 36 mietinnön mukaisena.

Asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle Ahvenanmaan maakuntapäivien aloitteesta, joka sisältää ehdotuksen laiksi vaalilain muuttamisesta

Muu asia M 3/2023 vp

Lakialoite LA 5/2023 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 2/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä Ahvenanmaan maakuntapäivien aloitteeseen M 3/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 5/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 19.12.2023 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.23.

Pöytäkirja PTK 75/2023 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola